



«ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ»

«Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών ΑΣΚ με
τίτλο: «Αθλητικές Σπουδές: Κοινωνιολογία, Ιστορία,
Ανθρωπολογία»

Διπλωματική Εργασία

«ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ
ΤΩΝ “ΒΕΝΙΖΕΛΕΙΩΝ” ΑΓΩΝΩΝ»

«Παϊδούση Βερονίκη »

Επιτροπή Επίβλεψης: Τζούκας Ευάγγελος (Α' επιβλέπων)

Νικολακάκης Μιχάλης (Β' επιβλέπων)

Πάτρα, «Μάιος, 2022»

Η παρούσα εργασία αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία του φοιτητή Παϊδούση Βερονίκη που την εκπόνησε. Στο πλαίσιο της πολιτικής ανοικτής πρόσβασης η συγγραφέας Παϊδούση Βερονίκη εκχωρεί στο ΕΑΠ, μη αποκλειστική άδεια χρήσης του δικαιώματος αναπαραγωγής, προσαρμογής, δημόσιου δανεισμού, παρουσίασης στο κοινό και ψηφιακής διάχυσής τους διεθνώς, σε ηλεκτρονική μορφή και σε οποιοδήποτε μέσο, για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς, άνευ ανταλλάγματος και για όλο το χρόνο διάρκειας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Η ανοικτή πρόσβαση στο πλήρες κείμενο για μελέτη και ανάγνωση δεν σημαίνει καθ' οιονδήποτε τρόπο παραχώρηση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας της συγγραφέας Παϊδούση Βερονίκη ούτε επιτρέπει την αναπαραγωγή, αναδημοσίευση, αντιγραφή, αποθήκευση, πώληση, εμπορική χρήση, μετάδοση, διανομή, έκδοση, εκτέλεση, «μεταφόρτωση» (downloading), «ανάρτηση» (uploading), μετάφραση, τροποποίηση με οποιονδήποτε τρόπο, τμηματικά ή περιληπτικά της εργασίας, χωρίς τη ρητή προηγούμενη έγγραφη συναίνεση του συγγραφέα/δημιουργού. Ο συγγραφέας/δημιουργός διατηρεί το σύνολο των ηθικών και περιουσιακών του δικαιωμάτων.

«Αφιέρωση»

Στην οικογένεια μου: τον γιο μου Σίμων και τον σύντροφό μου Χριστόφορο.

Ευχαριστίες.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά όλους όσους συνέδραμαν στην εκπόνηση της διπλωματικής μου εργασίας. Τον Χριστόφορο Ανδρουλιδάκη που μου εμπιστεύτηκε έγγραφα, αρχεία και πληροφορίες που είχε συλλέξει με πολύ μεράκι και αγάπη, για την διαμεσολάβηση του να με φέρει σε επαφή με αθλητές- αθλήτριες αφηγητές και που χωρίς την βοήθεια του θα χρειαζόταν πολλοί περισσότεροι μήνες για αναζήτηση πληροφοριών. Τους καθηγητές μου κ. Ευάγγελο Τζούκα και κ. Μιχαήλ Νικολακάκη ο οποίος υπήρξε εμπνευστής του θέματος, τους επτά σπουδαίους/δαίεσααθλητες- αθλήτριες που άνοιξαν την καρδιά τους και μοιράστηκαν μαζί μου σημαντικές αναμνήσεις της αθλητικής τους ζωής. Τους υπαλλήλους στο Ιστορικό Αρχείο Κρήτης για την άψογη εξυπηρέτηση τους παρ' όλες τις αντίξοες συνθήκες εργασίας εξαιτίας της Κρατικής αδιαφορίας, τους υπαλλήλους της Δημόσιας Βιβλιοθήκης Χανίων για την άμεση ανταπόκριση τους σε οποιαδήποτε αναζήτηση μου και τέλος τον Πρόεδρο του Α.Ο. Κυδων κ. Σωτήρη Κουβάτσο για το αρχειακό υλικό που μεπρομήθευσε.

Περίληψη

Παιδούση Βερονίκη: Ιστορική και Κοινωνιολογική Προσέγγιση των «Βενιζελίων» αγώνων κλασικού αθλητισμού από το 1936 έως το 2019 (υπό την επίβλεψη του Καθηγητή Ευαγγ. Τζούκα)

Η παρούσα εργασία εκπονήθηκε στα Χανιά και αποσκοπεί την ιστορική καταγραφή της θέσπισης και της διεξαγωγής των «Βενιζελίων» αγώνων. Πιο συγκεκριμένα, αφορά τους αγώνες τους οποίους θέσπισε ο ΣΕΓΑΣ το 1936 με το καταστατικό του ως επιμνημόσυνη γιορτή για τον θάνατο του Ε. Βενιζέλου. Ξεκινάει με την ιστορική αναδρομή των «Βενιζελίων» αγώνων, στη συνέχεια γίνεται μία προσέγγιση καταγραφής αφήγηση ζωής αθλητών και έπειτα παραθέτονται τα αποτελέσματα των αγωνισμάτων κάθε χρονιάς στο άθλημα του στίβου.

Ο σκοπός της εργασίας είναι να καταγραφούν οι συνθήκες της διεξαγωγής των αγώνων στην κάθε χρονιά και οι κοινωνικοπολιτισμικές συνθήκες που εφαρμόζονταν μέσω του αθλητισμού στα Χανιά. Η έρευνα διεξήχθη με τη μεικτή μεθοδολογία. Βέβαια, το μεγαλύτερο βάρος εμφανώς δόθηκε στην αποδελτίωση των άρθρων των εφημερίδων, καταστατικά και αρχειακό υλικό από τον Α.Ο. ΚΥΔΩΝ και τον ΣΕΓΑΣ αλλά και σε περιοδικά που έχουν διασωθεί ως σήμερα τοπικής ή Πανελλήνιας κυκλοφορίας για βαθιές και ποικίλες πληροφορίες. Σε συνδυασμό με την ποιοτική μέθοδο έρευνας και ως μεθοδολογικό εργαλείο επιλέχθηκαν οι ημι-δομημένες συνεντεύξεις με το δείγμα των επτά αθλητριών και αθλητών του κλασικού αθλητισμού οι οποίοι μας μετέφεραν εικόνες, αναμνήσεις και πληροφορίες για το ξεκίνημα της αθλητικής τους καριέρας, τις συνθήκες στην προπόνηση και στην συντήρηση των Σταδίων, τις προπονητικές πρακτικές, για τις έμφυλες ταυτότητες στο χώρο του αθλητισμού τις πρακτικές για τη διεξαγωγή του μαθήματος της Σωματικής Αγωγής στα σχολεία του νησιού, τις πρακτικές για την ισχυροποίηση της εθνικής ταυτότητας στις αθλητικές Κοινωνίες αλλά και για την επαγγελματική αποκατάσταση των αθλητών της Εθνικής ομάδας.

Η επεξεργασία των στοιχείων έδειξε ότι οι «Βενιζέλειοι» αγώνες συντέλεσαν σε ένα πολύ μεγάλο βαθμό στην ανάπτυξη του αθλητισμού στα Χανιά και στις υπόλοιπες περιοχές του νησιού, στη θέσπιση πολιτισμικών δρώμενων στην πόλη, στην αύξηση του τουρισμού και στα έσοδα των τοπικών επιχειρήσεων και την δημιουργία μίας κοινότητας ανθρώπων φίλων με επίκεντρο το θεσμό των «Βενιζελίων». Πολύ σημαντικός αποτέλεσε ως

συνδιοργανωτής των αγώνων το 1951 ο ΑΟ ΚΥΔΩΝ, ο οποίος ιδρύθηκε το 1949, μαζί με την τοπική Επιτροπή του ΣΕΓΑΣ Κρήτης. Από το 1974, ο ΑΟ ΚΥΔΩΝ ανέλαβε τη διεξαγωγή του θεσμού και χρειάστηκε να καταλάβει πολύ μεγάλες προσπάθειες για να αναβαθμιστούν οι αγώνες και να φτάσουν να χαρακτηριστούν ως διεθνές μίτινγκ. Οι πρώτες συμμετοχές ξένων αθλητών σημειώθηκαν το 1979 με μέλη της Εθνικής ομάδας της Ρουμανίας. Από το 1983 και έπειτα οι συμμετοχές των αθλητών από άλλες χώρες αυξάνονταν χρόνο με το χρόνο. Την ίδια χρονιά έλαβαν για πρώτη φορά γυναίκες αθλήτριες στο Βενιζέλειο δρόμο. Η περίοδος 1968 έως το 1995 υπήρξε η πιο λαμπρή για τους αγώνες με την συνεχή του αναβάθμιση. Παράλληλα ο θεσμός αυτός αποτελούσε ένα τόπο ψυχαγωγίας, πολιτισμικής έκφρασης και κοινωνικής συνάθροισης. Παράλληλα από το 1983 και έπειτα σταματάει να αποτελεί παλαιϊκή γιορτή και ξεκινάει να είναι φανερές οι επιρροές από τη Δύση. Από το 1996 και έπειτα ακολούθησαν δύσκολα χρόνια για την διοργάνωση με οικονομικά προβλήματα κυρίως και την υποβάθμιση των αγώνων το 2012 το ίδιο συνέβη και σε πολλά παρόμοια διεθνές του κλασσικού αθλητισμού που είτε καταργήθηκαν είτε υποβαθμίστηκαν.

Λέξεις – Κλειδιά

*Κλασσικός Αθλητισμός, Χανιά, τοπική Κοινωνία, αθλητική διοργάνωση, Βενιζέλεια.
Πανελλήνιο πρωτάθλημα, Διεθνής αγώνας στίβου.*

«Sociological and Historical approach of the classical sports of “Venizelia” games».

«Paidousi Veroniki»

Abstract

This study was undertaken in the city of Chania (Crete) and focuses on the recording of the establishment and hosting of the “Venizelia” games. To be more specific, this is about the games that SEGAS initiated in 1936 as an obituary ceremony to the death of El. Venizelos. The study begins with the overall recording of the “Venizelia” games, then continues on to focus on the lives of the athletes and finally reviews the results of the games each year in classical sports.

The purpose of this dissertation is to examine the conditions under which the games took place each year and look at socio-political conditions that existed at the time in Chania. A mixed methodological research approach was used across the dissertation, however, a greater focus has been given to the study and analysis of articles, newspapers and other archives found in “KYDON” and “SEGAS” sports clubs, as well as in other magazines and documents that have been saved over the years on a local and national level. Qualitative research was also used, with semi-structured interviews of 7 classical sports athletes, who provided valuable information, insight and perspective on the researched topic. The athletes spoke about memories of their first steps in the sports industry, the conditions under which they trained, the overall practice and tactics, the state of the stadium courts they trained in and the role that gender identities played back in the day. In addition, some athletes gave responses related to the way Physical Education was carried out back in those times in the schools of Chania, the importance of the sense of a national identity in sport communities and finally gave an overview on the career pathway of athletes who were part of the national team.

The analysis of the information showed that the “Venizelia” games were responsible for the growth of sports in Chania and other parts of the island. The hosting of the games provided the opportunity for the creation of cultural events, the rise in tourism and the increase of local revenue. Moreover, it created a new community of people whose main focus was the further development of “Venizelia” games.

It is worth mentioning that during the games in 1951 “KYDON” sports club, which was only established in 1941, played a significant role in the hosting of the games. Alongside “KYDON” the sports club SEGAS also played its own part. From 1974 onwards, “SC KYDON” took on the hosting of the games and worked hard to bring the games to an international standard. The first participations of international athletes can be found as early as 1979 and that was the Romanian delegation. From 1983 onwards there are records of an increase of other national teams participating in the “Venizelia” games. 1983 also signified the year that

the games began to demonstrate the influence that West had in the development of the sport. This game year, female participation in the games is also recorded. The period between 1968 and the 1995 the games came to a pick. The “Venizelia” games gradually started taking the form of social entertainment events, a place of gathering and community formation.

Unfortunately, the years to come were rather challenging for the “Venizelia” games. From 1996 onwards, the organisers faced financial challenges, which led to the downgrading of the games. Similarly, same issues were being faced by other countries that either discontinued the hosting of classic sports games or undermined their importance.

Keywords

Classic sports, Chania, Local Authority, Sports Events, “Venizelia games”, Panhellenic championship, international game track and field sports.

Περιεχόμενα

Περίληψη	3
Abstract	5
Περιεχόμενα	7
Συντομογραφίες & Ακρωνύμια	8
Εισαγωγή	9
Η δομή της εργασίας	10
Μεθοδολογία	12
Η προβληματική της έρευνας	13
1 ^ο Κεφάλαιο. Το θεωρητικό πλαίσιο	16
1.1. Οι «Βενιζέλειοι» αγώνες ως “Τόποι” μνήμης	16
2 ^ο Κεφάλαιο. Μεθοδολογικά ζητήματα	19
2.1. Η επιλογή της μεικτής μεθόδου έρευνας	19
2.2. Η ερευνητική διαδικασία	20
2.3. Η αποδελτίωση	22
2.4 Η συνέντευξη	24
2.5. Το δείγμα	25
2.6 Προτάσεις διευρημένης έρευνας	27
3 ^ο Κεφαλαίο. Η πρώτη περίοδος των “Βενιζέλειων”: Από τη θέσπιση των Πανελληνίων αγώνων το 1936 έως το 1938.	28
4 ^ο Κεφάλαιο. Η δεύτερη περίοδος των “Βενιζέλειων”: Οι “Βενιζέλειοι” αγώνες την πρώτη μεταπολεμική δεκαετία από το 1947 έως το 1974.	40
5 ^ο Κεφάλαιο. Η τρίτη περίοδος των “Βενιζέλειων”: Οι “Βενιζέλειοι” αγώνες στην αρχική περίοδο της μεταπολίτευσης από το 1975 έως το 1983	77
6 ^ο Κεφάλαιο. Η τέταρτη περίοδος των “Βενιζέλειων”: Η αναβάθμιση των “Βενιζέλειων” αγώνων σε Διεθνές μητιγκ κατηγορίας Europeans Athletics Outdoor classic Meeting από το 1984 έως το 2019	91
7 ^ο Κεφαλαίο. Ο Ελευθέριος Βενιζέλος και η σωματική αγωγή.	114
8 ^ο Κεφάλαιο. Το Κρητικό βόλι	117
9 ^ο Κεφάλαιο. Συνεντεύξεις	119
10 ^ο Κεφάλαιο. Συμπεράσματα	142
Βιβλιογραφική αναφορά	150
Παράρτημα Α: Φωτογραφικό υλικό	154
Παράρτημα Β: «Τίτλος παραρτήματος»	156

Συντομογραφίες & Ακρωνύμια

ΑΕΚ	Αθλητική Ένωσις Κωνσταντινουπόλεως
ΑΓΟ Ρεθ	Αθλητικός Γυμναστικός Όμιλος Ρεθύμνου
Α. Ο.	Αθλητικός όμιλος
Γ. Σ.	Γυμναστικός Σύλλογος
ΓΓΑ	Γενική Γραμματεία Αθλητισμού
ΓΕΗ	Γυμναστική Ένωση Ηρακλείου
ΔΕΗ	Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού
ΔΕ	Διπλωματική Εργασία
ΔΣ	Διοικητικό Συμβούλιο
ΕΑΠ	Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο
ΕΑΣΑ	Εθνική Ακαδημία Σωματικής Αγωγής
ΕΓΟ	Εθνική Γυμναστική Ομοσπονδία
ΕΓΟΗ	Εθνικός Γυμναστικός Όμιλος Ηρακλείου
ΕΠΣΧ	Ένωση Ποδοσφαιρικών Σωματείων Χανίων
ΕΡΤ	Ελληνική Ραδιοφωνία Τηλεόραση
ΕΣΑ	Ελληνική Στρατιωτική Αστυνομία
ΚΚΕ	ΚομμουνιστικόΚόμμα Ελλάδας
ΟΛΠ	Οργανισμός Λιμένος Πειραιώς
ΟΦΗ	Όμιλος Φιλάθλων Ηρακλείου
ΟΣΦΠ	Ολυμπιακός Σύνδεσμος Φιλάθλων Πειραιώς
ΠΑΣΟΚ	Πανελλήνιο Σοσιαλιστικό Κίνημα
ΠΑΟΚ	Πανθεσσαλονίκειος Αθλητικός Όμιλος Κωνσταντινουπολιτών
ΠΓΣ	Πανελλήνιος Γυμναστικός Σύλλο
ΣΕΑΠ	Σχολή Εφέδρων Αξιωματικών Πεζικού
ΣΕΓΑΣ	Σύνδεσμος Ελληνικών Γυμναστικών Αθλητικών Σωματείων
ΤΕΔΚ	Τμήμα Επιθεώρησης Δόμησης και Κατεδαφίσεων
ΤΕΣΚ	Τοπική Επιτροπή ΣΕΓΑΣ Κύπρου
Τ.Ε ΣΕΓΑΣ	Τοπική Επιτροπή ΣΕΓΑΣ
115 ΣΜ	115 Σμηναρχία Μάχης
ΕΑΚ	Εθνικό Αθλητικό Κέντρο
ΣΔΥΧ	Σύλλογος Δρομέων Υγείας Χανίων

Εισαγωγή

Ο αθλητισμός και τα ατομικά αγωνίσματα νοήθηκαν ως τρόπος διάπλασης του εθνικού φρονήματος και του πολιτικού ήθους και επιπρόσθετα θεωρήθηκε ότι επιδρούν θετικά στην αποτελεσματική εθνική κινητοποίηση και την επικράτηση στο πεδίο της μάχης. Βέβαια, ο Francois Amoros πιστεύει πως η σωματική αγωγή συμβάλλει θετικά, εκτός από τα παραπάνω, στη διάπλαση του φρονήματος και του ήθους, στη διασφάλιση της υγείας, στην ανάπτυξη του ομαδικού πνεύματος, στη διαμόρφωση του πατριωτικού φρονήματος και την εμπέδωση της στρατιωτικής πειθαρχίας (Κόκκινος, 2004: 127). Πιο συγκεκριμένα στην Ελλάδα το άθλημα που εξυπηρέτησε τους παραπάνω σκοπούς και αναπτύχθηκε σε μεγάλο βαθμό τα τέλη του 19^{ου} αιώνα, και αρχές του 20^{ου} αιώνα, ήταν ο στίβος. Σ’ αυτό συντέλεσε η σημαντικότητα της κλασικής Ελλάδας στην ελληνική πνευματική ζωή και η οποία συνδέθηκε πολύ στενά με την αθλητική παράδοση, παράγοντας που ανέδειξε τον στίβο σε «εθνικό σπορ». (Κουλούρη, 1998: 274).

Η παρούσα εργασία αποτελεί προσπάθεια προσέγγισης ιστορικά και κοινωνιολογικά στους «Βενιζελίους» αγώνες και την ανάπτυξη του κλασικού αθλητισμού στα Χανιά τη χρονική περίοδο 1936 έως το 2019. Η διεξαγωγή της έρευνας και η καταγραφή των «Βενιζελίων» επιχειρεί να αναδείξει τη σημασία του κλασικού αθλητισμού για την πόλη των Χανίων και τον μετασχηματισμό του στο πέρασμα των χρόνων με το εκάστοτε καθεστώς ή κυβέρνηση. Ακόμα, την διερεύνηση των κοινωνικοπολιτισμικών και οικονομικών συνθηκών που επικρατούσαν και πώς αυτές επέδρασαν στην καθημερινή ζωή και στην πορεία των αθλητών. Τέλος, τον τρόπο με τον οποίο επιτεύχθηκε η ανάπτυξη και η ισχυροποίηση της εθνικής και τοπικής ταυτότητας στην Κοινότητα του στίβου και τη συμβολή της Οικογένειας Βενιζέλου στην ανάπτυξη του τοπικού αθλητισμού.

Η χρήση της μεικτής μεθόδου έρευνας επέτρεψε την συλλογή ποικίλων πληροφοριών σε βάθος και με μεγάλη εγκυρότητα αποτελεσμάτων. Πραγματοποιήθηκε μελέτη αρχείων, άρθρων από εφημερίδες, γραπτών τεκμηρίων, καταστατικών για την επίτευξη ολοκληρωμένης συλλογής δεδομένων. Επίσης διεξήχθησαν ημιδομημένες συνεντεύξεις ως προσέγγιση αφήσης ζωής προκειμένου να παραχθούν τα ποιοτικά δεδομένα της έρευνας. Προέκυψαν περιορισμοί από την μελέτη των αρχείων λόγω της ελλειπούς διατήρησής τους ή της σκόπιμη καταστροφής τους.

Η ιστορική και κοινωνιολογική προσέγγιση των «Βενιζελίων» αγώνων, αποτέλεσε τον σκοπό της ερευνητικής μας εργασίας. Το θέμα αρχικά τοποθετήθηκε σε ένα θεωρητικό πλαίσιο που αφορά τη συλλογική μνήμη, το πώς αυτή διαμορφώνεται και τι σκοπούς εξυπηρετεί. Έπειτα, γίνεται αναφορά στο θεσμό των «Βενιζελίων» αγώνων ως «τόπων μνήμης», ένα πολιτισμικό φαινόμενο το οποίο μία κοινωνία το συνδέει με την εθνική ταυτότητα και το παρελθόν, το πώς διαμορφώνονται αυτοί οι «τόποι μνήμης» και πώς οικοδομείται η εθνική ταυτότητα μέσω αυτών. Στην ιστορική προσέγγιση των «Βενιζελίων» δόθηκαν πληροφορίες για την κάθε χρονιά της διεξαγωγής τους, τις πολιτικοοικονομικές συνθήκες της χώρας και της πόλης των Χανίων, τη συμμετοχή των αθλητών και τις επιδόσεις τους, για τη δραστηριότητα των αθλητικών συλλόγων της Ελλάδας, την Κρατική και ιδιωτική συνεισφορά για τη διεξαγωγή τους και την αναβάθμισή τους από Πανελλήνιους σε διεθνής μίτινγκ, αλλά και για τις συνθήκες κατασκευής και συντήρησης του Εθνικού Σταδίου.

Μέσω των προφορικών μαρτυριών των αθλητών που ακολουθούν φανερώνονται οι πολιτισμικές και κοινωνικές πρακτικές όλων των στρωμάτων και πιο συγκεκριμένα σε θέματα κοινωνικής τάξης, το φύλο, την παγκοσμιοποίηση και επαγγελματοποίηση του στίβου αλλά δίνεται και ο λόγος στους αφανείς ήρωες που δεν τους δόθηκε ποτέ η ευκαιρία να εκφράσουν τις απόψεις τους.

Η δομή της εργασίας

Η εργασία δομήθηκε σε δύο μέρη. Στο πρώτο μέρος παρουσιάζεται το θεωρητικό πλαίσιο, στο οποίο αρχικά εξηγείται πολύ συνοπτικά τι είναι οι σπουδές μνήμης και η συλλογική μνήμη και ποιους σκοπούς εξυπηρετεί η χρήση και η επίκληση του παρελθόντος. Στη συνέχεια γίνεται αναφορά στους «Βενιζελίους» αγώνες ως «τόπος μνήμης» και πολιτιστικό φαινόμενο το οποίο είναι συνδεδεμένο με την εθνική ταυτότητα και το παρελθόν. Ακόμα, αναδεικνύονται οι λόγοι για τους οποίους οι χώροι του αθλητισμού προσφέρονται για τη δημιουργία ισχυρών θεσμών παραγωγής μνήμης.

Έπειτα, παρουσιάζεται η εμπειρική έρευνα και τις μεθόδους με τις οποίες συγκεντρώθηκε το υλικό της έρευνας και τη μέθοδο της ανάλυσής του. Στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα μεθοδολογικά ζητήματα της εργασίας. Στο πρώτο υποκεφάλαιο γίνεται

περιγραφή του συνδυασμού των ερευνών που επιλέχθηκε για τη διεξαγωγή της έρευνας. Το επόμενο υποκεφάλαιο αφορά την ερευνητική διαδικασία, δηλαδή τη διαδικασία που ακολουθήθηκε για την πραγμάτωση της έρευνας και με ποια εργαλεία επιτεύχθηκε αυτή. Στο τρίτο υποκεφάλαιο παρουσιάζεται η διαδικασία της αποδελτίωσης εγγράφων και αρχείων, ακολουθεί το υποκεφάλαιο με την περιγραφή της διαδικασίας της συνέντευξης και το υποκεφάλαιο με το δείγμα που χρησιμοποιήθηκε για την αποδελτίωση και για τις συνεντεύξεις. Στο έκτο υποκεφάλαιο αναφέρονται προτάσεις που έχουν σαν στόχο την περαιτέρω έρευνα των «Βενιζελίων» στηριζόμενη στην παρούσα εργασία ή άλλες οι οποίες θα συντελούσαν σε μία πιο σφαιρική εικόνα για τον αθλητισμό και τις ιστορικές του καταγραφές του πρώτου μέρους γίνεται η ιστορική καταγραφή των Βενιζελίων αγώνων από την πρώτη χρονιά διεξαγωγής τους έως το 2019 και την συμβολή τους στην πόλη των Χανίων με μία κοινωνιολογική προσέγγιση.

Στο δεύτερο μέρος της εργασίας γίνεται η ιστορική αναδρομή σε κάθε χρονιά της τέλεσής τους και υπάρχει διάκριση σε τέσσερις περιόδους. Το τρίτο κεφάλαιο αναφέρεται στην πρώτη περίοδο των «Βενιζελίων» και παρέχονται πληροφορίες για τα χρόνια από τη θέσπισή τους μέχρι το 1938. Στο τέταρτο κεφάλαιο γίνεται περιγραφή της δεύτερης περιόδου που αφορά τη διεξαγωγή των αγώνων από το 1947 έως το 1974. Στην περίοδο αυτή γίνονται φανερές οι δυσκολίες που υπήρχαν στο χώρο του αθλητισμού εκείνα τα χρόνια αλλά και οι προσπάθειες χρησιμοποίησης του από τη δικτατορία. Στο πέμπτο Κεφάλαιο καταγράφονται οι αγώνες στην αρχική περίοδο της μεταπολίτευσης από το 1975 έως το 1983 στην οποία οι αγώνες αρχίζουν και αποκτούν μεγαλύτερη αίγλη και γίνονται διεθνείς αγώνες. Ακολουθεί το έκτο κεφάλαιο στο οποίο γίνεται αναφορά στην τέταρτη περίοδο των «Βενιζελίων» από το 1984 έως το 2019, όπου και περιγράφεται η πορεία του θεσμού από πανελλήνιους αγώνες σε διεθνές μίτινγκ φτάνοντας στην αποκορύφωσή τους ως διοργάνωση και την μετέπειτά τους «πτώση». Στο επόμενο κεφάλαιο γίνεται η περιγραφή του παραδοσιακού αγωνίσματος «το Κρητικό Βόλι» με μία συνοπτική ιστορική αναδρομή για το πώς ξεκίνησε και τι αντιπροσώπευε καθώς και την περιγραφή της τεχνικής του. Το όγδοο κεφάλαιο παρουσιάζει την συμβολή του Ελ. Βενιζέλου στον αθλητισμό και τη Σωματική Αγωγή καθώς και την βαθείά του φιλία με τον Ι. Χρυσάφη. Ακολουθεί το ένατο κεφάλαιο με τις συνεντεύξεις των επτά αθλητών, αρχικά δίνεται το βιογραφικό του καθενός ξεχωριστά, έπειτα ακολουθούν ερευνητικά σχόλια του αφηγηματικού λόγου με στόχο την συγκεκριμενοποίηση της προφορικής μαρτυρίας και ακόμα, παρατίθενται κάποια τμήματα που παρουσίασαν το μεγαλύτερο

ερευνητικό και αναλυτικό ενδιαφέρον. Στο τελευταίο κεφάλαιο παραθέτονται τα συμπεράσματα της παρούσας ερευνητικής εργασίας.

Μεθοδολογία

Για την παρούσα εργασία επιλέχθηκε η μεικτή μέθοδος αρχειακής και ποιοτικής έρευνας με μεθοδολογικό εργαλείο της ποιοτικής μεθόδου την συνέντευξη. Ο συνδυασμός ερευνητικών μεθόδων παρέχει την δυνατότητα να ελέγξει ή να συμπληρώσει η μία μέθοδος την άλλη. Σύμφωνα με τον Kelle, παρ' όλο που τα κοινωνικά φαινόμενα εξελίσσονται σε διαφορετικά επίπεδα, αυτά συνδέονται μεταξύ τους και φαίνεται ότι ο συνδυασμός των διαφορετικών μεθοδολογικών προσεγγίσεων προσφέρει πληρέστερα αποτελέσματα της έρευνας (Τσιώλης, 2011: 11). Με την αποδελτίωση των αρχείων και των εγγραφών διευρύνεται το βάθος της μελέτης και το πλήθος των στοιχείων με ιστορικό περιεχόμενο (Giddens, 2002: 706). Ενώ, με τις προφορικές μαρτυρίες δίνεται η ευκαιρία σε διάφορες κατηγορίες ανθρώπων που η ζωή και ο λόγος τους δεν έχει καταγραφεί επίσημα στην ιστορία να αποκτήσουν λόγο και φωνή και διαμορφώνεται σταδιακά μία ιστορία «απ' τα κάτω» (Ανδρέου και συν., 2010: 4-6). Επιπρόσθετα, παρέχονται κοινωνικοπολιτισμικές πληροφορίες για διάφορες κοινότητες μέσω γεγονότων τα οποία επαληθεύονται από την αρχειακή μελέτη.

Οι συνεντεύξεις των αθλητών είχαν ημιδομημένη μορφή, ήταν εστιασμένες στην αφήγηση ζωής η οποία αφορά την αφήγηση σημαντικών εμπειριών της ζωής του αφηγητή που συνδέεται με τον αθλητισμό (Ζαϊμάκης, 2020: 22). Στις ημιδομημένες συνεντεύξεις υπάρχει η δυνατότητα αλλαγής της σειράς των ερωτήσεων αφού οι απαντήσεις καθοδηγούν τη ροή της συνέντευξης. Οι ερωτήσεις μπορεί να είναι και ανοιχτού και κλειστού τύπου, οι οποίες προσφέρουν στη συνέντευξη μία ευελιξία στην έκφραση των αφηγητών. Κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων οι ερωτήσεις τίθενται χωρίς προκαθορισμένη σειρά και σε κάποια σημεία όπου θεωρείται αναγκαίο κάποιες ερωτήσεις μπορούν να παραλειφθούν ή να προστεθούν άλλες (Ζαϊμάκης, 2020: 22).

Στη συγκεκριμένη περίπτωση, για την αποδελτίωση επιλέχθηκαν ως δείγμα όλες οι εφημερίδες, άρθρα, έγγραφα, φωτογραφίες που αφορούσαν άμεσα ή έμμεσα τα Βενιζέλεια και εκδόθηκαν ταυτόχρονα με τη διεξαγωγή των αγώνων από το 1936 έως το 2019. Έγινε η επιλογή όλου του χρονικού διαστήματος της διεξαγωγής τους, λόγω του ότι ο θεσμός

αυτός υπήρξε από τους πιο σημαντικούς και μεγαλύτερους για το νησί και την υπόλοιπη χώρα, και επειδή έχει πολύ μεγάλο ενδιαφέρον η συνολική πορεία των αγώνων από την θέσπιση στην αναβάθμισή τους και από εκεί στην παρακμή τους. Και επίσης για να αντληθούν πληροφορίες για τον μετασχηματισμό του αθλητισμού στο πέρας των χρόνων με το εκάστοτε πολιτικό καθεστώς.

Μέσα από το εργαλείο της αποδελτίωσης επιτεύχθηκε η συνολική ιστορική καταγραφή των «Βενιζελίων» αγώνων οι οποίοι αποτέλεσαν μία επιμνημόσυνη εορτή με τη μεγαλύτερη διάρκεια ζωής και επειδή συντέλεσαν αρκετά στην ανάπτυξη του αθλητισμού στην Κρήτη. Επιπρόσθετα, ερευνήθηκε και αναλύθηκε η σημαντικότητα του κλασικού αθλητισμού για την κοινωνία των Χανίων αλλά για την υπόλοιπη Ελλάδα με το εκάστοτε καθεστώς.

Όσον αφορά τις συνεντεύξεις, το δείγμα που επιλέχθηκε για την ποιοτική έρευνα, ήταν αθλητές-τριες, του κλασικού αθλητισμού που είχαν λάβει μέρος στα Βενιζέλια και είχαν πολύχρονη αγωνιστική πορεία. Οι αθλητές και οι αθλήτριες μπορεί είτε να έχουν συναντηθεί είτε να μην έχουν συναντηθεί ποτέ, ακόμα και αν κατοικούν στο ίδιο νησί ή σε άλλο μέρος της Ελλάδας (Ζαϊμάκης, 2021: 114).

Μέσα από το μεθοδολογικό εργαλείο της συνέντευξης αντλήθηκαν πληροφορίες για τις πολιτισμικές και κοινωνικές πρακτικές της κοινωνίας των Χανίων, για την ανάπτυξη του αθλητισμού και του τουρισμού, καθώς και για την δημιουργία ενοποιητικών στοιχείων για την εθνική τοπική ταυτότητα. Τον ανασχηματισμό του αθλητισμού από την επίδραση των πολιτικών αποφάσεων, της παγκοσμιοποίησης και της επαγγελματοποίησης, αλλά και για τις έμφυλες ταυτότητες.

Η προβληματική της έρευνας

Ο αθλητισμός στα Χανιά είναι πολύ αναπτυγμένος. Πολύ μεγάλο ποσοστό των παιδιών και των εφήβων ασχολούνται με τον αθλητισμό, και ειδικότερα με το άθλημα του στίβου που θεωρείται η βάση για όλα τα αθλήματα. Το επίπεδο των Χανιωτών αθλητών στον κλασικό αθλητισμό είναι αρκετά υψηλό σε εθνικό επίπεδο. Παράγοντες που βοηθούν είναι το θερμό κλίμα του νησιού, που ακόμα και το χειμώνα μπορούν να προπονηθούν οι αθλήτριες και οι αθλητές σε εξωτερικούς χώρους αλλά και η ύπαρξη του Εθνικού Σταδίου. Τα «Βενιζέλια» αποτέλεσαν έναν από τους πιο σημαντικούς θεσμούς των

Χανίων για πολλούς λόγους. Παρ’ όλα αυτά δεν υπάρχει πουθενά κάποια πηγή που να παρέχει την συνολική τους καταγραφή με έγγραφα.

Οι αθλητές και οι αθλήτριες του κλασσικού αθλητισμού που επιλέχθηκαν είχαν κοινά χαρακτηριστικά όπως το γεγονός ότι όλοι είχαν πολύχρονη πορεία στον αθλητισμό και συμμετοχές στα «Βενιζέλεια» με διακρίσεις. Σχεδόν όλοι αγωνίζονταν με τα χρώματα της εθνικής ομάδας και ακολούθησαν το επάγγελμα το γυμναστή. Όλοι τους είχαν σχηματίσει μία συμβολική κοινότητα ανθρώπων, οι οποίοι συνδέονται μέσα από το κοινό τους ενδιαφέρον για αυτόν τον αθλητικό θεσμό. Επομένως, προσιτό και ενδιαφέρον ήταν το πεδίο της έρευνας για την ανάδειξη πληροφοριών για τα «Βενιζέλεια» και για τους αθλητές που συμμετείχαν αλλά και την καταγραφή των αγώνων χωρίς το ύψος της θριαμβολογίας, και το γεγονός αυτό αποτέλεσε το έναυσμα για την επιλογή του θέματος της εργασίας μας.

Οι ερευνητικές μέθοδοι στον αθλητισμό είναι είτε ποιοτικές, είτε ποσοτικές και σε κάποιες περιπτώσεις μεικτές, οι οποίες είναι συνδυασμός των δύο πρώτων. Στην παρούσα έρευνα χρησιμοποιήθηκε η μεικτή με «υβριδικό» χαρακτήρα. Για την συλλογή στοιχείων πραγματοποιήθηκε αξιοποίηση πολλαπλών πηγών από το 1936 ως το 2019 και ένα μικρό δείγμα προσέγγισης προφορικής Ιστορίας από αθλητές που συμμετείχαν στους «Βενιζέλεις» αγώνες στίβου. Κανονικά η προφορική ιστορία απαιτεί πολύ μεγαλύτερο χρονικό διάστημα διεξαγωγής έρευνας και αριθμό συνεντεύξεων. Η επιλογή αυτής της μεθόδου θεωρείται η κατάλληλη για την ιστορική και κοινωνιολογική προσέγγιση ενός αθλητικού θεσμού. Στην προκειμένη περίπτωση οι «Βενιζέλεις» αγώνες στίβου έχουν μία ιστορία η οποία ξεκίνησε να γράφεται το 1936 ως και σήμερα. Και μέσα από την τέλεσή τους αντανακλόνται οι όψεις των κοινωνικοπολιτισμικών και πολιτικών γεγονότων της αθλητικής κοινωνίας των Χανίων.

Πιο συγκεκριμένα, πραγματοποιήθηκε μελέτη εγγράφων τεκμηρίων όπως προκυρήξεις του ΣΕΓΑΣ, αρχεία από το Σωματείο ΚΥΔΩΝ, τοπικός και Αθηναϊκός τύπος εποχής από το 1936 ως το 2019, φωτογραφικό υλικό που συγκεντρώθηκε είτε από τη βιβλιοθήκη των Χανίων, το ψηφιακό αρχείο του Βενιζέλου, προσωπικό αρχείο είτε συλλεκτών, είτε αθλητών, είτε από τα αθλητικά άρθρα του τύπου. Χρησιμοποιήθηκε επίσης υλικό από το ψηφιακό blog του Χριστόφορου Ανδρουλιδάκη όπως και πίνακες αποτελεσμάτων των αθλητών με επιπρόσθετες πληροφορίες. Έτσι, με τη συλλογή ποικίλων στοιχείων έγινε μία προσπάθεια για όσο το δυνατόν υψηλότερο βαθμό αντικειμενικότητας των

πληροφοριών δεδομένου ότι σε κάποιες περιπτώσεις η αντικειμενικότητα ως προσεγγίσεις ενός γεγονότος από την πηγή είναι πιθανό να αμφισβητηθεί (Giddens, 2002: 707).

Η διεξαγωγή, η μελέτη των συνεντεύξεων και οι πληροφορίες που παρέχονται στηριζόμενες στη μνήμη των αφηγητών επιβεβαιώνονται από την αποδελτίωση του τύπου και των αρχείων τα οποία αποτελούν τεκμήρια. Μέσω της ποιοτικής έρευνας της προφορικής ιστορίας αποσκοπείται να αναδειχθούν οι μειονότητες, οι περιθωριακές κοινωνικές ομάδες αλλά και να δοθεί η ευκαιρία σε ανθρώπους – σιωπηλούς μάρτυρες να αποκτήσουν φωνή και λόγο. Επιπρόσθετα, παρέχονται εικόνες και πληροφορίες για τελετουργίες που χαρακτηρίζουν κάθε κοινωνία σε κάθε εποχή των οποίων η «καλλιέργεια» συμβάλλει στη σταθεροποίηση και την μεταβίβαση της αυτοεικόνας, στη συγκεκριμένη περίπτωση, της κοινωνίας των Χανίων (Κουλούρη, 2020: 22).

Βέβαια, οι προφορικές μαρτυρίες των αφηγητών διαμεσολαβούνται σε μεγάλο βαθμό και από υποκειμενικότητα των ερευνητών, οι οποίοι σχεδιάζουν την ερευνητική διαδικασία, συμμετέχουν στη συνέντευξη με τις απαραίτητες επικοινωνιακές δεξιότητες. Και καλούνται να πάρουν σημαντικές αποφάσεις για την συγκρότηση και τη μελέτη του υλικού καθώς και τον τρόπο που θα παρουσιαστεί (Ζαϊμάκης, 2021: 112). Παράλληλα, ο αφηγητής αναβιώνει και αναπαράγει τις βιωμένες εμπειρίες αλλά και συμμετέχει ενεργά στην ανακατασκευή του βιώματος αυτού. Έτσι, επιτυγχάνεται η επικοινωνία του ερευνητή και αφηγητή αλλά και η αλληλόδραση (Ισαρης και Πούρκος, 2015: 99).

Το βασικό εργαλείο της έρευνας αποτέλεσε η αποδελτίωση των εφημερίδων της εποχής, κυρίως οι τοπικές αλλά και αθηναϊκές, αρχεία της αθλητικής ομάδας του ΚΥΔΩΝΑ, κάποια καταστατικά του ΣΕΓΑΣ αλλά και άλλα αρχεία απ’ τα οποία αντλούνται πληροφορίες για την ιστορία του αθλητισμού. Δυστυχώς όμως συνήθως διατηρούνται μόνο τα τεκμήρια που περιέχουν πληροφορίες για τα ρεκόρ, τασκόρ και τη μνήμη των αγώνων, γίνεται κακή συντήρηση των αρχείων, και σε κάποιες περιπτώσεις η ταραγμένη πολιτική ιστορία της Ελλάδας σταμάτησε τη λειτουργία των συλλόγων και κατέστρεφε τα αρχεία τους (Κουλούρη, 2015: 54).

1^ο Κεφάλαιο. Τοθεωρητικό πλαίσιο

1.1. Οι “Βενιζέλαιοι” αγώνες ως “Τόποι μνήμης”

Οι σπουδές μνήμης κατά την κρατούσα προσέγγιση, συνιστά ένα πεδίο που συγκροτείται και λειτουργεί κοινωνικά. Μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο αλληλοσυγκρουόμενων ερμηνειών, επιλεκτικών ανακλήσεων και στοχευμένων χρήσεων. Έτσι, η συλλογική μνήμη είναι ένα σύνολο αναμνήσεων (συνειδητών ή μη) που επιβιώνουν μιας εμπειρίας την οποία μυθοποίησε ή βίωσε μία ζωντανή συλλογικότητα και αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της ταυτότητας της και αποτελεί το αίσθημα του παρελθόντος της. Οι αναμνήσεις αυτές φανερώνουν τον τρόπο με τον οποίο η συλλογικότητα χρησιμοποιεί το παρελθόν.

Επιπρόσθετα, η συλλογική μνήμη εμπεριέχει τον τρόπο που αυτή η συλλογικότητα παρουσιάζει και χρησιμοποιεί το παρελθόν της, δηλαδή ποια οπτική γωνία θα υιοθετήσει, και πώς θα αναδομήσει τις ανακαλούμενες αναμνήσεις. Άρα, συμπερασματικά η οπτική γωνία αντίληψης του παρελθόντος πιθανά να διαμορφώνεται ανάλογα με τις ανάγκες αυτής της συλλογικότητας, ανάγκες που εξυπηρετούν τις λειτουργίες της συλλογικής μνήμης μέσα στο παρόν που εξετάζεται. Σύμφωνα με τον Leguin η συλλογική μνήμη θεωρείται σαν ένα πλήγμα επιμέρους μνημών ή εξειδικευμένους, που συμπληρώνονται τεμνόμενες ή διασταυρωμένες ή ιεραρχημένες (Θανοπούλου, 2000: 351: 352).

Από τα παραπάνω παρατηρείται ότι οι χρήσεις και οι επικλήσεις του παρελθόντος δεν λειτουργούν ως ένα κοινωνικό φαινόμενο χωρίς πρόσωπο ή τυχαίοι αλλά όπως αναφέρει και ο Χ. Τριανταφύλλου η «δεύτερη ζωή» του παρελθόντος υφίσταται επειδή τα ατομικά ή τα συλλογικά υποκείμενα και οι κοινωνίες δημιουργούν λόγους για να συγκρίνουν μία συγκυρία του παρόντος με κάποια απ’ το παρελθόν ή για να επικαλεστούν παλιά γεγονότα. Έτσι οι μνημονεύσεις αφορούν τη θέση του παρελθόντος που οι κοινωνίες του επιφυλάσσουν (Τριανταφύλλου, 2020: 16).

Ακόμα αξίζει να τονιστεί ότι σύμφωνα με τον Τ. Λιούμης η «λαϊκή μνήμη» δηλαδή η συλλογική εικόνα του παρελθόντος παρ’ ότι συντηρείται από την κοινωνία, δεν προέρχεται απ’ αυτήν, αλλά επηρεάζεται και τροποποιείται συχνά από θεσμούς όπως της πολιτικής, της οικονομίας και της κοινωνικής εξουσίας του παρόντος και με τα μέσα επικοινωνίας οι θεσμοί αυτοί εκλαϊκεύουν κάποιες εικόνες του παρελθόντος και κάποιες άλλες όχι (Fernandez, 2005: 22). Συγκεκριμένα υπήρξαν καθεστώτα τα οποία μέσω της

επιρροής τους στην κοινωνική μνήμη, την χρησιμοποίησαν ως πολιτικό όπλο με την ανέγερση μνημείων, την διεξαγωγή στρατιωτικής παρέλασης ή ακόμα την καθιέρωση εθνικών εορτών. Αποσκοπούν να δώσουν και να αποδώσουν μία συγκεκριμένη μνήμη στην κοινωνία ή σε κάποια πρόσωπα όπως του Ε. Βενιζέλου (Fernandez, 2005: 25).

Οι «Βενιζέλειοι» αγώνες κλασικού αθλητισμού μπορούν να θεωρηθούν ως «τόποι μνήμης», μία έννοια την οποία έχει εισαγάγει στο πεδίο των μνημονικών σπουδών ο Pierre Nora. Ως «τόποι μνήμης» αναλύονται έργα τέχνης, μνημεία, τόποι και κτήρια, ιστορικές προσωπικότητες και επέτειοι, συμβολικές πράξεις, τελετές κ.α. Συμβολικός, λειτουργικός και υλικός ταυτόχρονα, σε διαφορετικές αναλογίες, ο κάθε «τόπος μνήμης» διακρίνεται από αυτοαναφορικότητα, εσωστρέφεια αλλά και από ανοικτότητα. Είναι ένας φορέας πολλών νοημάτων. Έτσι, «τόπος μνήμης» μπορεί να χαρακτηριστεί κάθε πολιτισμικό φαινόμενο το οποίο μια κοινωνία το συνδέει με την εθνική ταυτότητα και το παρελθόν (Κουλούρη, 2020: 23).

Συχνά, οι μνημονικοί τόποι διαμορφώνονται από τα πάνω, πλαισιώνονται από τελετουργικά και παίρνουν ευρεία δημοσιότητα εκφράζοντας καθεστωτικές ή κρατικές ιδεολογίες, αναπαράγουν κυρίαρχες αφηγήσεις και εθνικές ιδεολογίες. Μέσω του εορτασμού δημιουργείται η πεποίθηση στα μέλη της κοινωνίας ότι το γεγονός που εορτάζεται έχει ηθικό περιεχόμενο και ότι είναι σημαντικό. Ακόμα, οι τόποι μνήμης γίνονται αντικείμενο εκμετάλλευσης από τους κρατικούς θεσμούς για την προβολή και οικοδόμηση της εθνικής ταυτότητας, νοηματοδοτούν και οικειοποιούνται το παρελθόν με σκοπό την κοινωνικοποίηση των ανθρώπων που ανήκουν σε μία κοινωνία και την ταυτοποίησή τους με τις εθνικές αξίες (Ζαϊμάκης, 2021: 27).

Επιπρόσθετα, τα κράτη τείνουν να επιλέγουν τα περιστατικά εκείνα της εθνικής ιστορίας που θα αποτελέσουν εορτή, θα συγκεντρώσουν την μεγαλύτερη δυνατή εθνική συναίνεση και εξυπηρετούν καλύτερα τους κοινούς σκοπούς της κοινωνικής ολοκλήρωσης, της ισορροπίας και της αρμονίας (Fernandez, 2005: 88).

Όπως αναφέρει ο Ζαϊμάκης από τις τελευταίες δεκαετίες του 20^{ου} αιώνα εντοπίζεται μία μεγάλη αύξηση των τοπίων μνήμης και στο χώρο του αθλητισμού. Ο χώρος του αθλητισμού προσφέρεται για την δημιουργία ισχυρών θεσμών παραγωγή μνήμης στις σύγχρονες κοινωνίες. Οι αθλητικές αναμετρήσεις συνδυάζουν ψυχαγωγικές λειτουργίες, διάδοση αντιλήψεων και αξιών, δημιουργούν κοινότητες θεατών και αθλητών στις οποίες καλλιεργούνται σχέσεις αφοσίωσης και πίστης. Επίσης, συνήθως διεξάγονται σε χώρους οι οποίοι λειτουργούν συμβολικά ως «ιερά» τοπία μνήμης. Αυτοί οι χώροι όπως το

Παναθηναϊκό Στάδιο στην Αθήνα παράγουν μνήμες, ιστορίες μυθολογίες και μνημονικές πρακτικές οι οποίες τροφοδοτούν τις αφηγήσεις των εθνικών ταυτοτήτων.

Έτσι, τα «Βενιζέλεια» θεωρούνται ως μνημονική τελετή προς ανάμνηση του μεγάλου πολιτικού Ελευθερίου Βενιζέλου, και η οποία έχει πολύ μεγάλη σημασία για την ταυτότητα της κοινότητας. Όλες οι ιεροτελεστίες όπως η κατάθεση των στεφάνων στο μνημείο του, η παρέλαση και ο όρκος των αθλητών, η διεξαγωγή του Βενιζέλειου δρόμου με την τήρηση ενός λεπτού σιγή εκφράζουν και πλάθουν τη συλλογική μνήμη, δημιουργούν και μετασχηματίζουν κοινωνικές ταυτότητες, είναι πολιτική πράξη, λειτουργούν ως θέαμα και βίωμα και είναι ψυχαγωγική δραστηριότητα (Κουλούρη, 2020: 454).

Άλλοι αθλητικοί αγώνες που θεωρούνται μνημονικές πρακτικές και πλαισιώνονται με εορταστικές εκδηλώσεις στη σύγχρονη εποχή είναι τα Αρκάδια στο Ρέθυμνο, ο Δρόμος θυσίας Ιεράς Μονής Μεσολογγίου και ο Μαραθώνιος αγώνας Ειρήνης «Γρηγόρης Λαμπράκης». Είναι πιθανό σε κάποιες αθλητικές αναμετρήσεις τόπους μνήμης η πολιτισμική κληρονομιά και η παράδοση να χρησιμοποιούνται εργαλειακά, αποσπασματικά και επιφανειακά με σκοπό να εξυπηρετηθούν λογικές της τουριστικής ανάπτυξης και του κέρδους (Ζαϊμάκης, 2021: 33: 34). Άλλες πάλι αντιστέκονται στη μετατροπή τους σε εμπορικά θεάματα και τουριστικά προϊόντα μαζικής κατανάλωσης.

2^ο Κεφάλαιο. Μεθοδολογικά ζητήματα

2.1. Η επιλογή της μεικτής μεθόδου έρευνας

Οι ερευνητικές μέθοδοι στον αθλητισμό χρησιμοποιούν είτε ποιοτικές, είτε ποσοτικές και σε κάποιες περιπτώσεις μεικτές, οι οποίες είναι συνδυασμός των δύο πρώτων. Στην παρούσα έρευνα χρησιμοποιήθηκε η μεικτή μέθοδος με «υβριδικό» χαρακτήρα. Για την συλλογή στοιχείων πραγματοποιήθηκε αξιοποίηση πολλαπλών πηγών από το 1936 έως το 2019 και ένα μικρό δείγμα προσέγγισης προφορικής Ιστορίας από αθλητές που συμμετείχαν στους «Βενιζέλειους αγώνες στίβου. Κανονικά η προφορική ιστορία απαιτεί πολύ μεγαλύτερο χρονικό διάστημα διεξαγωγής έρευνας και αριθμό συνεντεύξεων. Η επιλογή αυτής της μεθόδου θεωρείται η κατάλληλη για την ιστορική και κοινωνιολογική προσέγγιση ενός αθλητικού θεσμού. Στην προκειμένη περίπτωση οι «Βενιζέλειοι» αγώνες στίβου έχουν μία ιστορία η οποία ξεκίνησε να γράφεται το 1936 ως και σήμερα και μέσα από την τέλεσή τους αντανακλούνται οι όψεις των κοινωνικοπολιτισμικών και πολιτικών γεγονότων της αθλητικής Κοινωνίας των Χανίων.

Πιο συγκεκριμένα, πραγματοποιήθηκε μελέτη εγγράφων τεκμηρίων όπως προκηρύξεις του ΣΕΓΑΣ, αρχεία από το σωματείο του ΚΥΔΩΝ, τοπικός και Αθηναϊκός τύπος εποχής από το 1936 έως το 2019, φωτογραφικό υλικό που συγκεντρώθηκε είτε από τη βιβλιοθήκη των Χανίων, το ψηφιακό αρχείο του Βενιζέλου, προσωπικό αρχείο είτε συλλεκτών ή αθλητών, είτε από τα αθλητικά άρθρα του τύπου, καθώς και από το ψηφιακό Blog του Χριστόφορου Ανδρουλιδάκη όπως και πίνακες αποτελεσμάτων των αθλητών με επιπρόσθετες πληροφορίες. Έτσι, με τη συλλογή πληθώρας και ποικίλων στοιχείων έγινε μία προσπάθεια για όσο το δυνατόν υψηλότερο βαθμό αντικειμενικότητας των πληροφοριών δεδομένου ότι σε κάποιες περιπτώσεις η αντικειμενικότητα της προσέγγισης ενός γεγονότος από την πηγή, πιθανό να αμφισβητηθεί (Giddens, 2002: 707).

Η διεξαγωγή, η μελέτη των συνεντεύξεων και οι πληροφορίες που παρέχονται στηριζόμενες στη μνήμη των αφηγητών επιβεβαιώνονται από την αποδελτίωση του τύπου και των αρχείων τα οποία αποτελούν τεκμήρια. Μέσω της ποιοτικής έρευνας της προφορικής Ιστορίας αποσκοπείται να αναδειχθούν οι μειονότητες, οι περιθωριακές κοινωνικές ομάδες αλλά και να δοθεί η ευκαιρία σε ανθρώπους – σιωπηλούς μάρτυρες να

αποκτήσουν φωνή και λόγο. Επιπρόσθετα, παρέχονται εικόνες και πληροφορίες για τελετουργίες που χαρακτηρίζουν κάθε κοινωνία σε κάθε εποχή των οποίων η «καλλιέργεια» συμβάλλει στη σταθεροποίηση και τη μεταβίβαση της αυτοεικόνας, στη συγκεκριμένη περίπτωση, της κοινωνίας των Χανίων (Κουλούρη, 2020: 22).

Βέβαια, οι προφορικές μαρτυρίες των αφηγητών διαμεσολαβούνται σε μεγάλο βαθμό και από υποκειμενικότητα των ερευνητών, οι οποίοι σχεδιάζουν την ερευνητική διαδικασία, συμμετέχουν στη συνέντευξη με τις απαραίτητες επικοινωνιακές δεξιότητες. και καλούνται να πάρουν σημαντικές αποφάσεις για τη συγκρότηση και τη μελέτη του υλικού καθώς και τον τρόπο που θα παρουσιαστεί (Ζαϊμάκης, 2021: 112). Παράλληλα, ο αφηγητής αναβιώνει και αναπαράγει τις βιωμένες εμπειρίες αλλά και συμμετέχει ενεργά στην ανακατασκευή του βιώματος αυτού. Έτσι, επιτυγχάνεται η επικοινωνία του ερευνητή και αφηγητή αλλά και η αλληλοδράση (Ισαρής και Πούρκος, 2015: 99).

Το βασικό εργαλείο της έρευνας αποτέλεσε η αποδελτίωση των εφημερίδων της εποχής, κυρίως τοπικές αλλά και Αθηναϊκές, αρχεία της αθλητικής ομάδας του ΚΥΔΩΝ, κάποια καταστατικά του ΣΕΓΑΣ αλλά και άλλα αρχεία απ’ τα οποία αντλούνται πληροφορίες για την ιστορία του αθλητισμού. Δυστυχώς όμως συνήθως διατηρούνται μόνο τα τεκμήρια που περιέχουν πληροφορίες για τα ρεκόρ, τα σκορ και τη μνήμη των αγώνων ή γίνεται κακή συντήρηση των αρχείων ή ακόμα η ταραγμένη πολιτική Ιστορία της Ελλάδας σταματούσε τη λειτουργία των συλλόγων και κατέστρεφε τα αρχεία τους (Κουλούρη, 2015: 54).

2.2. Η ερευνητική διαδικασία

Σκοπός της ερευνητικής εργασίας είναι να εντοπιστούν, να καταγραφούν, να αξιολογηθούν και να αναδειχθούν οι μνημονικές πρακτικές, η σημασία του αθλητισμού μέσα από το πέρασμα των χρόνων και τον διαρκή μετασχηματισμό του. Καθώς και τις μορφές της αθλητικής κοινωνικότητας γύρω από τα «Βενιζέλεια» και από άλλους αγώνες αλλά και την πορεία των αθλητών μέσω των βιογραφικών τους.

Με την παραπάνω έννοια της Κοινότητας στην παρούσα εργασία ευνοούνται οι κοινωνικές σχέσεις που έχουν δημιουργηθεί μεταξύ των αθλητών και των αθλητριών οι οποίες αναπτύχθηκαν με επίκεντρο τους Πανελλήνιους «Βενιζέλειους» αγώνες. Οι αθλήτριες και οι αθλητές αυτής της Κοινότητας μπορεί να μην έχουν συναντηθεί ποτέ,

ακόμη και αν κατοικούν στην πόλη των Χανίων είτε σε άλλη πόλη του νησιού, είτε σε άλλη περιοχή της Ελλάδας.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον δόθηκε στις πολιτικές και κοινωνικοοικονομικές συνθήκες και πώς αυτές καθρεφτίζονται στο θεσμό των «Βενιζελίων» αγώνων στίβου, αφού είναι συνηφασμένες με την αθλητική κίνηση στις ιεροτελεστίες της επιμνημόσυνης γιορτής προς τον Ε. Βενιζέλο καθώς και την ανάπτυξη του αθλητισμού στα Χανιά. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε μέσω της αποδελτίωσης πολιτικού και αθλητικού τύπου εθνικού ή τοπικού που εκδίδονταν ταυτόχρονα με την διεξαγωγή των «Βενιζελίων» αγώνων και τα οποία είναι διαθέσιμα σε έντυπη μορφή και σε ψηφιακή, αρχειακό υλικό και έγγραφα, φωτογραφικό υλικό των «Βενιζελίων» και των αθλητών. Οι παραπάνω πηγές αποτελούν πρωτογενή πηγές πληροφόρησης. Επιπρόσθετα, σε δευτερογενής πηγές συλλέχθηκαν βιβλιογραφίες, εφημερίδες, προφορικές μαρτυρίες.

Έπειτα, πραγματοποιήθηκαν ημιδομημένες συνεντεύξεις με την μορφή των αφηγήσεων ζωής από αθλήτριες και αθλητές ηλικιωμένους αλλά και νεότερους που είχαν λάβει μέρος στο παρελθόν στους «Βενιζελίους» αγώνες. Στις ημιδομημένες συνεντεύξεις υπάρχει η δυνατότητα αλλαγής της σειράς των ερωτήσεων αφού οι απαντήσεις καθοδηγούν τη ροή της συνέντευξης. Οι ερωτήσεις μπορεί να είναι και ανοιχτού και κλειστού τύπου οι οποίες προσφέρουν στη συνέντευξη μία ευελιξία στην έκφραση των αφηγητών. Κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων οι ερωτήσεις θέτονται χωρίς προκαθορισμένη σειρά και σε κάποια σημεία όπου θεωρήθηκε αναγκαίο κάποιες ερωτήσεις παραλήφθηκαν ή προστέθηκαν άλλες. Ενώ, η αφήγηση ζωής αφορά την αφήγηση σημαντικών εμπειριών της ζωής του αφηγητή που συνδέεται με τον αθλητισμό (Ζαϊμάκης, 2020: 22). Οι συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν τον Μάιο του 2022 είτε τηλεφωνικά είτε διά ζώσης στην Αθήνα και στα Χανιά. Επιπρόσθετα, είχε γίνει ήδη μελέτη και η προετοιμασία του σχετικού υλικού, καθώς και η αποδελτίωση αρχείων που αφορά την διεξαγωγή της έρευνας.

Οι αφηγητές επιλέχθηκαν βάση κάποιων κατηγοριών όπως η ενεργή συμμετοχή τους ως αθλητές κατά το χρονικό διάστημα 1936 έως 2019, η ηλικιακή τους διαφορά και η αθλητική τους καριέρα να ποικίλει και ταυτόχρονα να καλύπτει μεγαλύτερο εύρος από τα έτη διεξαγωγής τους, να είναι αθλητές και των δύο φύλλων, να ανήκουν σε διάφορα αθλητικά Σωματεία, να έχουν ασχοληθεί με διαφορετικά αγωνίσματα του στίβου και να είχαν πρωταγωνιστική παρουσία στα «Βενιζέλια». Όλα τα κριτήρια στο βαθμό που ήταν δυνατόν για να υπάρχει ποικιλία αφηγητών.

Στην ερευνητική διαδικασία ως δεοντολογική αρχή επιβάλλεται και είναι απαραίτητη προϋπόθεση να τηρηθεί η τεκμηριωμένη συγκατάθεση των αφηγητών (Ισαρής και Πούρκος, 2016: 89). Γι’ αυτό το λόγο η ερευνήτρια έδωσε στον κάθε αφηγητή ή αφηγήτρια να συμπληρώσει και να υπογράψει ένα παραχωρητήριο το οποίο τους παρείχε την επιλογή για κάποιους περιορισμούς όπως την διασφάλιση της ανωνυμίας της/του, την καταχώρηση της μαρτυρίας μόνο με τα αρχικά τους, να γίνει χρήση της συνέντευξης μόνο μετά από κάποια χρόνια, να μην γίνει ανάρτηση της συνέντευξής τους στο διαδίκτυο, να μην επιτραπεί η πρόσβαση σε ορισμένα σημεία της συνέντευξης. Στην παρούσα εργασία όλες οι αφηγήτριες και αφηγητές μηδενός εξαιρουμένου επέλεξαν την ελεύθερη και επώνυμη χρήση των πληροφοριών. Παρ’ όλο που σύμφωνα με τα δεδομένα για την προστασία των προσωπικών δεδομένων έπρεπε να χρησιμοποιηθούν μόνο τα αρχικά τους, στην προκειμένη περίπτωση θα γίνει χρήση όλου του ονόματος ως φόρος τιμής στους αθλητές για την συμμετοχή τους στα «Βενιζέλεια» και επειδή δεν υπάρχει πουθενά καταγεγραμμένη η ιστορία αυτού του θεσμού συγκεντρωμένη σε μία πηγή (Ισαρής και Πούρκος, 2015: 90). Στο τέλος της διεξαγωγής των συνεντεύξεων σχεδόν όλοι οι αφηγητές ευχαρίστησαν την ερευνήτρια για την ευκαιρία που τους δόθηκε να ανασύρουν μνήμες από τα χρόνια που ήταν ενεργοί αθλητές.

Έπειτα από την επίπονη και χρονοβόρα διαδικασία της απομαγνητοφώνησης των συνεντεύξεων έγινε η συγκέντρωση του υλικού για να οργανωθεί, να διαχειριστεί και να σχολιαστεί η κάθε μιαν από το πρίσμα της Κοινωνιολογίας και της Ιστορίας.

2.3. Η αποδελτίωση

Έπειτα από αρκετές και πολύωρες επισκέψεις στο Ιστορικό αρχείο Κρήτης και στη Δημοτική Βιβλιοθήκη των Χανίων το υλικό που συγκεντρώθηκε αρχειοθετήθηκε και μετά ταξινομήθηκε σε δύο φακέλους. Ο ένας φάκελος περιείχε άρθρα από αθλητικές και πολιτικές εφημερίδες τοπικές και Αθηναϊκές. Οι εφημερίδες για να κωδικοποιηθούν και να αναλυθούν, χωρίστηκαν ανά εκδότη και με χρονολογική σειρά. Το ίδιο και κάποιο αρχειακό υλικό από τον ΑΟ ΚΥΔΩΝ και τον ΣΕΓΑΣ. Τα άρθρα που συγκεντρώθηκαν ήταν επιστολές σημαντικών προσώπων για την Κοινωνία του αφορούσαν τα «Βενιζέλεια» με σχόλια και κρητικά αποτελέσματα των αθλητών στα αγωνίσματα, λόγοι πολιτικών που εκφωνήθηκαν στην έναρξη των αγώνων, προκυρήξεις, ειδήσεις και πληροφορίες με

αντικείμενο τα «Βενιζέλια». Το μεγαλύτερο ποσοστό του υλικού προήρθε από τον τοπικό τύπο, όπως ο ΚΗΡΥΞ, ο ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΣ, η ΕΘΝΙΚΗ ΦΩΝΗ και ο Εσπερινός Ταχυδρόμος εκδίδονταν με μικρές παύσεις, η μόνη εφημερίδα που κυκλοφορεί ανελλιπώς είναι τα ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ από το 1967 ως σήμερα. Όλες βέβαια οι εφημερίδες όλων των ετών είναι οργανωμένες, βιβλιοδεμένες και διαθέσιμες στο Ιστορικό Αρχείο Κρήτης. Άλλες εφημερίδες με μικρότερη διάρκεια ζωής αποτέλεσαν εξίσου σημαντικές πηγές όπως οι τοπικές εφημερίδες είναι τα Κρητικά Νέα, ο Κρητικός Τύπος, η Έρευνα, ο Παγκρήτιος, η Εθνική Εφημερίς, Τα Σπορ της Κρήτης, ο Αθλητής και κάποιες Αθηναϊκές όπως η Αθλητική ΗΧΩ, η Ακρόπολις και η Αθλητική Φωνή, το Βήμα, η Καθημερινή αλλά και Αρχεία του ΣΕΓΑΣ και της Αθλητικής Ομάδας του ΚΥΔΩΝ. Οι Αθηναϊκές εφημερίδες είναι προσβάσιμες ψηφιακά από τη βιβλιοθήκη της Βουλής. Στην συνέχεια η διεξαγωγή των «Βενιζελλίων» χωρίστηκε σε τέσσερις περιόδους.

1. Η πρώτη περίοδος των Βενιζελλίων: Από τη θέσπιση των Πανελληνίων αγώνων (1936 έως 1938)
2. Η δεύτερη περίοδος των Βενιζελλίων: Οι «Βενιζελλιοί» αγώνες την πρώτη μεταπολεμική δεκαετία (1947 έως 1974)
3. Η Τρίτη περίοδος των Βενιζελλίων: Οι «Βενιζελλιοί» αγώνες στην αρχική περίοδο της μεταπολίτευσης (1975 έως 1983)
4. Η τέταρτη περίοδος των Βενιζελλίων: Η αναβάθμιση των «Βενιζελλίων» αγώνων σε Διεθνές μίτινγκ κατηγορίας Europeans Athletics Outdoor Classic Meeting (1984 έως 2019).

Για την ανάλυση των κειμένων και των άρθρων των εφημερίδων χρησιμοποιήθηκε η ποιοτική ανάλυση περιεχομένου μέσω της οποίας έγινε η κωδικοποίηση, η περιγραφή και σε μεγάλο βαθμό η ερμηνεία των κειμένων που συσχετίζονται με τις κοινωνικές συνθήκες και τις απόψεις των ανθρώπων για τον αθλητισμό που επικρατούν σε συγκεκριμένες ιστορικές συγκυρίες (Ζαϊμάκης, 2021: 19).

Επιπρόσθετα, συγκεντρώθηκε αρκετό φωτογραφικό υλικό των Βενιζελλίων από ιδιωτικές συλλογές. Η πιο σημαντική και ολοκληρωμένη ήταν του Χ. Ανδρουλιδάκη, σημερινός Τοπικός Έφορος του ΣΕΓΑΣ και Γραμματέας του Γ.Σ. Ελ. Βενιζέλος ο οποίος με πολύ μεράκι και αγάπη ερευνεί, συλλέγει και καταγράφει κείμενα και φωτογραφίες για όλους τους Πανελλήνιους αγώνες του κλασσικού αθλητισμού της Ελλάδας. Επίσης, συλλέκτηκε

φωτογραφικό υλικό από τις συλλογές των ψηφιακών αρχείων του Μουσείου του Ε. Βενιζέλου, από τη Δημοτική Βιβλιοθήκη των Χανίων, από Μέσα Κοινωνικής δικτύωσης και από προσωπικές συλλογές αθλητών που είχαν συμμετάσχει στους αγώνες. Όπως επισημαίνει ο Γ. Ζαϊμάκης (2021:22) οι φωτογραφίες μαζί με προφορικές αφηγήσεις δημιουργούν διαύλους επικοινωνίας μεταξύ διαφορετικών πρακτικών της Κοινωνικής Ιστορίας του Αθλητισμού. Ή ακόμα κάποιες φορές η φωτογραφία μπορεί να φανερώσει εναλλακτικές εμπειρίες διαφορετικές από τις παραδοσιακές προφορικές αφηγήσεις.

2.4Η συνέντευξη

Για την εκπόνηση της παρούσας εργασίας τέθηκε αναγκαίο να διεξαχθούν συμπληρωματικά και ημι-δομημένες συνεντεύξεις ως προσέγγιση προφορικής, μαρτυρίες οι οποίες έχουν σκοπό μόνο την προβολή της προσωπικής ιστορίας, της ερμηνείας και της νοηματοδοσίας του παρελθόντος του θεσμού των «Βενιζελίων» αλλά μέσα από την οπτική του παρόντος ως προς τις συλλογικές στάσεις και τις κοσμοαντιλήψεις της συλλογικής μνήμης.

Ο χρόνος των συνεντεύξεων διήρκησε από είκοσι πέντε λεπτά έως μία ώρα. Οι συνεντεύξεις έλαβαν χώρα στο χώρο των αφηγητών, σε μία ταβέρνα και τηλεφωνικά αφού είχε προηγηθεί η ενημέρωση σχετικά με το θέμα της εκπόνησης της εργασίας. Τη συνέντευξη των αφηγητών πλαισίωσαν τρία ερωτήματα. Το πρώτο αφορούσε την αφετηρία της ενασχόλησής τους με τον αθλητισμό και τις δυσκολίες που μπορεί να αντιμετωπίσαν. Το δεύτερο την πρώτη τους συμμετοχή στα «Βενιζέλια» και τη συνολική τους εμπειρία και τρίτο το κλίμα και τις συνθήκες της εποχής που επικρατούσαν στους αγώνες. Στην συνέχεια, ο ερευνητής έθετε ερωτήσεις, οι οποίες συσχετιζόντουσαν με τα ερευνητικά ερωτήματα. Ακόμα δινότανε στον αφηγητή όση ώρα χρειαζόταν για να μιλήσει και να θίξει διάφορα θέματα. Ο σχεδιασμός των παραπάνω ερωτημάτων, επέτρεπε την περιγραφή της βιωμένης εμπειρίας αλλά και απόψεων ή συναισθημάτων στα ζητήματα που αναδήθηκαν μέσω της έρευνας. Επιπρόσθετα, θεωρείται πως ο γενικότερος προσανατολισμός της έρευνας και τα ερωτήματα που τέθηκαν, δεν επηρέασαν τις απαντήσεις των αφηγητών καθώς αυτές εξέφραζαν προσωπικές εμπειρίες του παρελθόντος τους. Η ερευνήτρια κατάφερε να δημιουργήσει ένα κλίμα εμπιστοσύνης και

ασφάλειας με τους αφηγητές με αποτέλεσμα την παραγωγή νοηματικών σχημάτων φυσικά και αβίαστα χωρίς να χρειαστεί να εκμαιευτούν πληροφορίες.

Η συνέντευξη πραγματοποιήθηκε με ηχογράφηση της συνομιλίας στο κινητό. Μετά τη κάθε συνέντευξη, ακολούθησε η μεταφορά και η καταγραφή της σε υπολογιστή για να μετατραπεί σε γραπτό κείμενο. Η παραπάνω διαδικασία, ήταν αρκετά χρονοβόρα καθώς οι συνεντεύξεις που δόθηκαν έπειτα από την απομαγνητοφώνηση, δηλαδή τη διαδικασία «μεταγραφής» σε κείμενο των όσων λέγονται σε μία μαγνητοφωνημένη συνομιλία, αποτυπώθηκαν πάνω σε 12 σελίδες η κάθε μία. Έπειτα, ακολούθησε η καταγραφή των βιογραφικών στοιχείων σε κάθε αφηγητή ξεχωριστά. Στη συνέχεια έγινε η επιλογή των πιο σημαντικών σημείων της αφήγησης και η κοινωνιολογική τους προσέγγιση και τέλος η αυτούσια καταγραφή των πιο σημαντικών σημείων έτσι όπως ειπώθηκαν από τον αφηγητή.

2.5. Το δείγμα

Στη μέθοδο της αποδελτίωσης το δείγμα των εφημερίδων όπως προαναφέρθηκε αποτέλεσε ο πολιτικός και αθλητικός τύπος, εθνικός αλλά και σε μεγαλύτερο ποσοστό τοπικός. Το σύνολό τους έφτασε τις 15 εφημερίδες, εκ των οποίων οι 13 τυπώθηκαν ταυτόχρονα με τη διεξαγωγή των αγώνων ξεκινώντας από το 1936 έως το 2019 με σκοπό να υπάρχει ποικιλία πληροφοριών και με μεγαλύτερη εγκυρότητα. Το μεγαλύτερο ποσοστό του υλικού προήλθε από τον ΚΥΡΗΞ, ανεξάρτητη Δημοκρατική Πολιτική Εφημερίδα με εβδομαδιαία έκδοση στα Χανιά από τις 07-Δεκεμβρίου του 1901 υπό τον Βενιζέλο έως το 1903 και επανέκδοση στις 27 Απριλίου του 1908 υπό τη διεύθυνση του Κ. Μητσοτάκη, ανιψιού του Ε. Βενιζέλου ως τις 08-Μαρτίου 1935 όπου διατάχθηκε η δακοπή της. Επανεκδόθηκε πάλι το 1945 υπό την διεύθυνση του Κ. Μητσοτάκη ως τις 21-Απριλίου του 1967 όπου εκδηλώθηκε το πραξικόπημα του 1967. Έπειτα επανεκδόθηκε το 1974 ως τις αρχές του 2005 γιατί αναγκάστηκε να κλείσει λόγω οικονομικών δυσκολιών. Τέλος, επανεκδόθηκε για τελευταία φορά με το όνομα «Νέος Κήρυκας» το Μάρτιο του 2005 έως το 2011. Πολύ υλικό αντλήθηκε και από την εφημερίδα «Ο ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΣ», Μεγάλη Παγκρήτια Εβδομαδιαία Εφημερίδα των Χανίων, με διεύθυνση του Εμμ. Μπακλατζή και Διεύθυνση Σύνταξης ο Β. Μπασιάς, ξεκίνησε να εκδίδεται στα Χανιά στα μέσα της δεκαετίας του '30 ο οποίος στην κατοχή ελεγχόταν πλήρως από τους Γερμανούς

και αποτέλεσε όργανο προπαγάνδας. Οι χρονιές που αφορούν τα «Βενιζέλια» ο Διευθυντής της εφημερίδας ήταν ο Εμμ. Μπακλατζής. Ακόμα, χρήσιμη ήταν η εφημερίδα ΕΣΠΕΡΙΝΟΣ ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ καθημερινή πολιτική και των ειδήσεων εφημερίς εν Χανίας με έτος ίδρυσης 1915 έως το 1940 με Διευθυντή και ιδιοκτήτη τον Ι. Αποκορωνιωτάκης, στην συνέχεια η Εθνική Φωνή Παγκρήτιοεφημερίς εκδιδόμενη έκαστην Πέμπτην και Κυριακή με Διευθυντή/Υπεύθυνο τον Γ.Α. Μπρεδακη από το 1936 έως το 1938 και έπειτα επανέκδοση το 1940 έως το 1949 και τελευταία επανέκδοση το 1967 έως το 1986 με εκδότη τον Γ. Βολορδάκη.

Από το δείγμα γίνεται φανερό πως οι διακοπές των εφημερίδων και η επανέκδοσή τους ήταν συχνό φαινόμενο τα χρόνια της κατοχής, της δικτατορίας και των πολιτικών αναταραχών αλλά και το να αποτελέσουν όργανα προπαγάνδας των κατακτητών ή των κομμάτων. Παρ’ όλα αυτά, σχεδόν όλες οι χρονιές που εκδίδονταν οι εφημερίδες οι τοπικές ανεξαιρέτως, κάνανε αρκετές αναφορές στο θεσμό των «Βενιζελίων» με εκτενή άρθρα, μέρες πριν την τέλεσή τους, την ίδια μέρα και τις επόμενες οι οποίες τους παρουσίαζαν ως βαρυσήμαντους αγώνες για το νησί και την Ελλάδα.

Όσο αφορά τον αριθμό του δείγματος των εφημερίδων, θεωρείται ικανοποιητικός, δεδομένου της δυσκολίας που υπήρχε να φυλαχτούν και να συντηρηθούν σε καλή κατάσταση οι εφημερίδες ειδικά τις χρονιές αυτές που αναζητούμε από το 1936 με τα συχνά κλεισίματα που τους επέβαλαν τα καθεστώτα και για να συγκεντρωθεί η απαραίτητη ποσότητα των πληροφοριών με σκοπό την ιστορική καταγραφή του θεσμού των «Βενιζελίων» και μέσω αυτής, την ανάδυση των κοινωνικοπολιτισμικών νοημάτων όπως αυτά καθρεφτίζονται στις αθλητικές κοινότητες. Οι πληροφορίες που αναζητήθηκαν ήταν οποιοδήποτε άρθρο, κρητική επιστολή ανάγνωση, προκήρυξη και τα αποτελέσματα των αγωνισμάτων που αφορούσαν τα «Βενιζέλια».

Το δείγμα της συνέντευξης αποτέλεσαν επτά αθλητές του κλασσικού αθλητισμού από διάφορους αθλητικούς συλλόγους και από διάφορα αγωνίσματα. Έγινε μία προσπάθεια για έρεση αθλητών και αθλητριών να καλύψουν όλο το χρονικό διάστημα της διεξαγωγής των αγώνων που μελετάται όσο ήταν εφικτό. Ο πρώτος αθλητής, ο Αντώνης Κυτράκης ξεκίνησε την αθλητική του καριέρα το 1964 ως δρομέας αρχικά στο εθνικό Γ.Σ. και έπειτα στον ΚΥΔΩΝ έως το 1972 στο αγώνισμα των 100μ., 200μ. και σκυταλοδρομία 4x100μ. δεύτερος ο αθλητής Ανδρέας Φουράκης που ξεκίνησε πάλι από το 1964 έως το 1972 ως δεκαθλητής του ΑΟ ΚΥΔΩΝ. Τρίτος ο Κυριάκος Βιρβιδάκης, ο οποίος ξεκίνησε το 1966 έως το 1972 στο αγώνισμα του άλμα εις ύψος αρχικά στην ομάδα του ΤΑΛΩΣ

Χανίων που ενώθηκε με τον ΑΟ ΚΥΔΩΝ. Τέταρτη αθλήτρια η Ουρανία Ρηνακάκη, ξεκίνησε την αθλητική της καριέρα το 1973 έως το 1982 ως αθλήτρια της σφαιροβολίας και αρχικά αγωνιζόταν για το Φ.Σ.Κόρακας και στη συνέχεια από το 1979 για τον ΕΓΟΗ. Πέμπτος είναι ο Θανάσης Παπουτσης, ο οποίος ξεκίνησε τον αθλητισμό το 1977 έως το 1983 αλλά έκτοτε εργάζεται μέχρι σήμερα ως προπονητής μεγάλων αποστάσεων στον ΑΟ ΚΥΔΩΝ οπότε συνέχισε να παρακολουθεί τους αγώνες με τις συμμετοχές των αθλητών του. Ως αθλητής λάμβανε μέρος στο δρόμο των 800μ. με το αθλητικό σωματείο του Ηρακλή Θεσσαλονίκης. Η Αργυρώ Γιαννακάκη ήταν ενεργή ως αθλήτρια από το 1983 έως το 1989 και λάμβανε μέρος στο αγώνισμα δρόμου των 400μ. εκπροσωπώντας τον Γ.Σ. Ελ. Βενιζέλο. Και η τελευταία αθλήτρια είναι η Στέλλα Κλωνιζάκη του ΑΟ ΚΥΔΩΝ, η οποία ξεκίνησε να αγωνίζεται το 1993 έως το 2000 στο αγώνισμα των ρίψεων του ακοντίου.

Παρ' όλο που απ' το δείγμα φαίνεται μία καλή αναλογία μεταξύ του ανδρικού φύλου με του γυναικείου, ωστόσο είναι γνωστό πως το ανδρικό φύλο υπερείχε ειδικά τα πρώτα χρόνια της διεξαγωγής των αγώνων εξαιτίας των κοινωνικών στερεώσεων των έμφυλων ταυτοτήτων σύμφωνα με τις οποίες η γυναίκα ταυτίζεται με την ιδιωτική σφαίρα καθώς και τις αξίες που την περιβάλλουν εντελώς αντίθετες από την ταύτιση του άνδρα με τη δημόσια σφαίρα εκπροσωπώντας τον πολιτισμό (Φουρναράκη, 1998: 313).

Ο αριθμός του δείγματος θεωρείται ικανοποιητικός. Στην παρούσα εργασία, οι συνεντεύξεις είχαν σκοπό την ανάδυση των ζητούμενων πληροφοριών και των νοημάτων όπως οι μορφές της αθλητικής κοινωνικότητας που δημιουργήθηκαν γύρω από τους αγώνες, τη σημασία του αθλητισμού, το συνεχή μετασχηματισμό του, την προβολή των αθεάτων ηρώων και τις βιογραφικές διαδρομές στον αθλητισμό.

2.6 Προτάσεις διευρημένης έρευνας

Η παρούσα έρευνα που στηρίχτηκε στην αποδελτίωση αρχείων, εφημερίδων και φωτογραφιών με το δείγμα μελέτης που προαναφέρθηκε, για συγκεκριμένο σκοπό και υπό ορισμένες συνθήκες. Ακόμα, η κοινωνική κλίμακα ήταν οριοθετημένη και με εστιασμένες παραμέτρους. Το αποτέλεσμα της εργασίας ήταν τα επιθυμητά τα οποία αφορούσαν την ιστορική και κοινωνιολογική προσέγγιση του θεσμού των «Βενιζελίων» στο άθλημα του στίβου στα Χανιά για το διάστημα που μελετήθηκε. Με βάση τα αποτελέσματα της

παρούσας εκπόνησης εργασίας, θα μπορούσαν να μελετηθούν εκτενέστερα με ποιους άλλους τρόπους σμίλευσαν την μνήμη του Ε. Βενιζέλου όπως με μνημεία, ανδριάντες, ως εθνικό γεγονός μέσω γιορτών, τελετουργιών, την ονοματοδοσία του αεροδρομίου και οδών και τι σκοπό έχουν όλες αυτές οι πρακτικές.

Επιπρόσθετα, θα μπορούσε να μελετηθεί η διεξαγωγή και η ιστορική καταγραφή των άλλων αθλημάτων που πλαισιώναν τα «Βενιζέλεια» όπως η Άρση Βαρών, η σκοποβολή, η ποδηλασία κ .α. ώστε να υπάρχει μία πιο ολοκληρωμένη εικόνα για το θεσμό αυτό. Επίσης θα μπορούσαν να διερευνηθούν οι τρόποι με τους οποίους θα οδηγούσαν στην αναβάθμιση των αγώνων ώστε να βρουν την παλιά τους αίγλη. Επίσης, με τη μελέτη των όψεων του κλασσικού αθλητισμού σε άλλα μέρη της Ελλάδας, με ίδια χρονική περίοδο θέσπισης αγώνων θα προέκυπτε μία πιο σφαιρική εικόνα για τον αθλητισμό τα ταραγμένα χρόνια και πώς ανασχηματιζόταν ο αθλητισμός με το εκάστοτε καθεστώς. Τέλος, θα μπορούσε η έρευνα να είναι εστιασμένη στην έμφυλη διάσταση του κλασσικού αθλητισμού στα Χανιά, χρησιμοποιώντας ή και όχι τις πληροφορίες που απορέουν από την παρούσα

3^οΚεφαλαίο. Η πρώτη περίοδος των “Βενιζέλαιων”: Από τη θέσπιση των Πανελληνίων αγώνων το 1936 έως το 1938.

Την 21^η Απριλίου του 1936, σχεδόν ένα μήνα μετά το θάνατο του Ελευθερίου Βενιζέλου, το Διοικητικό Συμβούλιο του ΣΕΓΑΣ προέβη παμψηφεί στην απόφαση της θέσπισης Πανελλαδικών αγώνων, υπό τον τίτλο «Βενιζέλεια» προς τιμήν του.

Βασική επιδίωξη αυτής της κίνησης ήταν να αποτίσουν φόρο τιμής στον πολιτικό, με ένα τρόπο που αποτελεί στην ουσία, ιστορική συνέχεια από την αρχαιότητα. Η θέσπιση αθλητικών αγώνων εις μνήμη των πεσόντων μετά από σημαντικές μάχες αποτελούσε συνήθη πρακτική κατά την αρχαιότητα.

Το δεδομένο αυτό αποτέλεσε και τον πυρήνα του λόγου του δημάρχου Χανίων, πριν από την πρώτη επίσημη έναρξη των Βενιζελείων (Εσπερινός Ταχυδρόμος, 16 Ιουνίου 1936 Σ. 1). Συγκεκριμένα, ο δήμαρχος αναφέρεται στις σπουδαιότερες μάχες της αρχαιότητας και στους αγώνες που θεσπίστηκαν μετέπειτα για τη μνήμη τους, τονίζοντας έτσι τη σύνδεση

με τους προγόνους και, κατ' επέκταση, τη νομιμοποίηση τέτοιων διοργανώσεων και στα νεότερα χρόνια. Κατά τον ίδιο τρόπο, στα νεότερα χρόνια η θέσπιση αντίστοιχων διοργανώσεων έχει ως στόχο να τιμήσει όχι μόνο σημαντικά ιστορικά γεγονότα αλλά και εξέχουσες προσωπικότητες.

Η εμπλοκή του Δημάρχου Χανίων Μουντάκη στη διοργάνωση των αγώνων αποδεικνύει το αυξημένο ενδιαφέρον των τοπικών φορέων, καθώς τα οφέλη για την τοπική κοινωνία από τους αγώνες θα ήταν προφανώς, πολλαπλά. Συγκεκριμένα, ο Μουντάκης ανέλαβε ενεργό ρόλο στο οργανωτικό κομμάτι από τη θέση του Προέδρου της μεγάλης επιτροπής των Χανιωτών, σε συνεργασία με την Τεχνική Επιτροπή Αθλητισμού του ΣΕΓΑΣ. Η επιτροπή αυτή αποτελούνταν αναλυτικά από τους δημοτικούς συμβούλους: Α. Μηνιουδάκη, Ε. Μανιουδάκη, τον Δ/ντη της Τράπεζας της Ελλάδος Ι. Γεωργιάδη, τον έμπορο Τ. Χατζηδάκη, τον καθηγητή Π. Παπαθανασίου, τον έμπορο Γ. Σουλάκο, το δικηγόρο Μ. Παπαγιαννάκη, τον έμπορο Γ. Πανηγυράκη, τον έμπορο Ν. Καραγιαννάκη, το έμπορο Α. Γαμπά και τους γυμναστές Σ. Προκοπίου, Α. Χαϊδεμενάκη και Γ. Αναστασάκη. Δικαίωμα συμμετοχής στους αγώνες είχαν όλοι οι αθλητές των Σωματείων που ήταν αναγνωρισμένα απ' τον ΣΕΓΑΣ, ενώ στα λαϊκά αγωνίσματα είχαν δικαίωμα συμμετοχής Κρήτες και γενικότερα ανεξάρτητοι αθλητές ή αθλητές από ανεπίσημα Σωματεία.

Τα αγωνίσματα της κατηγορίας των αθλητών του ΣΕΓΑΣ ήταν οι δρόμοι 100μ. 400μ. 800μ. 1.500μ. 5.000 και ο «Βενιζέλειος» δρόμος (10.500μ.), οι δρόμοι μετ' εμποδίων 110μ. και 400μ. και η σκυλατοδρομία 4x100μ. Υπήρχαν επίσης άλματα «μεταφοράς εις» μήκος, εις ύψος και επί κοντώ. Τα ριπτικά αγωνίσματα ήταν ακοντισμός, ελευθέρα δισκοβολία, ελληνική δισκοβολία, σφαιροβολία και σφυροβολία. Τα αγωνίσματα της κατηγορίας των λαϊκών και ανεξάρτητων αθλητών ήταν ο δρόμος των 100μ., 1.000μ., 10.500μ., πήδημα (αργότερα άλμα εις μήκος) πήδημα στις τρεις (αργότερα τριπλούν), βόλι Κρητικό και λιθοβολία (λιθάρι με φόρα). Βέβαια, το αγώνισμα που ξεχώρισε ήταν ο δρόμος των 10.500μ. Η αφετηρία για τους αθλητές δινόταν από το Εθνικό Στάδιο. Στη συνέχεια οι δρομείς έτρεχαν στην οδό Ακρωτηρίου ως το μνημείο του Ελ. Βενιζέλου και επέστρεφαν στο στάδιο. Ο κάθε δρομέας όταν έφτανε στο μνημείο στον τάφο του Βενιζέλου, ως φόρος τιμής προς την μνήμη του αείμνηστου πολιτικού, κατέθετε ένα κλαδί ελιάς. Στο Στάδιο και στην πόλη των Χανίων τηρήθηκε ενός λεπτού σιγής τη στιγμή που έφτασε στο μνημείο ο πρώτος δρομέας, του οποίου η άφιξη αναγγέλθηκε με κανονιοβολισμό. Και για να συνεχίσουν τους αγώνες ήχησε δεύτερος κανονιοβολισμός.

Στην ετήσια καθιέρωση του θεσμού αυτού των Πανελληνίων αγώνων οι τοπικοί φορείς και οι επιχειρήσεις προέβλεψαν τα οικονομικά οφέλη και τα ευεργετικά αποτελέσματα για την πόλη, δεδομένου του κόσμου που θα ταξίδευε για να παρακολουθήσει τους αγώνες από αθλητές, επίσημους πολιτικούς ως απλούς θεατές. Έπειτα, από παρότρυνση τοπικής εφημερίδας (Παρατηρητής, 14 Ιουνίου 1936 Σ. 1) να στηρίζουν αυτή την προσπάθεια που τους καλούσε να αθλοθετήσουν τα έπαθλα των αγώνων το αποτέλεσμα ήταν αξιοσημείωτο, και οι αθλοθέτες που στήριξαν τον αγώνα δώρισαν 20 έπαθλα. Οι αθλοθέτες ήταν το Υπουργείο Παιδείας (1), η Γενική Διοίκηση της Κρήτης (2), Δήμος Αθηνών (1), Τράπεζα της Ελλάδος (2), Εθνική τράπεζα (4), Σύνδεσμος Ε.Α.Γ.Σ. (1), Τράπεζα Αθηνών (2), Σοφοκλής Ε. Βενιζέλος (1), Καραμπάτης Κ. Αμπετιάν (2), Δήμος Χανίων Σουλάκος και Πολογιώργης και Σία (1), Φουράκης Ε. (1), Στ. Παπαστράτου και Βαρουδάκης (1).

Τα βραβεία, δίπλωμα και μετάλλια απονεμήθηκαν στον πρώτο νικητή, στον δεύτερο και στον τρίτο στα ατομικά αγωνίσματα, και στην σκυταλοδρομία, απονεμήθηκε δίπλωμα στους πρώτους τρεις Συλλόγους καθώς και στα μέλη της ομάδας τους (ΣΕΓΑΣ Δελτίο 1936). Στον πρώτο νικητή του αγωνίσματος του «Βενιζελίου» δρόμου (10.500 μ.) απονεμήθηκε το έπαθλο του Δ.Χ.. ένα αργυρό μαχαίρι Μινωικής Τέχνης και στον νικητή της Λαϊκής Κατηγορίας, Κύπελλο του Υπουργείου Παιδείας (Εσπερινός Ταχυδρόμος, 13 Ιουνίου 1936 Σ. 1).

Η διεξαγωγή των Α΄ Βενιζελίων και η ετήσια καθιέρωση θα ωφελούσε εξίσου αφενός τους Κρητικούς αθλητές του κλασσικού αθλητισμού που θα είχαν για πρώτη φορά στην Ελλάδα την ευκαιρία να αγωνιστούν σε πρωτάθλημα εκτός Αθηνών και πόσο μάλλον στην πόλη τους αλλά και τους πρωταθλητές της χώρας για το λόγο ότι ανάλογα με τις επιδόσεις τους και τα πιθανά νέα ρεκόρ θα αποφάσιζε ο ΣΕΓΑΣ ποιοι αθλητές θα είχαν την ευκαιρία να συμμετάσχουν στους Ολυμπιακούς Αγώνες του Βερολίνου.

Γι' αυτό το λόγο ΣΕΓΑΣ πρόσφερε μία μεγάλη υποστήριξη στον Δήμο Χανίων στέλνοντας από την Αθήνα όλα τα αναγκαία όργανα, εμπόδια, δίσκους, ακόντια, μετροταινίες, βαλβίδες κ.λπ., φινλανδικής κατασκευής καθώς και έμπειρους τεχνίτες για να κατασκευάσουν τα απαραίτητα του στίβου. Ακόμα, έστειλε μέλη Τεχνικής Επιτροπής (Γιαννούλης, Νικολαΐδης, Παπάζογλου κ.α) με τον προπονητή της Εθνικής ομάδας για να τελέσουν τους αγώνες σε συνεργασία με την Επιτροπή των Χανιωτών. Παράλληλα, θα σχημάτιζαν μία εγκυρότερη γνώμη για το ποιοι αθλητές θα έπρεπε να εκπροσωπήσουν

την Ελλάδα στους Ολυμπιακούς Αγώνες του Βερολίνου. (Παρατηρητής 13 Ιουνίου, 1936,Σ.4)

Την δεύτερη ημέρα των αγώνων τελέστηκε το αγώνισμα του «Βενιζέλειου» δρόμου (10.500 μ.) που αποτέλεσε αθλητικό μνημόσυνο με έναν ξεχωριστό τρόπο που υποστηριζόταν ότι όμοιος του δεν υπάρχει. Με πρωτοβουλία του ΣΕΓΑΣ περιέλαβε αυτό το αγώνισμα στο πρόγραμμα των αγώνων, κατά το οποίο οι δρομείς ξεκινούσαν από το στάδιο προς το Ακρωτήρι στον Τάφο του Βενιζέλου και πίσω. Οι δρομείς κρατούσαν στεφάνια ή κλαδιά ελιάς και τα κατέθεταν στον τάφο του Βενιζέλου. Τη στιγμή που έφτασε ο πρώτος δρομέας στο μνημείο και κατέθετε το στεφάνι, ακούστηκε ένας κανονιοβολισμός, ο οποίος ειδοποιούσε τους θεατές, κατοίκους και αθλητές να τηρήσουν ενός λεπτού σιγή όρθιοι και ο δεύτερος κανονιοβολισμός σήμανε τη λήξη του. Οι αγώνες, βέβαια είχαν διττή σημασία καθώς αφ' ενός αποτελούσαν ένα αθλητικό μνημόσυνο προς τον Βενιζέλο και αφ' ετέρου επεδίωκαν να δοθεί ζωή στο «πτώμα του κρητικού αθλητισμού». (Παρατηρητής, 13 Ιουνίου 1936 Σ. 1, ΔελτίοΣΕΓΑΣ 1936).

Η στήριξη των επισήμων πολιτικών, απλών θεατών και των αθλητών στους αγώνες ήταν πρωτοφανής. Στις 5:30μ.μ. μεγάλη κοσμοσυρροή συγκεντρώθηκε στο γήπεδο που είχε εγκαινιάσει και είχε κάνει δωρεά στο Κράτος λίγο καιρό πριν η Έλενα Βενιζέλου. Ανάμεσα στους επίσημους πολιτικούς ήταν ο αναπληρωτής του Υπουργού Κορκίδης, ο Δήμαρχος Κ. Μουντάκης, ο Πρόεδρος των Εφετών, ο Μέραρχος, τα μέλη του Συμβουλίου ΣΕΓΑΣ Κ. Παρίσης, Ταμείας, Λωρέντης, Τρυπάνης, Λιανίτης, Παύλου και Μανούσης, σύμβουλοι. Κριτές αγώνων ήταν τα μέλη του Συμβουλίου Γιαννούλης, Παπάζογλου Νικολαΐδης. Παρευρέθηκαν επίσης ο Πρόεδρος του ΣΕΓΑΣ Ρινόπουλος, ο Σοφοκλής Βενιζέλος, βουλευτές της Κρήτης και της υπόλοιπης χώρας.

Ακόμα, ένας πολύ σημαντικός πολιτικός που παρευρέθη ήταν ο πρόσφυγας βουλευτής του Πειραιά Σάββας Σαββίδης, που συνόδευε την ομάδα που αντιπροσώπευε τον προσφυγικό αθλητισμό του Πειραιά, ο Σύλλογος του «Ηρακλή» Κοκκινιάς μαζί με τον Πρόεδρο Κ. Βυζηκνο και τον Γ. Γραμματέα της ομάδας Καμπερίδη. Αργότερα σε συνέντευξη του ο Σαββίδης στην Εφημερίδα ο Παρατηρητής δήλωσε ότι ο σκοπός της επίσκεψης της ομάδας του Ηρακλή στα Χανιά εκτός απ' τη συμμετοχή της στους Πανελλήνιους αγώνες ήταν και για να καταθέσει στεφάνι στον τάφο του Βενιζέλου ως ένδειξη ευγνωμοσύνης του προσφυγικού κόσμου προς τον ελευθερωτή και προστάτη των προσφύγων κατά τα λεγόμενα του. Οι υπόλοιπες ομάδες που συμμετείχαν ήταν από τις πιο σημαντικές στην Ελλάδα όπως Πανελλήνιος Γ.Σ., Παναθηναϊκός, Α.Ο. Π.Φαλήρου, Πανιώνιος Γ.Σ.,

Α.Ε.Κομοτηνή, Νέοι Βύρωνος και ΑΕΚ (Δελτίο ΣΕΓΑΣ 1936, Παρατηρητής, 14 Ιουνίου Σ.4, Εσπερινός, 13 Ιουνίου 1936 Σ.4).

Για την έναρξη των αγώνων πραγματοποιήθηκε παρέλαση βρακοφόρων και αθλητών, ακολούθησαν οι λόγοι του Προέδρου του ΣΕΓΑΣ Ρινόπουλου και του Δημάρχου Χανίων σε ύφος ευγνωμοσύνης και λατρείας προς το πρόσωπο του «αείμνηστου ευεργέτη και πολιτικού», τονίζοντας τον ηρωισμό των Κρητικών και τη λεβεντιά τους.

Χαρακτηριστικά ανέφερε ότι *«όπως παρά τους τάφους των αρχαίων ηρώων στερούντο αγώνες τιμώντες τη μνήμη των, ούτω παρά τον τάφον του μεγάλου ηρώος της Κρήτης και της Ελλάδος αγωνίζεται σήμερα ο Ελληνικός αθλητισμός, τον ωραιότερον και τον συμβολικότερον των αγώνων του, εις το στάδιον, το οποίο ίδρυσε η γενναιόδωρος και ευγενής σκέψις της κ. Έλενας Βενιζέλου»*.

Την δεύτερη μέρα των αγώνων τα αγωνίσματα που θα διεξάγονταν ήταν οι δρόμοι 400μ. 1.500μ. μετ' εμποδίων, ο «Βενιζέλειος» δρόμος (1.500μ.) σκυταλοδρομία 4x100μ, άλμα εις μήκος, άλμα επί κοντώ, δισκοβολία και σφαιροβολία της λαϊκής κατηγορίας. δρόμοι 100μ. 10.500μ. και βόλι Κρητικό. (Παρατηρητής, 14 Ιουνίου 1936 Σ.4).

Την Κυριακή 14 Ιουνίου στις 11:00 π.μ. η Διοίκηση του ΣΕΓΑΣ κατέθεσε στεφάνι στο μνημείο των Πεσόντων και έπειτα ένα στεφάνι στον τάφο του Βενιζέλου. Στις 05:00μ.μ. σημειώθηκε πάλι κοσμοσυρροή στο γήπεδο για να παρακολουθήσουν τους αγώνες επίσημοι πολιτικοί και απλοί θεατές. Στο τέλος των αγώνων ο Πρόεδρος του ΣΕΓΑΣ Ρινόπουλος ευχαρίστησε τον Δήμαρχο Χανίων για το ενδιαφέρον με το οποίο περιέβαλε τους αγώνες και εύχεται τα «Βενιζέλεια» να είναι η αφετηρία για την ανάδειξη του κρητικού αθλητισμού και των τέκνων του νησιού. Με την σειρά του ευχαρίστησε και ο Δήμαρχος των Χανίων εκ μέρους της πόλης τον ΣΕΓΑΣ για την καθιέρωση των αγώνων στα Χανιά, και ακολούθησε η απονομή των βραβείων (Παρατηρητής, 16 Ιουνίου 1936 Σ.21, Κρητικά Νέα, 15 Ιουνίου 1936 Σ.4).

Ο ΣΕΓΑΣ θεωρούσε ότι τα «Βενιζέλεια» θα αποτελέσουν την αφετηρία νέας δράσεως και αναδείξεως του κρητικού αθλητισμού και ότι το νησί αυτό του «ηρωισμού και της λεβεντιάς» θα έχει ακέραια την τιμητική θέση που του αξίζει μεταξύ του ελληνικού αθλητισμού». Κατόπιν το λόγο πήρε ο Δήμαρχος Χανίων Μουντάκης, ο οποίος εστίασε στη σύνδεση των Βενιζελείων με την αρχαιότητα και τον τρόπο με τον οποίο τιμούσαν τους ήρωες. [...Μιμούμεθα αρχαιοτάτους προγόνους, οίτινες από της Ομηρικής ακόμη εποχής ετέλουν επιμνημόσυνου αγώνας προς τιμήν των «καλών αγαθών». Κατά τα Μνημόσυνα ταύτα ετελούντο αγώνες και εψάλλοντο και υμνούντο συγχρόνως οι άνδρες

εκείνοι οι διαπρέψαντες εις πράξεις γενναίας και δη εις κατορθώματα εναντίον των εχθρών...]. Ούτως και εις την πόλιν των Χανίων επί μακρόν χρόνον θα προσέρχονται οι νεώτεροι Έλληνες και εις τον Βράχον εκεί του Ακρωτηρίου δακρύνοντες θα τελώσιν μνημόσυνα υπέρ εκείνου όστις κοιμάται τον αιώνιον ύπνον και όστις θα συμβολίζει την Φιλοπατρίαν, την Αυταπάρνηση, τον Ηρωισμό, την Πραγματοποίηση των Εθνικών Ιδανικών, τη Μεγάλη Ελλάδα[...]. Οι προγόνοι Ημών μετά την έξωσιν των Περσών, ήγειραν Βωμόν Ελευθερίου Διός. Ούτω και ημείς εγείροντες μετ’ ου πολύ μνημείον του Βενιζέλου να καλούνται κατ’ έτος οι Έλληνες ίνα τελώσινεπιμνημόσυνονεορτήν...].Και καταλήγει λέγοντας τα εξής [...ό,τι δ’ ετελεί ο Αρχων των Πλαταιών κατά την τέλεσιν των Ελευθεριών ας δοθεί ως προνόμια εις τον Δήμαρχον των Χανίων και ας θεσπισθεί ετήσια επιμνημόσυνος Πανελλήνιος Εορτή[...]. Ως αντιπροσώπου των πόλεων της Ελλάδος χαιρετίζω εξ’ ονόματος της πόλεως Χανίων με ειλικρινή υπερηφάνεια τους «Έλληνας Αθλητάς, την Ελπίδα του Έθνους, την ωραία και ενθουσιώδη νεότητα, του Παγκοσμίου Νικήτας της αύριον. Με την ευχή αυτή κύριοι Κηρύσσω την έναρξη των «Α. BENIZEΛΕΙΩΝ». Στη συνέχεια διεξήχθησαν τα παρακάτω αγωνίσματα: δρόμος 100μ., 300μ., 500μ., και 400 μ. μετ’ εμποδίων, άλμα εις ύψος, ακοντισμός, δισκοβολία Ελληνική και σφυροβολία για τους αθλητές των Σωματείων, τα αγωνίσματα της λαϊκής κατηγορίας, δρόμος 400 μ. και το τριπλούν άλμα (Παρατηρητής, 14 Ιουνίου 1936 Σ.4).

Η πολύ μεγάλη επιτυχία της διεξαγωγής των «Α’ Βενιζελείων» ήταν αδιαμφισβήτητη. Όλες οι εφημερίδες της πόλης έγραφαν για τους αγώνες άρθρα κάθε μέρα για μια εβδομάδα. Ακόμα γράφτηκε και ποίημα απ’ τον Π. Κριναίο, ποιητή και διευθυντή της εφημερίδας «Αθλητισμός» Αθηνών στην εφημερίδα Παρατηρητής (14 Ιουνίου 1936 Σ.1) με τίτλο «ΤΑ BENIZEΛΕΙΑ».Για τη διεξαγωγή των αγώνων έγραψε και η εφημερίδα του Ηρακλείου ΚΡΗΤΙΚΑ ΝΕΑ, καθώς και η εφημερίδα της Αθήνα Ακρόπολις. Απ’ τις επιδόσεις αξίζει να τονιστεί η επίδοση του νεαρού Πανταζή στο άλμα εις ύψος 1,86μ., μόλις 3 εκατοστά κάτω από το τότε πανελλήνιο ρεκόρ.

Το μοναδικό παράπονο που γράφτηκε για την διοργάνωση των αγώνων για τους φιλάθλους αλλά και για τις εφημερίδες της περιοχής είναι ότι δεν έδωσαν την απαραίτητη προσοχή στον πρώτο νικητή της λαϊκής κατηγορίας στο αγώνισμα του«Βενιζέλειου»δρομου(10.500 μ.) ενώ στους αθλητές παρείχε στέγη και τροφή.

Ο Δημήτρης Μαυράκης φιλοξενήθηκε στην Ιερατική Σχολή, που υστερούσε κατά πολύ στις ανέσεις. Επίσης, κατά τον τερματισμό του οι φίλαθλοι τίμησαν και χειροκρότησαν μόνο τους ξένους αθλητές, αλλά ούτε τα Σωματεία έδειξαν ενδιαφέρον για να πάρουν τον

Μαυράκη στην ομάδα τους(Εσπερινός Ταχυδρόμος,17 Ιουνίου Σ. 1). Λίγους μήνες αργότερα στον αγώνα του Ρεθύμνου τα «Αρκάδια» όπως αναφέρει η εφημερίδα «Αθλητισμός» ο Μαυράκης ήρθε πρώτος νικητής στον αγώνα του Αρκάδιου δρόμου των 22,600 μ. και με αρκετή διαφορά απ’ τον δεύτερο νικητή-τρεισήμισι χιλιόμετρα (Αθλητισμός, 16 Νοεμβρίου 1936, Σ.4).

Την επόμενη χρονιά τα «Β’Βενιζέλεια» διεξήχθησαν υπό το καθεστώς της δικτατορίας Μεταξά, γεγονός που είχε αντίκτυπο στην παρουσίαση των αγώνων από τον Τύπο. Γενικότερα εκείνα τα χρόνια της δικτατορίας Μεταξά λάμβαναν μέρος αρκετές κρατικές παρεμβάσεις οι οποίες είχαν στόχο τον έλεγχο της κοινωνικής ζωής και την υιοθέτηση της ιδεολογίας περί δημιουργίας ενός «Γ’ Ελληνικού Πολιτισμού» η οποία θα επανέφερε στη χώρα την αίγλη των αρχαίων χρόνων και των Βυζαντινών. Το φασιστικό και αυταρχικό καθεστώς για να πετύχει τους στόχους του άσκησε αυστηρή λογοκρισία της πολιτιστικής παραγωγής, έλεγχε τα μέσα επικοινωνίας και δημιούργησε Εθνική Οργάνωση Νεολαίας για να εξασφαλίσει την «κοινωνική πρόοδο του Έθνους στο μέλλον». Ο αθλητισμός για την ΕΟΝ έγινε ένα προνομιακό πεδίο για την διάδοση της προπαγάνδας του καθεστώτος και για την επιβεβαίωση της προσήλωσης της νεολαίας στην κρατική εξουσία (Ζαϊμάκης, 2008: 400). Έτσι, στα πρωτοσέλιδα κυριαρχούσαν προπαγανδιστικά λογύδρια υπέρ του αθλητισμού και της ανωτερότητας των Ελλήνων.

Την οργάνωση των αγώνων ανέλαβε πάλι ο ΣΕΓΑΣ σε συνεργασία με τον Δήμο Χανίων υπό την Προεδρεία του Δημάρχου Ν. Σκουλά. Η διεξαγωγή των αγώνων θεωρήθηκε φαινομενικά επιτυχής για την εκτέλεση του προγράμματος. Αρκετοί ήταν οι πολιτικοί, στρατιωτικοί όπως ο Γενικός Γραμματέας της Γ. Διοίκησης Ιππόλυτος, ο Μέραρχος Λελάκης, ο υπασπιστής Σακορράφου, ο Ανώτερος Διοικητής της Χωροφυλακής Σταυρόπουλος, ο Διευθυντής της Διοίκησης Μάλλης, οι Διευθυντές των Υποκαταστημάτων των Τραπεζών στα Χανιά, ο Πρόεδρος του ΣΕΓΑΣ Καραμπότης, οι Πρόεδροι και τα διοικητικά συμβούλια όλων των σωματείων, φίλαθλοι που παρευρέθησαν και πολλοί ιδιώτες που στήριξαν τους αγώνες με δωρεά πολύτιμων επάθλων (Εσπερινός Ταχυδρόμος, 9 Αυγούστου 1937 Σ.4).

Το στάδιο και η πόλη ήταν στολισμένα με κυανόλευκες σημαίες και στις εξέδρες των επισήμων υπήρχε μία μεγάλη φωτογραφία του Μεταξά. Το πρόγραμμα των αγώνων ήταν κι αυτή τη χρονιά χωρισμένο σε δύο μέρες. Το Σάββατο πρώτα ξεκίνησε η παρέλαση των αθλητών με έναν βρακοφόρο εμπρός. Μετά η μουσική φρουρά επαιάνιζε τον Κρητικό ύμνο, έπειτα ακολούθησε ο αγιασμός από τον Επίσκοπο Χανίων Αγαθάγγελο, ο οποίος

«προσέδωσε εις τους αγώνας την θρησκευτική αίγλη και το απροσμάχητο κύρος της εκκλησίας εις ένα αγώνα προς ανάπλαση της Ελληνικής νεότητας επί τη βάση της παλαιάς Ελληνικής αρετής». Ακολούθησαν λαϊκοί χοροί από τους στρατιώτες του 43^{ου} Συντάγματος Πεζικού και από μαθητές με κρητικές και εθνικές ενδυμασίες (Ζαϊμάκης, 2010:410, Δελτίο ΣΕΓΑΣ 1937Σ.3)

Είναι φανερό ότι ο αθλητισμός και πολύ περισσότερο οι κλασικοί αγώνες εκλαμβάνονταν ως το μέσο το οποίο θα γιάτρευε την νεολαία και θα την μετέτρεπε σε «δυνατούς γενναίους πατριώτες». Παράλληλα με τη διασφάλιση της πνευματικής και σωματικής υγείας ενισχύεται η ρώμη της εθνικής κοινότητας και η δημιουργία της πολεμικής αρετής της νεολαίας με αλτρωτικές βλέψεις (Κόκκινος, 2004: 126).

Οι λόγοι στο Δελτίο του ΣΕΓΑΣ και των εφημερίδων όπως θα φανεί και πιο κάτω, είχαν ευθυγραμμιστεί με το κλίμα του πατριωτισμού και της εθνολατρίας που είχε αρχίσει να αναπτύσσεται και να εδραιώνεται την περίοδο της Δικτατορίας του Μεταξά, διαιωνίζοντας την ιδεολογία του για ένα «ανώτερο» τρίτο Ελληνικό πολιτισμό (Ζαϊμάκης, 2021: 66 και Εσπερινός Ταχυδρόμος, 9 Αυγούστου 1937Σ.4).

Όλοι οι πρωταθλητές της πρωτεύουσας και αρκετοί αθλητές του ΣΕΓΑΣ, των σωματείων του κράτους, παρευρέθηκαν στα «Β' Βενιζέλεια», συνολικά 150 αθλητές και 19 αναγνωρισμένα σωματεία, όπως ο Γ.Σ. Αλμυρού, ο Πειραιϊκός, των Εμποροϋπαλλήλων, Ηρακλής Κοκκινιάς, ΑΕΚ, Αιολικός, Εθνικός Γ.Σ., Πανελλήνιος, Πανιώνιος, Πανελλευσινιακός, Παναθηναϊκός, Π. Φαλήρου, Νέου Βύρωνος, Κηφισίας, Εθνικός Πειραιϊκός, Χαλκίδας, Ιωνίας και Μοσχάτο, Κομοτηνής, Ηρακλείου, Τάλως, Μινώταυρος Μουρνιών (Λαϊκή) καθώς και 7 αθλητές από το Ηράκλειο ΕΓΟΗ, ΟΦΗ (Εσπερινός Ταχυδρόμος, 7 Αύγουστος 1937Σ.4)

Εξαιρετική ήταν η επίδοση του Χρήστου Βαρτζάκη του Πειραιϊκού στο αγώνισμα του «Βενιζέλειου» δρόμου (1.500μ.) σε δημόσιο δρόμο από το Στάδιο ως τον τάφο του Βενιζέλου, ενώ στο Κρητικό βόλι καταρρίφθηκε η κρητική επίδοση από τον αθλητή των Χανίων Αλβέρτο Πρέβε, ο οποίος έριξε 12,82μ.

Όσο ζούσε ο Ελευθέριος Βενιζέλος και βρισκόταν στην πόλη, επισκεπτόταν το Στάδιο αρκετά συχνά, παρακολουθούσε με ενδιαφέρον όλες τις λεπτομέρειες της κατασκευής του. Ήθελε να δει το Στάδιο γεμάτο με αθλητές, να δει [...*Την Ελληνικήν Νεότητα ομιλλόμενην ευγενώς εις τον Στίβον δια Κοτίνου, να ιδήνασθηνόμενον το αρχαίον Κάλος*] (Παρατηρητής, 13 Ιουνίου 1936 Σ.3). Η κατάσταση του γηπέδου αυτού ένα χρόνο μετά από την δωρεά της Έλενας Βενιζέλου αποτέλεσε τη μία από τις δύο αρνητικές

παρατηρήσεις του ΣΕΓΑΣ για τη διοργάνωση των «Β’Βενιζέλειων». Πιθανόν για λόγους κακής συντήρησης το μεγαλοπρεπές στάδιο ήταν σε πολύ κακή κατάσταση και αν ήθελε να εκτελεί τον προορισμό του θα έπρεπε να το συντηρήσουν.

Η δεύτερη αρνητική παρατήρηση του ΣΕΓΑΣ, ήταν η πενιχρή συμμετοχή των κρητικών αθλητών ενώ και όσοι συμμετείχαν δεν είχαν σημειώσει καμία βελτίωση στις επιδόσεις τους σε σύγκριση με τις περσινές. Χαρακτηριστικά αναφέρει ο Ν. Λάκτος, αντιπρόσωπος του ΣΕΓΑΣ, στην έκθεσή του για τα “Β’Βενιζέλεια”: *Οι επιδόσεις αυτές των Κρητικών αθλητών δεν μπορούν να θεωρηθούν «ότι αντιπροσωπεύουν επαρκώς τον παγκοσμίως γνωστόν Κρητικόνανδρισμόν και τας φυλετικές παραδόσεις, τας οποίας τόσον ζηλοτύπως φυλάττει η Κρήτη η “Ανδρομάνα Κρήτη” η οποία αποτέλεσεν από της Μινωικής εποχής το λίκνον του Ελληνικού αθλητισμού».*

Επιπρόσθετα στο αγώνισμα το Κρητικό Βόλι (Κρητική σφαιροβολία) στο οποίο *«ηγωνίζετο η Κρητική λεβεντιά επί αιώνας επάνω, εις τα αιματοβαμμένα βουνά της Κρήτης»* προσήλθαν μόνο τέσσερις Κρητικοί αθλητές, και πέντε αθλητές στο «κατ’ εξοχή αρματολικόν» αγώνισμα του λιθαρίου και οκτώ – εννιά αθλητές στον δρόμο των 10.500 μ. του Ακρωτηρίου. (Δελτίο ΣΕΓΑΣ 1937, Σ. 4).

Οι κρητικοί υπήρξαν «πρωτοπόροι όλων των εθνικών αγώνων» γι’ αυτό έπρεπε να αντιληφθούν, σύμφωνα με τον κ. Λανίτος, ότι τα αθλητικά στάδια είναι τα «προπύλαια του τρίτου πολιτισμού μας και οφείλει να σταθεί και εδώ πρωτοπόρος». Για να επιτευχθεί αυτό, πρότεινε τρεις εισηγήσεις, οι οποίες ήταν αρχικά, το Στάδιο να έρθει στην αποκλειστική δικαιοδοσία των διδασκάλων και να ανατεθεί σε μία Φίλαθλη Επιτροπή που να ενδιαφέρεται πραγματικά για το γήπεδο. Στην συνέχεια να αποσπαστεί στην Κρήτη Ειδικός προπονητής από την Αθήνα προκειμένου να δημιουργήσει και να αναπτύξει τον κρητικό αθλητισμό. Και η τελευταία εισήγηση και πιο ενδιαφέρουσα από τον Λανίτο ήταν να διαταχθούν από το Υπουργείο Παιδείας εκπαιδευτικές αρχές και κατευθύνσεις, ώστε να διευκολυνθεί το έργο του προπονητή και της επιτροπής για το μαθητικό υλικό. Στη συνέχεια θίγει το γενικότερο ζήτημα του σχολικού αθλητισμού και τις παλαιές αντιλήψεις των εκπαιδευτικών.

Σε αυτό το σημείο θίγεται γενικότερα το θέμα των ελλειπών γυμναστικών γνώσεων των δασκάλων, και οι παρωχημένες αντιλήψεις τους στη σωματική άσκηση που τους καθιστούσαν λιγότερο ικανούς για τη διδασκαλία του μαθήματος. Την περίοδο εκείνη προτείνονταν να καταλάβουν τις θέσεις αυτές εξειδικευμένοι γυμναστές. Ακόμα, πρότεινε να δοθούν εκπαιδευτικές αρχές και κατευθύνσεις στον προπονητή. Οι δάσκαλοι στο

σχολείο εφαρμόζαν πιστά τα αναλυτικά προγράμματα του μαθήματος και την απαρέγκλιτη εφαρμογή του, με σκοπό την ομοιόμορφη τακτική και κεντρικά κατευθυνόμενη σωματική άσκηση των παιδιών. Η σταθερότητα αυτή του προγράμματος οφειλόταν στην ελλιπή γνώση στην γυμναστική και στην επικράτηση του σουηδικού συστήματος εκγύμνασης στα σχολεία, το οποίο επηρέασε αρκετά τα γυμναστικά εκπαιδευτικά δρώμενα το πρώτο μισό του 20^{ου} αιώνα και παρέμεινε αμετάβλητο για 56 έτη (Τσούμας, 2016: 318-319).

Αξιοσημείωτες παρατηρήσεις κάνει και μία εφημερίδα των Χανίων. Ο αρθρογράφος που υπογράφει με το γράμμα Μ. στο άρθρο του με τίτλο «ΕΠΙ ΤΩΝ BENIZEΛΙΩΝ» επισημαίνει τη βαρυσήμαντη αποστολή που έχουν εκείνοι που θα αναλάβουν την Διεύθυνση του Γυμναστηρίου Σταδίου Χανίων. Αρχικά θα πρέπει να φροντίζουν για την συντήρηση του και να προμηθευτούν με τα αναγκαία γυμναστικά όργανα για την λειτουργία κλασικού αθλητισμού, διότι τα σωματεία έχουν ελλείψεις σε πάρα πολλά μέσα. Έπειτα θα πρέπει να μεταδώσουν τον ενθουσιασμό για να ενεργοποιήσουν και να εμπνεύσουν τους νέους να ασχοληθούν με το άθλημα του στίβου. Εν ολίγης, θα πρέπει να τοποθετηθούν οι κατάλληλοι στη Διεύθυνση να γνωρίζουν «τις πραγματικές ανάγκες του εγκαταλελειμμένου αθλητισμού μας».

Συνεχίζει τονίζοντας ότι τα σωματεία κατηγορούνται ότι καλλιεργούν και προωθούν μόνο το άθλημα του ποδοσφαίρου στα Χανιά, μια κατηγορία που δεν ισχύει γιατί έστω και με ελλιπή μέσα το Σωματείο ο Τάλως είχε καταφέρει να συμμετάσχει στους αγώνες με αρκετούς αθλητές που κατέλαβαν πολύ καλές θέσεις και στην κατηγορία των λαϊκών αγωνισμάτων αλλά και στην κατηγορία των αναγνωρισμένων αθλητών του ΣΕΓΑΣ, κατακτώντας αρκετά μετάλλια. Ο Τάλως αποτελούσε τον καλύτερο Σύλλογο στην Κρήτη και για τον λόγο αυτό κάθε στήριξη προς το σωματείο αυτό ή άλλο είναι ευγενής χειρονομία για την αναγέννηση του αθλητισμού. Κλείνει το άρθρο του, λέγοντας προς τον ΣΕΓΑΣ για την υποστήριξη που πρόσφερε στα σωματεία και για την διοργάνωση των αγώνων ότι: «*Η ευγνωμοσύνη μας θα είναι πλήρης και το χρέος μας θα εξοφληθεί όταν του δώσωμεν ένα άριστον αθλητήν, όταν του ενισχύσωμεν την Εθνική Ομάδα. Εμπρός λοιπόν. Ταχ' αόριονεσεταμείνον*». (Κρητικός Τύπος, 14 Αυγούστου 1937 Σ.1).

Είναι αλήθεια ότι το καθεστώς είχε δείξει μεγάλο ενδιαφέρον για το ποδόσφαιρο που ήταν αρκετά δημοφιλές άθλημα με σκοπό να ελέγξει πλήρως τους διοικητικούς μηχανισμούς μέσω των έμπειρων αθλητικών παραγόντων που είχαν διεισδύσει στην ΕΣΠΗ αλλά και τα ευρύτερα μικροαστικά και λαϊκά στρώματα που το είχαν αποδεχτεί με ιδιαίτερη θέρμη

(Ζαϊμάκης, 2010: 406: 408). Παράλληλα, το ενδιαφέρον του καθεστώτος είχε στραφεί και προς τον στίβο καθώς το άθλημα θεωρούνταν ότι είχε ρίζες στο αρχαίο ελληνικό παρελθόν. Η έλλειψη σωστών αθλητικών υποδομών για τη διεξαγωγή αγώνων και για την προπόνηση των αθλητών λειτούργησε πάντως ως τροχοπέδη στις στοχοθεσίες των Αρχών (Ζαϊμάκης, 2010: 410).

Η επιτυχία των Γ' Βενιζελίων θα έδινε την οριστική κατεύθυνση στην ετήσια πανελλήνια αθλητική γιορτή η οποία είχε διττή σημασία, αφ' ενός να τιμήσει τον Ε. Βενιζέλο αφετέρου να «αφυπνίσει το αθλητικό πνεύμα στους νέους της πόλης και του υπόλοιπου νησιού». Η νεολαία έπρεπε να προστατευτεί απ' τις «ξενόφερτες συνήθειες, όπως το καφενείο, το τάβλι και την τράπουλα που ήταν επιζήμιες για την κοινωνική πρόοδο και να ενστερνιστεί τα ιδανικά του αθλητισμού και του κράτους».

Όπως αναφέρουν οι εφημερίδες της εποχής οι αγώνες πραγματοποιήθηκαν με εξαιρετική επιτυχία στις 09 και στις 10 Ιουλίου το 1938. Την οργάνωση και τη διεξαγωγή των αγώνων είχε αναλάβει ο ΣΕΓΑΣ με αξιοσημείωτη ενίσχυση της Διοίκησης Κρήτης και τον Δήμο Χανίων. Οι εκπρόσωποι του ΣΕΓΑΣ που παρευρέθηκαν ήταν οι Δ. Καραμπάτης, Ν. Λωρέντης, Β. Πετρίδης, Αιμ. Ιωνα και Θ. Σιμιτσέκ. Αρκετοί επίσημοι παρακολούθησαν τους αγώνες όπως ο Υπουργός Γενικής Διοίκησης Κρήτης Κ. Σφακιανάκης με την σύζυγό του, ο Επίσκοπος Αγαθάγγελος, ο Δήμαρχος Σκουλάς, ο Μέγαρχος, και ο Διευθυντής της Γ. Διοικήσεως.

Συμμετείχαν περίπου 150 αθλητές απ' την Αθήνα κυρίως, και για πρώτη φορά στην Κρήτη αγωνίστηκαν και αθλήτριες. Τα Σωματεία που έλαβαν μέρος ήταν ο Πανελλήνιος, ο Πανιώνιος, ο Παναθηναϊκός, Ν. Βύρωνος, η Α.Ε.Κ., το Π. Φάληρο, η Ε. Εμποροϋπαλλήλων, η Α.Ε. Μοσχάτου, ο Ηρακλής Κοκκινιάς, Αιολικού, η Χ.Α.Ν., ο Ιωνικός, η Α.Ε. Παγκρατίου, ο Γ.Σ. το Κοίλων, ο Γ.Σ. Αλμυρού, ο Αθηναϊκός Γ.Σ., ο Ολυμπιακός Κύπρου, ο Εθνικός Πειραιϊκός, η Αθλ. Ένωσις Καΐρου, ο Αθλ. Όμιλος Ρεθύμνου και ο Τάλως. Η αυξημένη κατά πολύ συμμετοχή των αθλητών του κέντρου, οφείλεται στο ότι τα αποτελέσματα θα συμπεριλαμβάνονταν στην γενική βαθμολογία για το κύπελο της τεσσαρακονταετηρίδας του ΣΕΓΑΣ. Ο Δήμαρχος Σκουλάς σε συνεργασία με τον Γ.Σ. Τάλως και την Επιτροπή εξασφάλισαν έπαθλα για όλους τους νικητές. Οι αθλοθέτες που στήριζαν τα Γ' BENIZELEIA ήταν η Εμπορική Τράπεζα -αγαλματίδια, Σουλάκος, Πωλογιώργης- πέντε Κρητικά μαχαίρια, η τράπεζα Αθηνών – Προτομή Αθ. Χητι, ΣΕΓΑΣ – Κύπελο, Ακτοπλοΐα της Ελλάδος – Κύπελο, Δήμος Ηρακλείου – Κύπελο, Περιφερειακό Επιμελητήριο Χανίων – Κύπελο, Εταιρεία ΑΣΤΕΛ Κύπελλο, Μεραρχία

Κρήτης Κύπελο, Μ. Ρινόπουλος Πρόεδρος ΣΕΓΑΣ Κύπελο, Εταιρία Καπάκη Κύπελο, Οικονομάκη – Κρητικό μαχαίρι, Σύνδεσμος Εμποροραπτών και Ραπτών – αγαλματίδιο, Καραμπάτης – πλακέτα, Αδελφοί Πετρόχειλου – Κρητικό μαχαίρι, ΑΒΕΑΣ – Κρητικό μαχαίρι, Παπαμιχελάκη – Κρητικό μαχαίρι, Ι. Ανδρονικάκη – Κρητικό μαχαίρι, Πρακτορείο «Ακρόπολις» Κρητικό μαχαίρι, Ένωση Πολεμιστών Κρήτης – Κρητικό μαχαίρι, Ταμείο Εφέδρων Πολεμιστών Κρήτης – Κρητικό μαχαίρι, Πρόεδρος Λιμενικού Ταμείου Κρήτης – Κρητικό μαχαίρι, Εθνική τράπεζα – Κρητικό μαχαίρι, Γενική Διοίκηση Κρήτης – Κρητικό μαχαίρι, Τράπεζα Ελλάδος – Κρητικό μαχαίρι, Επιθεώρηση Παιδείας – Κρητικό μαχαίρι, Κ. Κρίτσα Διεύθυνση Αγροτικής τράπεζας Κρητικό μαχαίρι και τέλος ο Δήμος Χανίων τρία Κρητικά μαχαίρια (Εσπερινός Ταχυδρόμος, 11 Ιουλίου 1938, σελ. 1 Αθηναϊκός Συντάκτης ΛΕΩΝΙΔΑΣ Β. ΛΥΜΠΕΡΙΑΔΗΣ, Δελτίο ΣΕΓΑΣ 1938 Σ. 4, ΕΡΕΥΝΑ, 9 Ιουλίου 1938 Σ.4). Ακόμα, ο Δήμος Χανίων είχε προσφέρει πολύτιμη στήριξη στον θεσμό παρέχοντας δωρεάν στέγη και τροφή στους αθλητές του ΣΕΓΑΣ και ο Υφυπουργός της Εμπορικής Ναυτιλίας Κ.Κ. Δευκ. Ρεδιάδης παρείχε 50% έκπτωση στα εισιτήριά τους και τις τρεις χρονιές των «Βενιζελίων», κάτι που διευκόλυνε τη συμμετοχή των σωματείων γιατί η οικονομική τους κατάσταση ήταν κακή. (Κρητικός Τύπος, 7 Ιουλίου 1935 Σ. 4)

Η έναρξη των αγώνων το Σάββατο ξεκίνησε με την παρέλαση των 200 περίπου αθλητριών και αθλητών γύρω από το στίβο, οι οποίοι καταχειροκροτήθηκαν από τους φιλάθλους. Ακολούθησε η ορκωμοσία των αθλητών και η έπαρση της μεγάλης αθλητικής σημαίας στον ιστό του σταδίου υπό τη μουσική της φρουράς, ο αθλητικός και ο εθνικός ύμνος και ξεκίνησαν τα αγωνίσματα μετά την κήρυξη της έναρξης των αγώνων απ' τον Υπουργό Γεν. Διοικητού (Κρητικός Τύπος, 10 Ιουλίου 1938 Σ.4).

Η δεύτερη ημέρα των αγώνων προσέλκυσε ακόμα μεγαλύτερο κοινό επειδή ήταν αργία και το πρόγραμμα ήταν πιο πλούσιο. Το ενδιαφέρον του κοινού στράφηκε στα γυναικεία αγωνίσματα και ακόμα περισσότερο στον «Βενιζέλειο δρόμο». Η συμμετοχή των αθλητών ήταν μεγαλύτερη απ' τις άλλες χρονιές, κάτι που σύμφωνα με τις πηγές συγκίνησε τους φιλάθλους που στην είσοδο των πρωταθλητών και στον τερματισμό τους, τους χάρισαν ένα χειροκρότημα που κράτησε αρκετή ώρα. Αξιοσημείωτη ήταν η συμμετοχή του παλαίμαχου γέρου αθλητή Παρτσαλή από τα Τρίκαλα (Εσπερινός Ταχυδρόμος, 11 Ιουλίου 1938 Σ. 4).

Οι αγώνες σημείωσαν πλήρη επιτυχία οργανωτική από τεχνικής άποψης και αγωνιστικής. Η συμμετοχή όμως των κρητικών αθλητών ήταν πάλι μικρή, κάτι που σχολιάστηκε

αρνητικά από πολλές τοπικές εφημερίδες αλλά και στο Δελτίο του ΣΕΓΑΣ. Τα αίτια είναι αρκετά, κάποια απ’ αυτά που επισημαίνονται είναι η κακή οικονομική κατάσταση των Σωματείων, η αδιαφορία των τοπικών Αρχών του νησιού για τον αθλητισμό, η έλλειψη αγωνιστικών χώρων και η κακή συντήρηση των ήδη υπαρχόντων (Εσπερινός Ταχυδρόμος, 11 Ιουλίου 1938Σ. 1, Λ.Β. ΛΥΜΠΕΡΙΑΔΗΣ, Έρευνα, 11 Ιουλίου 1938Σ.1).

Ακόμα μία φορά οι προτάσεις για την ανάπτυξη του αθλητισμού στην πόλη και το υπόλοιπο νησί ήταν η σύσταση μόνιμης Οργανωτικής Διοικητικής Επιτροπής η οποία θα επιμελούνταν της προπαρασκευής των αθλητών. Επιπρόσθετα, έπρεπε να διαδώσουν [...σε όλες τις γωνιές της Κρήτης τ’ αγαθά του αθλητισμού και ας σκορπίσουν παντού το σύνθημα.... Η ΝΕΟΛΑΙΑ ΣΤΑ ΓΥΜΝΑΣΤΗΡΙΑ!!](Εσπερινός Ταχυδρομος, 11 Ιουλίου 1938Σ. 1). Σημαντική θεωρούνταν η προμήθεια των απαραίτητων οργάνων για την προπόνηση των αθλητών και η μέριμνα για να διατηρηθεί σε καλή κατάσταση το γήπεδο γιατί ο Δήμος ξόδεψε δεκάδες χιλιάδες δραχμές για την διαμόρφωσή του (Εσπερινός Ταχυδρόμος, 15 Ιουλίου 1938Σ. 1).

Τέλος, εξαιρετικά κακή εντύπωση έκανε η μη συμμετοχή των αθλητών του Ηρακλείου. Ο Α. Χαϊδεμένου ζήτησε τον λόγο απ’ τους αρμόδιους σε επιστολή του στον τύπο. Η απάντηση δόθηκε μέσω εφημερίδας του Ηρακλείου. Θεωρήθηκε λανθασμένα ότι η Οργανώτρια Αρχή των Αγώνων έπρεπε να στείλει ειδική πρόσκληση, ο ΣΕΓΑΣ όμως ο οποίος διοργάνωσε τους αγώνες δημοσίευσε την προκήρυξη τους στον τύπο (Εσπερινός Ταχυδρόμος, 18 Ιουλίου 1938Σ. 1).

4^ο Κεφάλαιο. Η δεύτερη περίοδος των “Βενιζέλειων”: Οι “Βενιζέλειοι” αγώνες την πρώτη μεταπολεμική δεκαετία από το 1947 έως το 1974.

Το 1939 και το 1940, τα «BENIZELEIA» δεν διεξήχθησαν και από το 1941 μέχρι το 1946 ο θεσμός διακόπηκε εξ’ αιτίας των πολέμων. Το 1946 ο Νίκος Νευράκης, πολίτης των Χανίων, έστειλε επιστολή με αριθμ. πρωτ. 2217 από 29-04-1946 στο Δημοτικό Συμβούλιο Χανίων, ζητώντας την αναβίωση των αγώνων σύμφωνα με το προσωπικό αρχείο του Χ. Ανδρουλιδάκη. Ο Νίκος Α. Νευράκης αρχικά αναφέρει στην επιστολή του τις επιτυχημένες διεξαγωγές των αγώνων προσελκύοντας πρωταθλητές απ’ όλη την Ελλάδα

και συνεχίζει:[...]μετά την απελευθέρωση της Πατρίδας η άφιξη, η διαμονή και η επιστροφή των αθλητών είναι εφικτή, έχει αποκατασταθεί η συγκοινωνία στην πόλη και οι αθλητές έχουν βελτιώσει τις επιδόσεις τους.[...] η συνέχιση των «Βενιζέλειων» αγώνων εκτός του ότι αποτελεί φόρο τιμής στον αείμνηστο Εθνάρχη, θα αποφέρει στην πόλη μία σπουδαία τουριστική κίνηση η οποία θα αφήσει μεγάλο οικονομικό κέρδος στο επαγγελματικό και βιοτεχνικό κόσμο της πόλης. Ο κ. Πρόεδρος του Δημοτικού Συμβουλίου και οι σύμβουλοι, συμφώνησαν ομόφωνα για την αναβίωση των αγώνων απ' το επόμενο έτος για να έχουν χρόνο να προπονηθούν οι αθλητές, να δοθεί χρόνος για την κατάλληλη οργανωτική προετοιμασία και χρήματα για την κολοσσιαία δαπάνη που απαιτεί. Και φυσικά να έρθει σε επαφή με τον ΣΕΓΑΣ και τα λοιπά αθλητικά Σωματεία..] (Ανδρουλιδάκης 1947).

Η αναβίωση των «Βενιζέλειων», έγινε το 1947, με μεγάλη επιτυχία και επισημότητα. Η Ελλάδα είχε περάσει έναν σκληρό πόλεμο, έζησε την τραγωδία της κατοχής και γνώριζε το δράμα του Εμφυλίου Πολέμου. Η διεξαγωγή των αγώνων έφερε χαρά στην πόλη, τουρισμό και ελπίδα. [Αδερφωμένα τα Κρητικόπουλα, με τους αθλητάς της Πελοποννήσου, της Στερεάς και Βορείου Ελλάδος και των νησιών μας, θα αγωνισθούν σήμερα τον τίμιον αγώνα. Στο δρόμο και στο πήδημα και στο λιθάρι...] [..Για το φτωχό στεφάνι της δάφνης συνέχεια της παραδόσεως της Ολυμπίας, γνήσιοι απόγονοι του Διαγόρα...](ΚΗΡΥΚΑΣ, 7 Ιουνίου 1947, Σ.1).

Πλήθος επίσημων τίμησε με την παρουσία τους, τους αγώνες. Πρώτοι έφτασαν με το αεροπλάνο οι Τζομπανάκης Διευθυντής Σωματικής Αγωγής Υπουργείου Παιδείας και Ξηρουχάκης Γενικός Γραμματέας του ΣΕΓΑΣ για να παρακολουθήσουν τους «Δ' Βενιζέλειους» αγώνες. Την επόμενη μέρα έφτασε το αντιτορπιλικό «Πίνδος» στο οποίο επέβαιναν ο αντιπρόεδρος της τότε Κυβέρνησης Σοφοκλής Βενιζέλος, ο πρώην Υπουργός και Βουλευτής Πολίτης, ο Βουλευτής Χανίων Μητσοτάκης, οι αθλητές του ΣΕΓΑΣ με τους Μουντάκη, Κυριαζή, Βήχο, Σταματίου, Παύλου, Σταματάτου και ο ΟττοΣιμιτσεκ, προπονητής της Εθνικής Ομάδος. Έφθασαν επίσης 120 σπουδαστές της Εθνικής Ακαδημίας Σωματικής Αγωγής με τον Διευθυντή της Ακαδημίας Καββαδία, τον Υποδιευθυντή Σακελαρίου και τους καθηγητές Ρίζο, Δρίβα, Γιαννούλη και Παπαδημητροπούλου.

Κατέφτασαν επίσης και απεσταλμένοι Αθηναϊκών εφημερίδων όπως οι Αυλωνίτης, Φλώρος, Βαλάκης και πολλοί άλλοι. Μαζί τους μετέφεραν τα απαραίτητα αθλητικά

όργανα και παντοειδές αθλητικό υλικό το οποίο δόθηκε στο Στάδιο για την κάλυψη των αναγκών αλλά και την ανάπτυξη του αθλητισμού.

Αθλοθέτες υπήρξαν από τις κυβερνητικές αρχές, τους δημόσιους οργανισμούς και από τα Χανιά επίσης (εταιρείες, τράπεζες και πολλοί ιδιώτες). Το μεγάλο μέγεθος των αθλοθετών μαρτυρά το ενδιαφέρον όλων για την προσφορά τους στους αγώνες (ΚΗΡΥΞ, 6 Ιουνίου 1947, Σ. 1, ΚΗΡΥΞ, 8 Ιουνίου 1947, Σ. 1).

Πολύ πριν την έναρξη των αγώνων στις 7 Ιουνίου πρωτοφανής κοσμοπλημμύρα πολιτών όλων των κοινωνικών στρωμάτων έφτασε στο Στάδιο για να καταλάβει μία θέση στις κερκίδες. Κάποιες εφημερίδες μιλάνε για χιλιάδες θεατές αλλά είναι χαρακτηριστικό της εποχής να υπερβάλλουν τα άρθρα όταν σχολιάζουν αθλητικούς αγώνες στο πλαίσιο της ενίσχυσης της «εθνικής υπερηφάνειας» των πολιτών εκείνα τα δύσκολα χρόνια, σε μια πολύ δύσκολη φάση του εμφυλίου πολέμου. Μετά την άφιξη των επισήμων άρχισε η τελετή των αγώνων με θεαματική παρέλαση των αθλητών, των σπουδαστών της Εθνικής Ακαδημίας Σωματικής Αγωγής, ενώ παρέλασαν επίσης αρκετοί μαθητές Γυμνασίου απ’ όλη την Κρήτη, σπουδαστές σχολών των Χανίων και πρόσκοποι – ναυτοπρόσκοποι.

Μετά την παρέλαση με τους ήχους της μουσικής φρουράς ακολούθησε η έπαρση της σημαίας και ο εθνικός ύμνος. Οι σπουδαστές με «αρρενωπόν παράστημα» απήγγειλαν τον όρκο του αθλητή. Στη συνέχεια ο κ. Γ. Τζομπανάκης, Διευθυντής του Τμήματος Σωματικής Αγωγής του Υπουργείου Παιδείας, προσφώνησε έναν λόγο που επικαλείτο τους αρχαίους Έλληνες. Ανέλυσε το πανάρχαιο έθιμο της τέλεσης αθλητικών αγώνων προς τιμή των ηρώων, ανέπτυξε τι οφείλει η Ελλάδα στον Βενιζέλο και τους κάλεσε όλους να βαδίσουν στο δρόμο τον οποίο χάραξε “ο πρωταθλητής” *«εν πολέμω και εν ειρήνη»*.

Έπειτα ακολούθησε ο Γενικός Διοικητής Κρήτης Τζιφάκης, ο Γενικός Γραμματέας του ΣΕΓΑΣΞηρουχάκης και τέλος ο Σοφοκλής Βενιζέλος, ο οποίος «εμφανώς συγκινημένος» κήρυξε την έναρξη των αγώνων. Στην μέση του προγράμματος των αγωνισμάτων οι σπουδαστές της Εθνικής Ακαδημίας Σωματικής Αγωγής εκτέλεσαν ένα πρόγραμμα σωματικών ασκήσεων και μετά οι σπουδάστριες της Ακαδημίας χόρεψαν «εθνικούς χορούς» ανάμεσά τους και Κρητικό συρτό και πεντοζάλι.

Μετά τη δικτατορία του Μεταξά, με το πέρας των πολέμων και της Κατοχής, υπάρχει η ανάγκη για αναδημιουργία της εθνικής ταυτότητας με σκοπό τον έτεροπροσδιορισμό από τους ξένους και του συσχετισμού με τους αρχαίους προγόνους. Το παραπάνω γίνεται φανερό αρχικά απ’ τις παρελάσεις των αθλητών οι οποίες αξιολογούνται απ’ τον Τύπο και

τους θεατές ως ένδειξη «δύναμης και της αλκής της Ελληνικής νεότητας»(Ζαϊμάκης 2010:406) και επιπρόσθετα από τους χώρους των σπουδαστριών. Η Κ. Πάρρεϋ ιδρύτρια της Ένωσης των Ελληνίδων και του Λυκείου καθιέρωσε και κοινωνικοποίησε ως δημόσιο θέαμα στο ευρύτερο πρόγραμμα διαφόρων εορταστικών εκδηλώσεων την ενασχόληση με τους εθνικούς παραδοσιακούς χορούς. Οι δυναμικές αναπαραστάσεις των γυμνασμένων γυναικείων σωμάτων γίνονται σύμβολο ελευθερίας και αυτεξουσιότητας, ισχυρή εγγύηση για τη μέλλουσα δύναμη και ακμή του έθνους και της φυλής. Ενώνει την ιδέα του «παλαιού» και του νέου Ελληνισμού μέσα από την παραδοχή ότι οι σύγχρονοι λαϊκοί τοπικοί χώροι κατάγονται από τους αρχαίους «κυκλικούς» χορούς με στόχο την συμβολική «κάθαρση» των χορών από κάθε βαλκανικό και ανατολίτικο παρελθόν (Φουρνάρη, 2010: 365: 377). Η δεύτερη ημέρα των αγώνων ξεκίνησε με την κατάθεση στεφάνων στον τάφο του Βενιζέλου πρώτα από τον Διευθυντή της Εθνικής Ακαδημίας Σωματικής Αγωγής Τηλ. Καββαδία που τον γνώριζε προσωπικά.

Ακολούθησε ο λόγος του Βήχου του ΣΕΓΑΣ, ο οποίος ενθάρρυνε την προσφορά του Βενιζέλου στην Ελλάδα και στον αθλητισμό. Χαρακτηριστικά είπε [... *Στον ιερό αυτόν τόπο ... πάνω απ' τον Τάφο Εκείνου, ας έρχεται η αγωνιζόμενη Ελληνική νεότης να ανανεώσει τον όρκο της πίστεως στην Πατρίδα, να δώσει την υπόσχεση της εργασίας και της θυσίας, για την ενότητα του Έθνους, να βεβαιώσει ότι θα γίνει οικοδόμος – δημιουργός καλλίτερου μέλλοντος...*], στο τέλος κατέθεσε στεφάνι συγκινημένος και ο Σοφοκλής Βενιζέλος.

Εν τω μεταξύ, στο Στάδιο τελούνταν τα αγωνίσματα του πρωινού προγράμματος με την πρωτόγνωρη σε αριθμό παρουσία θεατών για τα δεδομένα της περιοχής (ΚΗΡΥΞ, 10 Ιουνίου 1947 Σ.1). Ο Γενικός Γραμματέας του ΣΕΓΑΣ Δ. Ξηρουχάκης απηύθυνε λόγο προς την νεολαία με αφορμή την αναβίωση και τέλεση για πρώτη φορά, μεταπολεμικώς, των Ε' «Βενιζέλαιων» και παράλληλα την γιορτή του ΣΕΓΑΣ για τα πενήντα χρόνια από την ίδρυσή του, ελπίζοντας οι «σκληρές του προσπάθειες» να πραγματώσουν το ανώτερο και φιλοκοινωνικό του σκοπό να «διορθώσει» το «πρόβλημα» της νεολαίας και ειδικότερα στο ζήτημα της σωματικής αγωγής και του αθλητισμού (ΚΗΡΥΞ, 7 Ιουνίου 1947 Σ.1)

Ο όρος σωματική αγωγή για πρώτη φορά ήρθε στην επικαιρότητα το 1917, σε ένα κλίμα έντονων ιδεολογικών και πολιτικών διεργασιών. Η αλλαγή από τον όρο γυμναστική στη σωματική άσκηση υιοθετήθηκε απ' όλα τα κοινωνικοπολιτικά στρατόπεδα με σκοπό ένα πιο ισχυρό μέσο διαπαιδαγώγησης των νέων. Έτσι, ο σκόπος της σωματικής αγωγής

οριζόταν αφ’ ενός από την σωματική υγεία και ευεξία και αφετέρου από τη δημιουργία μιας νέου τύπου ταυτότητας για τους μαθητές και τους πολίτες με τις αξίες του θάρρους, της τάξης, της φρόνησης, της αυστηρής υποταγής στο κοινό συμφέρον και στην φιλοπατρία (Τσούμας, 2016: 330: 331).

Η δεύτερη χρονιά της αναβίωσης των «Βενιζέλειων» διεξήχθη το Σάββατο 29 και Κυριακή 30 Μαΐου 1948 με συνηθισμένο πανηγυρικό τόνο επιβεβαιώνοντας ότι οι ετήσιοι επιμνημόσυνοι αγώνες λειτουργούν ως φόρος τιμής προς του εκλιπόντος πολιτικού Ελ. Βενιζέλου. Την οργάνωση και το πρόγραμμα παρά τις αντίξοες συνθήκες ανέλαβαν οι Γ. Τζομπανάκης Διευθυντής της Εθνικής Σωματικής Αγωγής, Δ. Ξηρουχάκης, Γ. Γραμματέας του ΣΕΓΑΣ και Γ. Βήχος, Γ. Γραμματέας της ΣΚΟΕ, σε συνεργασία με τις τοπικές αρχές. Πολύ σημαντική στήριξη προσέφερε το Υπουργείο Παιδείας με πίστωση αξίας 810.000.000 εκ. δρχ. και στέλνοντας τα απαραίτητα αθλητικά είδη, δίσκους, ακόντια, κοντάρια του επί κοντώ καθώς και έπαθλα. (ΚΗΡΥΞ, 27 Μαΐου, 1948 Σ. 1).

Αρκετά μεγάλο πολιτικό ενδιαφέρον προσέλκυσαν οι αγώνες το οποίο, γίνεται φανερό από τους πολιτικούς, υπουργούς και βουλευτές που ταξίδεψαν με πλοίο για να παρακολουθήσουν τα "Βενιζέλεια" μαζί με τους 40 αθλητές εκ των οποίων κάποιοι έλαβαν μέρος στους σκοπευτικούς αγώνες που τελέστηκαν για πρώτη φορά. Πολύ θερμή υποδοχή επιφύλαξαν πολιτικοί, στρατιωτικοί, δικαστές κ.λπ. αρχές της πόλης και αρκετοί βουλευτές, στον Σοφοκλή Βενιζέλο ο οποίος ταξίδεψε με τους υπουργούς Βουρδουμπά, Μπιράκη, Μπακαλμπαση, Ορφανίδη, Νικολαΐδη, και Μελά, Φιλελεύθερους βουλευτές και με μέλη της Αμερικανικής αποστολής Χόουαρντ και Μάγιερ, και με σπουδαστές και σπουδάστριες της Εθνικής Ακαδημίας Σωματικής Αγωγής. Αισθητή ήταν η απουσία Ελλήνων, Κύπριων Πρωταθλητών λόγω της διεξαγωγής αγώνων στην Κωνσταντινούπολη (Παρατηρητής, 31 Μαΐου 1948 Σ.1).

ΜΕΤΑ ΜΕΓΙΣΤΗΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ ΕΤΕΛΕΣΘΗΚΑΝ ΚΑΙ ΕΛΗΞΑΝ ΤΑ Ε΄. Βενιζέλεια. επισημαίνει ο «ΚΗΡΥΞ»: Μέσα στο σύγχρονο Ελληνικό δράμα και παρά τις δυσκολίες, χιλιάδες θεατές όλων των ηλικιών και κοινωνικών στρωμάτων έσπευσαν στο Στάδιο από νωρίς να καταλάβουν μία θέση. Πρωτοφανής είναι και ο αριθμός των πολιτικών, υπουργών και βουλευτών επισήμων καλεσμένων που παρευρέθησαν δίνοντας ένα πολιτικό χαρακτήρα στη γιορτή.

Οι επιδόσεις και η συμμετοχή των κρητικών αθλητών στα αγωνίσματα ήταν ικανοποιητικές σε σύγκριση με τα προηγούμενα «Βενιζέλεια» σε συσχέτιση και με τις μεγάλες δυσκολίες της πραγματικότητας. Ο Κυριαζής, Γραμ. Επιτρ. Τύπου ΣΕΓΑΣ, το

αποδίδει αφενός στο ότι οι συμμετοχές αυξήθηκαν με τους μαθητές των Γυμνασίων που έλαβαν μέρος καθώς και με την προσθήκη των σκοπευτικών αγωνισμάτων στο πρόγραμμα των αγώνων που είναι πιο κοντά στην κουλτούρα των Κρητικών και αφ' ετέρου στην ιδιωτική πρωτοβουλία, η οποία στηρίζει και επιβάλλεται να συνεχίσει να στηρίζει τον αγώνα του αθλητισμού σε όλη την Ελλάδα (ΚΗΡΥΞ, 1 Ιουνίου 1948 Σ.1).

Το 1880 με την εισαγωγή της γυμναστικής και υποχρεωτικό μάθημα στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση δημιουργήθηκε η ανάγκη για εξειδικευμένο εκπαιδευτικό το οποίο δεν υπήρχε διαθέσιμο. Αυτό το κενό ήρθε να καλύψει ανεπίσημα αρχικά ο Ι. Φωκιανός με τον Ν. Πύργο οι οποίοι λειτούργησαν σχολές γυμναστών το 1882 μέσω Ιδιωτικής Πρωτοβουλίας. Οι δυσλειτουργίες στο χώρο της εκπαίδευσης σε συνδυασμό με τις πολλαπλές ανεπάρκειες δεν καθιστούσαν εφικτή την ανάληψη πρωτοβουλιών απ' το κράτος. Η ιδιωτική πρωτοβουλία συνεχίστηκε μέσω του Πανελλήνιου Γ. Σ. ο οποίος ίδρυσε σχολή γυμναστών και γυμναστριών το 1891 και έδωσε μία διέξοδο στους νέους για επαγγελματική αποκατάσταση. Όμως, η δραστηριοποίηση των αθλητικών σωματείων δεν σταμάτησε εκεί, επεκτάθηκε στο χώρο της σχολικής γυμναστικής αλλά και της σωματικής άσκησης των μαθητών και της νεολαίας μέσω διοργάνωσης αγώνων το 1898 από τον Εθνικό Γ.Σ. αλλά και απ' τον Πανελλήνιο (Κουλούρη, 1997: 59-62).

Ακόμα, ο Κυριαζής σε λόγο του επισημαίνει ότι ο αθλητισμός αποτελεί εθνική υπόθεση τονίζοντας τον σφραγιστικό χαρακτήρα του, που θα συνδράμει στην «απομάκρυνση των νέων απ' τις καταχρήσεις και τα καφενεία» που εκδηλώνονται τα τελευταία τρία μεταπολεμικά χρόνια και τελειώνει με την προταση [...εκεί που ανοίγει ένα γυμναστήριο κλείνει ένα νοσοκομείο ή σανατόριο..]. Είχε αρχίσει λοιπόν να δίνεται έμφαση στα ιατρικά οφέλη του αθλητισμού με πολλούς γιατρούς να υποστηρίζουν την σωματική άσκηση ήδη από το 1829, καθώς ήταν αυτή που θεωρούνταν ότι ενδυνάμωνε το σώμα, του προξενούσε σταθερή υγεία, συνήθιζε τον άνθρωπο στις κακουχίες και στις μεταβολές του καιρού, ανέπτυσσε την γενναιότητα και τον έρωτα για την πατρίδα. Ακόμα, ο ιατρός Μακας είχε δηλώσει πως η γυμναστική χρησιμεύει και ως προληπτική αλλά και ως θεραπευτική Ιατρική (Κουλούρη, 1997: 53).

Με σκοπό οι Ετήσιοι αγώνες των «Βενιζέλειων» να τελούνται κάθε χρόνο αλλά και για να παρασκευαστεί ψυχικά και σωματικά η νεολαία της Κρήτης, θα ιδρύσει το Υπουργείο Παιδείας μαζί με την βοήθεια των ιδιωτών σε κάθε συνοικία, κωμόπολη, πρωτεύουσα, παλαιού Δήμου και Νομού, ένα γήπεδο που θα αποτελεί μορφωτικό κέντρο, πλουτισμένο με τα απαραίτητα μέσα για να διαπλάσουν και να εξανθρωπίσουν τα άτομα. Έτσι οι νέοι θα

αποβούν πραγματικοί Έλληνες αντάξιοι των Ιστορικών παραδόσεων, είπε χαρακτηριστικά στο λόγο του ο Γ. Τζομπανάκης, Διευθυντής Σωματικής Αγωγής του Υπουργείου Παιδείας (ΚΗΡΥΞ, 27 Μαΐου 1948 Σ.1).

Ύστερα από διαμεσολάβηση με τηλεγράφημα του Βενιζέλου στον Γενικό Διοικητή της Κρήτης Πολυχρονίδη, ο τελευταίος ενημερώθηκε ότι αποφασίσθηκε απ’ τον Υπουργό Παιδείας να χορηγήσει πίστωση για την τέλεση των ΣΤ’ «Βενιζέλειων». Η Στρατιωτική διοίκηση Κρήτης παρείχε πολεμικά όπλα για την τέλεση των σκοπευτικών αγώνων. Το κράτος έδειχνε έμπρακτα το ενδιαφέρον του για την ανάπτυξη και καθιέρωση του θεσμού τα πρώτα μεταπολεμικά χρόνια, με υλική υποστήριξη αλλά και με την παροχή χρημάτων. Πλέον οι αγώνες αποτελούσαν εθνική υπόθεση καθώς λειτουργούσαν και ως μέσο για την «εθνική συνοχή» στα δύσκολα χρόνια του εμφυλίου (Παρατηρητής, 15 Μαΐου 1949 Σ.1). Βέβαια, αυτή η στήριξη έπρεπε να συνεχιστεί στο πέρας των χρόνων.

Στο παρελθόν, όταν το κράτος δεν έδινε την πρέπουσα σημασία στον αθλητισμό και στο θεσμό των «Βενιζέλειων» διότι υποτιμούσαν την σωματική άσκηση ως ενασχόληση των φτωχών, λαϊκών στρωμάτων σε σύγκριση με την πνευματική άσκηση, η ιδιωτική πρωτοβουλία του ΣΕΓΑΣ στήριζε τον αθλητισμό και τα σωματεία. Το δύσκολο έργο του όμως φαίνεται ότι απέδωσε καρπούς καθώς η διοργάνωση και διεξαγωγή των ΣΤ’ «Βενιζέλειων» [...τελέστηκε «εντός ατμόσφαιρας» ενθουσιασμού, λαμπρότητος και μεγαλείου [...] με καταπληκτική πάσης πλευράς επιτυχία]. Αρκετά ελπιδοφόρα ήταν και η αθλητική κίνηση στην Κρήτη. Η ίδρυση αθλητικών οργανισμών είχε αυξηθεί με αποτέλεσμα να αθλούνται πολύ περισσότερα νέα άτομα. Παράλληλα υπήρχε και ποιοτική βελτίωση καθώς η τεχνική και η επίδοσή τους, ήταν αισθητά πρωτοφανώς καλύτερη μέσα σε ένα έτος, δήλωσε σε συνέντευξή του ο Γενικός Γραμματέας του ΣΕΓΑΣ Ξηρουχάκης. Κλείνοντας είπε ότι επιβάλλεται να καθιερωθούν τα «Βενιζέλεια» ως μόνιμη αθλητική οργάνωση και τα αθλητικά σωματεία να συμβάλλουν στο έργο της διοργάνωσης (ΚΗΡΥΞ, 21 Μαΐου 1949 Σ.1).

Στην επιτυχία των αγώνων συντέλεσε επίσης πάρα πολύ η συμμετοχή των πρωταθλητών και των πρωταθλητριών του Κέντρου αλλά και η συμμετοχή των σπουδαστριών και σπουδαστών της Εθνικής Ακαδημίας Σωματικής Αγωγής με την καθιερωμένη επίδειξη προγράμματος με ασκήσεις του Σουηδικού συστήματος και με τους παραδοσιακούς χορούς (ΚΗΡΥΞ, 25 Μαΐου 1949 Σ.1-2).

Στην οργάνωση των αγώνων συμμετείχαν οι Δημ. Ξηρουχάκης, Γεν.Γραμματέας ΣΕΓΑΣ, Γεν.Γραμματέας της ΣΚΟΕ και Γ. Τζομπανάκης εκπαιδευτικός σύμβουλος και τα μέλη

της Επιτροπής των Βενιζελίων. Τους 45 αθλητές του ΣΕΓΑΣ συνόδευσαν ο Π.Μανιτάκης, αντιπρόεδρος ΣΕΓΑΣ, ο ΕυαγγελοςΜαρόπουλος, Σύμβουλος ΣΕΓΑΣ, και ο Όττο Σιμιτσεκ προπονητής της Εθνικής ομάδας. Τους 80 σπουδαστές και σπουδάστριες συνόδευσαν οι καθηγητές Μαμιέρος, Καραταδάκης, Αναστασάκης, Σάββας και Σαββόπουλος. Οι αντιπρόσωποι μαθητές από όλα τα σχολεία της Μέσης Εκπαίδευσης της Κρήτης έφτασαν τις 150 συμμετοχές ενώ πλήθος ιδιωτών πρόσφερε έπαθλα για τους αθλητές ώστε να συνδράμει στην διεξαγωγή αγώνων απ’ τους οποίους επωφελούνται πολλαπλώς (ΚΗΡΥΞ, 20 Μαΐου 1949Σ.2).

Την έναρξη των αγώνων, κύρηξε ο Σοφοκλής Βενιζέλος, τότε Αρχηγός των Φιλελευθέρων και Υπουργός Εργασίας, ο οποίος συνοδευόταν από τους Υπουργούς Παπαδογιάννη και Λουλακάκη και πολλούς άλλους βουλευτές και αρχές της πόλης (ΚΗΡΥΞ, 22 Μαΐου 1949Σ.1- 2).

Στα αγωνίσματα του στήβου οι καλύτερες επιδόσεις ήταν του Μαυροειδής στα 800μ. με 1.58.9 και του Μπαλάφα στο επί κοντώ με 3.80μ.Στο αγωνιστικό πρόγραμμα των Βενιζελίων για πρώτη φορά έλαβαν μέρος γυναίκες το 1958, ενώ στους Ολυμπιακούς αγώνες το άθλημα του στίβου πρώτη φορά «άνοιξε» η συμμετοχή για τις γυναίκες το 1928. Παρ’ όλα αυτά ο γυναικείος αθλητισμός στα χρόνια αυτά αναπτυσσόταν με πολύ αργούς ρυθμούς. Προς την ανάπτυξη του γυναικείου αθλητισμού εργάστηκαν οι θεσμοί που είχαν ανοιχτά αγωνίσματα για γυναίκες, Σωματεία που δέχονταν γυναίκες για εκγύμναση και φυσικά η σχολή γυμναστών η οποία το 1918 δέχτηκε γυναίκες που αργότερα, το 1989 στα πλαίσια του Νέου Κράτους μετονομάστηκε σε Εθνική Ακαδημία Σωματικής αγωγής με σκοπό να μορφώσει καθηγητές και καθηγήτριες Σωματικής Αγωγής (Ζαϊμάκης, 1994: 116 Κουλούρη, 1997: 76) και παράλληλα πρόσφερε μία από τις λιγοστές ευκαιρίες στα κορίτσια να έχουν κάποιες επαγγελματικές και επιστημονικές φιλοδοξίες καθώς και οικονομική ανεξαρτησία (Ζιώγου και Καραστεργίου,1986: 490).

Βέβαια, στα μάτια του αρθρογράφου του ΚΗΡΥΞ που υπογράφει ως ΚΡ. οι γυμνασμένες σπουδάστριες, αγνές και ίσιες σαν καρνάτιδες θα έπρεπε να προορίζονται για μανάδες και όχι απλά για δασκάλες (ΚΗΡΥΞ, 22 Μαΐου 1949 Σ.1) άποψη που ενστερνιζόταν από ένα μεγάλο ποσοστό του πληθυσμού.Το πρώτο επιχείρημα αυτής της άποψης ήταν ότι οι νέοι για να κάνουν οικογένεια θα πρέπει να έχουν ακέραια σώματα και πνεύματα για να μην υπάρχουν ανάπηροι και άρρωστα σώματα (Ζαϊμάκης, 2010: 117). Το δεύτερο επιχείρημα ήταν ότι, για την γυναίκα η εργασία και η οικογένεια θεωρούνταν ασυμβίβαστα με

αποτέλεσμα αρκετοί εκπαιδευτικοί πλήρωσαν το τίμημα της αγαμίας για την επιθυμία τους να συνεχίζουν να εργάζονται (Ζιώγου και Καραστεργίου, 1986: 492).

Τα Βενιζέλεια αποτελούσαν έναν πολύ σημαντικό θεσμό για όλη την χώρα. Κάτι που γινόταν αντιληπτό από τα σχεδόν καθημερινά άρθρα των εφημερίδων που εξυμνούσαν τον Ε. Βενιζέλο σε κλίμα προγονολατρίας, απ’ την άλλη πολύ μεγάλη συμμετοχή των πολιτικών προσώπων, των πρωταθλητών του στίβου της Ελλάδας, απ’ την συμμετοχή των ιδιωτών στα έπαθλα, την στήριξη του ΣΕΓΑΣ, αλλά και του Δήμου στην οργάνωση και διεξαγωγή των αγώνων. Το κλίμα της περιόδου για τα Βενιζέλεια έτσι όπως παρουσιάζετε στον Τύπο αλλά και στους λόγους που εκφωνούν οι επίτιμοι καλεσμένοι αποτυπώνεται στο ποίημα «Ο Ολυμπιακός Ύμνος» του Κ.Παλαμά που δημοσιεύτηκε στην Εφημερίδα ο Παρατηρητής για τους αγώνες (Παρατηρητής, 28 Μαΐου 1950 Σ.1). *«Αρχαίο Πνεύμα αθάνατο, άγιε Πατέρα...»*. Το 1950 όμως παρατηρούνται κάποιες αλλαγές. Έπειτα από απόφαση του Υπουργείου Παιδείας αποφασίστηκε τα Βενιζέλεια να διεξαχθούν 28 και 29 Μαΐου, ημέρες Κυριακή και Δευτέρα ενώ όλες τις χρονιές ήτανε Σάββατο και Κυριακή. Ακόμα, η Γενική Διοίκηση Κρήτης αποφάσισε να ορίσει Επιτροπές για την διοργάνωση των αγώνων, μία απόφαση που προμηνυόταν απ’ τον λόγο του Γενικού Γραμματέα του ΣΕΓΑΣ κ. Ξηρουχάκη την προηγούμενη χρονιά. Η Κεντρική Οργανωτική Επιτροπή, αποτελούνταν από τον Γενικό Διοικητή Κρήτης κ. Κρασαδάκη, ο Γενικός Γραμματέας της Διοίκησης κ. Βούρος, ο Δήμαρχος κ. Ησυχάκης, ο Γενικός Επιθεωρητής Μέσης Εκπαίδευσης, ο Επιθεωρητής Σωματικής Αγωγής Χανίων, ο Πρόεδρος της Εφορίας Σταδίου, δύο αντιπρόσωποι των Αθλητικών Σωματείων ΤΑΛΩΣ και ΚΥΔΩΝ και των μαθητικών Αθλητικών Συλλόγων απ’ την Εφορία του Σταδίου (Παρατηρητής, 26 Μαΐου 1950 Σ.1).

Παρά τον τροπικό καύσωνα, χιλιάδες φίλαθλοι παρακολούθησαν τους αγώνες. Αρκετοί ήταν οι επίσημοι που τίμησαν με την παρουσία τους. Ανάμεσά τους ήταν ο Υπουργός Παιδείας Α. Νόβας, ο Αντιπρόεδρος Βουλής Ε. Μπακλατζής, οι βουλευτές Ηρακλείου Γανδρουλάκης και ο Εμμανουήλ Λουλακάκης, ο Βουλευτής Χανίων Κ. Μητσοτάκης, ο Βουλευτής Ρεθύμνης Ι. Προκοπάκης και ο Υπουργός Αεροπορίας Μ. Βολουδάκης, ο Γενικός Γραμματέας του Υπουργείου Παιδείας κ. Παπαπανούτσος, ο Εκπαιδευτικός Σύμβουλος Κ. Ζομπανάκης, ο Γενικός Γραμματέας της ΣΚΟΕ Στάθης, ο Κύπριος δημοσιογράφος Μπίσης, ο διευθυντής της Εθνικής Ακαδημίας Σωματικής Αγωγής κ. Καλφαρέντζος, η κυρία Σοφοκλή Βενιζέλου και ο κ. Ε. Βενιζέλος, ο Πρωθυπουργός κ. Πλαστήρας και άλλοι (Παρατηρητής, 25 Μαΐου 1950 Σ.1).

Στους αγώνες συμμετείχαν αρκετοί πρωταθλητές της χώρας, των Συλλόγων όπως Παναθηναϊκός, του Εθνικός Γ.Σ., Α.Ε. Παγκρατίου, Α.Ο. Π. Φαλήρου, Πανιώνιος, Παναθηναϊκός αλλά και κάποιες ομάδες όπως Σχολή Εφέδρων αξιωματικών Χανίων, ΚΕΝΗ Ηρακλείου, Κεραυνός Ρεθύμνης, Ατρόμητος Ρεθύμνης, ΤΑΛΩΣ, ΚΥΔΩΝ, Εμπορική Σχολή Ηρακλείου και τέλος οι μαθητές της Μέσης Εκπαίδευσης του νησιού. Τους αθλητές του ΣΕΓΑΣ συνόδευσαν οι Πρόεδρος Μανιτάκης, Αντιπρόεδρος Δ. Καραμπάκης, ο Γενικός Γραμματέας Δ. Ξηρουχάκης, ο Σύμβουλος Ε. Μοιρόπουλος και ο Ο.Σίμτσεκ προπονητής της Εθνικής ομάδας. Ακόμα, στους αγώνες συμμετείχαν 44 σπουδαστές και σπουδάστριες της ΕΑΣΑ με επικεφαλής τον Διευθυντή κ. Παλεολόγο και καθηγήτρια την κ. Σαββοπούλου. Τους αγώνες κύρηξε ο Υπουργός Παιδείας κ. Ναβάς. Οι συμμετοχές που ξεχώρισαν του μαυροειδή στα 800 μ. 1.58.4, του Πετράκη στα 100μ. με 10,9 Μαυροαποστόλου στα 5.000μ. με 15'.45".6 (Παρατηρητής, 30 Μαΐου 1950 Σ1Σ.2). Σε δύο αστοχίες των αγώνων αναφέρθηκε αρθρογράφος στη στήλη Παρατηρήσεις της Εφημερίδας του Παρατηρητή. Επισημάνθηκε ότι οι αγώνες διεξάγονται για τους θεατές, για να απολαύσουν τους αγώνες [...προς τιμήν της ιεράς μνήμης του μεγάλου Νεκρού του Ακρωτηρίου...] και όχι για τους επισήμους που εισιτήριο δημιουργεί διακρίσεις το οποίο είναι αντίθετο με το δημοκρατικό πνεύμα του Χανυ των Χανίων. Και για την επιτροπή η οποία αγνόησε κατά την απονομή των επάθλων έναν επίσημο καλεσμένο μία κίνηση που ίσως παραπέμπει σε απόπειρα κομματισμού, ενώ οι καλεσμένοι πρέπει να απονέμουν έπαθλο βάσει της στοιχειώδους αρχής της εθνιμοτυπίας (Παρατηρητής, 31 Μαΐου 1950 Σ.1).

Τα Η' «Βενιζέλεια» δεν είχαν την αναμενόμενη επιτυχία. Σίγουρα το αποτέλεσμα της διεξαγωγής των αγώνων επηρεάστηκε από αρκετούς παράγοντες. Αρχικά η συμμετοχή των πρωταθλητών του Κέντρου ήταν ισχνή σε σύγκριση με άλλες χρονιές. Ακόμα, για πρώτη φορά, οι αγώνες ανατέθηκαν απ' τον ΣΕΓΑΣ στον τοπικό Αθλητικό Σύλλογο ΚΥΔΩΝ (Εμπρός, 15 Ιουλίου 1951 Σ.1). Στην Εφημερίδα Παρατηρητής επισημαίνεται στην στήλη «Παρατηρήσεις» ότι μία απροσεξία της Οργανωτικής Επιτροπής επαναλαμβάνεται κάθε χρονιά, ενώ έχει σχολιαστεί ήδη αρνητικά και οι επιπτώσεις αυτής καθρεφτίζονται στην ισχνή συμμετοχή των αθλητών της πρώτης γραμμής, η οποία είναι ότι όλη η προσοχή της Οργανωτικής Επιτροπής συγκεντρώνεται στους πολιτικούς και στους επίτιμους καλεσμένους και όχι στους αθλητές, στους ξένους καλεσμένους – θεατές και στους φιλάθλους οι οποίοι νιώθουν παραγκωνισμένοι και ίσως επηρεάζει την περαιτέρω τους τέλεση. Ένα μικρό παράδειγμα αυτής της συμπεριφοράς είναι ότι

ανώτεροι υπάλληλοι, δικαστικοί, ο διοικητής του αερολιμένα Μάλεμε και οι διευθυντές των εφημερίδων «Νέα Εποχή» και «Βήμα του Λαού» οι ταξιθέτες τους τοποθέτησαν στην άκρη των Κερκίδων που δεν ήταν δυνατόν να παρακολουθήσουν τίποτα. (Παρατηρητής, 16 Σεπτεμβρίου 1951 Σ.1). Όπως έχει επισημανθεί και πιο πάνω, τα μεταπολεμικά χρόνια οι αγώνες είχαν γίνει πόλος έλξης των Υπουργών, βουλευτών και των λοιπών πολιτικών δίνοντας μία διαφορετική νότα στον θεσμό και φαίνεται να χρησιμοποιήθηκαν ως μέσω προσωπικής προβολής, το οποίο γίνεται φανερό στην δήλωση του κ. Βενιζέλου που δήλωσε ότι έρχεται να κυρήξει την έναρξη των «Βενιζελίων» και επωφελούμενος αυτής της επίσκεψης θα ευχαριστούσε τον Κρητικό λαό για την εκλογή του (ΚΗΡΥΞ, 14 Σεπτεμβρίου 1951 Σ.1). Ενώ, τα πρώτα χρόνια των «Βενιζελίων» τα κεντρικά πρόσωπα, φαινόταν να είναι οι αθλητές και στους Αθλητικούς Συλλόγους. Ακόμα και ο Τύπος στα άρθρα του ανέφερε αναλυτικά, τα πολιτικά πρόσωπα που θα επισκεφτόταν το νησί για να παραστούν στους αγώνες παρά τους αθλητές και τους Αθλητικούς Συλλόγους.

Τα Η' «Βενιζέλια» διεξήχθησαν Κυριακή 16 Σεπτεμβρίου για να τελεστούν μαζί με την Παγκρήτια Εορτή για το έτος Απόδημου Ελληνισμού. Τα Αθλητικά Σωματεία που συμμετείχαν ήταν ο Πανελλήνιος Γ.Σ., Α.Ε. Νίκαια, ο Α.Ο. Κηφισίας, ο Παναθηναϊκός Α.Ο., ο Εθνικός, ο Πειραϊκός, ο Α.Ε. Παγκρατίου, ο Πανιώνιος, η ΑΕΚ, Εμποροϋπάλληλοι Αθηνών, ο ΟΦΗ, ο ΤΑΛΩΣ, ο ΚΥΔΩΝ, ο Ατρόμητος Ρεθύμνου και ο Κεραυνός Ρεθύμνου (ΚΗΡΥΞ, 18 Σεπτεμβρίου 1951 Σ1). Τους αγώνες τίμησαν με την παρουσία τους ο πρωθυπουργός Κ. Βενιζέλος, οι Υπουργοί Εσωτερικών κ. Μπακόπουλος, Εμπορικής Ναυτιλίας κ. Μαλαμίδας, Συγκοινωνιών κ. Κοθρής, Τύπου και Πληροφοριών κ. Αθανασιάδης – Νόβας, Υφυπουργός Οικονομικών κ. Μητσοτάκης, ο Πρόεδρος Παγκρήτιας Ένωσης κ. Χομπιτάκης, ο Γενικός Γραμματέας Υπουργείου Παιδείας κ. Τζομπανάκης, ο Εκπρόσωπος του ΣΕΓΑΣ κ. Λορέντζης, εκ μέρους των Αποδήμων Κρητών Καθ. Κ. Λυμπερόπουλος και άλλοι πολλοί (Παρατηρητής, 18 Σεπτεμβρίου 1951 Σ.1).

Η διεξαγωγή των «Βενιζελίων» σταμάτησε για τέσσερα έτη για άγνωστους λόγους από το 1952 έως το 1955. Ωστόσο, τον Μάιο του 1953 η τοπική εφημερίδα ο Παρατηρητής δημοσίευσε άρθρο του Σ. Μπουρμπάκη, σχετικό με τα έργα του Σταδίου. Έπειτα από την εκλογή του Προέδρου Κ. Κακαβελάκη της Εφορίας του Σταδίου ξεκίνησαν τα έργα για την ισοπέδωση του στίβου και την μεταφορά του λίγα μέτρα για να γίνει και η χάραξή του διότι υπήρχε μία κλίση η οποία εμποδίζει την μόνιμη εγκατάστασή του. Επιπρόσθετα, έπρεπε να κατασκευαστεί με τέτοιο τρόπο ώστε να μην θέλει κάθε χρόνο ανανέωση αλλά

και να είναι σύμφωνα με τους προβλεπόμενους κανονισμούς (Παρατηρητής, 1 Μαΐου 1953 Σ.1).

Τα Θ' «Βενιζέλεια» διεξήχθησαν από τον ΚΥΔΩΝ μετά από τετραετή διακοπήσταπλάσια των εορταστικών εκδηλώσεων για την 15^η επέτειο της Μάχης της Κρήτης και παράλληλα με άλλες εκδηλώσεις όπως τα Ανθεστήρια, Σύλλογος Ιδομενεύς Γαλατά και Σκοπευτικοί αγώνες από τον αθλητικό, Στρατιωτικές Επιδείξεις απ' τη Διμοιρία μαθητών της ΣΕΑΠ και τη Διμοιρία οπλιτών ΚΕΝΚ οι οποίες περιλάμβαναν ασκήσεις ενόργανης γυμναστικής και Ξιφασκίες και ασκήσεις με όπλα, φιλολογικές βραδιές και διαλέξεις του καθηγητή Πανεπιστημίου Αθηνών Κ. Γ. Κουρμούλη, λαϊκές εκδηλώσεις με τοπικούς χορούς και παραδοσιακές ενδυμασίες από δεσποινίδες του Λυκείου Ελληνίδων Χανίων και Ηρακλείου ακόμα και θεατρικές παραστάσεις στο Ωδείο από 20 έως 27 Μαΐου(Παρατηρητής, 27 Μαΐου 1956 Σ.1). Έπειτα από τέσσερα χρόνια διακοπής των «Βενιζελείων» οι αθλητικές εκδηλώσεις ξανά εντάχτηκαν σε ένα ευρύτερο πλαίσιο πολιτιστικών εκδηλώσεων που ενίσχυσαν την πολιτιστική και πνευματική δραστηριότητα της πόλης των Χανίων, οι οποίες εκδηλώσεις έφεραν την αναταραχή στο κοινωνικό τέλμα των Χανίων και υπενθύμισαν στα σωματεία και τις επιτροπές τις σημασίες της ένωσης, του συντονισμού και της ενιαίας δράσης (ΚΗΡΥΞ, 27 Μαΐου 1956 Σ.1).

Τα Θ' «Βενιζέλεια» τίμησαν με την παρουσία τους Γενικός Γραμματέας ΣΕΓΑΣ κ.Δ.Ξηρουχάκης, Νομάρχης κ.Βήχος, ο οποίος κυρήττει την έναρξη των αγώνων, κ. Βενιζέλος, Βουλευτής κ. Μητσοτάκης, κ. Βαρδινογιάννης, Ανώτερος και κ. Διοικητής της Χωροφυλακής και αντισυνταγματάρχης κ. Τσεπαπαδάκης, ο Πρόεδρος του ΣΚΟΕ, Ναύαρχος κ. Λούντρας, ο Δήμαρχος Χανίων κ. Μουντάκης ανταποκριτής της «Αθλητικής Ηχώ» ο οποίος σχολίασε την επιτυχία των αγώνων (Αθλητική Ηχώ, 29 Μαΐου 1956 Σ.1, Σ.4). Και εκπρόσωποι όλων των Αρχών της πόλης και Βουλευτές της Φ.Δ.Ε. (ΚΗΡΥΞ, Μαΐου 1956 Σ.1). Εκτός απ' τους αθλητές του ΣΕΓΑΣ συμμετείχαν και απ' τους εξής Συλλόγους Λιμενικό Σώμα, Βασιλικό Ναυτικό, ΚΥΔΩΝ, ΤΑΛΟΣ, Κεραυνός Ρεθύμνου, Αστέρης Χαλέπας, Ατρόμητος Ρεθύμνου, ΟΦΗ, ΕΓΟΗ, Εθνικός, Πειραϊκός και Α.Ο. Π. Φαλήρου.

Η επίδοση που ξεχώρισε ήταν του Καμισάκη στο ακόντιο με 56,35 μ. οποίος σημείωσε νέο παγκρήτιο ρεκόρ του Σπυρόπουλου στο μήκος με 6,63μ. και ατου Πετράκη στον δρόμο 200 μ. με 22,6 δεύτερα (Αθλητική Ηχώ, 29 Μαΐου 1956 Σ.1, Σ.4). Επιπρόσθετα, ο Πρόεδρος του ΚΥΔΩΝ κ. Κυριακάκης, απένειμε τιμητικό μετάλλιο στον κύριο Βαρανάκη

74 ετών για την επίδοσή του στην σκοποβολή (Παρατηρητής, 29 Μαΐου 1956 Σ.1). Αρκετοί ιδιώτες αγκάλιασαν την επανέναρξη των αγώνων με την χορηγία καθόλου ευκαταφρόνιτου αριθμού επάθλων αλλά το ίδιο ενδιαφέρον έδειξαν αρκετοί πολιτικοί και οι στρατιωτικές αρχές (ΚΗΡΥΚΑΣ, 29 Μαΐου 1956 Σ.1).

Η επιτυχία της οργάνωσης των Θ' «Βενιζελίων» αντικατοπτρίζεται στο γεγονός ότι τα Ι' «Βενιζέλεια» προκυρηχθήκαν ως Πανελλήνιοι Αθλητικοί Αγώνες τον Μάιο του 1957. Την διοργάνωση των Αγώνων ανέλαβε το αθλητικό σωματείο ΤΑΛΩΣ υπό την έγκριση του ΣΕΓΑΣ, στο πλαίσιο των εορταστικών εκδηλώσεων για την επέτειο της Μάχης της Κρήτης το οποίο φαίνεται να αναβάθμισε τον θεσμό των «Βενιζελίων» ως την οργάνωση και την δωρεά των αθλοθετών. Την συμμετοχή των πρωταθλητών και της Εθνικής ομάδας και κατ' επέκταση τις επιδόσεις των αθλητών παρά τις αντιξοότητες τοπικές και κρατικές, αλλά και τις ελείψεις των οικονομικών πόρων (Παρατηρητής, 28 Μαΐου 1957 Σ.1). Εκτός από τα «Βενιζέλεια» διεξήχθη παγκρήτιο πρωτάθλημα τέννις, στρατιωτικές ασκήσεις με επιδείξεις γυμναστικής, μνημόσυνο για τους ηρωικούς πεσόντες της Κρήτης, λαϊκό πανηγύρι με συναυλίες και δύο παραστάσεις του Ελληνικού Χοροδράματος στην αρχαία πόλη «Απτέρα» και στο θέατρο «Ολύμπια». Οι αγώνες των Βενιζελίων και τα χοροδράματα ξεχώρισαν για την εξαιρετική επιτυχία του αποτελέσματος της διεξαγωγής (ΚΗΡΥΞΗ, 24 Μαΐου 1957 Σ.1).

Η μία εκ των δύο παραστάσεις του χοροδράματος έλαβε χώρα στον χώρο στον οποίο ο Απόλλωνας βράβευσε τη θεία τέχνη, δίνοντας ένα μεγαλύτερο νόημα σ' αυτόν τον σκοπό. Να τιμηθεί η Τέχνη στους προαιωνίους βωμούς αλλά και να βοηθήσει τον κόσμο να συνειδητοποιήσει, τη μεγάλη κληρονομιά των αρχαίων προγόνων, αλλά και τη μουσική των Μουσών που αργότερα γέννησε το συρτό και το πεντοζάλι (ΚΗΡΥΞΗ, 26 Μαΐου, 1957 Σ.1).

Η συμμετοχή των πρωταθλητών και της εθνικής ομάδας στους αγώνες του στίβου όπως ήταν φυσικό ενίσχυσαν τον ανταγωνισμό των αθλητριών και των αθλητών και ταυτόχρονα βελτιώθηκαν οι επιδόσεις των αγώνων. Νέο Πανελλήνιο ρεκόρ σημείωσε ο Κοϊνης στο άλμα εις ύψος με 1,92 μ.. αξιόλογη η επίδοση του Σπυρόπουλου στο μήκος με 7,04μ. Ο Κατσανίκας στη σφαιροβολία με 15,69μ. και ο Γλέτζος που κέρδισε τον Βενιζέλειο δρόμο. Οι παραπάνω παράγοντες προσέλκυσαν πάλι το ενδιαφέρον και του Αθηναϊκού Τύπου, εκτός του τοπικού καταγράφοντας την επιτυχία των αγώνων και τα ρεκόρ δύο εφημερίδες (Αθλητική Ηχώ, 26 Μαΐου 1957 Σ.4 και Αθλητική Φωνή, 26 Μαΐου 1957 Σ.4). Οι Πρωταθλητές που έλαβαν μέρος είναι ο Καμπαδέλης, ο Δεσπάτας, ο

Παπαβασιλείου, ο Κανίκας και ο Κωνσταντινίδης οι οποίοι συμμετείχαν στους Ολυμπιακούς αγώνες της Μελβούρνης το 1956, οι Σφήκας, Γεωργόπουλος, Χατζηιωάννου, Ευσταθιάδης, Κορμάλης, Παπαδόπουλος, ο δρομέας αντοχής Γλέτζος, ο Ματσακνίδης, αλλά αθλητές του Πανιωνίου, του ΠΑΟ, της ΑΕΚ, του Ολυμπιακού και Εθνικός Γ.Σ. οι Κρητικοί αθλητικοί σύλλογοι που έλαβαν μέρος ήταν οι ΚΥΔΩΝ, ΤΑΛΩΣ, Κεραυνός Ρεθύμνης, Ε.Γ.Ο. Ηρακλείου, Ατρόμητος Ρεθύμνης, 5^η Μεραρχία Ρεθύμνου, ΟΦΗ, αλλά και μαθητές από τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (ΚΗΡΥΞ, 25 Μαΐου 1957 Σ.1).

Το ενδιαφέρον των πολιτικών και επισήμων παραμένει αμείωτο καθώς αρκετοί τίμησαν με την παρουσία τους όπως ο αρχηγός του κόμματος των Φιλελευθέρων Σ. Βενιζέλος, οι βουλευτές Ελ. Βενιζέλος, Κ. Μητσοτάκης, Νομάρχης Βάγκος ο οποίος κήρυξε τους αγώνες, ο Δήμαρχος Χανίων Ν. Μουντάκης, ο Πρόεδρος του Δημ. Συμβουλίου Ι. Λελεδάκης, ο Διευθ. Νομαρχίας Τασιαδάμ, ο Αντιπρόεδρος του ΣΕΓΑΣ Δ. Καραμπάτης, ο Πρόεδρος του Παναθηναϊκού, Διοικητής Συμβουλίου ΣΕΓΑΣ Λωρέντης, Προπονητής Εθνικής Ομάδας Σμιτσέκ και οι Στρατιωτικές Αρχές (ΚΗΡΥΞ, 25 Μαΐου 1957 Σ.1).

Το πρόγραμμα των εορτών έκλεισε την Κυριακή το βράδυ με Κρητικό πανηγύρι στην πλατεία Σανδριβανίου στην οποία συγκεντρώθηκαν χιλιάδες άνθρωποι. Το πρόγραμμα περιείχε φωτοβολίδες, πυροτεχνήματα, λαϊκά όργανα, Κρητική μουσική και χορούς βρακοφόρων (Παρατηρητής, 28 Μαΐου, 1957 Σ.1).

Παρά την πυρετώδη οργανωτική προετοιμασία και τις υπεράνθρωπες προσπάθειες για την επιτυχία των αγώνων απ’ τα Αθλητικά Σωματεία ΚΥΔΩΝ, ΤΑΛΩΣ, και της Οργανωτικής Επιτροπής με την έγκριση του ΣΕΓΑΣ και υπό την εποπτεία της Γενικής Γραμματείας Εξωσχολικού Αθλητισμού οι Πανελλήνιοι αθλητικοί αγώνες τα ΙΑ’ «Βενιζέλεια» δεν είχαν την αναμενόμενη επιτυχία. Οι αγώνες τελέστηκαν πάλι στα πλαίσια της γιορτής της Μάχης της Κρήτης η οποία παρομοίως δεν απέσπασε θετικά σχόλια, τουναντίον. Σχετικά ικανοποιητικές ήταν οι συμμετοχές των αθλητών και πρωταθλητών του Κέντρου. Οι φίλαθλοι δεν ικανοποιήθηκαν από την διεξαγωγή των αγωνισμάτων (Παρατηρητής, 24 Μαΐου 1958 Σ.2). Χαρακτηριστικά αναφέρει ο αρθρογράφος Γ.Ι.Ναναδάκης στην εφημερίδα ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΣ στο άρθρο του, τους λόγους που απέτυχαν οι γιορτές της επετείου της Μάχης της Κρήτης.

Χωρίς να αψηφά τις δυσκολίες των καιρών, τους λιγοστούς πόρους, την καλή πρόθεση της οργανωτικής επιτροπής και το ενδιαφέρον της, εκφράζει τα παράπονα και την δυσαρέσκεια του κόσμου. Οι αστοχίες που αναφέρονται είναι, το πολύ ακριβό εισιτήριο

που έπρεπε να πληρώσουν οι θεατές προκειμένου να παρακολουθήσουν τους αγώνες αλλά και τις υπόλοιπες γιορτές, ότι θα ήταν πιο ωφέλιμο να άλλαζε η ημερομηνία των αγώνων ώστε να συμμετάσχουν ακόμα περισσότεροι αθλητές και πρωταθλητές του Κέντρου διότι είχε σαν αποτέλεσμα να μην υπάρχει ενδιαφέρον, συναγωνισμός μεταξύ των αθλητών το οποίο είχε σαν αποτέλεσμα τις πενιχρές επιδόσεις τους. Ακόμα δε, οι θεατές περίμεναν με ανυπομονησία τις γυμναστικές επιδείξεις της Εθνικής Ακαδημίας Σωματικής Αγωγής που δεν έγιναν ενώ ήταν στο πρόγραμμα των αγώνων. Το μόνο ενδιαφέρον στο πρόγραμμα ήταν η παράσταση του Αθηναϊκού Ομίλου Ελληνικών χωρών στο Στάδιο και οι θεαματικές στρατιωτικές ασκήσεις που περιλάμβαναν γυμναστικές ασκήσεις, μοτοσικλετιστές της ΕΣΑ οι οποίοι εκτέλεσαν επικίνδυνες και θεαματικές επιδείξεις, επίδειξη ισχυρού οργανωμένου εχθρικού πολυβόλου και με πολεμικά αεροσκάφη που πετούσαν πάνω από την πόλη και απ' το Στάδιο πετώντας φέυγ-βολάν με συνθήματα σχετικά με την επέτειο της Μάχης της Κρήτης (Παρατηρητής, 27 Μαΐου 1958 Σ.1, Παρατηρητής, 5 Ιουνίου 1958 Σ.1, Σ.2).

Από πλευράς συμμετοχών οι πρωταθλητές του ΣΕΓΑΣ που έλαβαν μέρος ήταν σχετικά ικανοποιητικός ο αριθμός, αλλά και των εξής Σωματείων, Ολυμπιακός, ΑΕΚ, Πειραιϊκός, Α.Ε. ΝΙΚΑΙΑΣ, Πανελλήνιος, Παναθηναϊκός, Εθνικός και Πανιώνιος. Οι Αθλητικοί Σύλλογοι της Κρήτης που έλαβαν μέρος είναι οι Ατρόμητος Ρεθύμνου, Κεραυνός Ρεθύμνου, ΟΦΗ, ΕΓΟ Ηρακλείου, ΤΑΛΩΣ και ΚΥΔΩΝ (ΚΗΡΥΞ, 25 Μαΐου 1958 Σ.2). Στους αγώνες παρέστη ο Γενικός Γραμματέας εξωσχολικού αθλητισμού κ. Βήχος, ο Νομάρχης Χανίων ο κ. Κουκουρίδης ο οποίος κύρηξε τους αγώνες, ο Δήμαρχος Χανίων κ. Μουντάκης, ο Εισαγγελέας Πρωτοδικών κ. Ρέκκας, Υποδιοικητής της ανωτέρας Διοίκησης Χωροφυλακής αντισυνταγματάρχης Κ. Κουτσιος, ο Διευθυντής της Νομαρχίας κ. Τασιοδαμ, ο Διοικητής της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας κ. Μοφορόης, ο Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου κ. Τζωρτζάκης, ο εκπρόσωπος του ΣΕΓΑΣ κ. Λωρέντης και άλλοι πολλοί. Αισθητή είναι η απουσία του μεγάλου αριθμού των πολιτικών που συνήθιζαν να τιμούν με την παρουσία τους τα «Βενιζέλεια» (ΚΗΡΥΞ, 25 Μαΐου 1958, Σ.2).

Το έπαθλο του καλύτερου αθλητή των αγώνων απέσπασε ο Ι.Κομπιτούδης του ΠΑΟ για την επίδοσή του στο δρόμο των 100μ. με 11,1 δεύτερα και του καλύτερου Κρητικού Ακοντιστή του ΤΑΛΩ Στ. Καμισάκης για την βολή του 58,31μ. (ΚΗΡΥΞ, 27 Μαΐου 1958 Σ.2).

Με επιβλητικότητα άρχισαν οι Πανελλήνιοι αθλητικοί αγώνες τα IB' «Βενιζέλεια» στο Εθνικό Στάδιο. Με γλαφυρό τρόπο αποτυπώνεται απ' τον τύπο η ιεροτελεστία της παρέλασης των αθλητριών και των αθλητών κρατώντας σημαίες στο Στάδιο με τους πρωταθλητές να προπορεύονται, ο όρκος των αθλητών από τον αθλητή του ΚΥΔΩΝ, ο λόγος του Νομάρχη Χανίων που κύρηξε τους αγώνες αλλά και ο σχολιασμός του Βενιζελείου δρόμου στην διάρκεια του οποίου εκτοξεύεται φωτοβολίδα όταν φτάνει ο πρώτος δρομέας να καταθέσει το κλαδί ελιάς για να τηρηθεί ενός λεπτού σιγής στο Στάδιο και στην πόλη.

Από τα αρχαία χρόνια, ομάδες ανθρώπων, περπατούσαν μαζί στην ίδια πορεία για πολλούς λόγους και κίνητρα όπως λατρεία, το πένθος, η αθλητική αναμέτρηση κ.α., οι εκφάνσεις αυτού του φαινομένου είναι παγκόσμιες και διαχρονικές με σταθερό νόημα. Ένα παράδειγμα είναι οι θρησκευτικές πομπές στην αρχαία Ελλάδα όπως τα Παναθήναια τα οποία απεικονίστηκαν στη ζωοφόρο του Παρθενώνα. Στην προκειμένη περίπτωση η πομπή αυτή εκλαμβάνεται ως μνημονική τελετή προς την ανάμνηση του “μέγα ηγέτη” κατά τις εφημερίδες, Ε. Βενιζέλου και παράλληλα δηλώνει την ανδρεία και την ρώμη των νέων της Ελλάδας τα οποία έχουν σημασία για την ταυτότητα της Κοινότητας. Επιπρόσθετα, η παρέλαση των αθλητών εκφράζει αλλά και οικοδομεί ταυτόχρονα την συλλογική μνήμη, μετασχηματίζει και αναπαράγει κοινωνικές και εθνικές ταυτότητες. Ακόμα λειτουργεί ως θέαμα και βίωμα και αποτελεί ψυχαγωγική δραστηριότητα και πολιτική πράξη. Η ιεροτέλεση της παρέλασης των μαθητών – αθλητών, σε αθλητικές εκδηλώσεις καθιερώθηκε από τον Υπουργό Α. Ευταξία, ο οποίος χωρίς να επαναφέρει τις στρατιωτικές ασκήσεις αλλά ορίζοντας την γυμναστική ως υποχρεωτικό μάθημα στην εκπαίδευση κατόρθωσε τον «εξαθλητισμό» των μαθητών μέσω της παράταξης του πειθαρχημένου βαδίσματος με ομοιόμορφες στολές (Κουλούρη, 2020: 452: 454: 471 και Παρατηρητής, 30 Μαΐου 1959 Σ.1 και ΚΗΡΥΞ, 31 Μαΐου 1959Σ.4).

Τα τελευταία 3 χρόνια ενώ έχει μειωθεί κατά πάρα πολύ η προπαγάνδα για τους αγώνες και τον αθλητισμό στον τύπο, έχει αυξηθεί ο όγκος των αθλητών της Κρήτης καθώς και των μαθητών της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Επίσης αρχίζει να διαφαίνεται μία προτίμηση στις μέρες τις οποίες παρευρίσκονται οι περισσότεροι πολιτικοί. Η αυξημένη συμμετοχή παρατηρείται την δεύτερη μέρα και τελείται το μνημόσυνο του Ε. Βενιζέλου μαζί με τον Βενζέλειο δρόμο και ίσως την μέρα που παρευρίσκονται περισσότεροι δημοσιογράφοι και φωτογράφοι για την κάλυψη των αγώνων. Επίσης, σημειώθηκε η παύση στα καλλιτεχνικά δρώμενα, στις εκδρομές και στα Κρητικά γλέντια.

Μειωμένη ήταν η συμμετοχή των πρωταθλητών από τον ΣΕΓΑΣ με μόλις δέκα πέντε αθλητές, δέκα πέντε του Ολυμπιακού, δέκα της Εθνικής Ενόπλων και λίγοι του Παναθηναϊκού, Εθνικού, Πανιωνίου, Α.Ο. Π. Φαλήρου, Α.Ε. Νίκαιας και της ΑΕΚ. Κοσμοσυρροή σημειώθηκε από τους αθλητές της Κρήτης του Ατρόμητου Ρεθύμνου, Κεραυνό Ρεθύμνου, Ε.Γ.Ο. Ηρακλείου Ηρακλή Ηρακλείου, πρώτη φορά του Εργατέλη, ΟΦΗ, ΚΥΔΩΝ και ΤΑΛΩΣ και των μαθητών της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (ΚΗΡΥΞ, 31 Μαΐου 1959, Σ.4).

Την πρώτη μέρα παρευρέθηκαν στους αγώνες οι Νομάρχης κ. Κουκουρίδης, Διοικητής της 5^{ης} Μεραρχίας υποστράτηγος κ. Παπαγεωργόπουλος, Δήμαρχος Χανίων κ. Σκουλάς και εκατοντάδες φίλαθλοι. Την επόμενη μέρα παρευρέθηκαν οι, Επίσκοπος κ. Νικηφόρος, Νομάρχης κ. Κουκουρίδης, κ. Βενιζέλος, οι Βουλευτές κ. Μητσοτάκης, κ. Πολυχρονίδης, κ. Βαρдиноγιάννης, Δήμαρχος Χανίων κ. Σκουλάς, οι Επιθεωρητές Μέσης και Στοιχειώδους Εκπαίδευσης και οι Αρχές της πόλης. Στο τέλος των αγώνων δόθηκε δεξίωση από την Τοπική Επιτροπή ΣΕΓΑΣ Κρήτης για τους αθλητές στην Στρατιωτική Λέσχη (Παρατηρητής, 2 Ιουνίου 1959 Σ.1).

Στον λόγο ανώνυμου αρθρογράφου στην Εφημερίδα «Παρατηρητής» γίνεται φανερά η ανάγκη για προβολή και εκσυγχρονισμό του τόπου αλλά παράλληλα να σηκώσουν επάξια τα βάρη της κληρονομιάς. Χαρακτηριστικά λέει για την γιορτή της Μάχης της Κρήτης, στα πλαίσια της οποίας τελούνται τα «Βενιζέλεια», [... Έχει ανάγκη και για περαιτέρω προβολής αλλά και περιμένει ακόμη τον Όμηρον και τονΘουκιδίδη της, τον ιστορικός και τον υμνητήντης [...]έχομεν καθήκον [...]να περισυλλέξωμεν μ’ επιμέλειαν παν ιστορικών στοιχείον και να το διαφυλάξωμεν ως κόρη οφθαλμού. Έχομεν ακόμη ιεράνυποχρέωσιν να ανεγείρωμεν έναν Παγκρήτιον τύμβον[...] Τον οποίον διαωνίζει την θυσίαν των Ισόθεων εκείνων [...]με το ίδιο θάρρος, με την ίδια λεγεντιά[...] να δώσωμεν και να κερδίσωμεν την ΕιρηνικήνΜάχην της επιβίωσης και της προόδου] (Παρατηρητής, 31 Μαΐου 1959, Σ.1).

Οι ΙΓ’ «Βενιζέλαιοι» Πανελλήνιοι αγώνες προκυρήχθηκαν από του αθλητικούς Συλλόγους ΤΑΛΩ, ΚΥΔΩΝ σε συνεργασία με τον ΣΕΓΑΣ του οποίου η Τοπική Επιτροπή κατέβαλε φιλότιμες προσπάθειες για να εξασφαλίσει την επιτυχία τους. Οι προετοιμασίες των αγώνων αρχίζουν να φαίνονται πιο οργανωμένες. Παρατηρείται να ορίζονται υπεύθυνοι για τον κάθε τομέα καθηκόντων, οι οποίοι έχουν συγκεκριμένες και διαφορετικές αρμοδιότητες. Η προώθηση των αγώνων γίνεται μέσω διαφήμισης στην εφημερίδα, δημοσιεύονται οδηγίες για τους φιλάθλους για την έγκαιρη προσέλευσή τους στο Στάδιο

και την συμμόρφωσή τους σύμφωνα με τις οδηγίες των ταξιθετών. Επιπρόσθετα οι αθλοθέτες αυξάνονται σημαντικά στηρίζοντας τον θεσμό ώστε να διατηρηθεί. Εκτός από τους πολιτικούς και τα Υπουργεία που αθλοθετούν σε κάθε αγώνα, έχουν συνδράμει πολλές τοπικές επιχειρήσεις, τοπικές και στρατιωτικές Αρχές αλλά και εφημερίδες (ΚΗΡΥΞ, 31 Μαΐου 1960 Σ.1).

Σχολιασμός των αγώνων από δικό τους ανταποκριτή δημοσιεύτηκε σε δύο Αθηναϊκές εφημερίδες, την «Καθημερινή» και «Τα ΝΕΑ» χαρακτηρίζοντας την επιτυχία των αγώνων ως εξαιρετική και τονίζει την αυξημένη συμμετοχή των αθλητών του κέντρου (Καθημερινή, 31 Μαΐου 1960 Σ.7 και Τα ΝΕΑ 30, Μαΐου 1960 Σ.7).

Τα Αθλητικά Σωματεία που έλαβαν μέρος ήταν ο ΣΕΓΑΣ, ο Πανελλήνιος, ο Πειραϊκός, ο Εθνικός, η ΑΕΚ, ο Παναθηναϊκός, ο Εργοτέλης Ηρακλείου, ο ΟΦΗ, η Α.Ε. Εμποροϋπαλλήλων, Βασιλικό Ναυτικό, Λιμενικό Σώμα, Α.Ε. Νίκαια, Κεραυνός Ρεθύμνου, Ατρόμητος Ρεθύμνου, ΚΥΔΩΝ και ο ΤΑΛΩΣ.

Οι επιδόσεις των αθλητών ήταν ικανοποιητικές παρά τον ισχυρό άνεμο που παρεμπόδιζε τις προσπάθειές τους. Νικητής στον Βενιζέλειο δρόμο ήταν πάλι ο Βαλκανιονίκης Γλέζος της ΑΕΚ. Η είσοδός του στο Στάδιο έγινε με ενθουσιώδης ζητωκραυγές των φιλάθλων. Ο καλύτερος αθλητής των αγώνων αναδείχτηκε ο Ανυφαντάκης και της Κρήτης ο Πολυχρονάκης. Μετά την λήξη των αγώνων παρετέθει γεύμα προς τιμή των αθλητών που διοργάνωσε ο ΚΥΔΩΝ, ο ΤΑΛΩΣ, και ο ΣΕΓΑΣ (ΚΗΡΥΞ, 31 Μαΐου 1960 Σ.1).

Τους αγώνες παρακολούθησαν ο Νομάρχης Γαλανάκης ο οποίος κήρυξε και τους αγώνες, ο Επίσκοπος Νικηφόρος, ο Δήμαρχος Σκουλάς, ο Διοικητής της 5^{ης} Μεραρχίας, Υποστράτηγος κ. Παρασκευόπουλος, ο Γενικός Εκπαιδευτής Μέσης Εκπαίδευσης Κουσκουνας, ο Διευθυντής Νομαρχίας Τσαϊδαμ. κ.α. (Παρατηρητής, 31 Μαΐου 1960 Σ.1).

Παρουσία των εκπροσώπων όλων των τοπικών Αρχών αλλά και χιλιάδων θεατών οι οποίοι είχαν κατακλύσει τις κερκίδες του Σταδίου και τους τριγύρο χώρους διεξήχθησαν οι Πανελλήνιοι ΙΔ' «Βενιζέλειοι» Αθλητικοί Αγώνες.

Είναι φανερό ότι κάποιες χρονιές η διεξαγωγή της γιορτής της Μάχης της Κρήτης, στις οποίας το πρόγραμμα διεξαγόταν τα «Βενιζέλεια» δεν έχει πάντα την αναμενόμενη επιτυχία με αποτέλεσμα να δημιουργούνται πολλά παράπονα απ' τους θεατές, τον κόσμο και απ' τους δημοσιογράφους που σχολιάζουν τα δρώμενα στις εφημερίδες. Γι' αυτό τολόγο αυτό έπρεπε να παρθούν κάποιες αποφάσεις που θα πάγωναν την επιτυχία της Γιορτής. Ο κ. Α. Μακριδάκης σε άρθρο του, αναφέρει ότι εκ μέρους της Νομαρχίας θα

ζητηθεί η έκδοση διατάγματος για να οριστεί η 20^η Μαΐου ως ημέρα Εθνικής Επετείου για την Κρήτη. Έπειτα θα συσταθεί μία μόνιμη Οργανωτική Επιτροπή Μάχης της Κρήτης και θα συγκεντρωθεί όλο το ιστορικό υλικό που έχει διασωθεί, αναμνηστικά και τεκμήρια για να υπάρχει μία πλήρης εικόνα για την μάχη της Κρήτης. Η γιορτή εφεξής θα γιορτάζεται στο πλαίσιο εθνικών επετείων με ιστορικό νόημα. Οι εορταστικές εκδηλώσεις είναι δυνατόν να δημιουργήσουν αυξημένη κίνηση στην πόλη από ξένους του εξωτερικού αλλά της υπόλοιπης Ελλάδας μόνο με τον ειδικό Οργανισμό Κρητικών Εορτών (ΚΗΡΥΞ, 28 Μαΐου 1961 Σ.1).

Το 1961, τους αγώνες διοργάνωσαν οι τοπικοί Αθλητικοί Σύλλογοι ΤΑΛΩΣ και ΚΥΔΩΝ. Πλήθος αθλητών έφτασε με καράβι απ’ την Αθήνα, είκοσι πέντε πρωταθλητές του ΣΕΓΑΣ, επιπλέον αθλητές των Σωματείων Παναθηναϊκός, ΑΕΚ, Πειραιϊκός, Ολυμπιακός, Πανιώνιος αλλά και ντόπιοι όπως ο Εργοτέλης Ατρόμητος Ρεθύμνου, Κεραυνός Ρεθύμνου, ΤΑΛΩΣ, ΚΥΔΩΝ. Εθνική Ομάδα Ενόπλων Δυνάμεων, Αρχηγείο Κρητικού – Ιονίου Πελάγους και Σχολή Εφέδρων αξιωματικών, Ατλαντίδα (ΚΗΡΥΞ, 30 Μαΐου 1960 Σ.1).

Όπως ήταν αναμενόμενο και την δεύτερη μέρα των αγώνων τις πρώτες θέσεις τις κατέλαβαν οι πρωταθλητές του Κέντρου, τρεις από τους οποίους κατέρριψαν ρεκόρ Σταδίου. Ο Βαλκανιονίκης Μαγκλαρος στο άλμα εις ύψος με 7,15 μ. και ο Φρούσιος στο δρόμο 400μ. με επίδοση 49,2 δεύτερα. Και ο Ανυφαντάκης στο ακόντιο με 67,20μ. Ο καλύτερος αθλητής που βραβεύτηκε ήταν ο Ανυφαντάκης του Ολυμπιακού, ο καλύτερος Κρητικός ο Καρκανάκης της Ατλαντίδας και πρώτη φορά η «Κρήσσα» αθλήτρια Πρωτοψάλτη της Ε.Σ.Χ. – Ατλαντίδας.

Μετά το πέρας των αγώνων του στίβου ακολούθησε ένα φαντασμαγορικό εορταστικό πρόγραμμα το οποίο άνοιξε η Στρατιωτική Σχολή Σωματικής Αγωγής η οποία εκτέλεσε ένα πρόγραμμα θεαματικών ασκήσεων με θαυμάσιο ρυθμό και ακρίβεια. Ακολούθησαν υπό το φως των προβολέων Κρητικοί και Εθνικοί χοροί των κορασίδων του τουριστικού Συνδέσμου και του Λυκείου Ελληνίδων με τοπικές ενδυμασίες και βρακοφόροι του τοπικού Ομίλου με συνοδεία υπό τους ήχους κρητικών οργάνων. Την εορταστική εκδήλωση έκλεισε η 70μελής χορωδία του Ωδείου Χανίων, η Μανδολινάτα υπό την διεύθυνση του κ. Μ. Βλαζάκη, τα ριζίτικα τραγούδια του Στ. Γρυλλάκη και στην «Μυρτιά» του Θεοδωράκη η κ. Τρουλάκη (Παρατηρητής, 30 Μαΐου 1961 Σ.1).

Τους αγώνες παρακολούθησαν ο Νομάρχης Χανίων κ. Τασιαδομ ο οποίος κύρηξε τους αγώνες, ο Δήμαρχος Χανίων κ. Σκουλάς, ο Πρόεδρος του Δημ. Συμβ. Κ. Λεκανίδης,

Γενικός Γραμματέας Εξωσχολικού Αθλητισμού κ. Βήχος, ο Μέραρχος κ. Μπενούκας, ο Ναύαρχος κ. Αυγέρης, ο Αντιεισαγγελέας Εφετών κ. Γιαννακόπουλος και άλλοι εκπρόσωποι των λοιπών Αρχών (ΚΗΡΥΞ, 30 Μαΐου 1961 Σ.1).

Η αναβάθμιση των «Βενιζελίων» Πανελληνίων αγώνων, φαίνεται και από το έμπρακτο ενδιαφέρον που έδειχνε η Οργανωτική Επιτροπή για τους αγώνες. Είναι χαρακτηριστικές οι εντατικές προσπάθειες που κατέβαλαν ο Διευθυντής του Σταδίου κ. Καρκανάκης και ο Πρόεδρος της Οργανωτικής Επιτροπής αντιπλοίαρχος κ. Γεωργουσόπουλος για την άριστη διοργάνωση και διεξαγωγή των ΙΕ' Βενιζελίων αλλά και την αποφυγή παλαιότερων αστοχιών. Τους αγώνες διοργάνωσαν οι τοπικοί Αθλητικοί Σύλλογοι ΤΑΛΩΣ και ΚΥΔΩΝ.

Για το σκοπό αυτό διατέθηκε το χρηματικό ποσό των 2-3 χιλιάδων δραχμών. (Παρατηρητής, 23 Μαΐου 1962 Σ.1). Αξιοθαύμαστη είναι η προσπάθεια για την ανάπτυξη του αθλητισμού και την μεταλαμπάδευση των αξιών του αναλογιζόμενοι τα δύσκολα εκείνα χρόνια από οικονομικής άποψης. Ενδιαφέρουσα είναι η επιστολή του Κων.Γ. Σοφιανάκη στην Εφημερίδα «Παρατηρητής» ο οποίος απευθύνεται προς τον Μεγαλειότατο επισημειώνοντας ότι η Κρήτη έχει εγκαταλειφθεί τελείως απ' την κρατική φροντίδα, χωρίς έργα (Παρατηρητής, 27 Μαΐου 1962 Σ.1)..

Στους αγώνες έλαβαν μέρος είκοσι τρεις πρωταθλητές του ΣΕΓΑΣ, αλλά και άλλοι αθλητές του Κέντρου από τους Αθλητικούς Συλλόγους, Σχολή Εφέδρων Αξιοματικών, Διαγόρας Ρόδου, ΑΕΚ, Πανελλήνιος Παναθηναϊκός, Εθνικός Πειραιϊκός, Ολυμπιακός, 5^η Μεραρχία, Πανιώνιος, Εθνικών Ενόπλων Δυνάμεων και ντόπιοι Εργοτέλης, Ατρόμητος Ρεθύμνου, ΑΚΙΠ, ΤΑΛΩΣ, ΚΥΔΩΝ, Ατλαντίς, 115 Σ.Μ., ΣΕΑΠ, Μαθητές Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (ΚΗΡΥΞ, 25 Μαΐου 1962 Σ.4).

Αξιοσημείωτη είναι η σειρά με την οποία παρέλασαν οι αθλητές στην έναρξη των αγώνων. Πρώτα ήταν η Εθνική Ομάδα των Ενόπλων Δυνάμεων, ακολούθησαν οι ομάδες της ΣΕΑΠ, του ΑΚΙΠ, της 115 Μεραρχίας, οι Αθλητικοί Σύλλογοι Κέντρου, οι αθλητές των σχολείων και έπειτα οι ντόπιοι. Τα πρώτα χρόνια τις παρελάσεις ηγούνταν οι πρωταθλητές του ΣΕΓΑΣ (ΚΗΡΥΞ, 27 Μαΐου 1962 Σ.4).

Οι αθλητές που ξεχώρισαν ήταν ο Κομητούδης στον δρόμο των 100μ, με 10,9, ο Μαγκλάρης στο μήκος με 7,06μ., η Βρετάκου στο δρόμο των 100μ. γυναικών με 12,9 και ο Ανυφαντάκης στο ακόντιο με 68,62μ. Καλύτερος Κρητικός Αθλητής ο Ε. Στριλιγγας απ' το Ρεθυμνο με 180μ. στο άλμα εις μήκος. Στην λήξη των αγώνων η Διμοιρία της

ΣΕΑΠ εκτέλεσε θεαματικές ασκήσεις ακριβείας η οποία απέσπασε ενθουσιώδη χειροκροτήματα του πλήθους των θεατών (ΚΗΡΥΞ, 29 Μαΐου 1962 Σ.4).

Στους αγώνες παρέστησαν ο Νομάρχης Χανίων κ. Παπαγιαννόπουλος ο οποίος κήρυξε τους αγώνες, ο Δήμαρχος Χανίων κ. Αποστολάκης, ο Διοικητής του Ναυστάθμου Πλοίαρχος κ. Δενεζάκος, ο Διοικητής 5^{ης} Μεραρχίας Ταξιαρχος κ. Παλασόπουλος, ο Διευθυντής της Νομαρχίας κ. Αποστολόπουλος, ο Διοικητής Πυροσβεστικής και άλλοι εκ των αρχών των Χανίων (ΚΗΡΥΞ, 27 Μαΐου 1961 Σ.4).

Εν μέσω πολιτικών αναταραχών διεξήχθησαν τα ΙΣΤ' «Βενιζέλεια». Με αφορμή την δολοφονία του Βουλευτή και αγωνιστή ειρήνης Γ. Λαμπράκη στη Θεσσαλονίκη την Πέμπτη 23 Μαΐου 1963, θα άλλαζε η μορφή της Ελληνικής πολιτικής εικόνας. Η δολοφονία του, προκάλεσε την διεθνή κατακραυγή για τις αυταρχικές πολιτικές της Κυβέρνησης Καραμανλή. Όλα τα κόμματα ζητούσαν η χώρα να προχωρήσει σε τίμιες εκλογές διότι δύο δρόμοι υπήρχαν, ο ένας ήταν η δημοκρατία και ο άλλος ο εμφύλιος πόλεμος (Παρατηρητής, 26 Μαΐου 1963 Σ.4).

Οι αγώνες διεξήχθησαν σε ένα κλίμα πολιτικής έντασης και πόλωσης. Η ατμόσφαιρα ήταν επιπρόσθετα βαριά για τον λόγο του ότι ο γιατρός, πολιτικός Γρ. Λαμπράκης υπήρξε αθλητής με πολλές βαλκανικές νίκες και Πανελλήνιες. Κατείχε το πανελλήνιο ρεκόρ επίδοσης στο αγώνισμα άλμα εις μήκος με 7,37μ. για 23 χρόνια ως το 1959 (Ανδρέου, 2011: 167).

Οι Πανελλήνιοι αγώνες ΙΣΤ' «Βενιζέλεια» οργανώθηκαν από την Επιτροπή του ΣΕΓΑΣ σε συνεργασία με τους δύο τοπικούς Αθλητικούς Συλλόγους, τον ΤΑΛΩ και τον ΚΥΔΩΝ. Παρ' όλο το γενικό κλίμα στον κόσμο του αθλητισμού σημειώθηκε αύξηση των αθλητικών συμμετοχών καθώς έλαβαν μέρος πρώτη φορά αθλητές από τη Θεσσαλονίκη και δεύτερη φορά από τη Ρόδο. Οι Αθλητικοί Σύλλογοι που έλαβαν μέρος ήταν οι εξής, ΑΕΚ, Εθνική Ενόπλων, ΑΚΙΠ, Πανελλήνιος, Ολυμπιακός, Διαγόρας Ρόδου, Πειραιϊκός, Σχολή Εφέδρων Αξιωματικών Ηρακλείου, Ατλαντίδα, Εργοτέλης, Ατρόμητος Ρεθύμνου, ΤΑΛΩΣ, Κυδων, (ΚΗΡΥΞ, 25 Μαΐου 1963 Σ.1).

Πριν την κήρυξη των αγώνων απ' τον κ. Γενικό Γραμματέα του Αθλητισμού κ. Πετραλιά, προηγήθηκε η προσφώνηση του Νομάρχη στην οποία καλεί τους “αγαπητούς” αθλητές να διατηρήσουν την μνήμη του Εθνάρχη, του οραματιστή και δημιουργού της μεγάλης Ελλάδας του Ε. Βενιζέλου. Έπειτα, ο λόγος συνεχίζει με επικλήσεις στις επιτυχίες στην αγάπη και τις επιδόσεις των αρχαίων Ελλήνων στα αθλητικά αγωνίσματα με μόνο κίνητρο

τον κότινο ή ένα στεφάνι από δάφνη. Ολοκληρώνει με την ευχή, όλοι οι αθλητές να αγωνίζονται και να επιδιώκουν μέσω της ευγενούς άμιλλας την νίκη, την δόξα για τους ίδιους αλλά και για την Αθάνατη πατρίδα (Παρατηρητής, 26 Μαΐου 1963 Σ.4).

Τους αγώνες παρακολούθησαν, ο Υφυπουργός Προεδρίας της Κυβερνήσεως κ. Πετραλιάς, Πρόεδρος του ΣΕΓΑΣ κ. Νικολαΐδης, ο Υφυπουργός Προεδρίας της Κυβερνήσεως κ. Γεωκοστόπουλος, Νομάρχης Παπαγιαννόπουλος, Μητροπολίτης Κυδωνίας και Αποκορώνου, Διοικητής της 115 Σ.Μ. Αντισμήναρχος κ. Κεχαγιόγλου, Διευθυντής της Νομαρχίας κ. Αποστολόπουλος και λοιποί. Μετά την απονομή των επάθλων οι άνδρες του ΣΕΑΠ εκτέλεσαν πρόγραμμα γυμναστικών ασκήσεων ακριβείας και με την ανάκρουση του Εθνικού Ύμνου κηρύχθηκε η λήξη των αγώνων (Παρατηρητής, 28 Μαΐου 1963Σ. 1).

Αισιοδοξία και ελπίδα έδωσε στους τοπικούς Αθλητικούς Συλλόγους ο Γενικός Γραμματέας με την επίσκεψή του την Κυριακή το πρωί της δεύτερης ημέρας των αγώνων στο εθνικό Στάδιο συνοδευόμενος από μέλη της Διοίκησης ΕΠΣΧ της Κρήτης, της Ατλαντίδας, του ΤΑΛΟΥ και έναν μηχανικό της Γενικής Γραμματείας Αθλητισμού. Αφού διαπίστωσε τις πολλές ελλείψεις και ανάγκες του Σταδίου, τους διαβεβαίωσε ότι θα εισηγηθεί στο Συμβούλιο Αθλητισμού για κρατική στήριξη και χορήγηση ιστώσεων για την κάλυψη των αναγκών και την συμπλήρωση των εγκαταστάσεων με στόχο το Στάδιο να καταστεί αντάξιο του προορισμού του, αλλά και για την ανέγερση κολυμβητηρίου στην πόλη στη Νέα Χώρα (ΚΗΡΥΞ, 28 Μαΐου 1963 Σ.1).

Την επόμενη χρονιά, οι Αθλητικοί Σύλλογοι ΤΑΛΩΣ και ΚΥΔΩΝ υπό την έγκριση του ΣΕΓΑΣ έπρεπε να φέρουν σε πέρας μία δύσκολη αποστολή. Να προετοιμάσουν και να διοργανώσουν τους ΙΖ’ «Βενιζέλαιους» Πανελλήνιους Αθλητικούς Αγώνες αντιμετωπίζοντας μεγάλο οικονομικό πρόβλημα. Με απόφασή της η Γενική Γραμματεία Αθλητισμού, μείωσε την επιχορήγησή της από 40.000 δρχ. σε 25.000 δρχ. παράγοντας που δημιούργησε πολλά προβλήματα. Πιο αναλυτικά, η πολιτική της Γενικής Γραμματείας Αθλητισμού ήταν η μείωση των επιχορηγήσεων για τις δαπάνες οργάνωσης εορταστικών εκδηλώσεων και φιλοξενίας των αθλητών με στόχο να αυξηθούν οι πιστώσεις για την εκτέλεση αθλητικών έργων και εγκαταστάσεων ή για την αναδιοργάνωση του αθλητισμού. Έτσι οι πιστώσεις για το Νομό Χανίων ανέρχονται για το Εθνικό Στάδιο στις 200.000 δρχ., για τον Ναυτικό Όμιλο Χανίων (Κολυμβητήριο) στις 40.000 δρχ. και στις 80.000-100.000 δρχ. για τις περιοχές Καλύβες και Βρύσες

Αποκορώνου, Βουκολιέσκαι Μόδι για την κατασκευή Κοινοτικών Γυμναστηρίων (ΚΗΡΥΞ, 2 Ιουνίου 1964 Σ.1).

Παρά τις οικονομικές δυσκολίες οι Οργανωτική Επιτροπή κατέβαλε κάθε δυνατή προσπάθεια για την καλύτερη διοργάνωση και παράλληλα για την συμμετοχή εθνικών ομάδων με εισηγήσεις προς το Υπουργείο Άμυνας, στον ΣΕΓΑΣ καθώς και στο Υπουργείο Εμπορικής Ναυτιλίας για την συμμετοχή της ομάδας του Λιμενικού. Ακόμα, συμμετείχαν πρωταθλητές από τον Ολυμπιακό, τον Παναθηναϊκό, τον Πανελλήνιο, την ΑΕΚ, αλλά και ντόπιες ομάδες όπως ο ΚΥΔΩΝ, ο ΤΑΛΩΣ, Ατρόμητος Ρεθύμνου, ΑΚΙΠ, 115 Μεραρχία, Σχολή Εφέδρων Αξιωματικών Πεζικού και μαθητές της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (Παρατηρητής, 30 Μαΐου 1964 Σ.1).

Πριν κηρύξει την έναρξη των Αγώνων ο Γενικός Γραμματέας κ. Βήχος, δήλωσε τον πολύ και βαθύ θαυμασμό του για τον “Εθνάρχη – Δημιουργό” της μείζονος Ελλάδος Ε. Βενιζέλο αλλά και την μεγάλη του συγκίνηση και θλίψη για τον πολιτικό ηγέτη και φίλο του Σ. Βενιζέλο, ο οποίος απεβίωσε στις 7 Φεβρουαρίου στο πλοίο Ελλάς με κατεύθυνση τη Σύρο (ΚΗΡΥΞ, 31 Μαΐου, 1964 Σ.4).

Κατά την δεύτερη ημέρα των αγώνων, σημειώθηκαν δύο αξιόλογες επιδόσεις του Παπανικολάου στο αγώνισμα άλμα επί κοντώ με 4,42μ. και του Χατζιεμμανουήλ στο δρόμο των 100μ. με 11,8 δεύτερα. Καλύτερος αθλητής κηρύχθηκε όπως ήταν επόμενο ο Χρ. Παπανικολάου και ο Κρητικός Στ. Πολυχρονάκης και η Αλ. Μαλαξιανάκη του Οικ.Γυμνασίου. Στα πλαίσια των «Βενιζέλειων» αγώνων διεξήχθησαν πάλι μετά από κάποια χρόνια παύσης σκοπευτικοί αγώνες απ’ τον τοπικό Σθλητικό Σύλλογος Ιδομενέας υπό έγκριση της Επιθεώρησης Σωματικής Αγωγής. Οι αγώνες στίβου έκλεισαν με την δημοιρία επιδείξεων της Σχολής Εφέδρων Αξιωματικών Πεζικού, εκτελώντας ένα πρόγραμμα ασκήσεων με φοβερή ακρίβεια (Παρατηρητής, 2 Ιουνίου 1964 Σ.1).

Τους αγώνες παρακολούθησαν αρκετοί επίσημοι, ανάμεσά τους ήταν ο Γενικός Γραμματέας Αθλητισμού κ. Βάχος, ο Νομάρχης κ. Αποστολόπουλος, ο Δήμαρχος κ. Λεκανίδης, ο Διοικητής Ναυστάθμου Πλοίαρχος κ. Λεβαντινός, ο Γενικός Γραμματέας του ΣΕΓΑΣ κ. Ξηρουχάκης, ο κ. Ν. Βενιζέλος, λοιποί εκπρόσωποι των αρχών, της πόλης και πλήθος θεατών (ΚΗΡΥΞ, 31 Μαΐου 1964, Σ.4).

Οι ΗΙ’ «Βενιζέλειοι» Πανελλήνιοι Αθλητικοί Αγώνες έμελλε να αποτελέσουν την πιο μεγάλη λαμπρή και σημαντική οργάνωση μέχρι εκείνη την χρονιά. Με παρουσία 3.500 θεατών τελέστηκαν στο Στάδιο οι «Βενιζέλειοι» αγώνες στις 28,29 και 30 Μαΐου

συγχρόνως με την συνάντηση ομάδων της Κύπρου – Δωδεκανήσων – Κρήτης (ΚΗΡΥΞ, 25 Μαΐου 1965 Σ.1). Πολυσήμαντη ήταν η συμμετοχή των Κύπριων αθλητών εκείνη τη χρονική περίοδο καθώς είχαν επιδεινωθεί οι σχέσεις της Ελλάδας και της Τουρκίας με αφορμή την ένταση στην Κύπρο, την οποία διεκδικούσαν και οι δύο χώρες. Στην Κύπρο επικρατούσαν ένοπλες συγκρούσεις, απαγωγές και εκκαθαριστικές επιχειρήσεις ανάμεσα σε στρατιωτικούς Ελληνοκύπριους και Τουρκοκύπριους επιχειρώντας παράλληλα την διχοτόμηση του νησιού (Καπούτσης, 2021: 1). Αυτός ο αγώνας επιδείκνυε την αδελφосύνη των Ελλήνων και Κύπριων, αναπτέρωνε το ηθικό των Κυπρίων μέσω των επιτυχιών των αθλητών τους. Ακόμα αποτελούσε μια ηχηρή δήλωση προς τους Τούρκους ότι η Κύπρος είναι Ελληνική. Παρόμοια αθλητική συνάντηση μεταξύ των μικτών ομάδων Κρήτης – Κύπρου – Δωδεκανήσου, είχε τελεστεί στις 15 Οκτωβρίου 1969 στη Ρόδο. Τότε η ομάδα της Κρήτης αποτελούνταν κατά κύριο λόγο από Ηρακλειώτες αθλητές (Παρατηρητής, 26 Μαΐου 1965 Σ.4).

Επιπρόσθετα, την σημαντικότητα των αγώνων δήλωνε η διάθεση απ’ το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας -δύο αεροσκαφών για τη μεταφορά των αθλητών κατευθείαν από την Λευκωσία και της Ρόδου. Η αποστολή των αθλητών της Κύπρου και της Ρόδου αποτελείτο από 25 αθλητές έκαστως. Ακόμα συμμετείχε η Εθνική Ενόπλων Δυνάμεων με 30 αθλητές εκ των οποίων οι 21 ήταν στρατευμένοι Πρωταθλητές του κέντρου με προπονητή τον κ. Ε. Δεπάστα πρώην Βαλκανιονίκης και Πρωταθλητής Ελλάδος, Εθνικός Αθηνών, ο ΑΟ Φιλοθέης, Παναθηναϊκός, ο Ολυμπιακός, ο Πανιώνιος, η ΑΕΚ, ο Πανελλήνιος, ο Ατρόμητος Ρεθύμνου, ο Ε.Γ.Ο. Ηρακλείου, ο ΤΑΛΩΣ και ο ΚΥΔΩΝ, συνολικά συμμετοχές έφτασαν το 100. Από τις συμμετοχές ξεχώρησε ο παλαίμαχος αθλητής μεγάλων αποστάσεων του ΤΑΛΩ ο Βασίλειος Κουσίδης (ΚΗΡΥΞ, 25 Μαΐου 1965 Σ.1). Η αυξημένη συμμετοχή των αθλητών από την Κύπρο, την Ρόδο και το Κέντρο με υψηλές επιδόσεις στα αγωνίσματα είχαν σαν αποτέλεσμα να ανεβάσει το επίπεδο του ανταγωνισμού μεταξύ των αθλητών, παρ’ όλο που ήταν δύσκολο για τους Κρητικούς αθλητές να ξεχωρίσουν, λειτούργησε ως κίνητρο και τους επέτρεψε να βελτιώσουν αρκετά τις επιδόσεις τους.

Η επιτυχία των αγώνων μαρτυρά τις υπεράνθρωπες και εντατικές προσπάθειες που κατέβαλαν τόσο η Οργανωτική Επιτροπή των «Βενιζελίων» όσο και του διοικητή της Ναυτικής Διοίκησης Σούδας κ. Λεβαντινού ο οποίος είχε την εποπτία της διοργάνωσης και χάρη στις προσπάθειές του, τα Βενιζέλια διεξήχθησαν υπό το φως των προβολέων

για πρώτη φορά (Παρατηρητής, 27 Μαΐου 1965Σ. 1). Στα πλαίσια του προγράμματος των αγώνων είχαν προγραμματισθεί εκδρομές για τους αθλητές στο μνημείο των Βενιζέλων και στην οικία τους και τρεις συναντήσεις για τους εκπρόσωπους των αθλητικών ομάδων για την έγκριση του καταστατικού των αγώνων με σκοπό να καταστεί θεσμός για μελλοντικές αθλητικές συναντήσεις μεταξύ τους, και για υποδείξεις και διευθετήσεις ανωμαλιών και την τελευταία μέρα δόθηκε μεγάλη δεξίωση προς τιμή των αθλητών και των επίσημων από τους οργανωτές συλλόγους ΤΑΛΩΣ και ΚΥΔΩΝ (ΚΗΡΥΞ, 27 Μαΐου 1965 Σ.1).

Σε μία προσπάθεια να αντιμετωπιστεί η αυξημένη κοσμοσυρροή λόγω του πολύ μεγάλου ενδιαφέροντος από τους θεατές για να παρακολουθήσουν την διεξαγωγή των αγώνων ορίστηκε εισητήριο για την είσοδό τους με 5 και 10 δρχ. Οι εισπράξεις των αγώνων και για τις τρεις μέρες έφτασαν τις 19.130 δρχ., πουλήθηκαν 1.498 εισητήρια των 10 δρχ. και 830 των 5 δρχ. (Παρατηρητής, 1 Ιουνίου 1965 Σ.4).

Μετά την τέλεση των αγωνισμάτων της τρίτης μέρας και αφού απένημαν τα έπαθλα ο Πρόεδρος της Τ.Ε.Σ. Κύπρου κ. Φ. Ιωαννίδης, προσφώνησε λόγο στον οποίο χαρακτήρησε τους Έλληνες αθλητές της Κρήτης, της Ρόδου και της Κύπρου ως συντελεστές της υψηλής και ωραίας παράδοσης της αθάνατης φυλής μας διεκδικώντας τον κόντινον της νίκης, το ιερό σύμβολο της αθλητικής ιδέας και της Ελληνικής αρετής. Στη συνέχεια επισήμανε ότι ο Κυπριακός λαός πιστεύει πως με την ολόψυχη συμπαράσταση όλων των Ελλήνων θα εξέλθει νικητής στον αγώνα για την ελευθερία του και η Ένωση με την Ελλάδα θα γίνει σύντομα. Πως αποτελεί διακαής πόθος και φιλοδοξία να τελεστούν οι αγώνες το επόμενο έτος στην ελεύθερη Ελληνική Κύπρο υπό την προστασία του Βασιλέως Κωνσταντίνου και έκλεισε τον λόγο του φωνάζοντας *«Ζήτω η Ένωσις της Κύπρου μετά της μητρός Ελλάδος»*. Τα τελευταία του λόγια συνόδευσαν παρατεταμένα χειροκροτήματα και ζητωκραυγές των θεατών. Έπειτα, τον λόγο πήρε ο κ. Βαρδινογιάννης Υφυπουργός, αφού τόνισε τους ιερούς σκοπούς της τέλεσης των αγώνων κάθε χρόνο, απήγγειλε τους εξής στίχους *«Ω Κύπρος μου περήφανη, η δόξα είναι μεγάλη, τόση, που δεν μπορεί ψηλότερα ακόμα να ψηλώσει»*. Η ωραία και σεμνή τελετή των τριήμερων αγώνων έκλεισε με όλους τους αθλητές αγκαλιασμένους να γυρνάνε στον στίβο του Σταδίου ως ένδειξη της αδελφосύνης που πρέπει να διέπει τους νικητές και τους χαμένους, υπό τον ήχο του Εθνικού Ύμνου. Μία επιπρόσθετη ένδειξη της αδελφосύνης των αθλητών είναι η αξιοθαύμαστη και ηθική πράξη των Δωδεκανήσων να μοιράσουν φεγγ-βολάν, τα οποία έγραφαν *[Αθληταί και φιλάθλοι της ηρωικής Μεγαλονήσου[...]]Εις*

τους συμμετέχοντας αδελφούς μας ΚΥΠΡΙΟΥΣ ευχόμεθα την οργάνωση των προσεχώς αγώνων εις μίαν ενωμένη με την Μητέρα Ελλάδα Ελεύθερη Κύπρο]. Τους αγώνες ειδικό συνεργείο δημοσιογράφων του Υπουργείου Προεδρίας έπαιρνε σκηνές για τον Ελληνικό Τύπο (Παρατηρητής, 1 Ιουνίου 1965 Σ.4).

Οι αθλητές που πέτυχαν τα καλύτερα ρεκόρ είναι οι Ακοκκαλίδης στο δρόμο 110μ. μετ' εμποδίων με 16 δεύτερα, Αμπατζής στον δίσκο με 47,46μ., Πολίτης στον δρόμο 100μ. με 11 δεύτερα, Κατσέρης στο μήκος με 6,92μ. Δημητρίου στο δρόμο 400 μ. με 50,8 δεύτερα, Ευθυμίου στον δρόμο 1.500 μ. με 4,07,4 λεπτά, νέο παγκρήτιο ρεκόρ, Οικονομάκης στο Κρητικό Βόλι με 14,23μ. νέο Παγκρήτιο ρεκόρ, Δράκος στο επί κοντώ με 4,20μ. και Μαχαίρας στο δρόμο 800μ. με 2.00.2 λεπτά (Παρατηρητής, 1 Ιουνίου 1965 Σ.4).

Τους αγώνες παρακολούθησαν ο Υφυπουργός Προεδρίας κ. Βαρδινογιάννης ο οποίος απέσπασε δυνατό χειροκρότημα, ο Νομάρχης κ. Μαρκόπουλος ο οποίος κύρηξε την έναρξη των αγώνων, ο Γενικός Γραμματέας Αθλητισμού κ. Βήχος, ο Βουλευτής κ. Βαλυράκης, ο Δήμαρχος κ. Λεκανίδης, ο Επιθεωρητής Αρχαιοτήτων κ. Κοντής, ο Πρόεδρος και Γραμματέας του ΣΕΓΑΣ κ. Νικολαΐδης και κ. Ξηρουχάκης, ο Υποναύαρχος κ. Αθανασίου, ο προπονητής της εθνικής ομάδας στίβου ΟττοΣιμιτσεκ και πολλοί άλλοι (ΚΥΡΗΞ, 27 Μαΐου 1965 Σ.1).

Αρνητικά σχολιάστηκε η απουσία της Αικ. Βενιζέλου που βρισκόταν στην Αίγυπτο και η ακύρωση της επίδειξης της διμοιρίας της Υ.Μεραρχίας χωρίς κανένα σχόλιο από τους διοργανωτές (Παρατηρητής, 1 Ιουνίου 1965 Σ.4).

Το 1966 οι ΙΘ' «Βενιζέλαιου» Αθλητικοί αγώνες ολοκληρώθηκαν με σχετικά ικανοποιητικές επιδόσεις των αθλητών της Εθνικής Ενόπλων και με την λαμπρή εμφάνιση του ΚΥΔΩΝ. Το πλαίσιο του προγράμματος των αγώνων, η Νομαρχία των Χανίων αποφάσισε να καθιερώσει την τέλεση σκοπευτικών αγώνων υπό την προστασία τη Σκοπευτικής Ομοσπονδίας Ελλάδος, παρ' όλο που υπάρχει έλλειψη τεχνικού προσωπικού και χρόνου αναλαμβάνει την καθιέρωση αυτή εξ' αιτίας του έρωτα των Κρητικών στα όπλα εκ του οποίου έγιναν τόσοι αγώνες, θυσίες και ηρωισμοί (ΚΗΡΥΞ, 21 Μαΐου 1966 Σ.2).

Στις συμμετοχές των Αθλητικών Συλλόγων σημειώθηκε μία πολύ μεγάλη πτώση. Οι ομάδες που συμμετείχαν ήταν η Εθνική Ενόπλων, ο Ατρόμητος Ρεθύμνου, ο Α.Γ.Ο. Ρεθύμνου, ο Εργοτέλης, ο ΚΥΔΩΝ και ο ΤΑΛΩΣ.

Οι επιδόσεις που ξεχώρισαν ήταν του Ακακαλίδη στο δρόμο 110μ. μετ' εμποδίων με 15,5 δεύτερα, του Οικονομάκη στο Κρητικό βόλι με 15,26 μ. το οποίο αποτελεί νέο Παγκρήτιο

ρεκόρ και του Χαραλαμπάκη στο δρόμο 200 μ. με 23 δεύτερα. (Παρατηρητής, 29 Μαΐου 1966 Σ.1). Την δεύτερη μέρα ξεχώρησαν οι Μιχελάκης στο δρόμο 400μ. με 51,5 δεύτερα, Λεμονής στη σφαιροβολία με 15,95μ., Κορμαλης στο δρόμο των 100 μ. με 10,9 δεύτερα και όπως πάντα το πολύμορφο ταλέντο της Μαλαξιανάκη (Παρατηρητής, 31 Μαΐου 1966 Σ.4).

Τους αγώνες παρακολούθησαν ο βουλευτής κ. Βαλυράκης, οι Αρχές της πόλης, ο Αντιπρόεδρος και ο Γραμματέας του ΣΕΓΑΣ κ. Λεβαντίνος και κ. Ξηρουχάκης και άλλοι πολλοί (Παρατηρητής, 29 Μαΐου 1966 Σ.1).

Το πρωί της Κυριακής των αγώνων πραγματοποιήθηκε αθλητική σύσκεψη των αντιπροσώπων των Αθλητικών Σωματείων της Κρήτης παρουσία του αντιπροέδρου και Γραμματέα του ΣΕΓΑΣ κ. Λεβαντίνος και κ. Ξηρουχάκης για την επίλυση προβλημάτων που έχουν την τάση να γιγαντώνονται. Επιπρόσθετα τους τρόπους και τα μέσα διάδοσης κλασσικού αθλητισμού – ανάπτυξη σε βάθος και σε έκταση, Οικονομική αντιμετώπιση και Γυμναστήρια και αθλητισμός. Εισηγητές σύσκεψης ήταν ο κ. Χαϊδεμενάκης, κ. Τσακιρίδης και κ. Παπαδάκης οι οποίοι ανέπτυξαν σε βάθος τα παραπάνω θέματα και πως θα προοδεύσει ο Κρητικός αθλητισμός. Τα προτεινόμενα μέτρα θα μεταφέρονταν στη Διοίκηση του ΣΕΓΑΣ. Άσχημη εντύπωση δημιουργήθηκε με την απουσία των εκπροσώπων του Ηρακλείου και Λασιθίου (Παρατηρητής, 1 Ιουνίου 1966 Σ.4).

Τα Κ' «Βενιζέλεια» τελέστηκαν σε μία δύσκολη χρονική περίοδο για τη χώρα, έναν μήνα μετά την επιβολή της Δικτατορίας των Συνταγματαρχών η οποία δημιούργησε στον αθλητισμό ένα πλαίσιο Κοινωνικού Ελέγχου, το οποίο γίνεται φανερό στους αθλητικούς αγώνες και ακόμη περισσότερο στον κλασσικό αθλητισμό.

Το καθεστώς με την προώθηση των τελετουργικών επιδείξεων με ύφος ακραίου πατριωτισμού προσπάθησε να καλύψει το κενό της ιδεολογίας με την προβολή της δύναμης του αθλητισμού και τα δημόσια θεάματα με σκοπό να ενδυναμώσει την επίπλαστη δημοφιλία του. Κατά την Γκούτα Φαν Στιν, οι αθλητικές δραστηριότητες οργανωμένες με επιμέλεια, ενταγμένες στο πλαίσιο σκηνοθετημένων δρώμενων, παρελάσεις στρατευμάτων και αθλητών, επιδείξεις στρατιωτικών θεαμάτων, προβάλλοντας σενάρια των ελληνικών νικών, δημιουργούσαν τελετουργίες, οι οποίες αναπαριστούσαν τους θριάμβους του έθνους με υπερβολικό τρόπο με σκοπό να χειραγωγήσουν τα αισθήματα των θεατών (Ζαϊμάκης, 2021:83). Αυτές οι τελετουργίες λαμβάνουν χώρα σε επετείους, σε μεγάλες τοπικές γιορτές και στα πλαίσια αθλητικών αγώνων, αποτελούσαν κατ' εξοχήν την ευκαιρία σύμπτυξης εθνικών ταυτοτήτων, την συγκρότηση της ιστορικής

μνήμης και επιβεβαίωση των εθνικών μύθων. Παράλληλα, οι εκπρόσωποι της Χούντας επωφελούνταν της ευκαιρίας να προβάλουν τα «θεαματικά» αποτελέσματα του καθεστώτος και να γίνει σύνδεση των εορτών αυτών με το καθεστώς της Χούντας (Κουλούρη 2020: 463). Οι Δικτάτορες χρησιμοποίησαν τον αθλητισμό ως προνομιακό πεδίο για την έκφραση των ιδεολογιών του καθεστώτος, τη διάδοση της καθεστωτικής προπαγάνδας, τη χειραγώγηση και τον προσηλυτισμό των νέων (Ζαϊμάκης, 2020: 400). Ακόμα, μέσω των ομοιόμορφων επιβεβλημένων ενδηματολογικών εκφάνσεων όπως οι στολές αφ' ενός επιθυμούσαν την ομοιομορφία της δράσης, της σκέψης και την άσκηση ελέγχου του σώματός «μας» από άλλους (Φωτεινός, 2015: 333) την εικόνα ενός ιδανικού στρατιωτικοποιημένου πολιτικού σώματος.

Το καθεστώς της Χούντας είχε ως βασικό σκοπό την ενασχόληση των νέων με τον αθλητισμό για την καλλιέργεια της σωματικής αγωγής και την ευεξία, την βελτίωση των υλικοτεχνικών υποδομών των γηπέδων τις οποίες εγκαινίαζε με μεγάλες και πολύκροτες γιορτές, τον έλεγχο των αθλητικών Σωματείων και της δραστηριότητάς τους, κάνοντας κάθε φωνή αντίρρησης να σιωπεί. Η διεξαγωγή αθλητικών εκδηλώσεων και ειδικότερα στα σπορ που αντιπροσώπευαν τις αξίες του έθνους, ενίσχυαν το εθνικιστικό κλίμα, λειτούργησαν ως προπαγάνδα στους αθλητικούς κύκλους, βέβαια μεγάλη βαρύτητα δόθηκε στον στρατιωτικό αθλητισμό για την ανάπτυξή του (Ζαϊμάκης, 2010: 405).

Δεδομένων των επιτυχιών του οργανωμένου στρατιωτικού αθλητισμού, το καθεστώς τον Ιούλιο του 1967 υποβλήθηκε σχέδιο νόμου για την σύσταση Ανωτάτου Συμβουλίου Αθλητισμού Ενόπλων Δυνάμεων από τον Συνταγματάρχη πυροβολικού Ματθαίου Κουμαριάνου ως όργανο εθνικού σκοπού με στόχο την βελτίωση του εξωσχολικού αθλητισμού, την οικονομική ενίσχυση του στρατιωτικού αθλητισμού, την ηθική ενδυνάμωση, την πνευματική και την βιολογική των νέων. Με την πρόταση της παραπάνω εισηγητικής έκθεσης ήταν σύμφωνος και ο Γενικός Γραμματέας Αθλητισμού Αντισυνταγματάρχης κ. Ασλανίδης κι έτσι εκδόθηκε ο αναγκαστικός νόμος 349/1968 *«Περί Συστάσεως Ανωτάτου Συμβουλίου Αθλητισμού Ενόπλων Δυνάμεων»* (Μοσχόπουλος, 2014: 74).

Οι πληροφορίες για τα Κ' «Βενιζέλεια» είναι πολύ λίγες για τον λόγο ότι οι κυριότερες εφημερίδες της πόλης είχαν αναστείλει την κυκλοφορία τους, πληροφορίες αντλούνται μόνο από την εφημερίδα ΕΘΝΙΚΗ ΦΩΝΗ και την ΑΘΛΗΤΙΚΗ ΗΧΩ. Στους αγώνες έλαβαν μέρος όλα τα στελέχη της Εθνικής Ενόπλων, τα οποία κατέκτησαν εννέα πρώτες θέσεις την πρώτη μέρα των αγώνων. Άλλα Σωματεία που έλαβαν μέρος ήταν ο

Ατρόμητος Ρεθύμνου, ο ΚΥΔΩΝ, ο ΤΑΛΩΣ, ο Δωριεύς και ο Αστήρ Κέρκυρας. Οι επιδόσεις που ξεχώρισαν ήταν του Βιρβιδάκη στο μήκος μ. 6,97μ. ο οποίος σημείωσε παγκρήτιο ρεκόρ, του Νικολαΐδη στο άλμα επί κοντώ με 4,52, κατέρριψε το ρεκόρ σταδίου, του Αγγελάκη στο δρόμο των 800μ. με 2,01,07 λεπτά Παγκρήτια ρεκόρ και στο δρόμο των 1.500μ. με 4,16 λεπτά Παγκρήτιο ρεκόρ. του Βασιλάκη στο επί κοντώ με 4,52μ. με ισοφάριση και του Φουράκη στο δρόμο 400μ. με 51,3 δεύτερα παλι Παγκρήτιο ρεκόρ (Εθνική Φωνή, 30 Μαΐου 1967 Σ.1). Η εφημερίδα παρ' όλο που αναφέρει τους αγώνες μόνο δύο φορές περιγράφει τους αγώνες με μεγάλες κολακίες για τη διοργάνωση των αγώνων καθώς και για τους αθλητές Πανελλήνιας φήμης. Σε ένα Δικτατορικό καθεστώς η προπαγάνδα και η λογοκρισία είναι αναπόσπαστα συνεδμεμένες έννοιες. Η προπαγάνδα οργανώνει αυτά που πρέπει να ειπωθούν φωναχτά και η λογοκρισία επιβάλλει την σιωπή σ' αυτά που είναι ανεπιθύμητα ή δεν πρέπει να ειπωθούν. Έτσι μετά την επιβολή της Δικτατορίας αναστέλλεται η συνταγματικά κατοχυρωμένη ελευθερία έκφρασης του τύπου (Αυλάμη, 1990:124).

Στους αγώνες των ΚΑ' «Βενιζελίων» σημειώνεται η επανεμφάνιση των Αθλητικών Σωματείων του κέντρου, τα οποία αποτελούσαν ισχυρά Σωματεία με πολύ καλούς αθλητές. Έτσι, έλαβαν μέρος η ΑΕΚ, ο Εθνικός, το Κερατσίνι, ο Ε.Γ.Ο.Η., ο ΠΑΟΚ καθώς και η Εθνική Ενόπλων με όλα τα βασικά μέλη της ομάδας. Αρχηγός της αποστολής ήταν ο Σμηναγός κ. Παπαθανασίου και ο προπονητής Ε. Δεπασιας, ο ΤΑΛΩΣ και ο ΚΥΔΩΝ (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 24 Μαΐου 1968 Σ.3).

Συνολικά στους αγώνες παρακολούθησαν αρκετοί εκπρόσωποι των πολιτικών και Στρατιωτικών αρχών της πόλης και πλήθος κόσμου.

Αρκετά αξιόλογα ρεκόρ σημειώθηκαν και τις δύο μέρες όπως του Παπαδάκη, αθλητή της Ε.Ε. στο δρόμο των 100μ. με 19,6 δεύτερα ρεκόρ γηπέδου, ο Κιτράκης στο δρόμο 200μ. με 21,4 δεύτερα η οποία αποτελεί καλύτερη φετεινή επίδοση, του Χαραλαμπάκη στο δρόμο 200μ. με 21,7 δεύτερα και του Μπιρμπίλη στο δρόμο 110 μετ' εμποδίων με 14,7 δεύτερα εξαιρετική επίδοση. Στο τέλος, το νέο ρεκόρ διαδρομής στον Βενιζέλειο δρόμο με 35,26 λεπτά του Βούρου (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 28 Μαΐου 1968 Σ.1).

Πρωτοφανές για τον Τύπο είναι η αναφορά της ομάδας στην οποία ανήκε ο αθλητής που σημείωσε ρεκόρ μόνο για την Εθνική Ενόπλων.

Οι αγώνες του 1969 είχαν υψηλό επίπεδο οργάνωσης, αυξημένη συμμετοχή από αθλητές και χαρακτηρίστηκε ως πολύ καλή χρονιά (Εθνική Φωνή, 30 Μαΐου 1969 Σ.4). Παρ' όλη την επιτυχία των «Βενιζελίων» λείπουν απ' το πρόγραμμα οι συνοδές εκδηλώσεις που

λάμβαναν χώρα συνήθως στο πλαίσιο του προγράμματος της γιορτής των Πανελλήνιων αγώνων όπως οι θεατρικές παραστάσεις και παραδοσιακοί χοροί με φοκλόρ ενδυμασίες, οι δεξιώσεις, οι επιδείξεις σωματικών ασκήσεων και τα λαϊκά γλέντια το αντίθετο από αυτό που συμβαίνει στο πλαίσιο της γιορτής των Αρκαδίων και τους αγώνες στους οποίους επικρατεί άνθηση εκδηλώσεων (Ζαϊμάκης, 2021: 87: 90). Στον Τύπο διακρίνεται μία διαφορετική προσέγγιση των αγώνων με αρκετές διαφημίσεις για την διεξαγωγή τους, με σχολιασμούς για τους πρωταθλητές που θα λάβουν μέρος, για την διοργάνωση που αποτελεί πιο πλούσια και οργανωμένη και τους προτρέπει να μην την χάσουν. Ακόμα κάτι που συμπληρώνει την προπαγάνδα στον Τύπο υπέρ των αγώνων είναι οι σχολιασμοί των δημοσιογράφων για τις μάχες που θα δώσουν τα μεγάλα ονόματα μεταξύ τους.

Ποιος αθλητής θα επικρατήσει και ποιο φαβορί θα συμμετέχει κάνοντας προβλέψεις για την επίδοσή του. Μικρό δείγμα αποτελεί η πρόταση [...στην σκυταλοδρομία 4x100μ. εις την οποίαν αναμένεται να δοθεί σκληρά αναμέτρησις της ομάδος, του Κύδωνος και της Ομάδος της Εθνικής Ενόπλων Δυνάμεων...] (Εθνική Φωνή, 31 Μαΐου 1969 Σ.4). Ακόμα παρατηρείται αλλαγή στους αθλοθέτες, ενώ συνήθως οι χορηγοί των κυπέλων ήταν πολιτικοί, ιδιώτες, τράπεζες και λίγα στρατιωτικά σώματα. Πλέον οι αθλοθέτες αποτελούνται κατά κύριο λόγο από στρατιωτικά σώματα, ξενοδοχεία, ΔΕΗ, αεροπορικές εταιρείες και ακτοπλοϊκές (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 27 Μαΐου, 1969 Σ.3).

Το αυξημένο ενδιαφέρον των Αθλητικών Συλλόγων του κέντρου συνεχίστηκε για ακόμη μία χρονιά με τους αθλητές να φτάνουν γύρω στους 75. Οι ομάδες που συμμετείχαν ήταν ο Παναθηναϊκός, ο Πανελλήνιος, ο Εθνικός, ο Απόλλων, η Εμποροϋπαλλήλων, η Ε.Φ. Αιγαίου, η Εθνική Ομάδα των Ενόπλων Δυνάμεων, ο Πανιώνιος, η ΑΕΚ και άλλοι και οι ντόπιες, ο ΟΦΗ, ο Κάστρο Ηρακλείου, Εργοτέλης, Α.Γ.Ο. Ρεθύμνου, ΚΥΔΩΝ και ΤΑΛΩΣ (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 31 Μαΐου 1969 Σ.1).

Ανάμεσά τους και ο παλαιμάχος αθλητής των μεγάλων αποστάσεων, Βασίλης Κουσιδής. Παρουσία του κ. Νομάρχου κ. Καμπάνη ο οποίος κύρηξε και την έναρξη των αγώνων, του Γενικού Γραμματέα του ΣΕΓΑΣ και Γραμματέας της Οργανωτικής Επιτροπής των Πανευρωπαϊκών αγώνων Στίβου κ. Ξηρουχάκης, τεσσάρων υπαλλήλων των κεντρικών γραφείων του ΣΕΓΑΣ, οι συνοδοί της ομάδας Ενόπλων Δυνάμεων, ο σμηναγός κ. Παπαματθαίος με τον προπονητή της πρωταθλητή ημιαντοχής Υπολοχαγό κ. Δεπάστα, τις τοπικές Αρχές και περίπου 2.000 θεατές διεξήχθησαν τα ΚΒ' «Βενιζέλεια» (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 1 Ιουνίου 1969 Σ.1).

Την οργάνωση των αγώνων ανέλαβαν όπως κάθε χρόνο ο ΚΥΔΩΝ και ο ΤΑΛΩΣ οι τοπικοί Σύλλογοι. Παρ’ όλα αυτά στον Τύπο τονίζεται στο θερμό ενδιαφέρον του Προέδρου της Τ.Ε. ΣΕΓΑΣ Κρήτης Ναυάρχου κ. Αθανασίου και του Αντιπροέδρου Αντιπλοίαρχου κ. Μανιουδάκη οι οποίοι οργάνωσαν τα φετινά «Βενιζέλια» καλύτερα από άλλοτε και με μεγάλη επιτυχία (ΕΘΝΙΚΗ ΦΩΝΗ, 31 Μαΐου 1969 Σ.3). Οι επιδόσεις των αθλητών που ξεχώρισαν ήταν του Αβραμίδη στο ύψος με 2,04 που ήταν ατομικό του ρεκόρ, του Μαράκη στη δισκοβολία με 52,20μ, του Αργύρη στους δρόμους των 100μ. και 200μ. με 10,8 δεύτερα και 21,5 δεύτερα αντίστοιχα, του Βλάση στο τριπλούν με 15,42μ., του Κουρκουτίδη στο επί κοντώ με 4,30μ. νέο παγκρήτιο ρεκόρ, του Βιρβιδάκη στο μήκος με 7,21μ. του Βιρβίλη στο δρόμο 5.000μ. με 15,40 λεπτά και του Γραμματικάκη στο βόλι με 15,53μ. (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 3 Ιουνίου 1969 Σ.1).

Η αυξημένη συμμετοχή των αθλητών από τα Αθλητικά Σωματεία του Κέντρου, συνεχιζόταν και το 1970, μάλιστα κάνουν την εμφάνισή τους για πρώτη φορά και κάποιοι από την επαρχία όπως η Καρδίτσα η Παναχαϊκή και τα Ιωάννινα. Τα υπόλοιπα Σωματεία που έλαβαν μέρος είναι η Εθνική Ενόπλων, ο Πανιώνιος, ο Εθνικός, ο Παναθηναϊκός, ο Παννελλήνιος, ο Ολυμπιακός, ο Απόλλων Αθηνών, ο Πειραιϊκός, ο ΟΦΗ, ο Α.Γ.Ο. Ρεθύμνου, ο Ατρόμητος Ρεθύμνου, το Κάστρο Ηρακλείου και ο ΚΥΔΩΝ και με τους αθλητές να ξεπερνάνε στο σύνολο τους 100 (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 29 Μαΐου 1970 Σ.1).

Οι αγώνες αρχίζουν να διεξάγονται με περισσότερη οργάνωση, βάσει των δημοσιεύσεων στον Τύπο. Οι κριτές, οι αλυτάρχες και ο αφέτης περνάνε από εξετάσεις και καλούνται να φοράνε ομοιόμορφη ενδυμασία, άσπρο πουκάμισο και σκούρο γκρι παντελόνι (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 30 Μαΐου 1970 Σ.1).

Μετά απ’ την καθιερωμένη ιεροτελεστεία των αγώνων η οποία ξεκινάει με την παρέλαση των αθλητών προς τους επισήμους υπό τους ήχους μπάντας και μετά να ακολουθεί όρκος που εκφωνεί κάποιος αθλητής. Έπειτα, ο Πρόεδρος της Τοπικής Επιτροπής του ΣΕΓΑΣ Κρήτης αρχιπλοίαρχος κ. Ευγενίδης, εκφώνησε λόγο πριν κυρήξει τους αγώνες, στον οποίο εξέφρασε τη βαθειά του συγκίνηση για την 23^η επέτειο της οργάνωσης των «Βενιζελίων». Έπειτα, επισήμανε ότι ο αθλητισμός είναι δημιούργημα του Ελληνικού Έθνους και η αρμέφυτη άμιλλα είναι ανέκαθεν χαρακτηριστικό της Ελληνικής φυλής. Και συνέχισε τονίζοντας ότι [...ΣΗΜΕΡΑ, ολόκληρη η αθλητική προσπάθεια είναι υπό την προστασία της Εθνικής Κυβέρνησης και πρώτο μέλλημά της αποτελεί η αναδιοργάνωση του αθλητισμού, η απαλλαγή της νοσηρής κατάστασης του παρελθόντος και παράλληλα η

αξιοποίηση ολόκληρου του αθλητικού δυναμικού της χώρας] (Εθνική Φωνή, 2 Ιουνίου 1970 Σ.1).

Αρχικά, παρατηρείται η σωματική άσκηση να χρησιμοποιείται ως εθνικό χαρακτηριστικό και σ’ αυτή και γενικότερα σε όλες τις χρονικές περιόδους. Η ανάγκη για νομιμοποίηση της εικόνας περί αδιάσπαστης συνέχειας της σωματικής άσκησης από τη Μινωική Κρήτη ως σήμερα επιτρέπει τις αντιφάσεις και τους αναχρονισμούς με σκοπό οι εκδηλώσεις και οι κοινωνικές πραγματικότητες όπως οι αρχαίοι αγώνες, η επίδειξη σωματικών ασκήσεων, οι παρελάσεις των αθλητών, τα αθλήματα, οι σύγχρονοι Ολυμπιακοί Αγώνες, οι Εθνικοί χωροί και οι Λαμπαδιοδρομίες να παρουσιάζονται ως κρίκοι της ίδιας εξελεκτικής αλυσίδας (Κουλούρη, 1998: 18).

Επιπρόσθετα, η αυτοπροβολή και η Εθνικιστική προπαγάνδα του καθεστώτος είναι φανερές. Η προσπάθειά του να σφετεριστεί τους αγώνες και να καπηλευτεί την επιτυχία τους ως δική του, δηλώνοντας ότι από εδώ και εμπρός ο θεσμός μόνο θα βελτιώνεται σε αντιδιαστολή με το τι συνέβαινε στο παρελθόν μας και πλέον η διοργάνωση των αγώνων ήταν η Τ.Ε. ΣΕΓΑΣ Κρητης. Στις εκδηλώσεις των αγώνων διακρινόνταν το στοιχείο του υπερπατριωτισμού, της υπερβολής και της αμετροέπιας τα οποία λειτουργούσαν ως εντυπωσιασμός των πολιτών και παράλληλα αποσιώπηση της συμβολής του ΚΥΔΩΝ και ΤΑΛΟΥ στο θεσμό των «Βενιζελίων».

Ακόμα, η αξιοποίηση ολόκληρου του αθλητικού δυναμικού της χώρας έγκειται στο πλαίσιο που θέλει τους δυνατούς αθλητές και τους πρωταθλητές να αποτελούν από αποδεικτικό στοιχείο της δύναμης και υπεροχής του έθνους. Το δυνατό σώμα του αθλητή συμβόλιζε τον εθνικό χαρακτήρα. Τα πεδία των μαχών και τα στάδια θεωρούνταν τόποι πραγμάτωσης των ιδεών του ηρωισμού, της δύναμης και της αδάμαστης ακμής (Κουλούρη, 1998: 286).

Απ’ την πρώτη μέρα των αγώνων ξεκίνησαν οι εκπλήξεις που επιφύλασσαν οι αθλητές για το κοινό. Την πρώτη μέρα, ξεχώρησε ο Γραμματικάκης στο Κρητικό βόλι με ρεκόρ Σταδίου τα 15,66μ. ο Πολυχρονάκης στο μήκος με 7,21μ. εκμεταλλευόμενος την απουσία λόγω ασθένειας του Βιρβιδάκη, ο Βούρος στο δρόμο των 5.000μ. με 15,29,07 λεπτά και ο Μαράκης στη δισκοβολία με 50,80μ. Την δεύτερη μέρα ρεκόρ γηπέδου σημειώθηκε απ’ τον Νικολαΐδη στο άλμα επί κοντώ με 4,55μ., η πρώτη νίκη απ’ τον Κρητικό αθλητή Σουβλάκη στο τριπλούν με 14,07μ. έκπληξη αποτέλεσε η νίκη του μοναδικού αθλητή της αποστολής των Ιωαννίνων, ο Μακρίδης στον Βενιζέλιο δρόμο με 36,49,05 λεπτά στο ίδιο αγώνισμα. Το χειροκρότημα και τον θαυμασμό απέσπασαν και οι παλαίμαχοι

Μαραθωνοδρόμοι Βαρετζάκης (59 ετών) και Κουσίδης (53 ετών). Ακόμα, ικανοποιητικές κρίθηκαν οι επιδόσεις του Κοκολιού στο δρόμο των 800μ. με 1,57 λεπτά και του Βασιλείου στο δρόμο 110μ. μετ’ εμποδίων με 15,1 δεύτερα (Εθνική Φωνή, 2 Ιουνίου 1970 Σ.1).

Στα πλαίσια του εορτασμού της Μάχης της Κρήτης και των «Βενιζελίων» άρχισαν πάλι να λαμβάνουν χώρα εκδηλώσεις, θεατρικές, παραστάσεις και φεστιβάλ, λαϊκά γλέντια, λαμπαδιοδρομία, δεξώσεις και στρατιωτικές επιδείξεις με αεροπλάνα (Εθνική Φωνή 26 Μαΐου, 1970 Σ1). Μετά το πέρας των αγώνων δόθηκε δεξίωση από την ΤΕΣΚ (Τοπική Επιτροπή ΣΕΓΑΣ Κρήτες) δεξίωση για να τιμήσουν τους αθλητές, της Αρχές της πόλης αλλά και όσοι συντελεστές συνετέλεσαν σ’ αυτή τη μεγάλη επιτυχία των αγώνων. Ιδιαίτερο χρώμα έδωσαν οι βρακοφόροι του Παγκρήτιου Ομίλου και οι Κρητικοπούλες του Λυκείου Ελληνίδων. Κατά την διάρκεια της δεξίωσης, έγιναν και οι καθιερωμένες απονομές. Ο Πρόεδρος της ΤΕΣΚ Αρχιπλοίαρχος κ. Ευγενίδης απένημε έπαθλα στον εκπρόσωπο του ΣΕΓΑΣ κ. Πρωτοψάλτη, στον αρχηγό της στρατιωτικής αποστολής ταγματάρχη κ. Τάγκαν, στον προπονητή της ίδιας ομάδας υπολοχαγό κ. Δεπάστα, στον Επικοντηστή κ. Νικολαΐδη ως καλύτερος αθλητής και τον Σουβλάκη ως καλύτερο Κρητικό αθλητή (Εθνική Φωνή, 2 Ιουνίου 1970 Σ.1).

Τα ΚΓ’ «Βενιζέλεια» διεξήχθησαν παρουσία του Νομάρχη Χανίων κ. Παπαματθαίου, του Δημάρχου κ. Μπρεδάκη, του Στρατιωτικού Διοικητού Κρήτης Υποστράτηγο Δελαγραμμάτικας, του Ανωτέρου Διοικητού Χωροφυλακής Κρήτης, Συνταγματάρχη Κ. Ρίζας και άλλων πολλών επίσημων και χιλιάδων θεατών (Εθνική Φωνή, 31 Μαΐου 1970 Σ6).

Στους ΚΔ’ «Βενιζέλειους» Πανελλήνιους Αθλητικούς Αγώνες, σημειώθηκε η μεγαλύτερη συμμετοχή αθλητών απ’ όλη την Ελλάδα, οι οποίες ήταν περισσότερες από 200, χωρίς να συμμετέχουν οι μαθητές της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης των Χανίων και με την απουσία για πρώτη χρονιά των αθλητών της Εθνικής Ενόπλων η οποία δεν αναφέρθηκε ούτε δικαιολογήθηκε απ’ τον Τύπο. Πριν την διεξαγωγή των αγώνων είχε προβλεφθεί ότι θα σημειωθούν αρκετές άλλες επιδόσεις λόγο του υψηλού ανταγωνισμού επειδή θα συμμετείχαν οι περισσότεροι απ’ τους καλύτερους αθλητές του Κέντρου και οι πιο «φορμαρισμένοι» (Εθνική Φωνή, 28 Μαΐου 1971 Σ.1). Οι Αθλητικοί Σύλλογοι που έλαβαν μέρος ήταν οι εξής: Ολυμπιακός, Παναθηναϊκός, ΑΕΚ, Εθνικός Πειραιώς, Απόλλων Αθηνών, Εθνικός Αθηνών, Πανελλήνιος, ΟΦΗ, Ατρόμητος Ρεθύμνου, ΑΓΟ Ρεθύμνου, «Κάστρο» Ηρακλείου, Πειραιϊκός, Κερκυραϊκός, Πανιώνιος, Α.Ο.

Εμποροϋπαλλήλων, Α.Ο. Βόλου, Α.Ο. Κερατσινίου, Ο ΚΥΔΩΝ και Αστέρας Περάματος (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 30 Μαΐου 1971 Σ.1).

Η οργάνωση των «Βενιζελίων» φαίνεται να βελτιώνεται ακόμα περισσότερο κάθε χρονιά. Η Τοπική Επιτροπή του ΣΕΓΑΣ συγκρότησε εκ νέου Αγωνάδικο και Ελληνάδικο Επιτροπή για τους αγώνες, τις οποίες ενημερώθηκαν και συντονίστηκαν με συναντήσεις για την καλύτερη διεξαγωγή. Ακόμα, για την πιο ακριβή χρονομέτρηση, ήρθε ειδικό συνεργείο στα Χανιά της αντιπροσωπίας των ρολογιών της ΩΜΕΓΑ με επικεφαλής Τεχνικό Διευθυντή της Ελληνική Αντιπροσωπίας κ. Στεφανίδης. Η εταιρεία ΩΜΕΓΑ αποτελεί την επίσημη χρονομέτρηση των Ολυμπιακών Αγώνων του Μεξικού (Εθνική Φωνή, 01 Ιουνίου 1971 Σ.4).

Απ’ την αρχή του 20^{ου} αιώνα που η διοργάνωση των αγώνων του στίβου χαρακτηριζόταν από ακρίβεια και κανονικότητα και σε συνδυασμό με την απονομή επάθλου νίκης στους πολυνίκης αθλητικούς Συλλόγους ή στους αθλητές με τις καλύτερες επιδόσεις απ’ τον ΣΕΓΑΣ. Έκανε την εμφάνισή του το φαινόμενο της «Επιδοδοσιμανίας» κατά την έκφραση του Χρυσάφη, η οποία αποτέλεσε προτεραιότητα των Αθλητικών Σωματείων. Η διεκδίκηση της νίκης, η επίτευξη της πολύ καλής επίδοσης και η έμφαση κατ’ επέκταση στην ακριβέστερη μέθοδο μέτρησης μέσω χρονομέτρου είναι στοιχεία που σημάδεψαν τον Ελληνικό Αθλητισμό απ’ την αρχή, δεδομένου ότι η ανάδειξη πρωταθλητών αποδείκνυε την δύναμη και ακμή του Έθνους (Κουλούρη, 1998: 286).

Αρκετές καλές επιδόσεις σημειώθηκαν την πρώτη μέρα των αγώνων όπως της Παπαγεωργίου (Πανιωνίου) στο άλμα εις ύψος με 1,55μ., του Γραμματικάκη (Ολυμπιακός) στο Κρητικό βόλι με 15,86μ. το οποίο αποτελεί Πανελλήνιο ρεκόρ, του Μαυριγιαννάκη (ΚΥΔΩΝ) στο δρόμο 100μ. με 10,9 δεύτερα και του Μαρακάκη (Ολυμπιακός) στη δισκοβολία με 54,86μ. και ο Σπηλιοτόπουλος (Παναθηναϊκός) στο Βενιζέλειο δρόμο με 34,02,08 λεπτά νέο ρεκόρ. Βέβαια στο ίδιο αγώνισμα έλαβαν για δεύτερη φορά οι παλαιίμαχοι Μαραθωνοδρόμοι Κουσίδης και Βαρτζάκης οι οποίοι αποθεώθηκαν στον τερματισμό απ’ τους φιλάθλους. Η συμμετοχή αυτών των δύο ηλικιωμένων αθλητών στο «Βενιζέλειο» δρόμο είναι συμβολική και έχει ως αποτέλεσμα να αναθερμάνει τις κοινωνικές σχέσεις παλιών μαραθωνοδρόμων με την πόλη των Χανίων και παράλληλα προετοιμάζε το έδαφος για τη σύνδεση του «Βενιζελείου» δρόμου με τη νοοτροπία του μαζικού αθλητισμού και του δρομικού κινήματος η οποία γίνεται φανερή ακόμα περισσότερο στη δεκαετία του 2010. Ανάδειξε τους αθλητές σε πρότυπα παροτρύνοντας τους μικρότερους αθλητές να μην σταματήσουν τον αθλητισμό

μεγαλώνοντας, όπως ο Β. Κουτσίδης 56 χρονών πλέον, αθλητής της ΑΕΚ, ξεκίνησε να τρέχει συστηματικά συμμετέχοντας σε πολλούς Μαραθώνιους και «Βενιζέλειους δρόμους. Επιπρόσθετα, δημιούργησε μία δική του κοινότητα μνήμης αποδίδοντας τιμές στα πρόσωπα τα οποία πρωταγωνιστούσαν με την παρουσία τους στον «Βενιζέλειο» δρόμο. Οι καλύτεροι αθλητές βάση των επιδόσεών τους, ήταν οι Μαυράκης και Σουβλάκης απ' τους άνδρες και στις γυναίκες Σασαγιάννη και Βαγιωνή (Αθλητική Ηχώ, 31 Μαΐου 1971 Σ.5).

Εξαιρετική επιτυχία σημείωσαν τα ΚΔ' «Βενιζέλεια», τα οποία τίμησαν με την παρουσία τους ο Διευθυντής Μ.Δ., Κρήτης Υποναύαρχος κ. Δελαγραμμάτικας, ο οποίος κύρηξε την έναρξη των αγώνων, Υποδιοικητής της 5^{ης} Μεραρχίας Ταξιάρχου κ. Μπαμίχας, ο Δήμαρχος Χανίων κ. Πιμπλής και άλλες Αρχές τοπικές, πολιτικές στρατιωτικές, θρησκευτικές και πλήθος κόσμος, μία εφημερίδα μίλησε για 2.000 θεατές άλλη 3.000 και μία Αθηναϊκή για 4.000 (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 30 Μαΐου 1971 Σ.1).

Το 1972, ήταν μία δύσκολη χρονιά για τα 25^α «Βενιζέλεια» σύμφωνα με τον τύπο της εποχής. Στις εφημερίδες ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ και ΕΘΝΙΚΗ ΦΩΝΗ μετά τη λήξη των αγώνων ξεκίνησε συζήτηση μέσω δημοσιεύσεων με σχόλια και ανταλλαγή επιστολών για τον σχολιασμό της επιτυχίας των αγώνων ή την αποτυχία. Αρχικά δημοσιεύτηκε ένα σχόλιο στη στήλη Προτάσεις και Γνώμες των Χανιώτικων Νέων το οποίο εξέφραζε την απογοήτευση για την παταγώδη αποτυχία της διεξαγωγής των αγώνων. Παράλληλα σχολίασε και την ακύρωση του μουσικοχορευτικού φεστιβάλ των Χανίων που είχε προγραμματίσει για τις ίδιες ημερομηνίες. Ο αρθρογράφος υποστηρίζει ότι η πόλη υστερεί στην οργάνωση εκδηλώσεων. Ακόμα, υποστηρίζει ότι η συμμετοχή των αθλητών, ήταν μικρή, ότι απ' την οργανωτική Επιτροπή έγιναν βεβαιασμένες ενέργειες και το αποτέλεσμα ήταν μία παγώδης αποτυχία, αποδίδοντας την αποτυχία αυτή στην έλλειψη πιστώσεων και την κακή κατανομή χρημάτων απ' τις Δημόσιες Επενδύσεις (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 30 Μαΐου 1972. Σ.3). Η Εθνική Φωνή έγραψε *«Πενιχρά τα αποτελέσματα»* [...Οι αγώνες δεν σημείωσαν επιτυχημένη ούτε από απόψεως ρεκόρ ούτε από απόψεως συμμετοχής αθλητών...] και το αποδίδει ο αρθρογράφος στην παράλληλη τέλεση αγώνων σε άλλες περιοχές της χώρας με αποτέλεσμα να επηρεάσει αρνητικά το αποτέλεσμα της διεξαγωγής των αγώνων (Εθνική Φωνή, 30 Μαΐου 1972 Σ.1).

Η Τοπική Επιτροπή του ΣΕΓΑΣ Κρήτης με τη σειρά της απάντησε με αφορμή τις παραπάνω δημοσιεύσεις με τις απόψεις των αρθρογράφων του τοπικού τύπου, λέγοντας, πως ο ΣΕΓΑΣ είχε πιστώσει 50.000 δρχ. στην τοπική Επιτροπή για την διεξαγωγή των

αγώνων, ότι ο χαρακτηρισμός της χαμηλής συμμετοχής των αθλητών δεν ισχύει καθώς συμμετείχαν περισσότεροι αθλητές σε σχέση με την προηγούμενη χρονιά ακόμα, ότι κανένας αθλητής της Εθνικής ομάδας, δεν έλαβε μέρος σε κάποιον αγώνα, εκτός από έναν αθλητή που συμμετείχε στα Χανιά και έναν στο Αγρίνιο. Επειδή θα λάβουν μέρος σε Διεθνής αγώνες και δεν τους επιτρέπεται να τρέξουν σε στίβο που δεν διαθέτει ταρτάν για την αποφυγή τραυματισμού και συνέχισε αναφέροντας ότι, ίσως να έλαβαν περισσότεροι αθλητές στους αγώνες «Παπαστράτια», επειδή αρκετά έξοδα των αθλητών καλύφθηκαν απ’ την Καпноβοιομηχανία Παπαστράτος, βέβαια οι επιδόσεις στα «Βενιζέλεια» ήταν ανώτερου επιπέδου συγκριτικά και τις χαρακτήρισε «αρκετά πολύ καλή επίδοση...». Επιπρόσθετα αναφέρει 9 ονόματα αθλητών της εθνικής ομάδας που συμμετείχαν στους αγώνες και τέλος επισημαίνει πως η διοργάνωση των «Βενιζελλείων» ήταν άψογη κατά την άποψη πολλών αθλητών και αρχηγών αποστολών και ερμόμενος αυτή την επιτυχία ο Έφορος στίβου της ΑΕΚ διαπίστωσε ότι ο ΣΕΓΑΣ Κρήτης μπορεί να διοργανώσει και Πανευρωπαϊκούς Αγώνες. (Επιστολή ΣΕΓΑΣ1972).

Σειρά είχε να απαντήσει ο αρθρογράφος με δημοσίευσή του στην Εφημερίδα τα ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ λέγοντας ότι τα «Βενιζέλεια» αρχικά ήταν Πανελλήνιοι Αγώνες με μεγάλο ενδιαφέρον και εύρεια συμμετοχή αθλητών και θεατών με σκοπό να αποδίδεται φόρος τιμής στην μνήμη του μεγάλου πολιτικού Ελευθερίου Βενιζέλου, μετατράπηκαν σε εσωτερική υπόθεση των Χανίων. Μετά, αναφέρθηκε στο σχόλιο της ΤΕΣΚ περί ακαταλληλότητας του γηπέδου για τον λόγο ότι δε διαθέτει ταρτάν και αποδίδει τις ευθύνες στη Γενική Γραμματεία Αθλητών η οποία δεν έχει επιληφθεί την ανακατασκευή του Εθνικού Σταδίου ενώ διαθέτει εκατομμύρια για την ανάπτυξη του αθλητισμού. Ακόμα, προτρέπει τον Κεντρικό ΣΕΓΑΣ να βοηθήσει στη διοργάνωση των «Βενιζελλείων» προκειμένου να αποκτήσουν πάλι την παλιά λαμπρότητα και αίγλη τους. Και κλείνοντας τη δημοσίευση συστήνοντας στην ΤΕΣΚ να γίνει κατασκευή ολοκληρωμένου Αθλητικού Κέντρου στα Χανιά ίδιο με το Παγκρήτιο Αθλητικό Κέντρο που θα ιδρυθεί στο Ηράκλειο με σκοπό να αποφευχθεί η διοργάνωση των «Βενιζελλείων» στο Ηράκλειο (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ Νέα, 1972 Σ.1)

Στους αγώνες είχε δηλώσει ικανοποιητικός αριθμός Αθλητικών Συλλόγων όπως ο Παναθηναϊκός, ο Ολυμπιακός, ο Πανιώνιος, ο Πειραιϊκός, ο ΕΓΣ, ο ΟΦΗ, ο ΑΟΠΦ και ο ΚΥΔΩΝ. Παράγοντας που ευθύνεται για τον σχετικά μειωμένο αριθμό των αθλητών, είναι η ταυτόχρονη διεξαγωγή των ΠαμβορειοΕλλαδικών, Θεσσαλονικων, των

Παπαστρατείων στο Αγρίνιο, του Διεθνές μίτιγκ στη Σόφια όπου θα λάμβαναν αρκετοί Πρωταθλητές και των Διεθνών Εφηβικών Ελλάδος – Ρουμανίας στην Αθήνα.

Καλές επιδόσεις και δύο νέα ρεκόρ σημειώθηκαν στους αγώνες βάζοντας πιο ψηλά τον πήχη για την επόμενη χρονιά. Οι αθλητές που ξεχώρησαν είναι οι εξής: Μόνος της ΑΕΚ στο Βενιζέλειο δρόμο με 33,10 το οποίο αποτελεί νέο ρεκόρ όπως και στο Κρητικό βόλι, Μιχαηλίδης του ΚΥΔΩΝ στο ακόντιο με 60,50μ. νέο Παγκρήτιο ρεκόρ. Παρόμοιος με τον Μαρούδα του Α.Ο. Φαλήρου στο δρόμο 1.500μ., Μαυριγιαννάκης του ΚΥΔΩΝ στο δρόμο 100μ. με 10,8 δεύτερα, Μελισαρόπουλος στο δρόμο 200μ. του Π.Γ.Σ. με 21,7 δεύτερα, Μαράκης του ΟΣΦΠ στην δισκοβολία με 50,62 δεύτερα, ο Παπακώστας στη σφαιροβολία του Παναθηναϊκού με 16,67 μ. και Μιχαηλίδης στο ακοντισμό του ΚΥΔΩΝ με 60,50μ. (Εθνική Φωνή, 30 Μαΐου 1972 Σ.1- 2).

Το 1973, οι δημοσιεύσεις στον Τύπο για την διεξαγωγή των ΚΣΤ' «Βενιζελίων» έχουν λιγοστέψει δραματικά και όσες υπάρχουν οι δημοσιογράφοι έχουν αρκεστεί στις απολύτως βασικές πληροφορίες όπως, τα Σωματεία που έλαβαν συμμετοχή και τα αποτελέσματα των αθλητών στα αγωνίσματα και χωρίς να γίνει αναφορά σε επίσημους καλεσμένους.

Η ιεροτελεστεία της έναρξης των αγώνων ξαναβρήκε το πατριωτικό ύφος με παρελάσεις και υπό τους ήχους της μπάντας της 5^{ης} Μεραρχίας. Την έναρξη των αγώνων κύρηξε ο Δήμαρχος της πόλης κ. Πιμπλής.

Τους αγώνες διοργάνωσε η Τοπική Επιτροπή ΣΕΓΑΣ Κρήτης, στους οποίους έλαβαν μέρος τα εξής Σωματεία, η Εθνική Ενόπλων έκανε πάλι την εμφάνισή της. Η ΑΕΚ, ο Α.Ο. Φιλοθέης, ο Πειραιϊκός, ο Ηρακλής, ο Πανελλήνιος, ο Α.Γ.Ο. Ρεθύμνου, ο ΟΦΗ, ο Ατρόμητος Ρεθύμνου και ο ΚΥΔΩΝ (Αθλητική Ηχώ, 3 Ιουνίου 1973 Σ.2).

Τα ΚΣ' «Βενιζέλεια» έλαβαν χώρα λίγο πριν την πτώση της Δικτατορίας, η οποία αποτέλεσε σε μεγάλο βαθμό επακόλουθο της Εθνικής Καταστροφής απ' την εισβολή της Τουρκίας στην Κύπρο.

Τουλάχιστον ένα χρόνο πριν είχε ξεκινήσει η αντίστροφη μέτρηση για την πτώση της Δικτατορίας. Έντονη λαϊκή δυσαρέσκεια είχε προκαλέσει ο αυξανόμενος πληθωρισμός, η διεθνής απομόνωση της χώρας είχε γίνει πλέον εμφανής. Οι αναταραχές στα Πανεπιστήμια ήταν μεγάλες και συνεχής (Παπαδιαμάντης, 2021 Καθημερινή). Σ' αυτό το ταραχώδες πολιτικό κλίμα και 25 μέρες πριν το Πραξικόπημα του καθεστώτος Ιωαννίδη στη Μεγαλόνησο η Οργανωτική Επιτροπή των «Βενιζελίων», κατάφερε να μείνει ανεπηρέαστη και να τελέσει πολύ επιτυχημένους αγώνες. Η συμμετοχή των αθλητών

ξεπέρασε τους 200 με το μεγαλύτερο ποσοστό αυτών να είναι αθλητές και αθλήτριες της Κρήτης (Εθνική Φωνή, 26 Ιουνίου 1974Σ.1). Φαίνεται ότι τα τελευταία 13 χρόνια έχει αναπτυχθεί αρκετά ο αθλητισμός στην Κρήτη με την επάξια συμμετοχή πολλών ντόπιων αθλητικών Συλλόγων και πλέον αρκετοί αγωνίζονται με τα χρώματα της Ελλάδας σε Διεθνείς αγώνες ή να κατακτούν μετάλλεια σε Πανελλήνιους Αγώνες.

Τα Αθλητικά Σωματεία που έλαβαν μέρος ήταν ο Πανιώνιος, ο Παναθηναϊκός, ο Πανελλήνιος, ο ΟΦΗ, και ο ΚΥΔΩΝ. Ενώ, είχε δηλώσει συμμετοχή και η Εθνική ομάδα Ενόπλων την τελευταία στιγμή ακύρωσε την συμμετοχή της. Οι αγώνες διεξήχθησαν με εντυπωσιακή οργανωτική επιτυχία, τέτοια που η οργανωτική Επιτροπή δέχθηκε συγχαρητήρια απ’ τους εκπροσώπους του ΣΕΓΑΣ, χαρακτηρίζοντάς τους άψογους. Τους αγώνες παρακολούθησαν αρκετοί επίσημοι αθλητικών παραγόντων και χιλιάδες θεατές. Ακόμα, αρκετό ενδιαφέρον είχαν οι επιδόσεις των αθλητών και αθλητριών καθώς σημειώθηκαν πολλά παγκρήτια ρεκόρ και ένα Πανελλήνιο ρεκόρ. Οι αθλητές που σημείωσαν παγκρήτιο ρεκόρ είναι ο Λαμπιρίδης στο δρόμο 110μ. μετ’ εμποδίων με 16,1 δεύτερα και ο ίδιος αθλητής στο δρόμο 400μ. μετ’ εμποδίων με 56,1 δεύτερα, η Κοκκινάκη στο δρόμο 1.500 με 5,16 λεπτά, η Καζάκου στο δρόμο 100μ. με 12,7 δεύτερα και Πανελλήνιο ρεκόρ νεανίδων η Κοντοκόντη στην σφαιροβολία γυναικών με 14,26μ. (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 25 Ιουνίου 1974Σ.1).

5^ο Κεφάλαιο. Ητρίτη περίοδος των “Βενιζέλειων”: Οι “Βενιζέλειοι” αγώνες στην αρχική περίοδο της μεταπολίτευσης από το 1975 έως το 1983

Το 1975 τους Πανελλήνιους αγώνες, διοργάνωσε πάλι όπως τα τελευταία χρόνια η Τοπική Επιτροπή ΣΕΓΑΣ Κρήτης στους οποίους για πρώτη φορά εντάχθηκε στο πρόγραμμα των αγώνων η διεξαγωγή του αγωνίσματος του δρόμου 20.000μ. βάδην με συνολικά 29 αγωνίσματα του Ολυμπιακού Προγράμματος. Και στα πλαίσια των «Βενιζελίων» εντάχθηκε και το άθλημα της Άρσης Βαρών στο οποίο έλαβε μέρος ο πρωταθλητής Ελλάδος και Ολυμπιονίκης Στεφανουδάκης (ΚΗΡΥΞ, 31 Μαΐου 1975 Σ4). Μεγάλη συμμετοχή αθλητών απ’ όλη την Κρήτη και την Ελλάδα, οι ομάδες που συμμετείχαν για πρώτη φορά, ο Αετός Θεσσαλονίκης, ο Ολυμπιακός Κύπρου, η Αλεξανδρούπολη, η Φιλοθέη, ο Κερκυραϊκός, το Αγρίνιο και η Πομπία Ηρακλείου. Και τα Σωματεία που

συμμετέχουν με μεγάλη συνέπεια είναι ο Ολυμπιακός, ο Παναθηναϊκός, ο Πανιώνιος, η ΑΕΚ, ο Πανελλήνιος, ο Εθνικός Αθηνών, ο Πειραιϊκός, ο ΚΥΔΩΝ, το Κάστρο Ηρακλείου, ο Ατρόμητος Ρεθύμνου, ο ΑΓΟ Ρεθύμνου, ο ΟΦΗ και ο Εθνικός Πειραιώς. Ανάμεσά τους και οι Βαλκανιονίκες, ο Τόγκας, η Βασιλείου, η Κύπρια Λάμπρου, ο Χατζηστάθης, Παγδάτη και Καλοπαίδη οι οποίοι με τη συμμετοχή τους, ανέβασαν το επίπεδο του ανταγωνισμού και ο παλαιμάχος αθλητής της ΑΕΚ, Β.Κουσίδης 57 ετών, ο οποίος λαμβάνει κάθε χρόνο στο «Βενιζέλειο» δρόμο και έχει εκπροσωπίσει την Ελλάδα σε 15 διεθνή «μίτιγκ» στο εξωτερικό (ΚΗΡΥΞ, 30 Μαΐου 1975 Σ.4).

Για πρώτη φορά οι ντόπιες εφημερίδες δημοσιεύουν φωτογραφίες μεγάλων αθλητών αρχικά πριν τους αγώνες και έπειτα απ’ τις απονομές. Το αυξανόμενο ενδιαφέρον του Τύπου για την κάλυψη των Βενιζελλίων αποτελεί προσπάθεια για την καθιέρωση του αθλητικού θεάματος και παράλληλα για την δημιουργία φήμης γύρω απ’ τα ονόματα των αθλητών χτίζοντας μία σύγχρονη μυθολογία γύρω απ’ αυτούς και τα κατωρθώματά τους απ’ τα στάδια εφεύροντας την αθλητική μυθολογία. Έτσι, οι αθλητές άλλωτε αναδεικνύονται σε τοπικούς ήρωες άλλωτε σε εθνικούς ήρωες, συμβολίζοντας την υπεροχή του τόπου ή του έθνους σε σχέση μ’ αυτόν των αντιπάλων.

Αυτό το πρότυπο του πρωταθλητή με την φοβερή ατομική επίδοση και την επικράτησή του έπειτα από μία αθλητική αναμέτρηση θα κυριαρχήσει σε όλη τη διάρκεια του 20^{ου} αιώνα. Η ένταξη της στήλης των αθλητικών ειδήσεων και τις πιο εξειδικευμένες περιγραφές, καθώς και τη δημοσίευση φωτογραφιών, δείχνει το αυξανόμενο ενδιαφέρον για τον αθλητισμό απ’ τους αναγνώστες αλλά και τη μεγαλύτερη προώθηση των αγώνων για την προσέλκυση περισσότερων θεατών (Κουλούρη, 1997: 114– 117).

Οι αθλητές που ξεχώρησαν ήταν η Βαγιωνή του ΚΥΔΩΝ στο ακόντιο με 32μ. νέο παγκρήτιο ρεκόρ, ο Ρούσης 110μ. μετ’ εμποδίων με 14’,1 δεύτερα ρεκόρ σταδίου, ο Παπατώλης στο άλμα εις ύψος με 2,09μ ρεκόρ σταδίου, η Λάμπρου της Κύπρου στο δρόμο 100μ. με 11,9 δεύτερα και στο μήκος γυναικών με 6,21. Ο Μόνος της ΑΕΚ στο Βενιζέλειο δρόμο με 33,17 λεπτά ρεκόρ διάδρομής. Ο Μπαλάσης στο άλμα επί κοντώ με 4,72μ. ρεκόρ σταδίου, η Τρίμη στο άλμα εις ύψος με 1,70μ. και ο Τζενάκης του ΟΦΗ στο Βενιζέλειο δρόμο με 36,16 νέο παγκρήτιο ρεκόρ (ΚΗΡΥΞ, 3 Ιουνίου 1975 Σ.4).

Πλήθος επίσημων παρακολούθησε τη διεξαγωγή των αγώνων αλλά και παρευρέθει το βράδυ της Κυριακής στη δεξίωση που παρέθεσε ο ΣΕΓΑΣ Κρήτης όπου απένειμαν τα αναμνηστικά έπαθλα στους αθλητές και στους Συλλόγους. Λίγοι απ’ αυτούς ήταν ο Νομάρχης Χανίων κ. Τσάκωνας, ο οποίος κύρηξε την έναρξη των αγώνων, οι Βουλευτές

Χανίων Πεντάρης και κ. Βενιζέλος, ο Πρόεδρος του ΣΕΓΑΣ κ. Ρεδιάδης, ο Δήμαρχος Χανίων κ. Μάρης, ο Ειδικός Σύμβουλος του Προέδρου της Κυβερνήσεως επί των θεμάτων του αθλητισμού κ. Παπαναστασίου και άλλοι πολλοί εκπρόσωποι των τοπικών, στρατιωτικών και θρησκευτικών Αρχών, καθώς και χιλιάδες θεατές (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 3 Ιουνίου 1975 Σ.1).

Το 1976 οι Πανελλήνιοι αγώνες σημείωσαν ρεκόρ αθλητών και πρωταθλητών με τον Τύπο να αναφέρει 300 συμμετοχές εκ των οποίων οι 120 είναι απ' την Κρήτη. Οι υπόλοιποι εκπροσωπούν Συλλόγους του Κέντρου και της επαρχίας, την Εθνική Ομάδα σθβαϊτών Ένοπλων Δυνάμεων.

Στα ΚΘ' «Βενιζέλεια» αναμενόταν ότι θα παρουσιάζαν μεγάλο ενδιαφέρον καθώς και μεγάλο συναγωνισμό μεταξύ των αθλητών. Οι προσπάθειες των αθλητών για τη νίκη θα έδιναν την ευκαιρία στους φιλάθλους να παρακολουθήσουν συναρπαστικούς αγώνες. Το κίνητρο των αθλητών για την συμμετοχή τους στα Βενιζέλεια και για την προσπάθειά τους να σημειώσουν προσωπικά ρεκόρ ήταν επειδή οι επιδόσεις τους απ' τα «Βενιζέλεια» θα λαμβάνονταν υπ' όψη για την συγκρότηση της Εθνικής Ομάδας για τους προσεχές διεθνείς και Πανελλήνιους αγώνες (ΚΗΡΥΞ 14, Αυγούστου 1976 Σ.6). Τελικά, δεν σημειώθηκαν αρκετά ρεκόρ και οι επιδόσεις χαρακτηρίστηκαν ως μέτριες απ' τον τοπικό τύπο (ΚΗΡΥΞ, 18 Αυγούστου 1976 Σ.4).

Στους αγώνες έλαβαν μέρος αθλητές της Εθνικής ομάδας η Εθνική Ενόπλων Δυνάμεων, ο Εθνικός Πειραιώς, ο Πανελλήνιος, ο Πειραιϊκός Σύνδεσμος, ο Γ.Σ.Βόλου, ο Πανιώνιος, ο Ολυμπιακός, η Βέροια και ο Σπαρτιατικός για πρώτη φορά, ο Διαγόρας Ρόδου, ο ΚΥΔΩΝ, η ΑΕΚ, η ΕΓΟΗ, η ΟΦΗ και άλλοι Σύλλογοι της Κρήτης. Και οι συμμετοχές που ξεχώρισαν ήταν του Κόλια στο βόλι με 17,20 η οποία αποτέλεσε καλύτερη επίδοση στην Ελλάδα και ο Μακρυγιάννης εντυπωσίασε στο ακόντιο με την επίδοσή του με 73,90μ. Την έναρξη των αγώνων κήρυξε ο Δήμαρχος Χανίων κ. Μάρης και ο Πρόεδρος της Τοπικής Επιτροπής ΣΕΓΑΣ Κρήτης. Την επανεμφάνισή του έκανε πάλι ο τοπικός Αθλητικός Σύλλογος ΚΥΔΩΝ με τη συμμετοχή του στην διοργάνωση των αγώνων μαζί με την Τοπική Επιτροπή ΣΕΓΑΣ Κρήτης. Στο πλαίσιο των «Βενιζέλειων» διεξήχθησαν Πανελλήνιοι Σκακιστικοί αγώνες στις εγκαταστάσεις του Ομίλου (Εθνική Φωνή, 11 Αυγούστου 1976 Σ.5, Εθνική Φωνή, 18 Αυγούστου Σ.5).

Στους αγώνες και στη δεξίωση που παρέθεσαν μετά τη λήξη των αγώνων τίμησαν με την παρουσία τους πλήθος επισήμων, ανάμεσά τους ήταν ο Πρόεδρος του ΣΕΓΑΣ

Μαρσέλλος, ο Νομάρχης Χανίων κ. Τσάκωνας οι βουλευτές κ. Πολυχρονίδης και Πεντάρης, ο Διοικητής της 5^{ης} Μεραρχίας κ. Κάλτσας, ο Διοικητής του Π.Β.Κ. κ. Πολίτης, ο Σύμβουλος ΣΕΓΑΣ κ. Τσαλαμανιός, ο Διοικητής Ναυστάθμου Κρήτης κ. Παπαδάκης και άλλοι πολλοί εκπρόσωποι των τοπικών, στρατιωτικών και θρησκευτικών Αρχών (Εθνική Φωνή, 15 Αυγούστου 1976Σ.5). Ακόμα, στη δεξίωση ο Δήμαρχος Χανίων και Πρόεδρος της Τοπικής Επιτροπής του ΣΕΓΑΣ και της Οργανωτικής Επιτροπής των Βενιζελίων κ. Μαρής εξέφρασε την απόλυτη ικανοποίησή του για την επιτυχία της διεξαγωγής των αγώνων σε αντίθεση με τα τελευταία έτη που είχαν αρχίσει να ατονούν και παρακμάζουν. Στην συνέχεια ευχαρίστησε τους αθλητές και τους πρωταθλητές, τις Διοικήσεις του ΣΕΓΑΣ, των Εθνικών Ομάδων, των Αθλητικών Συλλόγων για τη συμμετοχή τους, για το υψηλό αγωνιστικό επίπεδο που διαμόρφωσαν με τις επιδόσεις τους και δήλωσε ότι στο μέλλον τα «Βενιζέλεια» θα αναπτυχθούν όχι μόνο ως Πανελλαδικοί αλλά ως Διεθνείς ακόμα φιλοξενώντας αθλητές άλλων χωρών. Κλείνοντας τον λόγο του, ευχαρίστησε την 5^η Μεραρχία, το Ναύσταθμο της Σούδας και τη 115 Πτέρυγα Μάχης που παρείχε πολύτιμη βοήθεια στην Οργανωτική Επιτροπή των αγώνων και φυσικά τους αθλοθέτες που πρόσφεραν τα έπαθλα (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 18 Αυγούστου 1976 Σ.1).

Το 1977, παράλληλα με τους Πανελλήνιους Αγώνες των Λ' «Βενιζελίων» διεξήχθησαν και οι τριήμεροι αγώνες των μικτών ομάδων Θεσσαλονίκης – Χανίων – Κύπρου. Το γεγονός αυτό είχε σαν αποτέλεσμα να συμμετεχουν αρκετοί αθλητές και πρωταθλητές απ' την Κύπρο δίνοντας στους αγώνες μεγαλύτερο ενδιαφέρον για τους θεατές αλλά παράλληλα ανέβασαν το επίπεδο του συναγωνισμού. Ακόμα, λειτούργησε ως όφελος για την πόλη γιατί προσέλκυσε τουρισμό απ' την υπόλοιπη Ελλάδα και την Κύπρο που θέλησαν να παρακολουθήσουν τους αγώνες (Αθλητική Φωνή, 2 Οκτωβρίου 1977 Σ.5). Στο πλαίσιο των «Βενιζελίων» συμπεριλήφθηκε το άθλημα της Άρσης Βαρών (24-25 Σεπτεμβρίου), ποδηλατικοί αγώνες, σερκούι στην πόλη (27 Σεπτεμβρίου) και Ενόργανη γυμναστική (30 Σεπτεμβρίου) προσδίδοντας στους αγώνες περισσότερη αίγλη και μετατρέποντάς τους σε ένα πολύ μεγάλο αθλητικό δρόμενο που είναι πιθανό να προσελκύσει περισσότερους θεατές αλλά και νέους αθλητές (ΚΥΡΗΞ, 01 Οκτωβρίου 1977Σ.8).

Οι αγώνες σημείωσαν πολύ μεγάλη επιτυχία απ' όλες τις πλευρές σύμφωνα με τον τοπικό Τύπο οι οποίοι τελέστηκαν σε ένα κατάμεστο στάδιο. Δύο αθλητές ξεχώρισαν με τις

επιδόσεις τους, ο Λουκάς στο αγώνισμα Κρητικό βόλι με 17,68μ. νέο Πανελλήνιο ρεκόρ και ο Βαλκανιονίκης Πατρώνης στο άλμα εις ύψος με 2,16μ. νέο Πανελλήνιο ρεκόρ. Στην τελική βαθμολογία των τριήμερων αγώνων στίβου πρώτη ήρθε η ομάδα της Κύπρου με 189,5 βαθμούς, μετά η Θεσσαλονίκη με 163,4 βαθμούς και η Κρήτη με 95. Ακόμα κι αν βελτιωνόταν το επίπεδο των αθλητών της Κρήτης με την έλευση πρωταθλητών απ' την υπόλοιπη Ελλάδα οι αθλητές του νησιού καταλάμβαναν τις μεσαίες και τελευταίες θέσεις, κάνοντας φανερό το αγωνιστικό επίπεδο και την ανάπτυξη του αθλητισμού στην Κρήτη.

Τα «Βενιζέλια» κράτησαν δέκα μέρες και έλαβαν μέρος εκατοντάδες αθλητές σε όλα τα αγωνίσματα. Μετά το τέλος των αγώνων η Διοίκηση του ΚΥΔΩΝ παρέθεσε δεξίωση για τους αθλητές και τους επισήμους στη Στρατιωτική Λέσχη Χανίων. Η διοργάνωση των αγώνων έγινε απ' τον τοπικό Αθλητικό Σύλλογο ΚΥΔΩΝ με τη συμπαράσταση των Ομοσπονδιών και του ΣΕΓΑΣ (Εθνική Φωνή, 4 Οκτωβρίου 1977 Σ.8).

Τους αγώνες τίμησαν με την παρουσία τους ο Νομάρχης κ. Τσάκωνας, ο Δήμαρχος κ. Μαρης, ο Διοικητής της 115 Πτέρυγας Μάχης, ο σμήναρχος κ. Αντωνιάδης, εκπρόσωποι των αθλητικών Αρχών της Ελλάδας και της Κύπρου καθώς και πλήθος κόσμου (ΚΗΡΥΞ, 02 Οκτωβρίου 1977 Σ.8).

Οι προετοιμασίες για τους ΛΑ΄ «Βενιζελίους» αγώνες ξεκίνησαν και συνεχίστηκαν με εντατικό ρυθμό για να εξασφαλισθεί η καλύτερη δυνατή επιτυχία των Πανελληνίων αγώνων τους οποίους διοργάνωσε πάλι το Α.Ο. ΚΥΔΩΝ. Η Οργανωτική Επιτροπή κατέβαλε προσπάθειες όχι μόνο για τους αγώνες αλλά και για την πρόοδο του κλασσικού αθλητισμού της Κρήτης. Γι' αυτό το λόγο καλούσε, σε εφημερίδα των Χανίων, τους τοπικούς παράγοντες να συμβάλλουν σ' αυτήν την προσπάθεια. Γι' αυτό έχει σαν απώτερο σκοπό την εξύψωση των «Βενιζελίων» μελλοντικά σε Διεθνές αθλητικό μίτιγκ με συμμετοχή παγκοσμίων πρωταθλητών στίβου. Αυτός ο σκοπός θα αρχίσει σιγά σιγά να παίρνει σάρκα και οστά το 1979 (Εθνική Φωνή, 30 Αυγούστου 1978 Σ.6.6). Στο πλαίσιο των εκδηλώσεων των «Βενιζελίων» διεξήχθη υπό το φως των προβολέων αγώνας Μπάσκετ (01 Σεπτεμβρίου) (ΚΗΡΥΞ, 01 Σεπτεμβρίου 1978 Σ.6).

Οι αγώνες τελέστηκαν με μεγάλη επιτυχία τους οποίους παρακολούθησαν 3.000 θεατές. Σ' αυτή την επιτυχία, συνέβαλε και ο πολύ μεγάλος αριθμός των Σωματείων που είχαν όπως ο Παναθηναϊκός, ο Πανιώνιος, ο Ολυμπιακός, η ΑΕΚ, ο Γ.Σ. Τρικάλων, ο Κερκυραϊκός, ο Πανελλήνιος, ο Πειραιϊκός, ο Διαγόρας Ρόδου, η Εθνική Ενόπλων Δυνάμεων, ο Εθνικός Αθηνών, τα Κλιμάκια του ΣΕΓΑΣ, ο Α.Ο. Πρεβέζης, ο Α.Ο.

Κηφισιάς, Ναύσταθμος Κρήτης και τα τοπικά Σωματεία (ΚΗΡΥΞ, 31 Αυγούστου 1978Σ.6). Οι καλύτερες επιδόσεις ήταν του Βαμβακά στο δρόμο των 100 μ. με 10,7 δεύτερα, του Παπαευαγγέλου στο δρόμο των 200μ. με 21,7 δεύτερα, του Μερμίγκη στο δρόμο 400μ. με 48,9 δεύτερα του Μαγγανά στη σφαιροβολία με 68,02μ. του Νάκου στο Βενιζέλειο δρόμο με 33,52 Πανελλήνιο ρεκόρ και του Αφορδάκου στο ίδιο αγώνισμα με 36,09 Παγκρήτιο ρεκόρ (ΚΗΡΥΞ, 5 Σεπτεμβρίου 1978 Σ.6). Τους αγώνες, παρακολούθησε μεταξύ άλλων οι εξής επίσημοι: ο Νομάρχης Χανίων κ. Τσάκωνας, οι Διοικητές της 5^{ης} Μερραρχίας, ο Διοικητής του Ναυστάθμου, οι Διοικητές χωροφυλακής και ο ηρωικός συνταγματάρχης κ. Μουστακλής (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 02 Σεπτεμβρίου 1978 Σ3).

Τα «Βενιζέλεια» προσέλκυσαν σχετικά ικανοποιητικό αριθμό θεατών. Γενικότερα όμως άλλοι Πανελλήνιοι αγώνες στίβου σημείωναν μειωμένη προέλευση φιλάθλων η οποία ωφειλόταν στο ενδιαφέρον που έφθυνε για τον κλασικό αθλητισμό σε αντίθεση με το ενδιαφέρον για ψυχαγωγικά σπορ που αυξάνονταν, η επικέντρωση των αθλητικών Σωματείων στον πρωταθλητισμό και τα ρεκόρ, την παρέμβαση του Κράτους που με βάση νομοθεσίας έθεσε υπό τον έλεγχο του τη διοργάνωση των αγώνων και την Κρατική επιχορήγηση των αθλητικών Σωματείων. Ακόμα, η Νομοθεσία προωθούσε τον παιδαγωγικό ρόλο των αθλητικών Σωματείων θεωρώντας το έργο τους ως συμπλήρωμα της εκπαιδευτικής διαδικασίας (Κουλούρη, 1998: 285).

Το 1979, το όραμα να αναβαθμιστούν τα «Βενιζέλεια» αποκτώντας διεθνές χαρακτήρα, έγινε πραγματικότητα. Στους ΛΒ΄ «Βενιζέλεια» αγώνες συμμετείχαν 15 πρωταθλητές της Εθνικής Ρουμανίας, οι οποίοι έχουν λάβει μέρος και σε Βαλκανικούς Αγώνες. Εκτός απ' τους Ρουμάνους αθλητές συμμετείχαν και Έλληνες Πρωταθλητές υψηλού επιπέδου όπως ο Παπαχρήστου, ο Στεφανόπουλος, ο Πατρώνης, ο Πάρρης, ο Κυττέας, ο Μαιδελος, ο Παπαγεωργίου, ο Μερμίβης, ο Ψαθάς, ο Καλούδης, ο Μουτσανας, ο Μακρυγιάννης κ.α. (Εθνική Φωνή, 14 Αυγούστου 1979Σ.4). Έτσι, το υψηλό αγωνιστικό επίπεδο αλλά και ο μεγάλος αριθμός των αθλητριών και αθλητών Ελλήνων και ξένων προκάλεσε το ενδιαφέρον των θεατών και παράλληλα εξασφάλισε την εξαιρετική επιτυχία των «Βενιζελαίων» καθώς σημειώθηκαν αρκετά ρεκόρ ελληνικά και Ρουμάνικα. Ρεκόρ σημείωσε ο Ιερισιώτης στη σφυροβολία με 73,20μ. καταρίπτοντας το δικό του Πανελλήνιο ρεκόρ, ο Αφορδακός στο Βενιζέλειο δρόμο με 34,42 δεύτερα νέο παγκρήτιο ρεκόρ, ο Καλαϊτζάκης στη σφαιροβολία με 14,36μ. νέο παγκρήτιο ρεκόρ, ο Ρουμάνος

δισκοβόλος Νάγκυ στη δισκοβολία με 65,38μ. αποτελεί νέο Ρουμάνικο ρεκόρ και ο Πατρώνης στο άλμα εις ύψος με 1,15 αποτελεί ρεκόρ σταδίου (ΚΗΡΥΞ, 17 Αυγούστου 1979Σ.6).

Την έναρξη των αγώνων κήρυξε ο Νομάρχης Χανίων κ. Χαραλαμπόπουλος αφού λίγο πριν είχε μιλήσει ο κ. Βαρδάκης Πρόεδρος ΣΕΓΑΣ Δυτικής Κρήτης ο οποίος αναφέρθηκε στους αγώνες και τα 30 χρόνια απ’ την ίδρυση του ΚΥΔΩΝ. Τους αγώνες παρακολούθησαν όπως κάθε χρονιά ο Μητροπολίτης Κυδωνίας και Αποκορώνου κ. Ειρηναίος, ο βουλευτής κ. Μιχελογιάννης, ο Πρόεδρος του ΣΕΓΑΣ κ. Μαρσέλλος και τοπικοί εκπρόσωποι των Στρατιωτικών Αρχών και χιλιάδες φίλαθλοι (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 15 Αυγούστου 1979 Σ.1). Οι αθλητικοί σύλλογοι που έλαβαν μέρος ήταν, Εθνική Ενόπλων Δυνάμεων, ο Ολυμπιακός, ο Πανελλήνιος, ο Πανιώνιος, ο Πειραιϊκός, η Χίος, ο Εθνικός Πειραιϊός, το Ναύπλιο και πληθώρα τοπικών Συλλόγων όπως ο ΟΦΗ, ο ΚΥΔΩΝ, ο Ελευθέριος Βενιζέλος, Αρκαλοχώρι, η ΓΕΗ, το Αρκάδι, η ΕΓΟΗ, ο Λυβικός και η Ιεράπετρα (Εθνική Φωνή, 17 Αυγούστου 1979 Σ.1Σ.4).

Στο πλαίσιο των «Βενιζέλειων» διεξήχθησαν αγώνες μπάσκετ μεταξύ των ομάδων της Αστυνομίας των Χανίων στην οποία συμμετείχαν οι διεθνείς παίχτες Κοκκαλάκης, Φωσσές, Γκούμας, Σταμέλος, Δαρίβας και Κοντός με την ομάδα ΚΥΔΩΝ (13 Αυγούστου). Αγώνες Άρσης Βαρών με τη συμμετοχή διεθνών Ελλήνων αλλά και Πολωνών πρωταθλητών (18-19 Αυγούστου), αγώνες ποδηλασίας με συμμετοχή αθλητών της Εθνικής ομάδας (18-Αυγούστου), ημερίδα ενόργανης γυμναστικής (13-Αυγούστου) και αγώνα Βόλλεϋ μεταξύ των ομάδων του Λιμενικού και του ΚΥΔΩΝ (23-Αυγούστου) (Εθνική Φωνή, 24 Αυγούστου 1979 Σ.6)

Το 1980 δεν τελέστηκαν οι αγώνες στίβου στο πλαίσιο των ΛΓ’ «Βενιζελείων» μόνο οι Πανελλήνιοι ποδηλατικοί αγώνες με διοργανωτή τον ΚΥΔΩΝ για εφήβους και άνδρες απόσταση 50.000μ. και για παιδιάς απόσταση 20.000 μ. στις 10-Αυγούστου στους οποίους έλαβαν μέρος 15 Σωματεία του Κέντρου, της Πάτρας και όλης της Κρήτης (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ Νέα, 10 Αυγούστου 1980 Σ.4).

Την επόμενη χρονιά το 1981 οι ΛΓ’ «Βενιζέλειοι» αγώνες αφού έγιναν στην κανονική τους περίοδο, δηλαδή τα τέλη Μαΐου – αρχές Ιουνίου έμελλαν να είναι απ’ τις πιο σημαντικές διεξαγωγές ολόκληρης της ιστορίας τους, διότι ολοκληρώθηκαν τα έργα του Σταδίου και τοποθετήθηκε ταρτάν στον αγωνιστικό χώρο. Το κλειστό γυμναστήριο του Σταδίου Έλενας Βενιζέλου και η τοποθέτηση του ταρτάν ανήλθαν στο ποσό των

60.000.000δραχμών. Στις 20-Μαΐου το απόγευμα εγκαινιάστηκε ο νέος Στίβος απ' τον Υπουργό εξωτερικών Κ. Μητσοτάκη αφού είχε προηγηθεί ο αγιασμός από τον Σεβασμιότατο Κυδωνίας και Αποκορώνου κ. Ειρηναίο. Αρχικά στον λόγο του τόνισε ότι η θεμελίωση του κλειστού γυμναστηρίου ωφείλεται στον υφυπουργό Προεδρίας Κυβέρνησης Κ. Καραμανλή και χάρη σ' αυτόν εν μέρη ολοκληρώθηκαν τα έργα στην ημερομηνία που είχαν προβλέψει, την οποία ημερομηνία που λίγοι πίστεψαν, συνηθισμένοι απ' το παρελθόν όπως υποστήριζε. Έπειτα, πήρε τον λόγο ο Πρόεδρος της Εφορίας του Εθνικού Σταδίου κ. Μποτωνάκης. Συνέχισε με κοπλιμένα για το αποτέλεσμα των έργων αποκαλώντας τα ωραία και μεγαλοπρεπή και οτιοφείλονται στην αγάπη του κ. Καραμανλή για την πόλη των Χανίων, στους αθλούμενους νέους της Ελλάδος και στην απόφασή του να σημαδέψει το πέρασμά του απ' το Υπουργείο με έργα και πραγματοποιήσεις. Έπειτα, συγχάρηκε τον κ. Τσιριντάνη και την εταιρεία «Τα τρία Μ» που με τις εργασίες τους δημιούργησαν τον τελειότερο στίβο της Ελλάδας και στο μεγάλο ενδιαφέρον του Ειδικού Συμβούλου της Προεδρίας κ. Πεντάρη ο οποίος επιλήφθηκε ώστε να παραδωθούν τα έργα στην προκαθορισμένη ημερομηνία.

Και τελειώσετον λόγο του αναφερόμενος στο ενδιαφέρον και στη στοργή του Υπουργού Εξωτερικών του κ. Μητσοτάκη, ο οποίος παρέχει βοήθεια ηθική και οικονομική σε όλα τα Σωματεία του Νομού. Στη συνέχεια μίλησε ο κ. Πεντάρης ο οποίος αναφέρθηκε στη σημασία των εγκαινιαζόμενων έργων. Ακολούθησε η ομιλία του Υπουργού Αθλητισμού κ. ΑΚαραμανλή στην οποία αρχικά επισήμανε τη συνέπεια που έδειξε με την ολοκλήρωση του Κλειστού Γυμναστηρίου και του Κολυμβητηρίου, ένα έργο που είχε ξεκινήσει πριν 40 χρόνια και έκτοτε έμεινε στη μέση και είχε την ευχαρίστηση και την τύχη να το ολοκληρώσει, αυτό και άλλα πολλά αθλητικά κέντρα τα οποία εγκαινιάστηκαν σε όλη την Ελλάδα. Ακόμα, τόνισε ότι δόθηκαν μόνο στη Μεγαλόνησσο μέχρι στιγμής 400.000.000δρχ. για τον αθλητισμό και το οποίο θα έπραττε μόνο η Κυβέρνησή του. Έπειτα, είπε ότι με την ολοκλήρωση των Αθλητικών Κέντρων δόθηκαν τα εφόδια στους νέους και ήρθε η σειρά τους να αναλογισθούν τις ευθύνες τους απέναντι στον αθλητισμό και στον Ολυμπισμό και να τιμήσουν με την παρουσία τους με τα χρώματα της Ελλάδας σε διεθνείς αγώνες. Και ολοκλήρωσε τον λόγο του λέγοντας, πως οι νέοι μέσα από τα γήπεδα και τα στάδια εκτός ότι θα δοξάσουν τα χρώματα της Ελλάδας θα εξοπλίσουν τον εαυτό τους με θάρρος, πεποίθηση και θα γίνουν ικανότεροι για να αντιμετωπίσουν τις ανάγκες της ζωής. Μετά εκπρόσωποι των Συλλόγων ΚΥΔΩΝ και Ελευθερίου Βενιζέλου πρόσφεραν αναμνηστικά δώρα στον κ. Πεντάρη και κ. Καραμανλή. Ακολούθησε η

κήρυξη της έναρξης των ΛΓ΄ «Βενιζελλείων» αγώνων απ’ τον Κ.Μητσοτάκη (ΚΗΡΥΞ, 31 Μαΐου 1981 Σ.1, Σ.6).

Στην ομιλία του κ. Καραμανλή γίνεται φανερό πως ο αθλητισμός εκλαμβάνεται ως μέσω για την διάπλαση του χαρακτήρα, την παροχή των απαραίτητων δεξιοτήτων και γνώσεων, την προετοιμασία των ανθρώπων για την κοινωνική ζωή και την διαμόρφωσή τους ως ολοκληρωμένα άτομα. Ενώ παράλληλα αναγνωρίζεται στο δημόσιο χώρο η αρμοδιότητα να μεταφέρει τις ιδεολογικοπολιτικές αυτές κατευθύνσεις από τον αθλητισμό στην πράξη. Έτσι, συμπερασματικά ο αθλητισμός αποκτάει ρυθμιστικό λόγο, με πολιτική διάσταση της καλλιέργειας ιδεών και της ελευθερίας με θεληματική υπακοή (Τούμας, 2016: 330: 332).

Ο Υπουργός Εξωτερικών Κ. Μητσοτάκης, κυρήσσοντας την έναρξη των αγώνων εξέφρασε την μεγάλη του χαρά για τα δύο αυτά έργα. Ευχαρίστησε τον Κ. Καραμανλή για το ιδιαίτερο ενδιαφέρον που δείχνει στο Νομό με τα παρόντα αθλητικά έργα τα οποία θα βοηθήσουν στην πρόοδο και στην άνοδο του επιπέδου των αθλητών. Ακόμα, συνεχάρη τον Κ. Πεντάρη για τη δραστηριότητα που έδειξε ώστε να παραδοθεί το έργο εγκαίρως. Καθώς και τον κ. Τσιριντάκη και την εργολήπτρια εταιρία Μ.Μ.Μ. για την άψογη εργασία τους (ΚΗΡΥΞ, 02 Ιουνίου 1981 Σ.1).

Τα ΛΓ΄ «Βενιζέλλαια» διεξήχθησαν με επίτυχία. Η συμμετοχή πολλών πρωταθλητών και αθλητών του Κέντρου και του νησιού, έδωσαν άλλο αέρα στους αγώνες. Οι Αθλητικοί Σύλλογοι που έλαβαν μέρος ήταν η Εθνική Ενόπλων Δυνάμεων, ο Ολυμπιακός, ο Πανελλήνιος, ο Παναθηναϊκός, ο Πανιώνιος, η Φιλοθέη, η Νάουσα, η Χίος, το Αρκαλοχώρι, το Αρκάδι, ο Λιβυκός, Ατρόμητος Ρεθύμνου, ο Εθνικός Αθηνών, ο Εθνικός Πειραιώς, ο ΟΦΗ, η ΓΕΗ, ο ΚΥΔΩΝ, Ελευθέριος Βενιζέλος, ο Ψηλορίτης κ.α. Αξιοσημείωτη ήταν η επιτυχία στον οργανωτικό τομέα που ωφείλεται στις μεγάλες προσπάθειες της οργανώτριας αθλητικής ομάδας ΚΥΔΩΝ. Ακόμα, ελπιδοφόρο μήνυμα ήταν η μεγάλη συμμετοχή των μικρών αθλητών στους αγώνες με αξιόλογες επιδόσεις για την ηλικία τους. Ιδιαίτερη εντύπωση προκάλεσε η μεγάλη πτώση στις επιδόσεις των αθλητών του ΚΥΔΩΝ που όμως δικαιολογείται εξ’ αιτίας της έλλειψης χώρου προπονήσεων για μεγάλο χρονικό διάστημα, καθώς στο Στάδιο γίνονταν τα νέα έργα που άλλαζαν τη μορφή του. Ρεκόρ σημειώθηκαν σε λίγα μόνο αγωνίσματα αλλά υπήρξαν αξιόλογες επιδόσεις. Τις καλύτερες πέτυχαν ο Μίχας στο τριπλούν με 16,01μ., ο Τσώνης στο άλμα επί κοντώ με 5.000μ. ο Μινούδης στο άλμα εις ύψος με 2,16μ. ο Χατζής στο

άλμα εις μήκος με 7,45μ. και ο Λαζαρίδης στον Βενιζέλειο δρόμο με 32,30 λεπτά ρεκόρ διαδρομής. (Αθλητική Ηχώ, 02Ιουνίου 1981 Σ.8).

Στα πλαίσια των «Βενιζέλαιων» αγώνων, έγιναν ποδηλατικοί αγώνες (31Μαΐου) εντός της Πόλης με πολλές συμμετοχές της Εθνικής ομάδας, απ’ τον ΚΥΔΩΝ και απ’ την Αθήνα (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 30 Μαΐου 1981 Σ.4).

Έπειτα από αρκετά χρόνια, πολλοί πολιτικοί τιμούν πάλι με την παρουσία τους, τη διεξαγωγή των αγώνων. Στο πέρας των χρόνων, η παρουσία τους δεν είναι παγιωμένη. Έτσι, άλλωτε τα «Βενιζέλεια» παίρνουν πολιτικό χαρακτήρα, άλλωτε όχι. Στις παραπάνω εκφωνήσεις των πολιτικών είναι φανερό πως το 1981 οι αγώνες είχαν έντονο πολιτικό χαρακτήρα. Στην τελετή των εγκαινίων του Σταδίου παρέστησαν ο Υπουργός Εξωτερικών κ. Μητσοτάκης, ο Υφυπουργός Προεδρίας Κυβέρνησης κ. Καραμανλής, ο Νομάρχης Χανίων Χαραλαμπίδης, ο Ειδικός Σύμβουλος της Προεδρίας της Κυβερνήσεως κ. Πεντάρης, οι εκπρόσωποι των τοπικών Αρχών και χιλιάδες θεατές (ΚΗΡΥΞ, 31 Μαΐου 1981 Σ.1).

Το παράπονό του εξέφρασε αρθρογράφος στην Τοπική Εφημερίδα ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ για τρία αγωνίσματα που δεν περιλήφθηκαν στο πρόγραμμα των «Βενιζελείων», το Κρητικό βόλι, το λιθάρι και τον ακοντισμό. Ο αρθρογράφος υποστηρίζει ότι «τα πρώτα δύο αγωνίσματα έδιναν ένα τοπικό χρώμα στους αγώνες και παράλληλα αποτελούσαν τον συνδετικό κρίκο μεταξύ γενναίων Κρητικών αποστασιακών και αθλητών. Παράλληλα, αποτελούσαν ευκαιρία για τους αθλητές της Κρήτης να διακριθούν και να διεκδικήσουν ένα μετάλλιο σ’ αυτά τα αγωνίσματα». Και κλείνει το άρθρο του με προτροπή προς την οργανωτική Επιτροπή για να μεριμνήσει για τους αθλητές που προετοιμάζονται γι’ αυτούς τους αγώνες. Και να είχαν ληφθεί κάποια μέτρα, ίσως να ήταν λύση η διεξαγωγή τους σε άλλο χώρο αν το πρόβλημα ωφείλεται στην ανακαίνιση του Σταδίου (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 27 Μαΐου 1981 Σ.1).

Με αφορμή τα «Βενιζέλεια» δημοσιεύτηκε ένα άρθρο ανώνυμο στην εφημερίδα του ΚΗΡΥΞ την ημέρα των αγώνων. Το άρθρο ξεκινούσε εξυμνώντας τους αρχαίους προγόνους για το θαύμα, τη δημιουργία του Ελληνικού Πολιτισμού, την ισομερή πνευματική και σωματική καλλιέργεια. Συνέχισε λέγοντας ότι οι νικητές των Πανελλήνιων αγώνων και οι γενναίοι αγωνιστές των εθνικών αγώνων δημιουργήθηκαν στο ίδιο μέρος στις παλαισטרές και στους στίβους, και σ’ αυτούς τους χώρους ωφείλονται τα υπέροχα Ελληνικά επιτεύματα.

Έπειτα, εξέφρασε τέσσερις προτάσεις για την ανάπτυξη του τοπικού αθλητισμού. Πρότεινε, λοιπόν να κατασκευασθούν γυμναστήρια σε όλα τα μεγάλα επαρχιακά κέντρα σε χώρους που θα παραχωρήσουν οι Δήμοι, να ασκείται συνεχής επίβλεψη ή ακόμα να θεσπιστούν νόμοι για να σταματήσουν τα έκτροπα και οι ασχήμιες των γηπέδων του κλασσικού αθλητισμού αλλά πολύ περισσότερο του ποδοσφαίρου. Ακόμα, θα έπρεπε μέσω υποχρέωσης του νόμου, κάθε ποδοσφαιρικό Σωματείο να διατηρεί παράλληλα και τμήμα κλασσικού αθλητισμού με τουλάχιστον έξι αθλητές σε τουλάχιστον τρία αγωνίσματα και στο ημίχρονο του ποδοσφαιρικού αγώνα να γίνεται η διεξαγωγή των αγωνισμάτων του στίβου. Ο αρθρογράφος θεωρεί ότι θα αποτελούσε κίνητρο για τους νεαρούς αθλητές του στίβου να τους παρακολουθήσουν πολλοί περισσότεροι θεατές απ’ ότι αν οι αγώνες ήταν μονάχα του στίβου που συνήθως έχει λιγότερους θεατές, ειδικά στην επαρχία. Και τελευταία πρόταση είναι σ’ αυτά τα μικρά γυμναστήρια της επαρχίας με αφορμή διαφόρων εορταστικών εκδηλώσεων, να διεξάγονται αθλητικοί αγώνες με τη συμμετοχή μαθητών απ’ τα τριγύρω σχολεία γιατί έτσι τα επαρχιακά γυμναστήρια θα αποτελέσουν φυτώρια για αθλητές που αργότερα θα λάβουν μέρος στους Πανελλήνιους αγώνες. Και γιατί όχι και στους Ολυμπιακούς αγώνες, το οποίο στην ουσία αποτελεί υψηλό στόχο των αθλητών αλλά και όσων παλεύουν για την ανάπτυξη του αθλητισμού (ΚΗΡΥΞ, 30 Μαΐου 1981 Σ.3).

Τα βίαια επεισόδια, τα έκτροπα και οι βανδαλισμοί ήταν αποτέλεσμα των ανταγωνισμών των αθλητικών Σωματείων και ειδικά αυτών του ποδοσφαίρου, έχουν πολλή μεγάλη ιστορία. Παρ’ ότι οι εκάστοτε κυβερνήσεις έπαιρναν προληπτικά μέτρα με διακοπή πρωταθλημάτων, η αφαίρεση πόντων των ομάδων, το ποδόσφαιρο είχε ήδη συνδεθεί με την "παθολογική νευρικότητα» την κακή ανατροφή και τον ατίθασο χαρακτήρα των παικτών. Γενικότερα, ο αθλητισμός έπρεπε να εξυγιανθεί και να προοδεύσει για να διακριθούν οι ντόπιοι αθλητές σε Πανελλαδικούς αγώνες διότι ειδικά οι Κρητικοί αθλητές ήταν «οι ωραιότεροι και οι πιο ρωμαλέοι Έλληνες» (Ζαϊμάκης, 2008: 409).

Η επιτυχία των Βενιζελίων συνεχίστηκε και την επόμενη χρονιά, τόσο σε οργανωτικό επίπεδο όσο και απ’ τον αριθμό των ρεκόρ που σημειώθηκαν. Το αυξημένο ενδιαφέρον των αθλητών του Κέντρου και του νησιού, οι οποίες ήταν πάνω από 200 συντέλεσε στο μεγάλο συναγωνισμό μεταξύ των αθλητών και την επίτευξη αρκετών ρεκόρ, επιπρόσθετα συμμετείχαν πολύ μεγάλα ονόματα πρωταθλητών, πολλοί από τους οποίους κατέβηκαν αποφασισμένοι να βελτιώσουν τα ατομικά τους ρεκόρ και να βελτιώσουν τα Πανελλήνια ρεκόρ όπως Δελφώτης, Ιερισιώτης, Στεφανόπουλος, Καπερώνης, Σακελαριάδης,

Μινουδής, Μακρυγιάννης, Κούρτης, Περιστερης, Σακοράφα, Τζίτζιρα, Γιαννακίδου, Πανταζή, Σαύροδη, Χατζοπούλου, Τρουμπούκη, Σταμέλου και Κωνσταντινίδου.

Τα 34^α «Βενιζέλεια διοργάνωσε ο Α.Ο. ΚΥΔΩΝ με την έγκριση του ΣΕΓΑΣ στις 22 και 23 Μαΐου και διεξήχθησαν στα πλαίσια της γιορτής της Μάχης της Κρήτης. Στο πρόγραμμα εμφανήστικαν πάλι πληθώρες εκδηλώσεις, εκτός από τις καταθέσεις των στεφάνων, πραγματοποιήθηκε ανάπτυξη του ιστορικού της Μάχης της Κρήτης στο αεροδρόμιο του Μάλεμε που συνοδεύτηκε από ρίψη αλεξιπτωτιστών, μουσική συναυλία από τις ένοπλες Δυνάμεις και τον Δήμο Χανίων, δεξιώσεις, έκθεση ζωγραφικής στο φουαγιέ του Δημαρχίου από το Ζωγράφο Κ. Α. Γόντικα, αφιέρωμα στο ραδιόφωνο με τραγούδια της Ασπασίας και του Παύλου Παπαδάκη τα οποία αναφέρονται στη γιορτή αλλά και φοκλορικό φεστιβάλ με ποντιακό συγκρότημα (Γιουγκοσλαβία, Σέρρες, Γιάννενα, Πέραμα) ακόμα συμμετείχαν και Κρητικόπουλα που διαμένουν στο Λεκανοπέδιο Αττικής (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑΝΕΑ, 20 Μαΐου 1982 Σ.8).

Εκτός από τους Πρωταθλητές της Εθνικής Ομάδας συμμετείχε ο Πανελλήνιος, ο Ολυμπιακός, ο Ηρακλής, το Παλαιό Φάληρο, η ΑΕΚ, ο Εθνικός, ο ΠΑΟΚ και η Καλαμπάκα για πρώτη φορά, ο Παναθηναϊκός, όλη η Εθνική Ενόπλων, Γ.Σ. Καρδίτσα, Φιλοθέη, το Κερατσίνι, το Ναύπλιο, η Κηφισιά και πάρα πολλές ομάδες (ΚΗΡΥΞ, 25 Μαΐου 1982 Σ.1). Την καλύτερη εμφάνιση πραγματοποίησε η Πρωταθλήτρια Ελλάδος στον ακοντισμό η Σ. Σακοράφα με 68,86μ., η καλύτερη φετινή στον κόσμο και 6^η καλύτερη όλων των εποχών, ο Πανάγος στο άλμα εις ύψος με 2,21μ. νέο ρεκορ Σταδίου και η καλύτερη φετινή στην Ελλάδα. Επίσης σημείωσαν Παγκρήτια ρεκόρ οι Φιλανδράκης στον δρόμο 100μ. εφήβων με 10,5 δεύτερα, Διάκος στο δρόμο 400μ. ανδρών με 48,1 δεύτερα, Γιώργος Πετράκης στο δρόμο 1.500μ. ανδρών με 3,43 δεύτερα και Γιάννης Πετράκης στο δρόμο 1.500μ. εφήβων με 3,50 δεύτερα, Μπακατσάκη στο δρόμο 100μ. μετ' εμποδίων γυναικών με 17,7 δεύτερα και φαγγε στη δισκοβολία γυναικών με 34,24 (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 25 Μαΐου 1982 Σ.8).

Αρνητικά σχόλια προκάλεσε η διεξαγωγή Ειρηνοδομίας από το μνημείο της Μάχης της Κρήτης στο Γαλατά ως το Εθνικό Στάδιο η οποία προτάθηκε απ' την Επιτροπή της Ειρήνης Ν. Χανίων και της Κοινότητας του Γαλατά.

Η ενέργεια αυτή ήταν συμβολική, επειδή συνέπεσε η Μάχη της Κρήτης με τα «Βενιζέλεια» και είχε σκοπό να υπογραμμίσει την ανάγκη της διαφύλαξης της Ειρήνης σαν αγαθό των ανθρώπων. Άλλωστε την παγκόσμια ειρήνη εξυπηρετεί από την

αρχαιότητα ο αθλητισμός (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 20 Μαΐου 1982 Σ.8). Αρθρογράφος όμως της εφημερίδας ΚΥΡΗΞ χαρακτήρισε την Ειρηνοδρομία, Κομμουνιστική ενέργεια η οποία έδωσε πολιτική χροιά στους αθλητικούς αγώνες ενώ πάντα απείχαν απ’ τα πολιτικά τεκτονόμενα. Και επίσης θα έπρεπε να μιμηθούν το παράδειγμα του Σοβιετικού στρατηγού που εξαπέλυσε σφοδρή επίθεση κατά της σοβιετικής νεολαίας για τον λόγο ότι δείγματα ειρηνευτικής ιδεολογίας άρχισαν να εκδηλώνονται σ’ αυτή, ενώ όταν τα ειρηνευτικά κινήματα αφορούν τις δυτικές χώρες η Μόσχα τα υποδαυλίζει (ΚΗΡΥΞ, 23 Μαΐου 1982 Σ.1).

Το 1983 χιλιάδες θεατές είχαν την ευκαιρία να απολαύσουν από κοντά τα «μεγαθήρια» του Ελληνικού και Ρώσσιου στίβου. Τα «Βενιζέλεια» που διοργανώθηκαν για συνεχόμενη χρονιά απ’ τον Αθλητικό Σύλλογο του ΚΥΔΩΝ αποτέλεσαν το μεγαλύτερο αθλητικό γεγονός του ’83. Για ακόμη μία χρονιά πήραν χαρακτήρα διεθνές μίτιγκ, συμμετείχαν Έλληνες και Ελληνίδες πρωταθλητές, Σοβιετικοί Ολυμπιονίκες και Παγκόσμιοι ρέκορντμαν και ρεκορντγούμαν. Οι Έλληνες αθλητές ξεπέρασαν τις 200 συμμετοχές από 30 Αθλητικούς Συλλόγους του κέντρου και της επαρχίας.

Το ενδιαφέρον για συμμετοχή στους αγώνες ήταν μεγαλύτερο αλλά οι περιορισμένοι οικονομικοί πόροι και το επίπεδο των αγώνων ανάγκασαν τον ΚΥΔΩΝ να βάλει κατά κάποιον τρόπο ορισμένα όρια στις συμμετοχές των αθλητών (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ Νέα, 18 Μαΐου 1983 Σ.8).

Ο τοπικός Τύπος υποστηρίζει ότι την πρώτη μέρα παρακολούθησαν 3.000 θεατές ενώ τη δεύτερη ημέρα 8.000. Οι ανακοινώσεις των προηγούμενων ημερών προέτρεπαν τους φιλάθλους για την έγκαιρη αγορά των εισητηρίων, παρ’ όλα αυτά αρκετοί έμειναν εκτός γηπέδου εξ’ αιτίας της πρωτοφανής κοσμοσυρροής (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ, 24 Μαΐου 1983 Σ.8). Φαίνεται πως το ενδιαφέρον των φίλων του στίβου και φιλάθλων αυξήθηκε με την παρουσία της Εθνικής Ομάδας της Σοβιετικής Ένωσης, η οποία ήταν στα Χανιά για προετοιμασία (Εθνική Φωνή, 24 Μαΐου 1983 Σ.6).

Παρούσα του Γενικού Γραμματέα Αθλητισμού Κ. Κουλούρη, ο Πρωθυπουργός κ. Παπανδρέου, οι Μητροπολίτες Κυδωνίας και Αποκορώνου και Κισσάμου και Σελίνου, οι Αντιδήμαρχοι κ.κ.Βλησίδης και Δασκαλάκης και των λοιπών Αρχών της πόλης και χιλιάδων θεατών έγινε η επίσημη έναρξη των αγώνων με το τελετουργικό για να επακολουθήσει η διεξαγωγή των αγωνισμάτων. Λίγο πριν ξεκινήσουν, το λόγο έλαβε ο κ. Κουλούρης που μεταξύ των άλλων μίλησε, για το νόημα των αγώνων και ότι αποτελεί στόχο της Κυβέρνησης η ανάπτυξη του αθλητισμού και πρόσθεσε πως οι «Βενιζέλεια»

έχουν όλες τις προϋποθέσεις για να γίνουν Βαλκανικοί (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 22 Μαΐου 1983 Σ.4).

Για πρώτη φορά έλαβαν μέρος αθλήτριες στο «Βενιζέλειο» δρόμο και για δεύτερη φορά πραγματοποιήθηκε η Ειρηνοδρομία, μία συμβολική μεταφορά της φλόγας της Ειρήνης από το μνημείο των Πεσόντων στο Γαλατά, στο Εθνικό Στάδιο και είναι αφιερωμένο στη μνήμη του Πρωταθλητή και “μάρτυρα” της Ειρήνης , όπως τον χαρακτήρισαν οι εφημερίδες, Γρηγόρη Λαμπράκη (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 20 Μαΐου 1983 Σ.8).

Το ενδιαφέρον όλων των θεατών ήταν στραμένο στην παγκόσμια ρεκορντγούμεν στον ακοντισμό Σ. Σακοράφα και στη νικήτρια των Πανευρωπαϊκών Α. Βερούλη. Οι οποίες σημείωσαν 72μ. που είναι το καλύτερο ρεκόρ του ακοντισμού στον κόσμο εκείνη τη χρονιά και 3^η επίδοση όλων των εποχών στον κόσμο και 68,58μ. Αντίστοιχα η δεύτερη καλύτερη επίδοση στον κόσμο εκείνη τη χρονιά. Όμως, η έκπληξη ήρθε από τον Π. Πανάγο που κατέρριψε δύο φορές το Πανελλήνιο ρεκόρ στο άλμα εις ύψος. Πρώτα με 2,23μ. Κατέρριψε το ρεκόρ του Πατρώνη και έπειτα το ξανακατέρριψε με 2,25μ.. Πολύ καλή εμφάνιση έκαναν ο Στρατος στοδρόμο των 100μ. με 10,43 δεύτερα του οποίου οι επιδόσεις και του Πανάγου ξεσήκωσαν τους 3.000 θεατές περίπου. Η Σ.Πανταζή στο δρόμο 100μ. μετ’ εμποδίων με 13,71 δεύτερα καλύτερη επίδοση της τριετίας, η Β. Παναγιωτοπούλου – Κοτζιά στη δισκοβολία με 50μ. εργαζόμενη μητέρα δύο παιδιών, η Ζ. Μιχαήλ στο δρόμο 100μ. με 11,91 δεύτερα και έγινε η 4^η στην Ελλάδα, η Βίκτωρος στο άλμα εις ύψος δημιούργησε Παγκύπριο ρεκόρ με 1,70μέτρα. Τέλος διακρίθηκε ο Παπουτσής στον δρόμο 800μ. με 1,49,56 δεύτερα και στο δρόμο των 5.000μ. ο Κουμπουρας με 14,00,11 λεπτά και ο Ανδριόπουλος με 14,05,25 λεπτά. Απ’ την ομάδα των Σοβιετικών αθλητών εντυπωσιακή βολή πέτυχε ο Λιτβινωφ στη σφυροβολία με 83,10 εκ. ρεκόρ σταδίου επιβεβαιώνοντας την παγκόσμια κλάση του και ο Κ. Βολκώφ στο επί κοντώ με 5,30μ. (Αθλητική Ηχώ, 23 Μαΐου 1983 Σ.4).

Για ακόμη μία φορά κακή κριτική δέχτηκε η Ειρηνοδρομία από τις τοπικές εφημερίδες, μία εκ των οποίων είναι ιδρυτής ο κ. Μητσοτάκης. Ενώ το καθαρά αθλητικό τους μέρος παραδέχονται ότι σημείωσε εξαιρετική επιτυχία. Σε αρκετά άρθρα λοιπόν εκφράζουν το θυμό τους, γιατί θεωρούν ότι η πορεία της ειρήνης δεν είχε θέση σε καθαρά αθλητικούς αγώνες η οποία κατάφερε να καπελώσει τις αθλητικές εκδηλώσεις επειδή ακυρώθηκε το αγώνισμα του δρόμου 4x100μ. για να γίνει η πορεία, ότι αποτελεί ιεροσυλία και ύβρης από τους διοργανωτές προς τη μνήμη του Μεγάλου Εθναρχη Ε. Βενιζέλου και προς τους θεατές διότι πήγαν να παρακολουθήσουν αγώνες και όχι κομματική εκδήλωση. Ακόμα,

θεωρείται ότι το ΠΑΣΟΚ και το ΚΚΕ, κατηλεύτηκαν τους αγώνες για να τιμηθεί ο κ. Παπανδρέου και ο Λαμπράκης ενώ κάτι τέτοιο δεν είχε γίνει ούτε με τη Δικτατορία του Παπαδόπουλου και αφήνουν υπόνοιες ότι η πορεία έγινε για να ευχαριστήσουν τους Σοβιετικούς αθλητές γιατί παράλληλα ακουγόntonταν συνθήματα κατά της Αμερικανικής Βάσης (ΚΗΡΥΞ, 24 Μαΐου 1983 Σ.1).

Επιπρόσθετα, καυτηριάζεται η παρουσία του κ. Παπανδρέου στις αθλητικές εγκαταστάσεις των Χανίων «κάνοντας την πολιτική του....» για το λόγο ότι το κόμμα του ΠΑΣΟΚ ήταν πολέμιο στα αθλητικά έργα που είχε αναγγείλλει η Ν. Δημοκρατία όσο ήταν στην Κυβέρνηση και δύο χρόνια με την παρούσα διακυβέρνηση δεν έχει ούτε μία δραχμή για τον αθλητισμό του Νόμου, ενώ οι ανάγκες του όλο και αυξάνονται (ΚΗΡΥΞ, 25 Μαΐου 1983 Σ.1,Σ.8).

6^ο Κεφάλαιο. Η τέταρτη περίοδος των “Βενιζέλειων”: Η αναβάθμιση των “Βενιζέλειων” αγώνωνσε Διεθνές μητιγκ κατηγορίας EuropeansAthleticsOutdoorclassicMeeting από το 1984 έως το 2019

Το 1984, οι προσπάθειες του ΑΟ ΚΥΔΩΝ με την ενεργή συμπαράσταση των συνδιοργανωτών του καρποφόρησαν και τα «Βενιζέλεια» αποτέλεσαν Διεθνή συνάντηση Κλασσικού Αθλητισμού υπό την αιγίδα της Ευρωπαϊκής Ομοσπονδίας Στίβου της Κατηγορίας EuropeansAthleticsOutdoorClassicMeetings. Η αναβάθμιση αυτή των αγώνων σήμαινε περισσότερη εξειδίκευση στις ειδικές υπηρεσίες στα εξής: φιλοξενία, διαδίκτυο, δημόσιες σχέσεις, πρωτόκολλα, απονομές, εκφωνήσεις κ.α. στο μάρκετινγκ όπως η προώθηση και προβολή των αγώνων, οι χορηγίες, τελετή έναρξης και λήξης οι διαφημίσεις κ.α., στις Τεχνικές Υπηρεσίες στα εξής: εγκαταστάσεις, ο εξοπλισμός, η καθαριότητα κ.α., στο Λογιστήριο για τα οικονομικά θέματα, τις προμήθειες, τις πληρωμές κ.α. καθώς και στην αγωνιστική διαδικασία όπως στους διαιτητές, στους κριτές, στη Γραμματεία, την Τεχνική σύσκεψη κ.α. Ακόμα η διοργάνωση έπρεπε να πληρεί κάποιες προδιαγραφές που αφορούσαν τον αριθμό των αγωνισμάτων και των ξένων αθλητών, τις

τεχνικές εγκαταστάσεις όπως ο αριθμός των διαδρομών, των καθισμάτων στις κερκίδες, συγκεκριμένο προϋπολογισμό κόστους και χρηματικών επάθλων, δωρεάν διαμονή στους αθλητές και προπονητές, τηλεοπτική αναμετάδοση, καθώς και να υπάρχει επίσημη ιστοσελίδα με σύνδεσμο (Μπροτζάκη, 2011: 20: 31).

Χάρη στην οικονομική ενίσχυση του ΣΕΓΑΣ και τη συνδρομή τοπικών παραγόντων των Χανίων, διεξήχθησαν οι 36^{οι} «Βενιζέλαιοι» αγώνες στίβου. Ενώ τα «Βενιζέλαιοι» του 1984 είχαν μπει στο διεθνές καλεντάρι και με την έγκριση της Γ.Γ.Α. κλήθηκαν αθλητές από ξένες χώρες αλλά και η Εθνική ομάδα στίβου Ελλάδας και Κύπρου με συνολικά 300 αθλητές περίπου, με αποτέλεσμα τα έξοδα της διοργάνωσης να εκτοξευθούν. Όμως η Γ.Γ.Α. την τελευταία στιγμή με τηλεγράφημά της στις 14.05.1984, δηλαδή πέντε μέρες πριν την διεξαγωγή γνωστοποίησε στη διοργανώτρια αθλητική ομάδα του ΚΥΔΩΝ ότι δεν θα χρηματοδοτήσει τη διοργάνωση των αγώνων, γεγονός που συνέβαινε πρώτη φορά. Η οργανωτική Επιτροπή αντιμετωπίζοντας άμεσα το ζήτημα της ματαίωσης των αγώνων απευθύνθηκε σε τοπικούς αθλητικούς παράγοντες και στο Νομάρχη Χανίων κ. Λουκάκη οι οποίοι συνέβαλλαν στην κάλυψη των εξόδων της διοργάνωσης. Πέρα από την πολύ σημαντική επιχορήγηση του ΣΕΓΑΣ η οποία ανήλθε στο ποσό των 700.000 χιλ. δρχ. (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 17 Μαΐου 1984 Σ.22).

Οι αγώνες για ακόμη μία χρονιά είχαν τον χαρακτήρα διεθνούς μήτιγκ, αφού έλαβαν μέρος οι αθλητές της Εθνικής Γαλλίας, της Λαϊκής Δημοκρατίας της Γερμανίας, της Κύπρου και της Ελλάδας. Για τους αθλητές της Ελλάδας αποτέλεσαν προολυμπιακό τεστ εν όψει των Ολυμπιακών αγώνων του Λος Άντζελες, και για την οργανωτική Επιτροπή, τεστ για την επιτυχία των «Βενιζελείων» βάση της οποίας θα εξαρτιώταν η συμμετοχή περισσότερων χωρών στο μέλλον. Στην προσπάθεια αυτή να καθιερωθούν ως Διεθνές μήτιγκ βελτιώθηκε η ποιότητα των συμμετοχών των Ελλήνων πρωταθλητών στίβου οι οποίοι επιδιώκουν υψηλές επιδόσεις και ρεκόρ (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 16 Μαΐου 1984 Σ.12).

Στην τελετή έναρξης, παρευρέθηκαν ο Νομάρχης Χανίων κ. Λουκάκης, ο σεβασμιώτατος Κυδωνίας και Αποκορώνου κ. Ειρηναίος, ο Πρόεδρος του ΣΕΓΑΣ κ. Κατσιμπάρδης, οι βουλευτές Μιχελογιάννης και Σκουλάκης, ο Δήμαρχος κ. Κατσανεβάκης, ευρεία αντιπροσωπεία του Αθηναϊκού Τύπου, εκ των οποίων ήταν και τηλεοπτικό συνεργείο της ΕΡΤ και χιλιάδες φίλαθλοι. Λίγο πριν ξεκινήσουν οι αγώνες πήρε το λόγο ο Πρόεδρος του ΚΥΔΩΝ κ. Βαρδάκης ο οποίος επεσήμανε τη σημασία των

αγώνων και τόνισε πως καταβάλλεται προσπάθεια ώστε κάθε χρόνο η οργάνωσή τους να είναι καλύτερη, έπειτα κήρυξε την έναρξη ο κ. Λουκάκης (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 28 Μαΐου 1984 Σ.12).

Οι αγώνες έλειξαν με πολύ μεγάλη επιτυχία, καθώς σημειώθηκαν πολλά ρεκόρ. Η Α. Βερούλη εντυπωσίασε με τη βολή της στο ακόντιο με 72,70μ., τρίτη καλύτερη φετινή επίδοση στον κόσμο και ανέβασε την αισιοδοξία της για τη μάχη των Ολυμπιακών Αγώνων αφού πέρασε το όριο για τη συμμετοχή της, η Γ. Τρουμπούκη σημείωσε Πανελλήνιο ρεκόρ στο δρόμο των 800μ. με 2,04,21 λεπτά. Η Πανταζή εντυπωσίασε στο δρόμο των 100μ. με 11,85 δεύτερα αλλά και ο Καλογιάννης στο δρόμο των 400μ. με 46,60 δεύτερα. Καλή επίδοση σημείωσαν και οι Παναγιωτοπούλου στη δισκοβολία με 50,26μ., ο Γκαζιος στο δρόμο των 200μ. με 21,29 δεύτερα, ο Π. Κρεμασιώτης στη σφύρα με 69,48μ. ενώ στο ίδιο αγώνισμα ο Ρωσσίδης σημείωσε ρεκόρ Κύπρου (Αθλητική Ηχώ, 21 Μαΐου 1984 Σ.8). Απ’ τους αθλοθέτες ξεχώρισε το βαρύτιμο κύπελλο του Βενιζέλειου δρόμου που πρόσφερε το Διοικητικό Συμβούλιο του Επιμορφωτικού και Εκπολιτιστικού Συλλόγου Ν. Χανίων Μελβούρνης – Βικτωρίας (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 18 Μαΐου 1984 Σ.1).

Για τρίτη συνεχόμενη χρονιά στα πλαίσια της Μάχης της Κρήτης και των «Βενιζελείων» έγινε η μεταφορά της φλόγας της Ειρήνης από το Μουσολείο του Αλικιανούως το Εθνικό Στάδιο Χανίων και την επόμενη μέρα προσυνέδριο της Ειρήνης. Την φετινή χρονιά όμως δεν εξέφρασαν αρνητική κριτική οι τοπικές εφημερίδες, Εθνική Φωνή και Κήρυξ, όπως το 1982 και το 1983, αλλά ούτε και θετικές, δεν ανέφεραν καθόλου τα «Βενιζέλεια» (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 20 Μαΐου 1984 Σ.12).

Το 1985, διακόσιοι μεγάλοι αθλητές και πρωταθλητές από την Ελλάδα, την Κύπρο, τη Λιβύη και την Αλγερία πήραν μέρος στα 37^α «Βενιζέλεια». Επιβεβαιώνεται έτσι ότι ο θεσμός των «Βενιζελείων» είχε πια καταξιωθεί στη συνείδηση των Ελλήνων ενώ η διεθνής του ακτινοβολία τους μεγάλωνε συνέχεια. Η παρουσία των ξένων αθλητών τόνωνε σημαντικά αυτό το ετήσιο αθλητικό μίτιγκ που κάθε χρόνο, βελτιωνόταν και φιλοδοξούσε να γίνει ετήσιος Ευρωπαϊκός αθλητικός θεσμός. Επιπρόσθετα, η προσέλευση των Χανιωτών φιλάθλων όλο και γινόταν πιο μαζική τα τελευταία χρόνια με τις θερμές εκδηλώσεις και την αθρόα συμμετοχή τους, συνέβαλαν αποφασιστικά στο ποιοτικό ανέβασμα του θεσμού.

Τους αγώνες τίμησαν με την παρουσία τους ο Νομάρχης Χανίων κ. Λουκάκης ο οποίος κήρυξε την έναρξη των αγώνων, ο Δήμαρχος κ. Κατσανεβάκης, ο Πρόεδρος Δημ.

Συμβουλίου κ. Πισσαδάκης, ο Πρόεδρος και Αντιπρόεδρος του ΣΕΓΑΣ κ. Κατσιμπάρδης και Μισακλίδης και ο Αντιδήμαρχος κ. Βλησίδης (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 26 Μαΐου 1985 Σ.1). Οι αθλητές είχαν ως κίνητρο ότι βάση των επιδόσεών τους θα γινόταν η επιλογή για να συμμετέχουν στην Εθνική Ομάδα. Αυτοί που ξεχώρισαν με τις επιδόσεις τους ήταν ο Λίβυος άλτης Αμαέλ Σαλάμ Μασουμάντ στο μήκος με 8,03μ. ο Γ. Βαμβακάς στο δρόμο των 400μ. μετ’ εμποδίων με 50,57 δεύτερα, ο Κ. Στράτος στο δρόμο των 100μ. με 10,56 δεύτερα, ο Δ. Μίχα στο τριπλούν με 16,79μ. ο Α. Παπαδημητρίου στο ακοντισμό με 75,48μ. κ. Μιχαλόπουλος στο άλμα εις ύψος με 2,20μ. και ο Δ. Εμμανουηλίδης στη δισκοβολία με 52,72μ. επίδοση που ξεπερνά το όριο των 52μ. για τους Πανευρωπαϊκούς της Ανατολικής Γερμανίας (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 28 Μαΐου 1985 Σ.11).

Στο πρόγραμμα των αγώνων περιλαμβάνονταν πάλι η καθιερωμένη πια Ειρηνοδρομία από τις φυλακές της Αγιάς, τόπος θυσίας των αγωνιστών στην περίοδο της Κατοχής. Στόχος της ήταν να τονιστεί η αντίθεση του Κρητικού λαού στον πόλεμο, στα πυρινικά όπλα, στο φασισμό και η θέλησή του για ειρήνη και ζωή. (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 24 Μαΐου 1985 Σ.12).

Το 1986 στα «Βενιζέλεια» συνέχισαν να προσελκύουν το ενδιαφέρον των αθλητών, αφού οι κλιματολογικές συνθήκες των Χανίων τους επέτρεπαν να δοκιμάσουν τις δυνάμεις τους και να προετοιμαστούν για τις άλλες εθνικές και διεθνείς συναντήσεις. Έτσι, πολλοί ήταν οι πρωταθλητές από άλλες χώρες που εκδήλωσαν ενδιαφέρον για τους αγώνες ανάμεσά τους αυτοί της Κύπρου, της Σοβιετικής Ένωσης, της Πολωνίας, της Βουλγαρίας, της Λαϊκής Δημοκρατίας της Γερμανίας αλλά και 73 Σύλλογοι απ’ όλη την Ελλάδα (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 17 Μαΐου 1986 Σ.11). Ο αριθμός των αθλητών έφτασε τους 350 παράγοντας που αύξησε κατά πολύ τα έξοδα της διοργάνωσης. Τοπική εφημερίδα, τρεις μέρες πριν τους αγώνες καλούσε τους Χανιώτες φιλάθλους να στηρίζουν τον θεσμό με την αγορά εισιτηρίων, η οποία αποτελεί το κυριότερο έσοδο για να καλυφθούν τα έξοδα των αγώνων. Ο διοργανωτής των «Βενιζελίων» Α.Ο.ΚΥΔΩΝ, αντιμετώπιζε σοβαρό οικονομικό πρόβλημα. Για την εύρεση οικονομικών πόρων το Δ.Σ. του Α.Ο.ΚΥΔΩΝ είχε στραφεί προς όλες τις κατευθύνσεις. Για τον σκοπό αυτό, είχε στείλει σχετική επιστολή στο Νομαρχιακό Συμβούλιο Χανίων (ΚΗΡΥΞ, 21 Μαΐου 1986 Σ.8). Αργότερα σε δήλωσή του ο Πρόεδρος του ΚΥΔΩΝ είπε ότι, φέτος αντιμετώπισαν πάρα πολλές δυσκολίες, κυρίως λόγω της μεγάλης συμμετοχής των αθλητών. Ευτυχώς όμως υπήρξε συγκινητική συμπαράσταση απ’ τον υφυπουργό κ. Βαλυράκη, προσωπική παρουσία και βοήθεια απ’ τον Υφυπουργό κ. Κριαρά, υποστήριξη απ’ τον Πρόεδρο του ΣΕΓΑΣ κ. Κατσιμπάρδη και

τον Αντιπρόεδρο κ. Ρεγκούκο, που βρισκόταν όλη τη βδομάδα πριν τους αγώνες στα Χανιά για να αντιμετωπιστούν και να λυθούν όλα τα προβλήματα που προέκυπταν ακόμα, αρωγή απ’ το Δήμαρχο των Χανίων, τους συνεργάτες του, την Εφορία του Σταδίου, του Τύπου και των φίλων του ΚΥΔΩΝ (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 25 Μαΐου 1986 Σ.7).

Τα 38^α «Βενιζέλεια» τελικά, με τη σημαντική βοήθεια όλων διεξήχθησαν με απόλυτη επιτυχία. Βέβαια, παρά την άρτια οργάνωση και διεξαγωγή τους δε σημειώθηκαν μεγάλες επιδόσεις απ’ τους αθλητές που συμμετείχαν. Στις δύο ημέρες των αγώνων πραγματοποιήθηκε μόνο ένα Πανελλήνιο ρεκόρ στο δρόμο των 5.000μ. στις γυναίκες απ’ την Δ. Παπασπύρου με 9,32,60 λεπτά, η οποία ετοιμάζεται να συμμετέχει με αξιώσεις στους Πανευρωπαϊκούς της Στουτγάρδης στο δρόμο των 10.000μ. και ένα Παγκύπριο ρεκόρ στο μήκος ανδρών απ’ τον Μ. Ροδοσθένους με 7,86μ.. Παρ’ όλα αυτά ξεχώρισε και η «μονομαχία» Σακοράφα – Βερούλη στην οποία επικράτησε η δεύτερη με βολή 64,30μ. στο ακόντιο ξεπερνώντας το όριο συμμετοχής για τους Πανευρωπαϊκούς αγώνες, αλλά την πρωτιά στο αγώνισμα κέρδισε η ανατολικογερμανίδα Αλεξάνδρα Μπεκ με 66,52μ. (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 27 Μαΐου 1986 Σ.7).

Στα πλαίσια των «Βενιζελίων» διεξήχθησαν και δύο αγώνες ποδηλασίας με συμμετοχή 70 αθλητών από 20 Σωματεία απ’ όλη την Ελλάδα στις 17 Μαΐου. Την πρώτη μέρα ήταν ο αγώνας 95 χλμ., της κατηγορίας των εφήβων και 110 χλμ της κατηγορίας των ανδρών, η δεύτερη μέρα πειλάμβανε δύο σιρκουί στην πόλη (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 17 Μαΐου 1986 Σ.11).

Την έναρξη των αγώνων κήρυξε ο υφυπουργός Πολιτισμού κ. Σ. Βαλυράκης ενώ παρευρέθηκαν ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Κυδωνίας και Αποκορώνου κ. Ειρηναίος, ο αρχηγός του κόμματος Φιλελευθέρων κ. Ν. Βενιζέλος, οι Βουλευτές Χανίων κ. Σ. Μιχελογιάννης, ο κ. Μ. Σκουλάκης, ο κ. Χ. Καρατζάς, οι Νομάρχες Χανίων και Λασιθίου κ. Μ. Παντουβάκης και κ. Γ. Τζανακάκης, ο Δήμαρχος Χανίων κ. Γ. Κατσανεβάκης, άλλοι επίσημοι και χιλιάδες φίλαθλοι (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 27 Μαΐου 1986 Σ.7).

Η άρτια διοργάνωση των «Βενιζελίων» στο πέρας των τελευταίων ετών είχε σαν αποτέλεσμα να περιληφθούν το 1987 για πρώτη φορά στο διεθνές αθλητικό καλεντάρι, που αποτελούσε επιτυχία των διοργανωτών, Α.Ο.ΚΥΔΩΝ, Δήμου Χανίων και ΣΕΓΑΣ. Ο στόχος της διοργάνωσης των 39^{ων} «Βενιζελίων» ήταν η ποιοτική τους αναβάθμιση. Έτσι οι συμμετοχές εκείνη τη χρονιά από ξένα κράτη έφτασαν τις 15 και οι αθλητές που συμμετείχαν ήταν υψηλού επιπέδου. Σ’ αυτό συνέβαλε βέβαια η πολύ καλή οργάνωση των αγώνων, η επαρκή χρηματοδότησή τους που ανήλθε στα 10 εκατ. δρχ. από την Γενική

Γραμματεία Αθλητισμού για τον σωστό εξοπλισμό του Εθνικού Σταδίου Χανίων, το κοινό που όπως κάθε χρονιά συμμετείχε μαζικά αλλά και το ευνοϊκό κλίμα της πόλης. Μελλοντικός στόχος αποτελούσε η ένταξη των «Βενιζελείων» στα μίτιγκγκραν-πρι, γι' αυτό το λόγο ήρθαν εκπρόσωποι από την Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία για να τους παρακολουθήσουν (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 16 Μαΐου 1987 Σ.11).

Οι χώρες που συμμετείχαν ήταν η Ανατολική Γερμανία, η Βραζιλία, το Κατάρ, η Τζαμαϊκά, η ΗΠΑ, το Βέλγιο, η Σοβιετική Ένωση, η Πολωνία, η Βουλγαρία, η Δυτική Γερμανία, η Αίγυπτος, η Κύπρος, η Πορτογαλία, η Γαλλία και η Ουγγαρία (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 21 Μαΐου 1987 Σ.7).

Η πρωτοτυπία των 39^{ων} «Βενιζελείων» αποτέλεσε το τριήμερο διεξαγωγής τους. Την πρώτη μέρα έλαβαν μέρος παμπαίδες και πανκορασίδες, οι οποίοι πέρασαν από προκριματικούς. Στόχος της διοργάνωσης αυτής ήταν η προσέλκυση της νεολαίας στο Στάδιο και στον αθλητισμό. Την επόμενη μέρα αγωνίστηκαν όλοι οι Έλληνες αθλητές των Σωματείων με σχετικά καλές επιδόσεις, εκτός της εθνικής ομάδας. Και την τρίτη μέρα έγινε το διεθνές μίτιγκ, στο οποίο πήραν μέρος όλες οι χώρες και η Εθνική Ελλάδος. Οι αγώνες ήταν αφιερωμένοι στην Ειρήνη και τη φιλία των λαών (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 16 Μαΐου 1987 Σ.11).

Βέβαια, το αποκορύφωμα των αγώνων ήταν η τρίτη μέρα, η οποία συγκέντρωσε τους περισσότερους φιλάθλους που γέμισαν το Στάδιο ασφυκτικά και είχαν την ευκαιρία να παρακολουθήσουν σκληρές αναμετρήσεις στα περισσότερα αγωνίσματα (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 24 Μαΐου 1987 Σ.11). Λίγα απ' τα σπουδαία ονόματα που έδωσαν το παρόν είναι ο Μάικλ Παουελ παγκόσμιος ρέκορντμαν, ο Γερμανός ΓκερτΝαγκερ στο ύψος, ο Τζαμαϊκανός ΜπέρτΚάμερον στο δρόμο 400μ., η ΟυγγαρέζαΚαταλίνΧάρται στο ακόντιο, οι Αμερικανοί Ντ. Κένγουορθ στο επί κοντώ και Μπ. Γουίλιαμς στα εμπόδια. Από τους Έλληνες η Ν. Μπακογιάννη σημείωσε Πανελλήνιο ρεκορ στο ύψος με 1,87μ. πολύ καλή εμφάνιση έκαναν οι Κ. Μιχαλόπουλος στο ύψος με 2,24μ. ο Θ. Καλογιάννης παρά τον υψηλό πυρετό, στο δρόμο των 200μ. με 21,42 δεύτερα, η Α. Βερούλη στο ακόντιο με 62,46μ.. Πολύ καλές θέσεις πέτυχαν στο διεθνές μίτιγκ, μέσα στην εξάδα, οι αθλητές του ΚΥΔΩΝ. (ΚΗΡΥΞ, 26 Μαΐου 1987 Σ.11).

Την έναρξη των αγώνων κήρυξε ο Γενικός Γραμματέας Αθλητισμού κ. Σαρρής. Άλλοι επίσημοι που τίμησαν με την παρουσία τους ήταν ο Βουλευτής και Πρόεδρος του ΣΕΓΑΣ κ. Γ. Κατσιμπάρδης, ο Δήμαρχος Χανίων κ. Κατσανεβάκης, ο Υπουργός Αθλητισμού κ.

Βαλυράκης και άλλοι πολλοί. Στα πλαίσια των «Βενιζελλίων» έλαβε χώρα η Ειρηνοδρομία από την Αγιά ως το Στάδιο, πολυμελές παιδικό συγκρότημα χόρεψε Κρητικούς χορούς του κ. Θ. Ξηρουχάκη και έκθεση φωτογραφίας από τον δημοσιογράφο Δημήτρη Ποντικούλη στο κλειστό στάδιο Χανίων από φωτογραφικά ντοκουμέντα για Κρητικούς Ολυμπικόνικες αθλητές στίβου υπό την αιγίδα του ΣΕΓΑΣ για την επέτειο των 90 ετών απ’ την ίδρυσή του (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 24 Μαΐου 1987 Σ.11).

Τα «Βενιζέλλαια» όλη τη δεκαετία του ’80 έχουν μία ανοδική πορεία από άποψη οργανωτική, συμμετοχής μεγάλων αθλητών παγκοσμίου επιπέδου, οικονομικής στήριξης του Υπουργείου Αθλητισμού, του ΣΕΓΑΣ και του Δήμου Χανίων, στήριξης των αθλητών καθώς και διεθνής προβολής τους. Έτσι, τα 40^α «Βενιζέλλαια», αποτέλεσαν ένα σπουδαίο αθλητικό γεγονός, το καλύτερο διεθνές μίτιγκκ στην Ελλάδα με μεγάλο κύρος και αίγλη. Επιπρόσθετα, επειδή διεξήχθησαν την ημέρα της 47^{ης} επετείου της Μάχης της Κρήτης, αποτέλεσε φόρος τιμής στους ήρωες νεκρούς αγωνιστές του Κρητικού λαού ενάντια στο φασισμό για την Λευτεριά, τη Δημοκρατία και την Ειρήνη (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 20 Μαΐου 1988 Σ.11).

Με στόχο την βαθύτερη θεμελίωση και ανάπτυξη του αθλητισμού στην Κρήτη μία μέρα πριν τα 40^α «Βενιζέλλαια» πραγματοποιήθηκαν οι Παγκρήτιοι Αγώνες Δημοτικών Σχολίων με τη συμμετοχή 150 περίπου αθλητών και αθλητριών. Στους «Βενιζελλίους» αγώνες συμμετείχαν ολυμπιονίκες και παγκόσμιοι πρωταθλητές από 14 χώρες. Συμμετείχαν αθλητές και αθλήτριες από τη Σοβιετική Ένωση, τη Λ.Δ. Γερμανία, την Λ.Δ. Βουλγαρία, την Λ.Δ. Πολωνία, τη Γαλλία, τη Μ. Βρετανία, τη Λ.Δ. Ρουμανία, τη Σ.Δ. Τσεχοσλοβακία, τη Λ.Δ. Ουγγαρία, την Αλγερία, την Αυστρία, την Κύπρο, την Ιταλία και το Ισραήλ. ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 18 Μαΐου 1988 Σ.11).

Την έναρξη του διεθνές μίτιγκκ κήρυξε ο Υφυπουργός Αθλητισμού Σ. Βαλυράκης, τονίζοντας ότι τα «Βενιζέλλαια» αποτελούν ένα σημαντικό θεσμό και πιστεύει ότι σύντομα η Ελλάδα θα κάνει εντονότερη την παρουσία της στους Παγκόσμιους στίβους. Έπειτα, χαιρετισμούς απηύθυνε ο Γενικός Γραμματέας του Δ.Σ. του ΚΥΔΩΝ και μέλος του Δ.Σ. του ΣΕΓΑΣ Ν. Νικηφοράκης, κρατήθηκε ενός λεπτού σιγή στη μνήμη του Ε. Βενιζέλου και ξεκίνησε η τελετή έναρξης των αγώνων με τοπικούς χορούς από το συγκρότημα του Θ. Ξηρουχάκη. Πολλοί ήταν οι επώνυμοι που παρακολούθησαν τους αγώνες μεταξύ των άλλων ο κ. Μπρι Πρέσβης της Λ.Δ. Γερμανίας, ο Περιφερειάρχης Κρήτης Μ. Λουκάκης, ο Νομάρχης Χανίων Μ. Μπριλάκης, ο μόνιμος Γενικός Γραμματέας των Βαλκανικών Αγώνων κ. Σπας Σπασώφ, ο Τεχνικός εκπρόσωπος της Ευρωπαϊκής Ομοσπονδίας κ.

Βίκτωρ Φιρεα, ο Πρόεδρος του ΚΥΔΩΝ Α. Μαρκαντωνάκης και άλλοι πολλοί (Τα Σπορ της Κυριακής, 23 Μαΐου 1988 Σ.1).

Το Εθνικό Στάδιο για ακόμη μία φορά αποδείχθηκε ότι προσφέρεται για ρεκόρ. Ένας ανατολικογερμανός, ο ΟύλφΤίμερμαν σημείωσε μεγάλο παγκόσμιο ρεκόρ στη σφαιροβολία με 23,06μ. ο οποίος αποθεώθηκε απ’ τους χιλιάδες θεατές. Θαυμάσιες επιδόσεις σημείωσαν ο Ρ. Κολάσα στο άλμα επί κοντώ με 5,50μ. ο Γ. Σούλτ στη δισκοβολία με 67,04μ., ο Ο. Μπάγιερ στη σφαιροβολία με 21,58μ. ο Β. Σιντορένκο στη σφυροβολία με 79,42μ. και ο Ντ. Μιχέλ στον ακοντισμό με 82,78μ. Αλλά και οι αθλήτριες σημείωσαν πολύ καλές επιδόσεις όπως η Π. Φέλκε στον ακοντισμό με 76,80μ. νέο ρεκορ Σταδίου η Χ. Χάικε στη σφαιροβολία με 21,27μ., η Χλέμα και Βιλούντα στη δισκοβολία με 72,02 μ. και 70,80μ. αντίστοιχα (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 24 Μαΐου 1988 Σ.11).

Μετά το πέρας των Αγώνων ο Υφυπουργός Αθλητισμού κ. Βαλυράκης, δήλωσε ότι την επόμενη χρονιά, το 1989 τα «Βενιζέλια» θα περιλαμβάνουν και άλλα αθλήματα με Πανελλήνιες και Διεθνείς συμμετοχές όπως ναυταθλητικά αγωνίσματα και σκοποβολή. Ακόμα, δήλωσε πως βελτιώθηκε η λειτουργικότητα του Εθνικού Σταδίου με την ανακατασκευή του ταρτάν, με την αγορά του απαραίτητου εξοπλισμού και οργάνων για να αντιμετωπιστούν οι ανάγκες της διεξαγωγής των διεθνών αγώνων. Καθώς και με την επισκευή αίθουσας για να καλύπτονται οι ανάγκες των βαρέωναθλημάτων (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 24 Μαΐου 1988 Σ.11).

Για τη διεξαγωγή των 41^{ων} «Βενιζελίων» η διοργανώτρια ομάδα ο ΑΟ ΚΥΔΩΝ έμελλε να αντιμετωπίσει δυσκολίες και προβλήματα την τελευταία στιγμή. Ενώ η ημερομηνία τέλεσης των διεθνών αγώνων ήταν προκαθορισμένη ένα χρόνο ο ΣΕΓΑΣ με έγγραφό του, τρεις μέρες πριν την διεξαγωγή τους κοινοποίησε στον ΑΟ ΚΥΔΩΝ (ημερ.εγγράφου 17-5-89) την απόφασή του να μεταθέσει την ημερομηνία τους από 20 Μαΐου στις 21 Μαΐου εξ’ αιτίας της ύπαρξης από χρόνιων λόγων. Και με ένα δεύτερο έγγραφό του επισήμανε ότι η παραπάνω απόφαση έχει ήδη γνωστοποιηθεί απ’ τον ΣΕΓΑΣ στα δεθνή όργανα και ομοσπονδίες κάνοντας και όλες τις απαραίτητες ενέργειες (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 19 Μαΐου 1989 Σ. 17).

Μετά την γνωστοποίηση του εγγράφου του ΣΕΓΑΣ όπου διαστρεβλώνει τη θέση του ΑΟ ΚΥΔΩΝ και οριστικοποιεί «Πραξικοματικά» την μετάθεση της ημερομηνίας των «Βενιζελίων» υπέβαλαν παραιτήσεις απ’ τα αξιώματά τους στο Δ.Σ. για λόγους αξιοπρέπειας. Ο Α’ Αντιπρόεδρος κ.κ.Βιρβιδάκης, ο Ταμείας, κ. Γ. Ζαγουράκης, ο

Ειδ.Γραμμ. Έφορος Ενόργανης Γυμναστικής κ. Εμμ. Αγγελάκης, ο Έφορος Άρσης Βαρών κ. Κ. Μαυρακάκης και επίσης ο κ. Βιρβιδάκης από μέλος Εφορίας Σταδίου για τους ίδιους λόγους (ΚΗΡΥΞ, 19 Μαΐου 1989 Σ. 5). Ακόμα, αντιδράσεις προήλθαν και απ’ τον Δήμο. Ο Δήμαρχος Χανίων γνωστοποίησε στην τοπική Εφημερίδα ΧΑΝΙΩΤΙΚΑΝΕΑ έγγραφό του στο οποίο απευθύνεται στην Υπουργό Πολιτισμού κ. Μελίνα Μερκούρη ζητώντας την παρέμβασή της για την απροτροπή έστω και την τελευταία στιγμή της μεταφοράς γιατί κάτι τέτοιο θα έδειχνε ασέβεια στη διεθνή αθλητική κοινότητα για την μη τήρηση των ημερομηνιών της τέλεσης των Διεθνών αγώνων καθώς και οργανωτική προχειρότητα (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 17 Απριλίου 1989 Σ.13).

Βέβαια, δεν άργησαν να εκφραστούν αντιρρήσεις και αντιδράσεις από το λαό των Χανίων, το Δημοτικό Συμβούλιο, τη ΝΟΔΕ της Νέας Δημοκρατίας και του Συνασπισμού της Αριστεράς, οι οποίοι πιστεύουν πως η αλλαγή της ημερομηνίας των «Βενιζελίων» αποτέλεσε άθλια μεθόδευση και εξυπηρετούσε κομματικές σκοπιμότητες. Ο πρωθυπουργός κ. Παπανδρέου είχε προεκλογική κομματική φέστα στο ηράκλειο την προγραμματισμένη μέρα των αγώνων, με σκοπό να μην εμποδιστεί κάποιος οπαδός του ΠΑΣΟΚ να παρευρεθεί στην ομιλία του αλλά και να μπορέσει ο ίδιος να κυρήξει τους 41^{ους} «Βενιζέλειους» πράξη που θα βελτίωνε την δημοτικότητά του στην πόλη των Χανίων, άλλαξε αυθέρετα η ημερομηνία απ’ τον ΣΕΓΑΣ (ΚΗΡΥΞ, 19 Μαΐου 1989 Σ.1, Σ.5).

Τα κύρια επιχειρήματα της ρητής ομόφωνης αντίδρασης όλων, ήταν ότι η πράξη αυτή αποτέλεσε ασέβεια προς την μνήμη του Εθνάρχη Ε. Βενιζέλου που προσπάθησαν να καπηλευτούν τους αγώνες και να τους μετατρέψουν σε πορεκλογικήκαμμπάνια, ότι η μεταφορά αυτή θα αποτελούσε σπατάλη εκατοντάδων εκατομμυρίων δημοσίου χρήματος διότι θα έπρεπε να αποζημιωθούν οι ξένοι αθλητές και ότι υπονομεύθηκε η αξιοπιστία και η αίγλη του Α.Ο.ΚΥΔΩΝ διεθνώς (ΚΗΡΥΞ, 19 Μαΐου 1989 Σ.1,Σ.5).

Δεδομένων των δυσκολιών, τελικά το διεθνές μήτινγκ ήταν επιτυχημένο από οργανωτικής πλευράς με αρκετές συμμετοχές από ξένες χώρες που άγγιξαν τις είκοσι και με σχετικά καλές επιδόσεις για το μήνα Μάιο, ο οποίος πάντα είναι η αρχή της προετοιμασίας τόσο των Ελλήνων όσο και των ξένων αθλητών. Πανελλήνιο ρεκόρ σημείωσε η Ν. Μπακογιάννη στο άλμα εις ύψος γυναικών με 1,89μ. και η Μ. Βαλσαμίδου στο δρόμο 400μ. με 54,44 δεύτερα στην κατηγορία των νεανίδω. Ρεκόρ σταδίου πέτυχε ο Δυτικογερμανός ΧάουερτΟυολφικ στο δρόμο των 100μ. με 10,39 δεύτερα και ρεκόρ διαδρομής Βενιζελείου δρόμου πέτυχε ο Γ. Πετράκης με 31,28 λεπτά. Τους αθλητές

καταχειροκρότησαν θερμά 4.000 φίλαθλοι (Τα Σπορ της Κυριακής, 22 Μαΐου 1989 Σ.1, Σ.2).

Τελικά τους αγώνες τίμησαν με την παρουσία τους τοπικές και στρατιωτικές αρχές, πολιτευτές της περιοχής καθώς και ο Υφυπουργός Δημοσίας Τάξης κ. Σ. Βαλυράκης, ο αναπληρωτής Υπουργού Υγείας Πρόνοιας και Αρχηγός κόμματος των Φιλελευθέρων κ. Μ. Σκουλάκης, ο Πρόεδρος του ΣΕΓΑΣ κ. Σ. Μολυβας, ο Πρόεδρος του ΟΑΠ κ. Γ. πρασιανάκης και η Αντιπρόεδρος της Επιτροπής Ολυμπιακών αγώνων της Πολωνίας και Ολυμπιονίκης κ. ΙρεναΣεβισκα.

Αρκετά αισθητή ήταν η απουσία της Ελληνικής Τηλεόρασης 1 και 2. Αξίζει να σημειωθεί ότι τα τελευταία έξι χρόνια δεν είχε λείψει ούτε μία φορά. Το 1989 όμως, παρά τα λεγόμενα περί αναβάθμισης των αγώνων παρά τα διαφημιστικά σποτς που είχαν υποβληθεί από αυτήν, η μη παρουσία της χαρακτηρίστηκε ως μοϊκοτάζ και ως τιμωρία προς τον ΚΥΔΩΝ, για την άρνησή του να μεταφερθεί η ημερομηνία των αγώνων. Το γεγονός αυτό χαρακτηρίστηκε απ’ τον τοπικό τύπο ως απαράδεκτο και προκλητικό (ΚΗΡΥΞ, 23 Μαΐου 1989 Σ.11)

Το 1990η παρουσία των πρώην παγκοσμίων ρέκορντμαν Ολυμπιονικών, Ευρωπαϊκών Πρωταθλητών και των υπολοίπων αθλητριών και αθλητών έμελε να ενθουσιάσει και να συγκινήσει τους φίλους του κλασικού αθλητισμού με τις επιδόσεις τους. Η συμμετοχή των μεγάλων αυτών ονομάτων, καταξίωνε χρόνο με το χρόνο το Διεθνές μίτιγκ των «Βενιζέλαιων» και έκανε την πόλη των Χανίων ακόμα πιο γνωστή σε εθνικό και διεθνές επίπεδο (ΚΗΡΥΞ, 1 Ιουνίου 1990 Σ.17).

Η οργάνωση των αγώνων έγινε από τον ΚΥΔΩΝ με την καθιερωμένη συμπαράσταση απ’ τον ΣΕΓΑΣ Κρήτης και τον Δήμο Χανίων υπό την αιγίδα Υπουργείου Πολιτισμού. Την έναρξη των αγώνων κήρυξε ο Γενικός Γραμματέας Αθλητισμού κ. Σ. Σφακιανάκης αφού αρχικά διάβασε τον χαιρετισμό της Υφυπουργού Πολιτισμού κ. Φάνης Πάλη Πετραλιά, η οποία εξέφραζε τη λύπη της που δεν μπορούσε να παρευρεθεί στους αγώνες. Έπειτα, καλωσόρισε τους αθλητές, παράγοντες, προπονητές και φιλάθλους. Στην έναρξη των «Βενιζελείων» παρευρέθηκαν άπασες τοπικές Αρχές, στρατιωτικές, πολιτικές και θρησκευτικές 4000 φίλαθλοι καθώς και είκοσι δημοσιογράφοι από κανάλια και εφημερίδες (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 3 Ιουνίου 1990 Σ.20).

Στους αγώνες σημειώθηκαν οχτώ ρεκόρ σταδίου και ένα εθνικό στα εξής αθλήματα, άλμα επί κοντό (εθν.ρεκορ), στο δρόμο των 100 μ., 400μ., 400. μετ’ εμποδίων, στο άλμα εις μήκος, στο τριπλούν, στο δρόμο των 110 μ. μετ’ εμποδίων στους άντρες και στις

γυναίκες, στο άλμα εις ύψος και στο δρόμο των 100μ. μετ’ εμποδίων, όλα από ξένους αθλητές. (Τα Σπορ της Κρήτης, 4 Ιουνίου 1990 Σ.1).

Ανάμεσα στους 4.000 φιλάθλους υπήρχαν και πάρα πολλοί μαθητές για τους οποίους η είσοδος ήταν ελεύθερη. Με σχετική επιστολή προς τους Διευθυντές των σχολείων του Νομού Χανίων, ο Πρόεδρος του Α.Ο. ΚΥΔΩΝ τόνιζε την σημαντικότητα της προσέλευσης και παρουσίας των μαθητών στους αγώνες ως όφελός τους (ΚΗΡΥΞ, 1 Ιουνίου 1990 Σ.7). Συχνά στους αγώνες προκειμένου να γεμίσουν οι κερκίδες με θεατές δίνονταν δωρεάν εισιτήρια σε σχολεία ή σε ορφανοτροφεία.

Ενδιαφέρον είχε η συνέντευξη των διοργανωτών σε τοπική εφημερίδα. Σε σχολιασμό για την επιλογή της ημερομηνίας διεξαγωγής των «Βενιζελίων» ο Τεχνικός Σύμβουλος του ΣΕΓΑΣ κ. Β. Παπαδημητρίου είπε ότι η ημερομηνία αυτή εξυπηρετεί πρώτον οικονομικά διότι αφ’ ενός θα έχουν προηγηθεί άλλα διεθνές μήτιγκ στην Ευρώπη, αφ’ ετέρου τα έξοδα μετάβασης των αθλητών θα είναι πολύ μικρότερα. Στο σημείο αυτό παρενέβει ο Πρόεδρος του ΚΥΔΩΝ, ο οποίος τόνισε ότι δεν πρέπει να ξεφεύγουν απ’ τις 2 Ιουνίου κάθε χρόνου, διότι αυτό δεν εξυπηρετεί ιστορικά τον εορτασμό των «Βενιζελίων» σε μία προσπάθειά του να μην χάσουν οι αγώνες την συμβολικότητά τους αφού σχεδόν όλες τις χρονιές διεξάγονταν με τον εορτασμό της Μάχης της κρήτης και έπειτα απ’ το μνημόσυνο του Ε. Βενιζέλου. Ακόμα ο Τεχνικός Σύμβουλος του ΣΕΓΑΣ δήλωσε πως η επιτυχία των «Βενιζελίων» και οι επιδόσεις που σημειώνονται καθορίζονται απ’ τα χρήματα που διατίθενται κάθε φορά απ’ την Γ.Γ.Α. με τα οποία πληρώνονται οι μεγάλοι πρωταθλητές για να λάβουν μέρος (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 2 Ιουνίου 1990 Σ.17). Τα οικονομικά έπαθλα και απολαβές, φανερώνουν την διείσδυση μιας μορφής υβριδικής εμπορευματοποίησης στον χώρο του αθλητισμού. Το άθλημα του στίβου τα τελευταία χρόνια της δεκαετίας του ’80 και αρχές του ’90 διακρίνεται από την διευρυμένη επαγγελματοποίηση και εμπορευματοποίησή του με τη λογική της συνεργασίας με τηλεοπτικά και ραδιοφωνικά ΜΜΕ, χορηγίες από εταιρίες και επιχειρήσεις.

Τα 43^α «Βενιζέλια» στίβου διεξήχθησαν στα ίδια πλαίσια με την προηγούμενη χρονιά. Σε ένα κατάμεστο Στάδιο με τους φιλάθλους να ξεπερνούν τις 3.000 οι οποίοι προσήλθαν για να θαυμάσουν τους Έλληνες πρωταθλητές αλλά ακόμα περισσότερο για τους ξένους παγκοσμίου κλάσεως αθλητές. Το 1990 οι αγώνες για τους ξένους αθλητές αποτέλεσε ευκαιρία για να τεστάρουν την κατάσταση. Βρίσκονται σύμφωνα με τις επιδόσεις τους, σαν τέστ για την αγωνιστική τους κατάσταση εν όψει των αγώνων του Μπρούνο Ζαούλι

και παράλληλα για του Έλληνες πρωταθλητές ήταν μία ευκαιρία να διεκδικήσουν την πολυπόθητη πρόκριση για τους ίδιους αγώνες (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 29 Μαΐου 1991 Σ.17). Στα 43^α «Βενιζέλεια» σημειώθηκαν πέντε καινούργια ρεκόρ αγώνων και μία ισοφάριση παγκοσμίου ρεκόρ.

Στην ποιότητα αυτή των αγώνων και στη μαζική προσέλευση των μεγάλων αθλητών του στίβου συντέλεσε η έκτακτη επιχορήγηση για αθλητικούς σκοπούς με απόφαση του Προέδρου της Γ.Γ.Α. κ. Βιρβιδάκη, στους αθλητικούς Συλλόγους του Νομού Χανίων. Στον ΚΥΔΩΝ συγκεκριμένα δόθηκαν 1.250.000 δρχ. (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 31 Μαΐου 1991 Σ.18).

Πλέον τα «Βενιζέλεια» θεωρούνται η 13^η μεγαλύτερη διεξαγωγή διεθνές μήτιγκ στην Ευρώπη, ανάμεσα σε 68 χρόνια τώρα, και τα οποία άντεξαν στο χρόνο. Το κόστος των αγώνων για το 1992 έφτασε τα 42 εκατομύρια το οποίο κάλυψε μόνο η Γ.Γ.Α. με την πολύτιμη βοήθεια του ΣΕΓΑΣ, της Πολιτείας, του Δήμου Χανίων και εννοείται κάποιων επιχειρηματιών.

Ο λόγος που έχουν αυτή την επιτυχία είναι ότι έχουν συνδεθεί τόσο με την δράση και τη ζωή του Βενιζέλου, με την γιορτή της Μάχης της Κρήτης όσο και με την υπόθεση της ειρήνης και τη φιλία μεταξύ των λαών. Την επιτυχία τους και τη σημαντικότητά τους μαρτυρά το γεγονός ότι τα 44^α «Βενιζέλεια» ήταν κριτήριο για την συγκρότηση της αποστολής, η οποία θα λάμβανε μέρος στους Ολυμπιακούς αγώνες στη Βαρκελώνη. Επιπρόσθετα, υπήρξε η μεγάλη καινοτομία της τηλεοπτικής κάλυψης από το κανάλι ET1. Κατά τη διάρκεια της εκπομπής «Μέσα και έξω από τα γήπεδα» (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 29 Μαΐου 1992 Σ.13).

Αξιοσημείωτη είναι η εμφάνιση του πρώτου αθλητή στο Βενιζέλειο δρόμο του Γ. Πετράκη ο οποίος προσήλθε στην απονομή μεταλλείου με την παραδοσιακή Κρητική φορεσιά. Θύμησε την κίνηση του Σ. Λούη στην 1^η αναβίωση των Ολυμπιακών αγώνων ο οποίος στην απονομή του μεταλλείου φορούσε την εθνική ενδυμασία. Η εμφάνιση του Πετράκη δήλωνε την αποσύνδεσή του από την σωματική επίδοση και ταυτόχρονα επιβεβαίωνε την θέση του ως τοπικό σύμβολο (Κουλούρη, 1997: 115). Μια απάντηση προς το θεσμό των «Βενιζελείων» που είχε φύγει απ' το πλαίσιο των τοπικών αγώνων, αργότερα των πανελληνίων και τώρα ήταν Διεθνές μήτιγκ με τους προβολείς στραμμένους στους ξένους αθλητές.

Κάποια απ' τα πιο σημαντικά ονόματα των Ελληνικών συμμετοχών ήταν η Β. Πατουλίδου, η Ν. Μπακογιάννη, η Ν.Γκαβερα, ο Κ. Κεντέρης, ο Κ. Κουκοδήμος, ο Χ.

μελέτογλου, η α. Βερούλη, ο Λ. Παπακώστας και ο Δ. Κοκοτης (ΚΗΡΥΞ, 2 Ιουνίου 1993 Σ.6).

Το 1993 μία έκπληξη επιφύλαξε ο ΣΕΓΑΣ στον ΑΟΚΥΔΩΝ και στον αθλητισμό της Κρήτης. Βάση του τοπικού Τύπου εξαιτίας της κόντρας του Προέδρου του ΣΕΓΑΣ Κ. Μολυβα και της Γ.Γ.Α. του κ. Βιρβιδάκη, ο πρώτος προσπάθησε να υποβαθμίσει τους Διεθνείς αγώνες. Ενώ, ο κ. Μολύβιος είχε δηλώσει πως θα προσκληθούν ξένοι αθλητές. Στη συνέχεια έστειλε προσκλήσεις στις Βαλκανικές Ομοσπονδίες και έπειτα τις ακύρωσε γιατί όπως δήλωσε δεν έλαβε από την Γ.Γ.Α. τα χρήματα που είχε ζητήσει για να καλυφθούν τα έξοδα των αγώνων. Ακόμα, ο ΣΕΓΑΣ αρνήθηκε να δώσει γραπτή άδεια στην Γ.Γ.Α. να καλέσει ξένους αθλητές έτσι, έλαβαν μέρος 203 Έλληνες αθλητές – αθλήτριες και 25 Κύπριοι (Τα Σπορ της Κυριακής, 24 Μαΐου Σ.1).

Ο ΑΟ ΚΥΔΩΝ στην προσπάθειά του να προσελκύσει μεγάλα ονόματα πρωταθλητών και να σημειωθούν καινούργια ρεκόρ, παράγοντας που θα ισχυροποιούσε την αίγλη των αγώνων, ανακοίνωσε πως σε περίπτωση κατάρριψης Πανελλήνιου ρεκόρ ο αθλητής ή η αθλήτρια θα λάμβανε 60.000 δρχ. σε περίπτωση ισοφάρισης 30.000 δρχ. ακόμα, χρηματικό ποσό θα λάμβαναν και οι τρεις πρώτοι αθλητές (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 5 Ιουνίου 1993 Σ.16).

Πολύ σημαντική ήταν η προσφορά του πρώην πρωταθλητή του στίβου και προέδρου της Γ.Γ.Α. κ. Βιρβιδάκη ο οποίος είχε ενισχύσει οικονομικά και με έργα το θεσμό των «Βενιζελείων», των ΚΥΔΩΝ αλλά και την γενικότερη ανάπτυξη του αθλητισμού στην Κρήτη. Λίγο πριν τους αγώνες ανακοίνωσε ότι ξεκινούν οι διαδικασίες για νέο χλοοτάπητα στο Στάδιο (ΚΗΡΥΞ, 5 Ιουνίου 1993 Σ.13).

Το 1994, τα «Βενιζέλεια» συνεχίζουν να οργανώνονται και να διεξάγονται όλο και περισσότερο σύμφωνα με τα κριτήρια των Διεθνών αγώνων αφού η περσινή προσπάθεια του ΣΕΓΑΣ να υποβαθμίσει τα «Βενιζέλεια» απέτυχε “βρίσκοντας απέναντί” του ενωμένους την Τοπική Αυτοδιοίκηση της Πόλης Χανίων, το Διοικητικό Συμβούλιο του ΑΟ ΚΥΔΩΝ, το Δήμο Μουρνιών, τα Πολιτικά Κόμματα, τους εκπρόσωπους του Τοπικού ΣΕΓΑΣ και τους εκπροσώπους του Σταδίου. Έτσι, παρά τα πενυχρά ποσά που δόθηκαν από την Γ.Γ.Α., περίπου 10 εκατομμύρια δρχ. τα οποία καλύπτουν μόνο τις απολαβές των αθλητών, τα εισιτήριά τους και τη διαμονή τους, ο μάνατζερ των αγώνων Β. Παπαδημητρίου, έκανε μεγάλες προσπάθειες να φέρει μεγάλους αθλητές (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 2 Ιουνίου 1994 Σ.18). Επιπλέον κίνητρο για τους Έλληνες αθλητές αποτέλεσε η πρόταση απ’ τον Σύνδεσμο Ελλ. Προπονητών στον ΣΕΓΑΣ να δώσει 5 εκατομμύρια

στους αθλητές, που θα διακρίνονταν στα 46^α «Βενιζέλεια» (ΚΗΡΥΞ, 5 Ιουνίου 1994 Σ.19).

Ο ανταγωνισμός που ένιωθε το Δ.Σ. του ΚΥΔΩΝ από την επιτυχία της διεξαγωγής των Βαρδινογιάννειων, πλέον ήταν μεγάλος και αποτέλεσε θετικό κίνητρο για την βελτίωση των Βενιζελίων με αποτέλεσμα το κόστος των αγώνων να ανέλθει στα 40 εκατομμύρια δρχ. και οι χώρες που έλαβαν μέρος να φτάσουν τις 23 (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 3 Ιουνίου 1994 Σ.17).

Την επόμενη χρονιά ο Α.Ο. ΚΥΔΩΝ καταφέρνει να αναβαθμίσει ακόμα περισσότερο το θεσμό των «Βενιζελίων» μέσω της πολύ καλής οργάνωσης των αγώνων και της συμμετοχής αστραφτερών αθλητών. Βέβαια, αυτό δεν θα ήταν εφικτό χωρίς την χορήγηση των 40 εκατομμυρίων δραχμών από την Γ.Γ.Α. αλλά και τη στήριξη του χορηγού των αγώνων το ξενοδοχείο LOUISMALEMEBEACH.

Επιπρόσθετα, στην αναβάθμιση των «Βενιζελίων» συντέλεσε το Πανελλήνιο ρεκόρ της ν. Ξάνθου στο άλμα εις μήκος με 6,87 μ. (ΚΗΡΥΞ, 6 Ιουνίου 1995 Σ.18).

Οι ξένοι αθλητές και αθλήτριες που έλαβαν μέρος στα 48^α «Βενιζέλεια» ανέβασαν το επίπεδο του συναγωνισμού με αποτέλεσμα να βοηθήσουν τους Έλληνες αθλητές – αθλήτριες να σημειώσουν τρία Πανελλήνια ρεκόρ. Τα ρεκόρ σημειώθηκαν από την Α. Κελεσίδου, την Ν. Ξάνθου και τον Κ. Γκατσιούδη. Ένα έξτρα κίνητρο για τις επιδόσεις των Ελλ. Αθλητών αποτέλεσε ότι βάση των ρεκόρ τους μπορεί να έπιαναν τα όρια για την Ολυμπιάδα της Ατλάντα (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 8 Ιουνίου 1996 Σ.31).

Το 1997 φαίνεται να υπάρχει πρόβλημα στις αμοιβές των Ελλήνων αθλητών και στα έσοδά τους ή ίσως να διεκδικούσαν τις αμοιβές των ξένων αθλητών. Κάτι τέτοιο γίνεται φανερό απ’ τη συζήτησή τους με τους οργανωτές των 49^{ων} «Βενιζελίων» και τον Πρόεδρο του ΣΕΓΑΣ Β. Σεβαστήζητώντας πλέον εκτός από τα πριμ επιδόσεων και πριμ συμμετοχής. Το παραπάνω σήμαινε πως τις επόμενες χρονιές οι οικονομικές απαιτήσεις θα ανέβαζαν ακόμα πιο ψηλά τον προϋπολογισμό των «Βενιζελίων» και η εύρεση ισχυρών χορηγών θα ήταν αναγκαία προκειμένου να μην χάσουν την αίγλη τους (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 31 Μαΐου 1997 Σ.31).

Παρά τα πολλά προβλήματα που δημιούργησε η προκλητική αδιαφορία της Πολιτείας καθώς είχε υποσχεθεί η Γ.Γ.Α. στον ΑΟ ΚΥΔΩΝ επιχορήγηση 10 εκατομ.δρχ. τα οποία δεν δόθηκαν ποτέ, και αντ’ αυτού χορηγήθηκαν τα «Βαρδινογιάνεια» με 90 εκατομμ. Δρχ., όλα λειτούργησαν άψογα. Σωτήριο ήταν το δάνειο που πήραν από την ΤΕΔΚ και η βοήθεια του χορηγού των 50^{ων} Βενιζελίων ο ΒΟ.Τ.Ε και οι Τοπικοί φορείς με την οποία

ανακατασκευάστηκε το Στάδιο και το ταρτάν αλλά και έδωσε την ώθηση στο θεσμό για να πάρει το κύρος που έπρεπε να έχει αφού βάση των επιδόσεων της πλειοψηφίας των αθλητών που αγωνίστηκαν χάρισαν την τέταρτη θέση στα «Βενιζέλεια» στην σχετική Λιόν της Ευρώπης με τα διεθνές μήτιγκ (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 27 Μαΐου 1998 Σ.39 και ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 30 Μαΐου Σ.39).

Η καινοτομία των αγώνων του 1998 ήταν η παρουσία του Δ. Ηλιάκη (speaker) ο οποίος έδωσε ένα έξτρα ενδιαφέρον στους 7.000 – 8.000 θεατές που παρακολούθησαν τα αγωνίσματα με τις συνεντεύξεις και τους σχολιασμούς των αθλητών βοήθησε το κοινό να επικεντρώσει το ενδιαφέρον του σε ό,τι αξιόλογο διαδραματιζόταν κάθε χρονική στιγμή (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 29 Μαΐου 1998 Σ.39). Ταυτόχρονα, γινόταν ζωντανή κάλυψη των αγώνων από τρία μεγάλα τηλεοπτικά κανάλια (ΚΗΡΥΞ, 28 Μαΐου 1998 Σ.21).

Το 1999 παρατηρείται πολύ ξεκάθαρα πλέον να επαναλαμβάνετε η ιστορία. Η κρατική στήριξη στον αθλητισμό να είναι αντιστρόφος ανάλογη με την ιδιωτική. Έτσι, οι υποσχέσεις των πολιτικών και της Γ.Γ.Α. για επιχορήγηση χρημάτων για τον θεσμό των «Βενιζελίων» πληθαίνουν χωρίς κάποιο αντίκρουσμα με αποτέλεσμα ο ΑΟ Κυδων να χρωστάει χρήματα για τη διεξαγωγή των «Βενιζελίων» των προηγούμενων χρόνων. Με την οικονομική στήριξη πολύ μεγάλων εταιριών όπως ο ΟΤΕ, η ΔΕΗ, η AirGreece, η Intersaz, η Panafon και ο Κασσιμάτης Α.Ε., ο Α.Ο.ΚΥΔΩΝ κατάφερε να φέρει κορυφαίους αθλητές από 36 χώρες και να ανεβάσει τα «Βενιζέλεια» στην 3^η θέση στη λίστα της Ευρώπης με τα Διεθνή μήτιγκ (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 24 Ιουλίου 1999 Σ.39).

Στα πλαίσια της διοργάνωσης των «Βενιζελίων» της απόδοσης φόρου τιμής και της δημιουργίας ιστορικών γεγονότων το 1991 βραβεύτηκε ο Ούτα Μπάγιερ Γερμανός παλαίμαχος σφαιροβόλος για την υπερπροσφορά του στον αθλητισμό. Το 1993 η Χρυσή Ολυμπιονίκης Β. Πατουλίδου και ο Πρόεδρος της Ομοσπονδίας στίβου Κύπρου κ. Κλεάνθης Γεωργιάδης, το 1994 ο Σοφία Σακοράφα με ειδικό έπαθλο για την προσφορά της στον αθλητισμό με το παγκόσμιο ρεκόρ της που σημειώθηκε στα Χανιά, την επόμενη χρονιά, ο αντιπρόεδρος τη Βουλγαρικής Ομοσπονδίας στίβου Κ., ο πρώην Αντιπρόεδρος του ΣΕΓΑΣ κ. Ρεγκούτος και το μέλος του Δ.Σ. του ΣΕΓΑΣ κ. Ξεκαλάκης. Η τιμήση και η λατρεία των ηρώων των σταδίων δεν είναι κάτι εφήμερο σύμφωνα με τον Morris (1982), τα ρεκόρ τους και οι επιδόσεις τους εξυμνούνται για χρόνια. Τα γεγονότα που διαδραματίζονται μέσα στον αγωνιστικό χώρο έχουν ιδιαίτερη σημασία καθώς καθιστούν τους αθλητές ημίθεους και δημιουργούν ισχυρά συναισθήματα στις κερκίδες. Ο μέσος φίλαθλος του στίβου αρκείται να πει για τον αθλητή – είδωλό του, μονάχα ότι «είναι

εκπληκτικός» αλλά τα συναισθήματά του δεν είναι λιγότερα από άλλους φιλάθλους που φτάνουν σε μεγαλύτερες εκδηλώσεις λατρείας (Morris, 1982: 339: 341).

Το 2000 αδυνατώντας να στηριχθούν οικονομικά τα «Βενιζέλεια» στην κρατική βοήθεια και όταν αυτή ερχόταν, παρουσίασαν μία επιπλέον ιδιαιτερότητα. Αρωγός στην προσπάθεια του ΑΟΚΥΔΩΝ και συνδιοργανωτής των αγώνων ήταν το ίδρυμα κόκκαλη που χάρη στην ενεργή συμπαράστασή του συμμετείχαν αρκετά από τα μεγαλύτερα ονόματα του παγκοσμίου στίβου από 40 χώρες και κατάφεραν τα «Βενιζέλεια» να σκαρφαλώσουν στην Α' θέση της λίστας με τα Διεθνές μήτιγκ και θέτωντας υπόψη για να εξελιχθεί σε γκραν-πρι της IAAF παγκοσμίου εμβέλειας (ΚΗΡΥΞ, 15 Ιουνίου 2000 Σ.29). Μέσα σε ένα κλίμα ευφορίας που δημιουργήθηκε μετά την ανάληψη των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004 από την Ελλάδα, πραγματοποιήθηκαν πολύ μεγάλες προσπάθειες απ' όλες τις αθλητικές διοργανώσεις στην Ελλάδα να έχουν οργάνωση και να αναδεικνύουν τις αρχές και τα ιδεώδη του αρχαίου Κάλους αθλητισμού. Σ' αυτό το πλαίσιο κινήθηκαν και τα «Βενιζέλεια» τα οποία ξεκίνησαν με μία εντυπωσιακή τελετή έναρξης στην οποία αθλητές του ΚΥΔΩΝ παρέλασαν με τις σημαίες από τις 40 χώρες που συμμετείχαν, τα κορίτσια του τμήματος ρυθμικής γυμναστικής πρόσφεραν όμορφο θέαμα εκτελώντας πρόγραμμα ασκήσεων και έκλεισαν με τελετή λήξης πλούσια σε βεγκαλικά και λείζερ (ΚΗΡΥΞ, 14 Ιουνίου 2000 Σ.21).

Την αναβάθμιση των «Βενιζελεων» που επιδίωκε και προσπαθούσε ο Α.Ο.ΚΥΔΩΝ όλα αυτά τα χρόνια εκτός το ότι τιμούσε τον Εθνάρχη Ε. Βενιζέλο είχε ως σκοπό να προβάλει έντονα τα Χανιά, την Κρήτη και την Ελλάδα σε όλο τον κόσμο, όπως έχει ξανααναφερθεί πιο πάνω η οποία προβολή έχει τουριστικά οφέλη και οικονομικά και ειδικά για την πόλη των Χανίων καθώς τα 52^α «Βενιζέλεια» προβλήθηκαν τηλεοπτικά σε όλη την Ελλάδα και σε 12 χώρες της Ευρώπης (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 14 Ιουνίου 2000 Σ.39).

Τα 52^α «Βενιζέλεια» ήταν η πρώτη ενέργεια που χρηματοδότησε το ίδρυμα Κοκκάλη στον αθλητισμό και με αυτό αφορμή ο κ. Κόκκαλης μετέβη στα Χανιά να παρακολουθήσει τους αγώνες με ποδοσφαιριστές του Ολυμπιακού και να βραβευτεί από την ΠΕΦΟ Χανίων (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 13 Ιουνίου 2000 Σ.39). Οι παραπάνω πράξεις φανερώουν τον σκοπό της επίσκεψης του Κ. Κοκκαλη που αποτελεί μία νέα πρακτική για τον πολιτισμικό επεκτατισμό της ομάδας του και για την αναζήτηση νέων φιλάθλων – καταναλωτών των προϊόντων της. Οι επικοινωνικές στρατηγικές της ομάδας του κ. Κοκκαλη προσπαθούν να ενισχύσουν τους συμβολικούς δεσμούς της με την πόλη αλλά

και να διαμορφώσει εξωστρεφή διαύλους επικοινωνίας επεκτείνοντας τη σφαίρα επιρροής τους σε υπερ- τοπικό περιβάλλον (Ζαϊμάκης, 2013: 42: 45).

Μέσα από μία σειρά προβλημάτων που αφορούν την συγκέντρωση χρημάτων για τη διοργάνωση ολοκληρώθηκαν οι ετοιμασίες και η διεξαγωγή των αγώνων. Οι χορηγοί που στήριζαν τα «Βενιζέλεια» το 2001 ήταν λιγότεροι ή όπως ο ΣΕΓΑΣ διέθεσε το ένα τρίτο του περσινού χρηματικού ποσού (ΚΗΡΥΞ, 1 Ιουνίου 2001Σ.29). Παρ' όλα αυτά τα 53^α «Βενιζέλεια» στέφθηκαν με απόλυτη επιτυχία από άποψη οργάνωσης, επιδόσεων των αθλητών (τέσσερις παγκοσμίου επιπέδου) αλλά και δυναμικής παρουσίας των θεατών η οποία δήλωσε πως τα «Βενιζέλεια» δεν είναι ένα απλό και συνηθισμένο διεθνές μήτιγκ.

Αίσθηση προκάλεσαν οι ομιλίες διευθύνων σύμβουλου του «Αθήνα 2004» κ. Γ. Σπανουδάκη, του Διευθ.Ολυμπιακού Εθελοντισμού Ο.Ε. Ο.Α. «Αθήνα 2004» κ. Σ. Παπακώστα και του Προέδρου του ΑΟ ΚΥΔΩΝ κ. Σ. Κουβάτσου για την συσχέτιση των «Βενιζελλίων» με τους Ολυμπιακούς αγώνες, για την επιτυχία των Ελληνικωνμήτιγκ τα οποία τεκμηρίωσαν το αίτημα ανάληψης των Ολυμπιακών Αγώνων από την Ελλάδα και τη σημασία του εθελοντισμού από μέλη αθλητικής ομάδας στους Ολυμπιακούς Αγώνες (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 6 Ιουνίου 2001 Σ.38).

Τα 54α «Βενιζέλεια» διεξήχθησαν με απόλυτη κανονικότητα, με συνδιοργανωτές το Δήμο Χανίων, τον ΣΕΓΑΣ, και για τρίτη χρονιά το ίδρυμα Κόκκαλη υπό την αιγίδα του ΕΟΤ, της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Χανίων και του Υφυπουργού Αθλητισμού κ. Κουράκη και με τον προϋπολογισμό να εκτοξεύεται στα 104 εκατ.δρχ. ενώ τα ρεκόρ μειώνονται αφού σημειώθηκαν μόλις δύο Πανελλήνια στο τριπλούν και στο δρόμο των 3.000μ. (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 1 Ιουλίου 2002 Σ.25). Πολύ ενθαρρυντική ήταν η συμμετοχή των 130 νεαρών αθλητών από Χανιά, Ρέθυμνο και Ηράκλειο λίγο πριν τους «Βενιζελλίους» καθώς απέδειξαν ότι στο μέλλον μπορούν να φέρουν μεγάλες διακρίσεις στην πόλη και στην χώρα γενικότερα (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 2 Ιουλίου 2002 Σ.39).

Το 2003 οι διοργανωτές είχαν να αντιμετωπίσουν κάποιες διαφορετικές δυσκολίες όπως των εγκαταστάσεων λόγω ανακατασκευής του Εθνικού Σταδίου αλλά και την άκαιρη από πλευράς φόρμας και προετοιμασίας όλων των αθλητών για το Παγκόσμιο Πρωτάθλημα και την Ολυμπιάδα του 2004 (ΚΗΡΥΞ, 10 Ιουνίου 2003 Σ.53). Παρ' όλα αυτά η τέλεση των 55^{ων} «Βενιζελλίων» διεξήχθη κανονικά με λιγότερα ρεκόρ. Ήταν αισθητό ότι χρόνο με το χρόνο οι αγώνες έχαναν λίγη απ' την λαμπρότητά τους και την αίγλη τους.

Πολύ καλή εντύπωση έκανε η συμπερίληψη στο πρόγραμμα των αγώνων το αγώνισμα της σκυταλοδρομίας των μαθητών και μαθητριών των Δημοτικών σχολείων ως ένα πρώτο

κίνητρο για την ενασχόληση των μικρών παιδιών με τον στίβο ή συνεχίστηκε και τις επόμενες χρονιές και ήταν πρόταση του Αντιδημάρχου και Προέδρου του ΔΑΟΧ κ. Γ. Βούρβαχη. Ακόμα, εντυπωσιακή ήταν η τελετή λήξης που περιλάμβανε Κρητική μουσική και πολλά βεγγαλικά αφού έδωσε μία παραδοσιακή νότα και μία γεύση της παραδοσιακής κουλτούρας σε ένα θεσμό που ολοένα προσπαθούσε να υιοθετήσει όλο και περισσότερα χαρακτηριστικά των διεθνών μίτινγκ και των ΓκραντΠρι (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 11 Ιουνίου 2003 Σ.47).

Το 2004 διέψευσε τα εκτιμήσεις του Δ.Σ. Α.Ο.ΚΥΔΩΝ που νόμιζαν ότι λόγω των Ολυμπιακών Αγώνων θα ήταν πιο εύκολο να συγκεντρώσουν πόρους από τους χορηγούς. Αντ’ αυτού όμως η προετοιμασία τους τελικά στέρησε την δυνατότητα απ’ τους χορηγούς να ενισχύσουν τα «Βενιζέλεια» με τον ίδιο τρόπο όπως τις προηγούμενες χρονιές. Ήταν πλέον φανερό πως ξεκινούσε μία νέα εποχή για τον Ελληνικό Αθλητισμό με σημαντικές περικοπές των επιχορηγήσεων οι οποίες θα έφερναν σε δύσκολη θέση την πλειοψηφία των αθλητικών σωματείων και πολλά παρόμοια μίτινγκ θα καταργούνταν. Όπως ήταν επόμενο η συμμετοχή των ξένων αθλητών ήταν πολύ μικρότερη σε σχέση με τις προηγούμενες χρονιές, γεγονός που έδωσε όμως περισσότερο χώρο στους Έλληνες αθλητές για να συμμετέχουν, να λάμψουν και να απολαύσουν το χειροκρότημα των θεατών καθώς πολλοί πρωταθλητές κινήγησαν να πιάσουν τα όρια για τη συμμετοχή τους στην Ολυμπιάδα (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 29 Ιουνίου 2004 Σ.47).

Έπειτα από 17 ολόκληρα χρόνια αποχής από αγώνες, λόγω τραυματισμών και 22 χρόνια από την επίτευξη του Παγκόσμιου ρεκόρ της στο Στάδιο των Χανίων, επέστρεψε η Σοφία Σακοράφα για να αγωνιστεί και να διεκδικήσει συμμετοχή στην Ολυμπιάδα με τα χρώματα της Παλαιστίνης δίνοντας έτσι ένα ηχηρό δημόσιο μήνυμα για την Ειρήνη, την αλληλεγγύη και τη συμφιλίωση των λαών. Τους αγώνες παρακολούθησε με έντονο ενδιαφέρον ο πρέσβης της Παλαιστίνης (ΚΗΡΥΞ, 29 Ιουνίου 2004 Σ.53).

Το 2005 ο Α.Ο. ΚΥΔΩΝ σε συνεργασία με τον ΣΕΓΑΣ, τον Δήμο Χανίων και την ΤΕΔΚ Ν. Χανίων διοργάνωσαν τα 57^α «Βενιζέλεια». Οι αγώνες τελέστηκαν υπό την αιγίδα του υφυπουργού πολιτισμού και της Νομαρχιακής αυτοδιοίκησης Χανίων. Με την πολύ σημαντική στήριξη των χορηγών κατάφερε ο Α.Ο. ΚΥΔΩΝ να ξεπεράσει τις οικονομικές δυσκολίες των τελευταίων δύο χρόνων που είχαν σαν αντίκτυπο την απουσία “μεγάλων” ονομάτων αθλητριών και αθλητών του διεθνή χώρου από το μίτινγκ. Έτσι, οι φίλαθλοι είχαν την ευκαιρία να παρακολουθήσουν υψηλού επιπέδου επιδόσεις κυρίως στα αγωνίσματα των αλμάτων όπως το επικοντώ, στο άλμα εις μήκος άλλα και στο τριπλούν.

Αρνητική εντύπωση έκανε η πτώση του αριθμού των γυναικείων συμμετοχών στον βενιζέλαιο δρόμο. Μόνο μια γυναίκα έλαβε μέρος η Μ. Καμισάκη κόρη του μεγάλου επικοντιστή και ακοντιστή των Χανίων του στίβου Στ. Καμισάκη της δεκαετίας του 50' - 60' (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 7 Ιουνίου 2005 Σ. 55).

Τα 58^α «Βενιζέλεια» σηματοδεύτηκαν από δύο γεγονότα, εκτός από την μεγάλη συμμετοχή των αθλητών και αθλητριών 180 στον αριθμό από 27 χώρες και την άψογη διοργάνωση. Το πρώτο είναι η επιστροφή ενός κορυφαίου Έλληνα πρωταθλητή στον στίβο έπειτα από τέσσερα χρόνια λόγω τραυματισμών του Κ. Γκατσιούδη αθλητής του ακοντίου και το δεύτερο την παραδοχή των παρευρισκομένων πολιτικών του Γ.Γ.Α Στ. Δουβή, του Δημάρχου Χανίων και πρώην αθλητή του κλασικού αθλητισμού Κ. Βιρβιδάκη, του Προέδρου του ΣΕΓΑΣ Β. Σεβαστή για την επιτακτική ανάγκη της άμεσης ανακαίνισης του Εθνικού Σταδίου Χανίων (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 18 Ιουλίου 2006). Όπως, επισήμανε και ο Πρόεδρος του Α.Ο ΚΥΔΩΝ, το στάδιο των Χανίων ευνοεί τις μεγάλες επιδόσεις και η ανακαίνιση του θα είναι μια μεγάλη επιτυχία για την πόλη και την αθλούμενη νεολαία της (ΚΥΡΗΞ, 14 Ιουλίου 2006 Σ. 7).

Την επόμενη χρονιά γίνονται εμφανείς οι προσπάθειες που καταβάλλουν οι διοργανωτές για την μεγαλύτερη προβολή του ιστορικού θεσμού των αγώνων αλλά και της πόλης των Χανίων, από την αρκετά μεγάλη συμμετοχή των αθλητριών- αθλητών των υψηλού επιπέδου 35 χώρων στο σύνολο, την διεξαγωγή των αγώνων «Μάχη της Κρήτης» την ίδια μέρα με τα «Βενιζέλεια» οι οποίοι ολοκληρώθηκαν λίγο πριν την τελετή έναρξης των δεύτερων και συμμετείχαν παιδιά μικρότερης ηλικιακής κατηγορίας απ' όλα τα σωματεία και σχολεία του νησιού, την συμπερίληψη στο πρόγραμμα των αγώνων του χρονικού αγωνίσματος των 100μ. τρέξιμο για αθλητές με αναπηρίες (Paralympic) αλλά και με την συμμετοχή του Υπουργείου Τουριστικής στους μεγά χορηγούς. Βέβαια, τροχοπέδη σ' αυτές τις προσπάθειες αποτελεί η άσχημη κατάσταση του Εθνικού Σταδίου λόγω του ότι είχαν σταματήσει οι εργασίες για την ανακατασκευή του εξαιτίας μικροεγωϊσμών των εντεταλμένων φορέων οι οποίοι διαφωνούσαν μεταξύ τους. Ενώ, η Χανιώτικη νεολαία, όπως επισήμανε ο πρόεδρος του ΚΥΔΩΝ στην συνέντευξη τύπου, έχει άμεση ανάγκη των αθλητικών εγκαταστάσεων για την αποφυγή των πειρασμών διότι στην πόλη οι ναρκομανείς έφτασαν τους 2.500 συμπολίτες (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 8 Ιουλίου 2007 Σ. 38 και ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 11 Ιουνίου 2007 Σ. 52 Σ. 67).

Στα ίδια πλαίσια διεξήχθησαν και τα 60^α «βενιζέλεια». Οι μόνες διάφορες εντοπίστηκαν στη μεγαλύτερη συμμετοχή μεγάλων ονομάτων αθλητών Ελλήνων και διεθνών, στην

επίτευξη πολύ καλών ρεκόρ στα αγωνίσματα αλλά και στην ζωντανή τηλεοπτική αναμετάδοση των αγώνων από 26 χώρες (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 9 Ιουνίου 2008 Σ. 60 Σ. 61).

Το 2009 στο πρόγραμμα των αγώνων προστέθηκαν τέσσερα νέα αγωνίσματα σε σχέση με την προηγούμενη χρονιά, όπως το ύψος ανδρών, ο δρόμος των 400μ ανδρών και γυναικών και το ακόντιο γυναικών λόγω της μεγάλης προσέλευσης αθλητών αυτών των αγωνισμάτων. Οι αγώνες αναμεταδόθηκαν τηλεοπτικά σε ακόμα περισσότερες χώρες στις οποίες πρόβαλλαν ολιγόλεπτα διαφημιστικά βίντεο για την πόλη των Χανίων και ως τουριστικός προορισμός και ως αθλητικός τουρισμός για την προετοιμασίας μεγάλων αθλητών στο ΕθνικόΣτάδιο. Επιπρόσθετα, τους αγώνες κάλυψαν δέκα δημοσιογράφοι από το εξωτερικό. Στην προσπάθεια αυτή για την περαιτέρω αναβάθμιση των «Βενιζελίων» σύμφωνα με τα κριτήρια της ευρωπαϊκής ομοσπονδίας στίβου στήριξε οικονομικά και ηθικά η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση και ο δήμαρχος Χανίων κ. Βιρβιδάκης ο οποίος ήταν παλιός αθλητής του ΚΥΔΩΝ με συμμετοχές καλές διακρίσεις στα «Βενιζέλια» αλλά και σε διεθνείς αγώνες (ΚΗΡΥΚΑΣ, 28 Μαΐου 2009 Σ. 36). Η προώθηση των αγώνων μέσω του εντύπου Τύπου καθώς και η παρότρυνση των κατοίκων των Χανίων για να συμμετέχουν στον «Βενιζέλιο» δρόμο και για να παρακολουθήσουν τους αγώνες ήταν πρωτοφανής (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 1 Ιουνίου 2009 Σ. 60).

Για την διεξαγωγή των 62^{ων} «Βενιζελίων» οι διοργανωτές κατέβαλαν ακόμα μεγαλύτερη προσπάθεια για την επίλυση των ιδιαίτερων οικονομικών δυσκολιών λόγω της οικονομικής κατάστασης της χώρας και της καθυστέρησης της καταβολής της ενίσχυσης από την Γενική Γραμματεία Αθλητισμού, έτσι κατέφυγαν στην εύρεση της στήριξης μέσω της τοπικής κοινωνίας (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 27 Μαΐου 2010 Σ. 78). Στην συνέντευξη Τύπου ο Πρόεδρος του Α.Ο. ΚΥΔΩΝ τόνισε για ακόμα μια φορά την σημαντικότητα του θεσμού μέσω του χαρακτηρισμού του ως “εργαλείο” προβολής της πόλης, στην συνέχεια επισήμανε οι αγώνες θα έκλειναν με μια συναυλία διότι σκοπός των διοργανωτών ήταν τα επόμενα χρόνια να “δέσουν” αγώνες υψηλού διεθνές επιπέδου με πολύ καλές μουσικές εκδηλώσεις (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 28 Μαΐου 2010 Σ. 62). Τα «Βενιζέλια» πλέον άνηκαν στη σειρά των EAA Classic λόγω των οικονομικών δυσκολιών αλλά και λόγω της αδικίας που έχουν υποστεί όσων αφορά το ύψος των επιχορηγήσεων που παίρνουν σε σχέση με άλλες διοργανώσεις. Επομένως, και οι αμοιβές των αθλητών διαμορφώθηκαν προς τα κάτω, πιο συγκεκριμένα ο 1^{ος} νικητής πήρε 700€, ο 2^{ος} 500€, ο 3^{ος} 300€, ο 4^{ος} 200€ και ο 5^{ος} 100€ (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 31 Μαΐου 2010 Σ. 53). Ακόμα, σημειώθηκε πολύ μεγάλη

συμμετοχή στον « Βενιζέλειο» δρόμο από 70 δρομείς οι οποίοι κατέθεσαν ένα συμβολικό “παράβολο συμμετοχής” με σκοπό να συγκεντρωθεί και να δωθεί το χρηματικό ποσό στον σύλλογο εθελοντικής προσφοράς και στήριξης “Ορίζοντας” (ΚΗΡΥΚΑΣ, 3 Ιουνίου 2010 Σ. 36, Σ. 37).

Η καλπάζουσα οικονομική κρίση είχε επηρεάσει εμφανώς την Ελλάδα και τους «Βενιζέλαιους» αγώνες. Οι υπεύθυνοι του Α.Ο ΚΥΔΩΝ κατέβαλαν προσπάθειες να διατηρήσουν και αυτή την χρονιά τον διεθνή χαρακτήρα του θεσμού. Το 2011 το πρόγραμμα του μήτιγκ ανήκε στην κατηγορία EAA Permit και οι επιδόσεις των αθλητών σε πέντε αγωνίσματα ήταν κριτήριο για την στελέχωση της Εθνικής Ομάδας για την συμμετοχή στο ευρωπαϊκό πρωτάθλημα ομάδων Α’ κατηγορίας στην Σμύρνη (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 9 Ιουνίου 2011 Σ. 62).

Αλλαγές παρατηρήθηκαν και στον «Βενιζέλειο» δρόμο ο οποίος τελέστηκε εκτός προγράμματος μήτιγκ, με συνδιοργανωτές τον Σύλλογο Δρομέων Υγείας Χανίων, την επόμενη μέρα των αγώνων και με σημείο εκκίνησης- τερματισμού την Δημοτική Αγορά. Οι παραπάνω αλλαγές αποσκοπούσαν όπως υποστήριξε ο Πρόεδρος του ΣΔΥΧ στην οργανωτική και αγωνιστική αναβάθμιση του αγώνα για να αποκτήσει την αξία που του αρμόζει και την συγκέντρωση μεγαλύτερου αριθμού δρομέων (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 11 Ιουνίου 2011 Σ. 53).

Τα 64^α «Βενιζέλεια» διεξήχθησαν με 120 αθλητές από επτά χώρες αποτέλεσμα της απουσίας της οικονομικής στήριξης από τον συνήθη, τις τελευταίες δεκαετίες, μέγα χορηγό τον ΟΠΑΠ και την Γ.Γ.Α . Παρ’ όλα αυτά επειδή ο αγώνας έδινε πρόκριση για τους Ολυμπιακούς Αγώνες του Λονδίνου αρκετοί σπουδαίοι αθλητές επέλεξαν να αγωνιστούν στα «Βενιζέλεια» έστω και με δικά τους έξοδα. Άλλη μια συνέπεια της κακής οικονομικής κατάστασης της Ελλάδας και της ελλειψής χρηματοδότησης των αγώνων είναι η μη τέλεση των «Βαρδινογιάννειων» αγώνων του Ρεθύμνου για πρώτη φορά (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 4 Ιουλίου 2012 Σ. 53).

Τα 65^α «Βενιζέλεια» διεξήχθη σε κλίμα πολύ μεγάλης αβεβαιότητας για το μέλλον των αγώνων καθώς είχε απολυθεί όλο το προσωπικό του ΕΑΚ Χανίων και αυτό θα δινόταν ή σε ιδιώτες ή θα πωλούνταν , κατι το οποίο θα ήταν εγκληματικό για την νεολαία των Χανίων και για την ιστορία του θεσμού (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ 8 Ιουνίου 2013 Σ. 60). Θετική εξέλιξη ήταν ότι ο «Βενιζέλειος» δρόμος επέστρεψε στο πρόγραμμα του διεθνούς μήτιγκ με 185 δρομείς όλων των ηλικιών. Από τους συμμετέχοντες ξεχώρισε μια παρέα δρομέων του Ορίζοντα οι οποίοι διάνυσμα την απόσταση σπρώχνοντας εναλλάξ ένα

άτομο πάνω σε αναπηρικό αμαξίδιο (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 11 Ιουνίου 2013 Σ. 53). Στα αγωνίσματα του στίβου οι Έλληνες πρωταθλητές σημείωσαν εξαιρετικές επιδόσεις (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 10 Ιουνίου 2013 Σ. 52).

Το 2014 ήταν η Τρίτη χρόνια που τα «Βενιζέλεια» δεν είχαν διεθνή χαρακτήρα λόγω των δύσκολων οικονομικών συνθηκών που επικρατούσαν στη χώρα και στον κόσμο του αθλητισμού. Από το 1980 έως το 2012 που η διοργάνωση ήταν ενταγμένη στο διεθνές καλεντάρι, πήραν μέρος 3.000 αθλητές υψηλού επιπέδου από δεκάδες χώρες και πολλές χιλιάδες Έλληνες αθλητές, καθιερώνοντας έτσι τα «Βενιζέλεια» στίβου ως μια από τις κορυφαίες συναντήσεις του στίβου στην Ελλάδα (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 6 Ιουνίου 2014 Σ. 59). Στην συνέντευξη Τύπου πριν τους αγώνες ο Γ. Σταυρακάκης γραμματέας του Α.Ο. ΚΥΔΩΝ με “ξύλινη γλώσσα” προέτρεψε τους θεσμούς, την Περιφέρεια Κρήτης, τον Δήμο, τον ΣΕΓΑΣ και τους ξενοδόχους να ενισχύσουν οικονομικά τους αγώνες για να αποκτήσουν την αίγλη που είχαν παλιότερα με κυρίαρχο στόχο να ωφεληθεί ο τόπος (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 7 Ιουνίου 2014 Σ. 59).

Την επόμενη χρονιά με την πολύ σημαντική στήριξη που πρόσφερε η Περιφέρεια Κρήτης αναγνωρίζοντας τη σημασία της διατήρησης του θεσμού και την σημαντικότητα του ίδιου του θεσμού για την πόλη κατάφεραν οι διοργανωτές να καλέσουν πάλι αθλητές ξένων χωρών όπως η Κύπρος, η Βουλγαρία, η Ρουμανία και η Αλβανία (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 30 Μαΐου 2015 Σ. 51). Ακόμα, αλλαγές σημειώθηκαν στον «Βενιζέλειο» δρόμο, εκτός από το αγώνισμα του δρόμου των 10.500μ. προστέθηκε το αγώνισμα των 3.500μ. για να είναι ήπιο ελκυστικό και βατό για τους μικρότερους δρομείς, πράξη που προέτρεψε περισσότερα άτομα βνα τρέξουν φυτεύοντας το “μικρόβιο” του τρεξίματος στην ζωή τους (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 2 Ιουνίου 2015 Σ. 50). Βέβαια, γενικότερα από το 2012 και μετά υπάρχει μια πολύ μεγάλη αύξηση των δρομέων που συμμετείχαν σε λαϊκούς αγώνες σε κάθε μεριά του νησιού. Αρκετοί ήταν και οι δρομείς που ταξίδευαν για να τρέξουν σε άλλες περιοχές της Ελλάδας ή και σε άλλες χώρες.

Τα 68^α «Βενιζέλεια» αποτέλεσαν μια καλή προσπάθεια από οργανωτική και αγωνιστική άποψη. Στο πλαίσιο των ενεργειών τους η Γενική Γραμματεία Αθλητισμού και ο Α.Ο. ΚΥΔΩΝ στόχο είχαν να επανέλθουν οι αγώνες στα διεθνή αθλητικά δρώμενα του ευρωπαϊκού στίβου και το κυριότερο να εξασφαλίσει στους Έλληνες πρωταθλητές έναν ανταγωνιστικό αγώνα υψηλού επιπέδου στην προσπάθεια που κάνουν για την συμμετοχή τους στους Ολυμπιακούς Αγώνες και στα παγκόσμια και ευρωπαϊκά πρωταθλήματα του 2016. Η συμμετοχή των ξένων αθλητών έφτασε τις εννιά χώρες και οι Έλληνες τους 220

περίπου (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 4 Ιουνίου Σ. 54). Πολλοί ακόμα ξένοι αθλητές εκδήλωσαν ενδιαφέρον για συμμετοχή αλλά η διοργάνωση δεν μπορούσε να ανταπεξέλθει οικονομικά. Αύξηση σημειώθηκε και στα αγωνίσματα του στίβου τα οποία έφτασαν τα 15 για τις κατηγορίες των ανδρών και γυναικών, ενώ για τις μικρότερες ηλικίες ήταν 13 (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 3 Ιουνίου 2016 Σ. 59).

Στα ίδια πλαίσια έλαβαν χώρα και τα 69^α αλλά και τα 70^α «Βενιζέλεια» με πολύ καλές επιδόσεις και με μεγάλη συμμετοχή αθλητών (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 6 Ιουνίου 2017 Σ. 52 και ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 4 Ιουνίου 2018 Σ. 52). Βέβαια, αυτό που ξεχώρισε το 2018 από την διοργάνωση ήταν η σκυταλοδρομία ειρήνης στην οποία πήραν μέρος περίπου 450 άτομα όλων των ηλικιών από 33 συλλόγους και φορείς. Τα άτομα αυτά χωρίστηκαν σε 8 ομάδες και κάλυψαν συνολικά δύο φορές το ταρτάν του Εθνικού Σταδίου Χανίων κρατώντας ως σκυτάλη μια μεγάλη σημαία με τα επτά χρώματα της ειρήνης (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 4 Ιουνίου 2018 Σ. 52 Σ. 53).

Το 2019 ενώθηκαν οι δύο μεγάλες διοργανώσεις των Χανίων τα «Βενιζέλεια» και «Τα Χανιά» που διεξήγαγε ο Γ.Σ Ελ. Βενιζέλος από το 2010 έως το 2018. Βάση της γενικότερης οικονομικής κρίσης της χώρας, με τα κονδύλια από τον ΣΕΓΑΣ και την Γ.Γ.Α να λιγοστεύουν καθώς και την αδυναμία των χορηγών να στηρίζουν και τα δύο διεθνή μήτιγκ των Χανίων η καλύτερη λύση ήταν να ενωθούν συσπειρώνοντας τις δυνάμεις τους και τους πόρους. Το καινούργιο όνομα γι' αυτήν την διοργάνωση είναι τα «BENIZELEIA- XANIA» και εντάχθηκε στην κατηγορία «Classic» της ευρωπαϊκής ομοσπονδίας. Οι διοργανωτές ήταν εκτός από τα δύο αθλητικά σωματεία ο ΣΕΓΑΣ και συνδιοργανωτές η Περιφέρεια Κρήτης/ Περιφερειακή ενότητα Χανίων, Δήμος Χανίων και Δήμος Πλατανιά (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 7 Ιουνίου 2019 Σ. 61). Οι αγώνες στέφθηκαν με απόλυτη επιτυχία, οι Χανιώτες αθλητές των δύο σωματείων συσπειρώθηκαν και το Στάδιο κατεκλύστηκε από τους θεατές στηρίζοντας αυτό το καινούργιο εγχείρημα (ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 11 Ιουνίου 2019 Σ. 43).

7^οΚεφαλαίο. Ο Ελευθέριος Βενιζέλος και η σωματική αγωγή.

Σημαντικό εύρημα είναι μία επιστολή του Διευθυντή ΕΑΣΑ Κ. Τηλ.Σ. Καββαδία που δημοσιεύθηκε σε τοπική εφημερίδα ο ΚΗΡΥΞ με την οποία προσπαθεί να δείξει τη σύνδεση του Ε. Βενιζέλου με τη σωματική αγωγή και με τη γυμναστική αλλά και τη συμβολή του στην ανάπτυξή τους.

Ο Ε. Βενιζέλος δεν θεωρούνταν μόνο μεγάλος πολιτικός και υπέρμαχος της ελευθερίας στην Κρήτη, αλλά και ενθουσιώδης φίλος των σωματικών ασκήσεων και ένθερμος υποστηρικτής της σωματικής αγωγής της Ελληνικής Νεότητας. Όταν ήταν ακόμη νεαρός φοιτητής της νομικής 18 ετών γράφτηκε στο ακαδημαϊκό έτος 1882 – 1883 στο Κεντρικό Γυμναστήριο, το οποίο διηύθυνε ο Ιωάννης Φωκιανός και το οποίο ήταν τότε η Εθνική Ακαδημία Σωματικής Αγωγής. Το μαθητολόγιο του Κεντρικού Γυμναστηρίου στο οποίο φαίνεται εγγεγραμμένος ο Ε.Βενιζέλος φυλασσόταν στην Εθνική Ακαδημία Σωματικής Αγωγής και σημερινό Τμήμα Ειστημών Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού.

Ακόμα ως δεύτερο επιχείρημα της σύνδεσης του Βενιζέλου με τη γυμναστική είναι ότι όσο ήταν νέος πολεμούσε στα φαράγγια και στις πλαγιές των βουνών για την ελευθερία της μεγαλονήσου. Έζησε χρόνια στην ύπαιθρο, αγωνιζόμενος και μαχόμενος. Γι’ αυτό το λόγο κατά το Διευθυντή της ΕΑΣΑ κ. Τηλ. Σ. Καββαδία γνώριζε την επίδραση της σωματικής άσκησης στη διάπλαση του χαρακτήρα του ανθρώπου το οποίο γίνεται φανερό απ’ την ένθερμη και ενθουσιώδη υποστήριξή του για τη γυμναστική στην πολιτική του καριέρα (ΚΗΡΥΞ, 6 Ιουνίου 1947 Σ.1).

Στη συνέχεια, γίνεται αναφορά στη βαθειά φιλία μεταξύ του Ι. Χρυσάφη του διακεκριμένου Έλληνα γυμναστή ο οποίος θεωρούσε τον Ε. Βενιζέλο άξιο Κυβερνήτη επειδή κατανοούσε πόσο ωφέλιμη ήταν για τη νεολαία η γυμναστική και οι αγωνιστικές ασκήσεις. Η φιλία αυτή, γεννήθηκε όταν ξεκίνησε το ταξίδι τους. Ένα πρωί το 1896, οι δύο μικροί αντάρτες πήγαν κρυφά από την Κρεμμυδάρου του Πειραιά στην επαναστατημένη Κρήτη και στη συνέχεια εδραιώθηκε στα πεδία των μαχών. Αυτή ήταν η αρχή και για το μεγάλο γυμναστικό τους έργο, το οποίο ξεκίνησε το 1910 συνεχίζεται ως σήμερα μέσω των Βενιζελίων.

Έπειτα, επισημαίνονται χρονολογικά οι παρεμβάσεις του Βενιζέλου για την ανάπτυξη της γυμναστικής και της σωματικής αγωγής. Στο σημείο αυτό είναι χρήσιμο να σημειωθεί πως η ανάπτυξη του αθλητισμού στον ιδιωτικό αστικό χώρο, είχε ξεκινήσει από την τέλεση των Ολυμπιακών Αγώνων του 1896 και είχε υποστηριχθεί με οικονομικές ενισχύσεις και κρατικές επιχορηγήσεις στα αθλητικά σωματεία και μέσω της οποίας ανάπτυξης αναβαθμίστηκε και το μάθημα της σχολικής γυμναστικής. Παράλληλα οξυνόταν και

πολλαπλασιαζόταν οι αρνητικές κριτικές για το παλαιό γερμανικό σύστημα εκγύμνασης στο χώρο της εκπαίδευσης και έτσι αντικαταστάθηκε με το σουηδικό σύστημα εκγύμνασης στο οποίο μετεκπαιδεύτηκε ο Ι. Χρυσάφης το 1902 και ήταν το μόνο αποδεκτό για την εκπαίδευση αλλά για την προγύμναση και γύμναση του Ελληνικού Στρατού το 1909 (Τσούμας, 2016: 276: 278).

Επιπρόσθετα, αναφέρεται το 1912, ότι ο Βενιζέλος βοήθησε την Ολυμπιακή Επιτροπή στην αποστολή αθλητών στους Ολυμπιακούς αγώνες της Στοκχόλμης όπου ο Τσικλητήρας κατέκτησε την πρώτη θέση στο άλμα εις μήκος άνευ φόρας. Έπειτα, στις 31-Δεκεμβρίου του 1914 με το νόμο 577 του Πρωθυπουργού Βενιζέλου και Υπουργός Παιδείας ο κ. Ι. Τσιριμώκος διαβάθμισαν για πρώτη φορά τους γυμναστές σε Δευτεרבάθμιας, Ελληνοδιδάσκαλους και καθορίστηκε γι' αυτούς μία θέση στη υπαλληλική ιεραρχία.

Ακόμα, μετά την επάνοδο του Βενιζέλου στην Πρωθυπουργία υποστηρίζεται ότι συνεχίστηκε η συμβολή του στη σωματική αγωγή, το Δεκέμβριο του 1917 με το Νόμο 1002 και του Υπουργού Παιδείας κ. Δημ. Δίγκα με την ίδρυση του τμήματος σχολής γυμναστικής και σκοποβολής με σκοπό την μεγαλύτερη δυνατή ενίσχυση της σχολικής γυμναστικής και σκοποβολής για την στρατιωτική προπαίδευση των νέων καθώς και για την πλησιέστερη εφαρμογή της ισχύουσας διάταξης για τη γυμναστική. Η διεύθυνση του τμήματος αυτού είχε ανατεθεί στον Ι. Χρυσάφη. Την επομένη χρονιά για την επιστημονικότερη μόρφωση του γυμναστικού προσωπικού ψηφίστηκε ο Νόμος 1406 για να ιδρυθεί διδασκαλείο της γυμναστικής. Το 1920, πάλι η Κυβέρνηση του Βενιζέλου βοηθάει πάλι την Ολυμπιακή επιτροπή για τη συμμετοχή της Ελλάδος στους Ολυμπιακούς της Αμβέρσας.

Στη συνέχεια, εκτός από το νόμο 1406, ψηφίστηκαν οι νόμοι 2476, 2477 και 2478 τον Ιούνιο του 1920 με τους οποίους το Ακαδημαϊκό Γυμναστήριο προήχθη σε ίδρυμα ισότιμο με τη σχολή των Γυμναστών και εισήχθη ο θεσμός της περιοδικής μετεκπαίδευσης των διδασκόντων της γυμναστικής. Ιδρύεται από το Υπουργείο Παιδείας αποθήκη γυμναστικών οργάνων και ειδών σκοποβολής. Χορήγησαν τα αναγκαία αυτά όργανα γυμναστικής και σκοποβολής στα σχολεία. Μετά κλήθηκε ο ειδικός για αυτά τα αθλητικά αγωνίσματα, ο Άγγλος αντισυνταγματάρχης Μάγες και τοποθετήθηκε στο τμήμα της γυμναστικής ως τεχνικός σύμβουλος του Χρυσάφη και στο τέλος κάθε σχολικού έτους να γίνονται επιδείξεις γυμναστικής με αγωνιστικές ασκήσεις και μαθητικοί σκοπευτικοί αγώνες.

Παρουσία του τότε Πρωθυπουργού Ε. Βενιζέλου το 1920 και ολόκληρου του Υπουργικού συμβουλίου και χιιάδων θεατών τελέστηκαν στο Στάδιο οι πρώτοι σχολικοί αγώνες. Επιπρόσθετα, εκείνη την εποχή πάρθηκε απόφαση για την ίδρυση σχολικών γυμναστηρίων η οποία ανεγράφηκε στον προϋπολογισμό του Υπουργείου Παιδείας με πίστωση 200 χιλιάδων δραχμών γι' αυτό το σκοπό και τις μισές εισπράξεις του Κεφαλαίου της σχολικής γυμναστικής.

Το 1926, ο Ι. Χρυσάφης ταξίδεψε στην Ελβετία όπου μίλησε στην ανώτερη Παιδαγωγική σχολή της Λωζάνης και στο Ινστιτούτο Ρουσσώ της Γενεύης για τη Γυμναστική στην Πολιτική Φιλοσοφία του Πλάτωνα. Μεταξύ των ακροατών στη Γενεύη ήταν και ο Ελ.Βενιζέλος, ο οποίος ενθουσιάστηκε και συγκινήθηκε με όσα ανέπτυξε ο Χρυσάφης αλλά και με την αποθεωτική υποδοχή που του επιφύλαξαν οι Ελβετοί. Ο Βενιζέλος συγχάρηκε τον Χρυσάφη και του είπε «εάν μία μέρα επιστρέψω εις την Ελλάδα και αναλάβω και πάλιν την Κυβέρνησην του Κράτους θα σου δώσω ό,τι μου ζητήσεις δια την φυσικής Αγωγήν της Ελληνικής νεότητος». Έτσι, έπειτα από τις εκλογές του 1928 που κέρδισε με πλειοψηφία, μπόρεσε να κρατήσει το λόγο του και αποδείχθηκε για δεύτερη φορά ένθερμος υποστηρικτής της Φυσικής Αγωγής. Βέβαια, η πρώτη του προτεραιότητα της Κυβέρνηση του Βενιζέλου ήταν η αναβάθμιση της εκπαίδευσης γενικότερα. Ένα χρόνο μετά, επί του υπουργού Παιδείας κ. Γόντικα, κατάρτησε ο Χρυσάφης ένα νέο σχέδιο νόμου για τη σωματική αγωγή, το οποίο ψηφίστηκε και έγινε νόμος με αριθμό 4371.

Στη συνέχεια, σε μία ακόμη προσπάθεια για την ενίσχυση της σωματικής αγωγής επί της υπουργίας του Γ. Παπανδρέου και με την έγκριση του Βενιζέλου, αποστέλλονται κατόπιν διαγωνισμού τέσσερις Έλληνες γυμναστές στο Κεντρικό Γυμναστικό Ινστιτούτο της Στοκχόλμης, στο Ινστιτούτο φυσικής αγωγής της Ιατρικής σχολής των Παρισίων και στην Ανώτατη Σχολή σωματικής αγωγής του Βερολίνου. Κατά τον ίδιο χρόνο, η Γυμναστική και Παιδαγωγική Εταιρεία Αθηνών, χορηγία της Κυβέρνησης Βενιζέλου έστειλε για σπουδές τρεις γυμναστές στην Ανώτατη Σχολή Φυσικής Αγωγής της Γενεύης.

Αργότερα, θα ιδρυθούν και πάλι παντού στη Θράκη, στη Μακεδονία και στην υπόλοιπη χώρα, γυμναστήρια. Κάθε καινούργιο σχολικό κτήριο έχει απαραίτητως και γυμναστήριο. Το Μαράσκειο Διδασκαλείο απέκτησε πλήρες γυμναστήριο με ευρύχωρο υπόστεγο. Ανεγέρθη η Γυμναστική Ακαδημία Αθηνών με πλούσιες εγκαταστάσεις για την οποία δαπανήθηκαν εκατομμύρια και την επισκέφθηκαν με ενθουσιασμό τα μέλη της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής.

Ψηφίστηκε τέλος τον Αύγουστο του 1932 ο νόμος 5629 «περί τροποποιήσεως, συμπληρώσεως και κωδικοποιήσεως απάσης της ισχυούσης νομοθεσίας περί σωματικής αγωγής», ο οποίος πίστευαν εκείνη την εποχή ότι ήταν το επιστέγασμα όλου του γυμναστικού οικοδομήματος του Ε. Βενιζέλου. Και μ' αυτόν τον νόμο θα ρυθμιζόταν όλα τα ζητήματα της Φυσικής Αγωγής. Ακόμα ιδρύθηκε η Γυμναστική Ακαδημία Αθηνών, θεσπίστηκαν επίσης θέσεις για επιθεωρητές της Γυμναστικής. Και τέλος, με δαπάνη της Έλενας Βενιζέλου ιδρύθηκε το Εθνικό Στάδιο Χανίων.

Στο τέλος του άρθρου τονίζεται η στενή επαφή του Ε. Βενιζέλου και του Ι. Χρυσάφη ως βοηθός και φίλος που τους έδενε ο κοινός σκοπός και το όραμα να τεθούν γερά θεμέλια για την Υγεία και τη Φυσική Αγωγή των νέων της Ελλάδας. Και ήλπιζαν να βρεθούν κι άλλοι άνθρωποι οι οποίοι θα μιμηθούν το παράδειγμά τους στο μέλλον γιατί η υγεία και η καλή σωματική διάπλαση των νέων είναι εθνικό ζήτημα (ΚΗΡΥΞ, 6 Ιουνίου 1947 Σ.1).

8^ο Κεφάλαιο. Το Κρητικό βόλι

Το κρητικό βόλι είναι παραδοσιακό αγώνισμα του οποίου η αρχή εντοπίζεται γύρω στο 1894 στην πόλη των Χανίων. Εκείνα τα χρόνια ξεκινούν οι πρώτοι αγώνες, οι πρώτοι αθλητές που λάμβαναν μέρος στο Κρητικό βόλι. Επειδή αρχικά δεν υπήρχε ειδικό όργανο ρήψης χρησιμοποιούσαν μία πέτρα με χαρακτηριστικό σχήμα αυγού που το βάρος της ήταν περίπου 7 κιλών. Αργότερα, για τη διεξαγωγή του αγωνίσματος ξεκίνησαν να χρησιμοποιούν βόλι από κανόνι και έπειτα στα πλαίσια της ένταξής του σε αγώνες το 1936 στα «Βενιζέλεια» και το 1937 στα «Αρκάδια» δανείστηκε πολλά στοιχεία του Ολυμπιακού αθλήματος της σφαιροβολίας στην οποία χρησιμοποιούν σφαίρα, κάτι που συμβαίνει ως σήμερα. Το όνομά του το πήρε από την Κρήτη και εκτός από τους αγώνες το Κρητικό βόλι λάμβανε χώρα ως λαϊκό παιχνίδι σε γλέντια και σε εορταστικές εκδηλώσεις στις πόλεις της Κρήτης. Το αγώνισμα αυτό θεωρείτο αναμέτρηση δύναμης και ανδρείας και γι' αυτό το λόγο αρχικά λάμβαναν μέρος μόνο άνδρες με την παραδοσιακή φορεσιά της Κρήτης δηλαδή βράκα, σαλβάρι, στιβάνια, κυλόττα και με στόχο να τονιστεί ο συμβολικός και παραδοσιακός χαρακτήρας, αργότερα ο αθλητής έπαιρνε μέρος με αθλητική περιβολή. Βέβαια, σήμερα στα πλαίσια της διάδοσης του αθλητισμού και πιο συγκεκριμένα αυτού του αγωνίσματος, καθώς και της ισότητας των δύο φύλων λαμβάνουν συμμετοχή κορίτσια και γυναίκες.

Στο τοπικό αυτό λαϊκό αγώνισμα, αρχικά ο ρίπτης ανέβαινε πάνω σε ένα υπερυψωμένο σημείο όπως μία ογκώδη πέτρα την οποία είχαν σφηνώσει στο έδαφος και από εκεί εκτελούσε τη ρίψη του. Αρχικά στους «Βενιζέλειους» και «Αρκάδιους» αγώνες η ογκώδη πέτρα μεταφερόταν για τις ανάγκες της διεξαγωγής του αγωνίσματος στο στάδιο. Τις τελευταίες δεκαετίες στους «Αρκάδιους» αγώνες και σε αθλητικές εκδηλώσεις σχολείων χρησιμοποιείται μία σμιλευμένη πέτρα με χαμηλό ύψος προκειμένου να διευκολυνθεί ο ρίπτης ή η ρίπτρα. Ο αθλητής ανεβαίνει πάνω στην πέτρα με το ένα χέρι, κρατάει το βόλι κολλημένο στο λαιμό, ενδιάμεσα στον σιαγόνα και τον αυχένα και με την πλάτη του προς τον τομέα ρίψης. Ο ρίπτης στέκεται όρθιος πάνω στην πέτρα, με τα γόνατα λυγισμένα, οι φτέρνες και το πέλμα είναι στον αέρα και στηρίζεται μόνο στα δάχτυλα. Έπειτα, χαμηλώνει τα γόνατα για να πάρει ώθηση από τα πόδια, κάνει μία γρήγορη ημικυκλική περιστροφή και ωθεί με το βραχίονα το βόλι δίνοντας μία ευθύγραμμη τροχιά, ταυτόχρονα με το τέντωμα των ποδιών και πέφτει προς τα πίσω όπου προσγειώνεται στο έδαφος. Η τεχνική αυτή μοιάζει με την τεχνική της σφαιροβολίας της εποχής ParryoBreen. Το Κρητικό βόλι συμπεριλήφθηκε στους «Βενιζέλειους» αγώνες απ’ την αρχή τους το 1936 έως το 1979 πιθανό επειδή δεν ήταν επίσημο αγώνισμα του κλασσικού αθλητισμού, ενώ στα Αρκάδια συνεχίζεται ως και σήμερα.

9ο Κεφάλαιο. Συνεντεύξεις

Το παρόν κεφάλαιο αφορά τις συνεντεύξεις και την προφορική ιστορία των «Βενιζελείων». Οι αφηγήσεις ζωής των αθλητριών και των αθλητών των «Βενιζέλειων» αγώνων και κάποιοι απ’ τους οποίους είναι πλέον προπονητές του Α.Ο. ΚΥΔΩΝ μας μεταφέρουν επιλεκτικά κάποιες εικόνες από το παρελθόν μαζί με εμπειρίες μέσω ενός ευρύ φάσματος επικοινωνιακών πρακτικών. Οι προφορικές μαρτυρίες σύμφωνα με τον J. Assmann είναι ένα πεδίο το οποίο ενδείκνυται για την μελέτη της πολιτιστικής μνήμης η οποία σχηματίζεται από την συμβολική κληρονομιά που ενσωματώνεται σε μέσα ενημέρωσης και να διαρκέσει για χιλιετίες και σε αντίθεση με την επικοινωνιακή μνήμη

περιορίζεται στο πρόσφατο παρελθόν, χαρακτηρίζεται ως ιδιωτική ερμηνεία του παρελθόντος ενός ατόμου και έχει μικρή διάρκεια (Αργυρακάκη, 2016: 22).

Ο Αντώνης Κυτράκης:

Ο Αντώνης Κυτράκης γεννήθηκε στο Παγκράτι στην Αθήνα. Σήμερα ζει στον Πλατανιά στα Χανιά της Κρήτης και είναι Πτυχιούχος της Εθνικής Ακαδημίας Σωματικής Αγωγής της Αθήνας. Ο Κυτράκης θεωρείται ένας από τους κορυφαίους αθλητές του στίβου στην Ελλάδα με αρκετές διακρίσεις και στο εξωτερικό στο αγώνισμα δρόμος 100μ., 200μ., αλλά και στη σκυταλοδρομία 4x100. Κέρδισε αρκετούς παιδικούς αγώνες, μπήκε στην Εθνική Ομάδα, στο αγώνισμα δρόμος των 100μ. και είχε κάνει μία πολύ καλή επίδοση 10,04 δεύτερα που ήταν ισοφάριση Πανελληνίων ρεκόρ και τρεις φορές έκανε Πανελλήνιο ρεκόρ στο αγώνισμα της σκυταλοδρομίας 4x100. Ενώ, με τα εθνικά χρώματα έχει λάβει μέρος σε Βαλκανικούς, σε Πανευρωπαϊκούς, σε Παγκόσμιο Πρωτάθλημα ενόπλων δυνάμεων στο Πουατιέ της Γαλλίας και σε αρκετές συναντήσεις χωρών.

Από το 1964 έως το 1972 λάμβανε μέρος στα «Βενιζέλεια» κάθε χρόνο στα οποία ήταν και νικητής. Όταν τελείωσε τη θητεία του ως φαντάρος το 1974, διορίστηκε καθηγητής Φυσικής Αγωγής σε σχολείο στα Χανιά. Για ένα διάστημα υπήρξε και διευθυντής στο Εθνικό Στάδιο και αργότερα το 1976 υπήρξε εμπνευστής και αντιπρόεδρος του Σωματείου Ε.Βενιζέλος το οποίο κατατάσσεται στην πρώτη πεντάδα στην Ελλάδα βάση βαθμολογίας. Η συνέντευξη πραγματοποιήθηκε στις 11 Μαΐου στο μικρό λιμάνι του Πλατανιά.

Η συνέντευξη του Κυτράκη χωρίζεται σε τρεις ενότητες. Στην πρώτη ενότητα περιγράφεται η αθλητική του πορεία και η παράλληλη, μας μεταφέρει πληροφορίες για την Κρατική μερίδα της επαγγελματικής αποκατάστασης των αθλητών της Εθνικής Ομάδας. Στη δεύτερη ενότητα γίνεται αναφορά στους Βενιζέλειους που έλαβε μέρος αλλά και στη συνεισφορά του από διαφορετικά ποσά στον τοπικό αθλητισμό και τα Σωματεία του Χανίων, του ΚΥΔΩΝ και του Ε. Βενιζέλου. Και στο τελευταίο μέρος ο αθλητικός θεσμός προβάλλεται ως ένα δίκτυο Κοινωνικών Σχέσεων που πλαισιώνει ανθρώπους με κοινά ενδιαφέροντα όπως η συμμετοχή σε ετήσιους αγώνες και κοινές δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου μέσα σε ένα παρειόστικο κλίμα.

«Ξεκίνησα αρκετά μικρός! Έμενα στην Αθήνα, πήγαινα στο Γυμνάσιο στο Παγκράτι και πέρναγα τυχαία από το Εθνικό Σύλλογο που είναι κάτω από το Παναθηναϊκό στάδιο και είδα που τρέχανε και γυμναζόντουσαν κάτι παιδιά, και να πηδάνε και να κάνουν επί κοντώ. Εγώ μικρός, έκανα λίγο επί κοντώ στο χωράφι που είχαμε. Μπήκα μέσα και λέω στον προπονητή ότι μπορώ να πηδήσω κι εγώ αρκετά ψηλά. Με είδε λοιπόν και μου λέει «ωραία πάρε το κοντάκι» και πήγα, πήρα, επήδησα και με είδε ότι ήμουν αρκετά γρήγορος και μου λέει «έλα να σε χρονομετρήσω γιατί σε βλέπω πως είσαι καλός και με χρονομέτρησε. Μου λέει, είσαι πολύ καλός, κανόνισε να έρχεσαι να σε κάνουμε αθλητή» και έτσι ξεκίνησα καριέρα στον αθλητισμό [...]. Τα γήπεδα δεν ήταν σε πολύ καλή κατάσταση, ήτανε χωμάτινα μετά βέβαια ξεκίνησαμε με την εθνική ομάδα να γυμναζόμαστε στο στάδιο Καραϊσκάκη που γινόντουσα και οι αγώνες [...]. Όταν άρχισα τον αθλητισμό είχε προπονητή τον κ. Ξανθινάκη που ήταν και καθηγητής στα ΤΕΦΑΑ., μετά συνέχισα με τον κ. Σμυρνιώτη και έπειτα με την εθνική ομάδα [είχαμε] διάφορους προπονητές Αμερικάνους και Γερμανούς. Μετά ενώ ετοιμαζόμουν [για αγώνες] μου άρεσε πάρα πολύ η Χιμεία και αποφάσισα να φιλοκόψω λίγο για να μπορέσω να δώσω εξετάσεις για να πάω στη Χιμεία και βγήκε ένας νόμος που έλεγε να μπαίνουν οι αθλητές της Εθνικής Ομάδας άνευ εξετάσεων στην Γυμναστική Ακαδημία και έτσι για να συνεχίσω και τον αθλητισμό το άφησα και γράφτηκα στη Γυμναστική Ακαδημία την οποία τελείωσα το 1970 και μετά από τέσσερα χρόνια μόλις αποστρατεύτηκα διορίστηκα κατευθείαν στα Χανιά.

Αν θυμάμαι καλά, έλαβα μέρος το 1964 πρώτη φορά στα «Βενιζέλεια». Έπαιρνα μέρος κάθε χρόνο και συνήθως ήμουν νικητής. Ήταν ένα πολύ ωραίο κλίμα εορταστικό, ερχόντουσαν πάρα πολλοί αθλητές από την Ελλάδα και Κύπριοι, γίνονταν πολύ ωραίοι αγώνες. Κάθε χρόνο τα Βενιζέλεια γινόντουσα και καλύτερα, ήταν ωραία διοργάνωση. Θέλανε πάρα πολλοί καλοί αθλητές να έρθουν και έτσι άρχισαν να φέρνουν και από το εξωτερικό αθλητές και αθλήτριες. [...] Και το γήπεδο γεμάτο, ερχόταν από όλα τα Χανιά για να δουν τους αγώνες. [...] Ήταν πολύ ωραίοι οι άνθρωποι του συλλόγου [του ΚΥΔΩΝ] και γι' αυτό ήρθα εδώ ενώ μου είχαν ζητήσει να πάρω μεταγραφή στον Παναθηναϊκό. Ήρθα σαν αθλητής με μεταγραφή στον ΚΥΔΩΝ Χανίων. Ήταν το κλίμα πάρα πολύ καλό και τότε αναπτύχθηκε καλά και ο Σύλλογος. Έβγαλε μερικούς καλούς αθλητές που ήρθαν και δύο – τρεις στην Εθνική Ομάδα και έτσι φτιάξαμε έναν πολύ ωραίο Σύλλογο που είχε έρθει και πρώτος Πανελλαδικά ο ΚΥΔΩΝ όπως είναι τώρα ο Ε. Βενιζέλος. [...] Και το γήπεδο σιγά σιγά βελτιωνόταν κάθε χρόνο. Είχα μπει για κάποιο διάστημα διευθυντής στο Εθνικό Στάδιο [...]

και επειδή γνώριζα και πολλούς παράγοντες από πάνω τους κυνήγησα κι έτσι φτιάξαμε ένα στάδιο με ταρτάν, με χόρτο και με προβολείς. Έτσι έχουμε ένα πολύ ωραίο στάδιο για αθλητικούς αγώνες στίβου. [...] Μετά έγιναν και διεθνείς οι αγώνες οι οποίοι απέκτησαν πολύ καλή φήμη και στο εξωτερικό. [Αργότερα] έγινα ο εμπνευστής του Γ.Σ. Ε.Βενιζέλος και σημερινός αντιπρόεδρος. Σκεφτήκαμε τότε για να έχουμε συναγωνισμό να γίνει άλλο ένα σωματείο γιατί ο ΚΥΔΩΝ είχε μείνει μόνος του και δεν είχε πολύ..., μετά βέβαια που έγινε το δεύτερο Σωματείο υπήρξε ένας συναγωνισμός και έτσι αναπτύχθηκε πολύ περισσότερο ο Κλασσικός Αθλητισμός στα Χανιά. Έπειτα, γινόντουσαν δύο μίτιγκ [στα Χανιά] ο ΚΥΔΩΝ τα «Βενιζέλεια» και ο Γ.Σ. Ε.Βενιζέλος δημιούργησε άλλο ένα το «Χανιά». Μετά σε συνεννόηση με τον ΣΕΓΑΣ και με τους φορείς γενικά του αθλητισμού αποφασίσαμε να γίνει ένα πολύ καλό μίτιγκ σε συνεργασία [του ΚΥΔΩΝ με τον Ελ.Βενιζέλο], και μπήκε πάλι στο Caledar Ευρωπαϊκό. Προσπαθούμε να ανεβάσουμε πάλι τα «Βενιζέλεια» πλέον «ΒενιζέλειαΜεΧανιά».

Με την εθνική ομάδα είχα πάρει πολλά μετάλλια στους βαλκανικούς αγώνες στην σκυταλοδρομία 4×100μ, στους πανευρωπαϊκούς το 69' στην Αθήνα στο Καραϊσκάκη, στο παγκόσμιο πρωτάθλημα των ενόπλων δυνάμεων στο Πουατιέ στην Γαλλία, στο Καραϊσκάκη τέταρτος στα 200μ. Με την εθνική ομάδα πάλι [στην συνάντηση] Βρυξέλλες Ελλάς Βέλγιο στη Λα Κορούνια, είχαμε πάει Ελλάς Ισπανία Γαλλία, στο Κάιρο Ελλάς Αίγυπτος εικοσάετων και Ελλάς Αίγυπτος Χανιά το 1966. [...] Εκείνη την εποχή εγώ ήμουν σαν αθλητής απ' τα Χανιά και έλαβα μέρος με τον Χ. Χαραλαμπίδη δηλαδή είχαμε λάβει μέρος σαν Χανιώτες με την εθνική ομάδα στα Χανιά και μια συναν Κρήτη Θεσσαλονίκη Κύπρος. Ήταν σαν πανηγύρι και να σας πω ότι εξακολουθούμε μετά από τόσα χρόνια και κάνουμε την συνάντηση των βετεράνων σε στυλ έτσι ένα σαββατοκύριακο. Πηγαίναμε οι Κρήτες που λαβαίναμε σε αυτούς τους αγώνες στη Θεσσαλονίκη και οι Κύπριοι [...] όλοι μαζί οι βετεράνοι και περνάγαμε όμορφα, θυμόμαστε τις παλιές στιγμές. Τώρα λένε να το ξανά οργανώσουν, να γίνουν βπαλι και οι αγώνες Κρήτης Κύπρος Θεσσαλονίκη, να δούμε αν μπορούμε και το κατάφερουμε.

Φουράκης Ανδρέας

Ο Φουράκης Ανδρέας γεννήθηκε το 1947 στην Ιταλία και από δύο χρονών ζει στα Χανιά. Η μητέρα του καταγόταν από την Ιταλία και ο πατέρας του από τα Χανιά. Σήμερα είναι

συνταξιούχος καθηγητής Φυσικής Αγωγής και αθλητισμού. Ως μέλος της αθλητικής ομάδας του ΚΥΔΩΝ, σημείωσε πολλές επιτυχίες στο αγώνισμα του δεκάθλου σε διεθνές, εθνικό και τοπικό επίπεδο με αξιοσημείωτες επιδόσεις στο δρόμο των 400μ. στις σκυταλοδρομίες και στο πένταθλο. Είχε κερδίσει τους Πανελλήνιους εφηβικούς και το δέκαθλο Ελλάδα Τουρκία κατακτώντας την πρώτη θέση χαρίζοντάς του μία θέση στην Εθνική Ομάδα. Η συνέντευξη με τον Φουράκη Ανδρέα διεξήχθη το Μάιο του 2022, σε μία ταβέρνα στην Ν. Χώρα των Χανίων.

Στη συνέντευξη του Φουράκη τονίζεται αρκετά η αντίρρηση και η απογοήτευσή του για τη μορφή που έχει πάρει ο αθλητισμός από το '74 έως σήμερα αλλά και για την Οργανωτική Επιτροπή των «Βενιζελίων» που προώθησε τη συμμετοχή διεθνών αθλητών με παχυλές αμοιβές και όχι των Ελλήνων.

Η αφήγηση λοιπόν του Φουράκη καταταμήθηκε σε τρία αφηγητικά μέρη. Το πρώτο μέρος επικεντρώνεται στον τρόπο της διδασκαλίας της σωματικής αγωγής όταν ήταν μαθητής και στον τρόπο που κατέληξε όταν ήταν ο ίδιος καθηγητής εκφράζοντας τη δυσαρέσκειά του για την Κρατική αδιαφορία για το μάθημα της γυμναστικής.

Στο δεύτερο μέρος, ο Φουράκης περιγράφει την πορεία του Κύδων, πώς ο Σαριδάκης κατάφερε να αναδείξει τον ΚΥΔΩΝ στις πρώτες ομάδες στην Ελλάδα βάση βαθμολογίας. Για την Πολιτική εμπλοκή που ευθύνεται, για την καθοδική πορεία του ΚΥΔΩΝ και τη δημιουργία του Βενιζέλου. Στο τρίτο μέρος αναφέρεται στους Βενιζέλαιους αγώνες αρχικά ως παλλαϊκή γιορτή που συμμετείχαν όλα τα Χανιά γεμίζοντας ασφυκτικά τις κερκίδες και έπειτα ως διεθνής αγώνες με τεράστια έξοδα για πρωτοκλασσάτα ονόματα αθλητών και με τις κερκίδες να ερημώνουν. Ακόμα κάνει μία εκτενή αναφορά για το σπουδαίο, όπως τον χαρακτηρίζει επιστάτη του Σταδίου, ο οποίος με μεράκι και φροντίδα κατάφερε να προσελκύσει πολλούς Έλληνες αθλητές στα «Βενιζέλεια» για την επίτευξη ρεκόρ. Έπειτα, μιλάει για τις κρυφές πτυχές του χαρακτήρα του Βενιζέλου και για την συμβολή της Έλενας Βενιζέλου στην ανάπτυξη του Χανιώτικου αθλητισμού με τη δωρεά του Σταδίου και πώς έπρεπε οι αγώνες να διεξάγονται προς τιμήν της. Στο τέλος γίνεται σχολιασμός στον «Βενιζέλειο» δρόμο και τι σημαίνει για τους ντόπιους.

«Στο Δημοτικό Σχολείο είχαμε έναν φίλαθλο δάσκαλο ο οποίος μας έριχνε πολύ ξύλο αλλά ήτανε λάτρης του κλασικού αθλητισμού. Μάλιστα μας είχε βάλει να σκάψουμε ένα σκάμμα. Από τη χρονιά εκείνη, από αυτό το σχολείο βγήκανε τρεις αθλητές της Εθνικής Ομάδας. Ο

Φυτράκης, εγώ και ο Βιρβιδάκης, που σημαίνει ότι η ώθηση που έδινε ο δάσκαλος έπιανε τόπο[...]. Μας έδινε λουκούμια ας πούμε για να πηδήσουμε πιο μακριά, πιο ψηλά αυτά, μήκος, ύψος και τρέξιμο βέβαια. Ήταν καταλυτικό αυτό, γιατί φτάσαμε στο Γυμνάσιο και ήδη φαινόταν ότι είχαμε μία αθλητική προδιάθεση. Μας άρπαγαν οι Γυμναστέςάντε να κάνουμε προπόνηση.[...]. Η προπόνηση βέβαια ήταν κι αυτή ερασιτεχνική, δηλαδή τρέχαμε για την πλάκα μας, κάναμε ό,τι θέλαμε χωρίς πρόγραμμα. Κάναμε αυτό που μας έλεγε ο οργανισμός μας, που μας έλεγε το πάθος μας, η αγάπη να τρέξουμε, να παίζουμε ένα παιχνίδι αβιάστο. Δεν είχαμε σκοπό εμείς να πάμε, να κάνουμε, να επιδειχθούμε. Αλλά και οι γυμναστές δεν ήτανε κατάλληλοι για να σου κάνουν ένα πρόγραμμα, δεν είχαν τότε ειδικότητες [...]. Ούτε η Εθνική Ομάδα, όταν μπήκα, δεν είχε Έλληνες προπονητές. Ήταν ο Σιμιτσέκ, ένας παλιός και έφεραν δύο προπονητές, τον Σπόρτσμαν και τον Γουίλιαμς στο καραϊσκάκη για πρώτη φορά. Εκεί άρχισε να μπαίνει και η πολιτική στη μέση [...]. Τα σχολεία ήταν πολύ καλά εξοπλισμένα εκείνο τον καιρό. Κάθε χρόνο από κάθε Περιφέρεια έστελναν ένα γυμναστή, τις περισσότερες φορές πήγαινα εγώ, έπαιρνα από το Υπουργείο Παιδείας τα σχολικά όργανα τα γυμναστικά που είχε ανάγκη κάθε σχολείο, δηλαδή παίρναμε μπάλες, στρώματα, εφαλτήρια, βατήρες, πήχη πολύ πράμα, τόννους. Τα φορτώνουμε και τα φέρναμε εδώ [Χανιά] για την διανομή στα σχολεία ανάλογα με τις ανάγκες τους. Αυτό το πράγμα σταμάτησε κάποτε για να μεταφέρουν τον αθλητισμό από τα σχολεία στα γήπεδα. Σαν ιδέα στην αρχή φάνηκε κάπως καλή αλλά τελικά δεν λειτούργησε το πράγμα γιατί γινότανε οι «αθλητικές ημέρες» με 600-700 παιδιά στο γήπεδο, γινόταν χάβρα ας πούμε. Έπαψε βέβαια να καλλιεργείται ο αθλητισμός στα σχολεία με όποιο αποτέλεσμα είχε αυτό το πράγμα. Δηλαδή, εγώ ας πούμε που ήμουν με τα παιδιά στο σχολείο έπαψα να τα γυμνάζω γιατί πήγαιναν όλα γήπεδο. «...πηγαίνετε γήπεδο....». Αφού δεν είχαμε πια και όργανα... Εντάξει είπαμε την πρόοδο δεν τη σταματά κανείς.

[...] Με την οργάνωση που είχε κάνει ο Κώστας ο Σαριδάκης, υπάλληλος του ΙΚΑ περίφημος, οργανωτικός, φανατικός του στίβου αλλά και πάρα πολύ αποτελεσματικός ανέλαβε τον ΚΥΔΩΝ σαν γενικός γραμματέας [...] Κατάφερε να μαζέψει πολλούς αθλητές από διάφορα σωματεία που αποτέλεσαν τον ΚΥΔΩΝ. Δεν ήταν μόνο ο Κυτράκης απ' το Εθνικό, ήταν ο Νικηφοράκης από τον Διαγόρα της Ρόδου, ήταν ο Βιρβιδάκης από τον ΤΑΛΩ, ήταν ο Φωναζάκης απ' τον Ρεθυμνιακό, ο Τσαφάρης από τον Παναθηναϊκό, ο Μαχαίρας από τον Απόλλωνα. Έναν πυρήνα από Κρήτες κυρίως που ήταν διασκορπισμένοι και ήρθαν [στον Κύδων] γιατί βρήκαν ανταπόκριση και βρήκαν και την οργάνωση. Και έτσι

διαμορφώθηκε όλο αυτό το κλίμα που έπαιζε πολύ μεγάλη σημασία και στα «Βενιζέλεια». Η ομάδα αυτή του ΚΥΔΩΝ ο πυρήνας έπαιρνε το πρώτο βραβείο για πέντε χρονιές στα πρωταθλήματα πόλεων εκτός Αθηνών και Θεσσαλονίκης [...] και [στη συνέχεια] έγινε γνωστός ο ΚΥΔΩΝ και τα Χανιά με της απανωτές νίκες που είχαν πολλοί από μας [οι οποίοι] είχαν μπει στην Εθνική Ομάδα. Μετά ήρθε η δικτατορία, ο ΚΥΔΩΝ είχε το ίδιο Διοικητικό Συμβούλιο. Ήταν το μόνο Σωματείο που δεν πείραζε, ήταν ένα ενδεικτικό του πόσο καλά πήγαινε οργανωτικά και είχαν διεθνείς αγώνες εδώ. Η Άρση Βαρών μεγαλούργουσε, ήταν πρωταθλήτρια Ελλάδος πολλές φορές και με πολλούς αθλητές στην Εθνική, τον Στεφανουδάκη το Δευτέρη 6^ο Ολυμπιονίκης, αλλά και δεν βρήκαν πρόσφορο έδαφος. Ε από εκεί και πέρα πήραν άλλη τροπή τα πράγματα [...] Μετά το '72 που έφυγε ο Σαριδάκης στην Αθήνα διασπάστηκε ο ΚΥΔΩΝ. Το ΚΚΕ πήρε τη διοίκηση του ΚΥΔΩΝ και ήρθαν σε αντιπαλότητα με κάποιους του ΠΑΣΟΚ, το ΠΑΣΟΚ πήγε και έκανε άλλο σωματείο το 1974 τον Βενιζέλο, πολιτικά τα αίτια λοιπόν. Ουσιαστικά μοιράστηκαν τους αθλητές και τη μερίδα του λέοντος πήρε ο Βενιζέλος ο οποίος είχε μία μεγάλη εξέλιξη και σήμερα θαυματοουργεί. Δηλαδή έρχεται πρώτο Σωματείο συνέχεια και λοιπά... Ε ο ΚΥΔΩΝ, κάπως έτσι έπεσε λοιπόν τα «Βενιζέλεια» κάπως έτσι παύσανε να είναι «Τα Βενιζέλεια».

Το κλίμα στα «Βενιζέλεια» την περίοδο '63, '64 μέχρι και το '72 ήταν μία Παλλαϊκή γιοργή, δεν ήταν μία αθλητική γιορτή όπως είναι σήμερα. Δεν είχε αποκλειστικά μόνο αγώνες, είχε κι άλλα θεάματα μέσα. Ερχότανε η 5^η Μεραρχία, μία διμοιρία που έκανε έναν ψευτοπόλεμο, πυροβολούσαν με άσφαιρα πυρά σε ένα φρούριο που είχαν στη μέση του γηπέδου [...]. Δεν υπήρχε τηλεόραση τότε και ήταν μία ευκαιρία για τον κόσμο να περάσει ευχάριστα, να τιμήσει και το Βενιζέλο ας πούμε και την Έλενα Βενιζέλου που ήταν χορηγός του γηπέδου. [...] Μην ξεχνάμε το Εθνικό Στάδιο Χανίων ήταν οικόπεδο της Έλενας Βενιζέλου, η οποία το δώρισε. Ο Βενιζέλος ήταν λιγάκι νταβατζής, την έτρωγε κανονικά αυτό γιατί ήταν και χαρτοπαίκτης πολύ και γυναικάς πολύ. Αυτά ήταν τα «καλά» του Βενιζέλου. Κανονικά έπρεπε να είναι προς τιμήν της Έλενας [οι αγώνες] και υπάρχει και η προτομή της μέσα στο γήπεδο. [...] Ο Βενιζέλος ήταν κόκκινο πανί για πολλούς. Ήταν ψιλοδικτάτορας και καλώς το έκανε. Ευνοήθηκε, ήταν ζύπνιος, ήταν μεγάλος στην Ελλάδα και μπράβο του. Έγιναν ο φόβος και ο τρόμος οι Βενιζελικοί στην Αθήνα γι' αυτό και τον ρίζανε το Βενιζέλο. Τι νομίζεις, απ' την κατακραυγή, το ανάθεμα. Εν πάση περιπτώσει, μιάμιση ώρα το μεσημέρι πατέρας, μάνα, παιδιά χέρι – χέρι πήγαιναν στο γήπεδο να προλάβουν να βρουν θέσεις. Το γήπεδο γέμιζε ασφυκτικά. [...]. Δεν είχαν ξεκινήσει να έρχονται ούτε από το εσωτερικό αλλά

ούτε από το εξωτερικό φτασμένοι αθλητές, άρχισαν να έρχονται μετά τη διοργάνωση που έκανε αυτός ο Σαριδάκης τον οποίο εγώ θεωρώ πατέρα του αθλητισμού στα Χανιά. [...][Ακόμα, τα «Βενιζέλεια» απέκτησαν φήμη χάρις στο στίβο που διαθέτανε. Σ’ αυτό βοήθησε ο επιστάτης του Σταδίου ο Θανάσης ο Διακάκης ο οποίος ήταν εξαιρετικός άνθρωπος μα εξαιρετικότατος. Αυτός λοιπόν είχε διοριστεί στο γήπεδο «αριστινδην» ήταν παλιός κολυμβητής και ήταν ο πρώτος που έφερε το κρόουλ, το στυλ αυτό της κολύμβησης στα Χανιά. Έφτιαχνε το στίβο ενάμιση μήνα πριν τα «Βενιζέλεια» με ένα αριστοτεχνικό μοναδικό τρόπο. Τότε δεν είχαμε ταρτάν, πρώτα ξεκίναγε με μία τσουγκράνα και μάζευε όλα τα πετραδάκια, τα έκανε σωρό, τα κουβαλούσε μόνος του, μετά τα έβρεχε και τα πάταγε. Έβαζε κεραμιδόσκονη σε όλο το γήπεδο και πυρήνα από τα κουκούτσια της ελιάς λιωσμένα και μετά έκανε τη διαγράμμιση η οποία ήταν άριστη πάντα, δεν του ξέφευγε πόντος. Με αποτέλεσμα ο στίβος των Χανίων απέκτησε γρήγορα φήμη ότι είναι ο πιο ελαφρύς και ο πιο καλός στίβος και έρχονταν για να κάνουν ρεκόρ οι αθλητές. Άρχισαν να έρχονται αθλητές με τη μέριμνα του Σαριδάκη στα «Βενιζέλεια» μονίμως η Εθνική Ενόπλων με όσους αθλητές είχε και σιγά – σιγά κι άλλοι αθλητές μεμονωμένοι της Εθνικής. Άρχισε λοιπόν ο κάθε αθλητής να αρέσκετε, να αγωνίζεται και να έχει θεατές [...]. Και στα «Βενιζέλεια» το Στάδιο γέμιζε, πράγμα που δεν γίνεται τώρα. Έτσι, αυτό τους άρεσε. Είναι και τα Χανιά ένας όμορφος τόπος για διακοπές και γίναν λοιπόν της μόδας τα «Βενιζέλεια». [...] Σήμερα είναι μία καθαρά αθλητική οργάνωση μίτιγκ. Άρχισαν λοιπόν να δίνουν και τεράστια ποσά για να φέρουν τον κάθε ορμονιασμένο από το εξωτερικό...Αυτό έγινε όταν άρχισε να διασπάται ο κλασικός αθλητισμός στα Χανιά σε δύο Σωματεία και να υπάρχει μία νέα νοοτροπία διαφορετική, το ποιος θα φέρει ποιον πρωταθλητή σαν κράχτη ας πούμε. Δηλαδή, το πράμα πήρε επαγγελματική ας πούμε χροιά που έχει ο αθλητισμός σήμερα σε όλο τον κόσμο.... Εγώ δεν ξαναπήγα από τότε στα «Βενιζέλεια». Το αποτέλεσμα ήταν τα έξοδα να είναι τεράστια και ο κόσμος να μην πηγαίνει, πάνε μόνο ελάχιστοι...[...] Μπήκε και η πολιτική στη μέση, να κάνουμε ένα ωραίο θέαμα να πούμε μπράβο στο Δήμαρχο, να πούμε μπράβο στον ΣΕΓΑΣ που έδωσε, που έκανε ωραίους αγώνες, που ήρθαν οι πρωταθλητές. Βρε δεν πα να ήρθαν; Τι με νοιάζει εμένα;

Γινόταν ο «Βενιζέλειος» δρόμος τότε ο οποίος είχε και μεγάλη αγωνία για τον κόσμο ποιος θα μπει στο Στάδιο πρώτος. Το θεωρούσαν μεγάλο γεγονός. Το βλέπαμε σαν μααραθώνιο και περιμέναμε όλοι το νικητή, να σηκωθούν και να τον χειροκροτήσουν. Γινόταν μάχες και μάχες με τους ντόπιους και με την Εθνική Ενόπλων ή με άλλους αθλητές. Εντάξει, υπήρχε

ένας ανταγωνισμός όμως όμορφος μεταξύ αθλητών Ελλήνων, τώρα να φέρεις έναν που πηδάει οκτώμισι μέτρα και κοπεύει στα εννιά και να πάει ο άλλος ο δικός μας με επτά μέτρα, είναι λίγο. Δεν έχει καμία ελπίδα ο καημένος να κινήσει. Του κόβει τα φτερά. Θα μου πεις, είναι ένα κίνητρο για να τον φτάσει ας πούμε, είναι όμως και το αντίθετο. Είναι για να απογοητευτείς. Είναι πώς θα το πάρει κανείς, εγώ πάντως σαν αθλητής, δεν εγκρίνω τα σημερινά «Βενιζέλεια».

Κυριάκος Βιρβιδάκης

Ο Κυριάκος Βιρβιδάκης γεννήθηκε το 1948 στα Χανά. Τελείωσε το Β' Γυμνάσιο Αρρένων Χανίων στο 1965 και μετά από εξετάσεις μπήκε στην Ιατρική Σχολή του πανεπιστημίουαθηνών, την οποία και τελείωσε με άριστα. Παράλληλα με τις σπουδές, ήταν αθλητής στους δρόμους ταχύτητας και στα άλματα (μήκος και τριπλούν) αρχικά με την ομάδα του ΤΑΛΩκαι μετά του ΚΥΔΩΝ Χανίων. Διετέλεσε μέλος των Εθνικών ομάδων στίβου (εφήβων, ανδρών, ενόπλων)απο το 1966 – 1973. Στα επτά αυτά χρόνια, η συμμετοχή του στους αγώνες συνοδεύτηκε από εθνικές και διεθνής επιτυχίες στα αγωνίσματα, άλμα εις μήκος και στους δρόμους των 100μ και των 200μ.. Προπονητήστου στην Εθνική ομάδα ήταν ο Σ. Φαφούτης. Η πρώτη σημαντική επιτυχία του στους «Βενιζέλειους» αγώνες ήταν το 1967 στους οποίους και σημείωσε στο αγώνισμα του άλμα εις μήκος νέο παγκρήτιο ρεκόρ με 6,97μ. και κατέλαβε την τρίτη θέση. Μεταξύ άλλων σημείωσε τη δεύτερη καλύτερη επίδοση όλων των εποχών στο ίδιο άθλημα με 7,56μ. το 1969 ενώ στη σκυταλοδρομία στο δρόμο 4x100μ. ήταν συνκατοχος του Πανελληνίου εφηβικού ρεκόρ. Το 1971, τελείωσε την Ιατρική σχολή, ακολούθησε η στρατιωτική του θητεία και στα τέλη του 1973 αποσύρθηκε από τον χώρο του ενεργού αθλητισμού.

Εργάστηκε για 25 περίπου χρόνια σε πανεπιστημιακά νοσοκομεία (βοηθός επιμελητή, επίκουρος καθηγητής) και στο Γενικό Νοσοκομείο Χανίων (διευθυντής του νεφρολογικού τμήματος).Από το 1989 ασχολήθηκε με την πολιτική και διετέλεσε Γενικός Γραμματέας Αθλητισμού δύο φορές, βουλευτής Χανίων της Ν.Δ. (τέσσερις φορές), υφυπουργός Ανάπτυξης και Δήμαρχος Χανίων (δύο φορές). Σήμερα διαμένει στην Αθήνα. Η συνέντευξη έλαβε χώρα τον Μάιο του 2022, στο γραφείο του σπιτιού του.

Στην πρώτη θεματική ενότητα της αφήγησης του Βιρβιδάκη, αναφέρεται πως τα πρώτα ερεθίσματα για τον αθλητισμό τα έλαβε από τον στενό οικογενειακό του κύκλο και έτσι γεννήθηκε η μεγάλη του επιθυμία και ανάγκη να συμμετέχει σε αγωνιστικές και ανταγωνιστικές δοκιμασίες. Στην συνέχεια γίνεται φανερό πως ο σωματειακός αθλητισμός την εποχή εκείνη δεν ήταν οργανωμένη και θεσποποιημένη ψυχαγωγική πρακτική. Κάτι που απαιτούσε να διεκδικήσει μόνος του την συμμετοχή του στους αγώνες αλλά και να κάνει μόνος του προπόνηση χωρίς καθοδήγηση.

Στη δεύτερη ενότητα σχολιάζονται οι συνθήκες του γηπέδου των Χανίων, το εορταστικό πανηγυρικό κλίμα που υπήρχε στις κερκίδες αλλά και το συναίσθημα του ενθουσιασμού και της ανυπομονησίας που ένιωθαν οι αθλητές για την συμμετοχή τους στα «Βενιζέλεια» και σε άλλους αγώνες του κλασσικού αθλητισμού.

Στη συνέχεια ως πρώην μέλλον της Ολυμπιακής Επιτροπής εκφράζει την άποψή του για την εισχώρηση των χορηγών στον χώρο του αθλητισμού και τους αγώνες, παράγοντας ο οποίος βοήθησε στην προκειμένη περίπτωση τους «Βενιζέλειους» Πανελλήνιους αγώνες να αναβαθμιστούν σε Διεθνές μίτιγκ. Ενώ, γίνεται αναφορά στους πραγματικούς παράγοντες που απειλούν τον αθλητισμό όπως η βία, το ντόπιγκ και η εμπορευματοποίηση που σκοπό έχουν την αλοίωση του θεσμού.

«Από μικρό παιδί ήθελα να συμμετέχω σε αγωνιστικές και ανταγωνιστικές δοκιμασίες [...] στην οικογένεια υπήρχε μία παράδοση στον αθλητισμό, η μητέρα μου ήταν άλτης στο άλμα εις μήκος και έχω ένα δίπλωμα που κέρδισε σε αγώνες το 1935. Επίσης, ο ξάδερφός μου ήταν ο τότε πρωταθλητής στο τριπλούν και μέλος της Εθνικής Ομάδας, ο Τάκης ο Σφήκας. [...] είχα μετατρέψει την αυλή του σπιτιού σε αγωνιστικό, είχα φτάσει μάλιστα και κάποιες στιγμές και είχα κάνει μία δική μου βαθμολογία στο δέκαθλο όπου έκανα, τροποποιημένο βέβαια. [...] Είχα το άλμα εις ύψος, το άλμα εις μήκος, το άλμα επί κοντώ, είχα σφαίρα, είχα δίσκο, είχα ακόντιο. Από ‘κει και πέρα οι δρόμοι ήταν τροποποιημένοι. [...] Απ’ την Πρώτη Γυμνασίου, τρεις φορές την εβδομάδα με ένα φίλο μου πηγαίναμε κάθε απόγευμα Τρίτη, Πέμπτη και Σάββατο στο στάδιο Χανίων και κάναμε μία προπόνηση μόνοι μας [...]. Η επιθυμία μου να αγωνίζομαι ήταν τέτοια που πήγαινα ακόμη και σε χωριά. Θυμάμαι είχα κερδίσει τα 400 μ. στον Αλικιανό που ήταν αγώνα σε δημόσια οδό, από το μνημείο των Πεσόντων μέχρι τη μέση του χωριού. Και μάλιστα θυμάμαι και το έπαθλο που ήταν ένα πουκάμισο. [...] Αργότερα, στα 17 μου χρόνια υπήρχε το εξής πρόβλημα. Επειδή είχα αρχίσει να έχω επιτυχίες, ελάμβανα μέρος στους αγώνες και έπαιρνα πρώτη, δεύτερη, τρίτη

θέση αλλά δεν είχα Σωματείο. [...] έλεγα 2^ο Γυμνάσιο Αρρένων Χανίων. Και τελικά έγινα αθλητής στον ΤΑΛΩ. [...] Όταν ήμουν φοιτητής στην Αθήνα 18 και 19 χρονών [...] πήγαινα μόνος μου στο Κολωνάκι στα γραφεία του ΣΕΓΑΣ και δήλωνα συμμετοχή στους Πανελλήνιους αγώνες [...]. Το 1968 στον ΤΑΛΩ είχα μείνει μόνο εγώ σαν αθλητής στο στίβο [...]. Προσπαθούσαμε να σχηματίσουμε μία ομάδα σκυταλοδρομίας και δε βρίσκαμε τέταρτο. Υπήρχαν προβλήματα μικροσωματειακά και τελικά και εγώ βρέθηκα στον ΚΥΔΩΝ Χανίων. Τότε μου πήρανε τα αθλητικά παπούτσια σπάικς, τα πήρα από τις επιτυχίες που είχα στους Πανελλήνιους αγώνες εφήβων.

Υπήρχε ο Θανάσης ο Διακάκης, ο Θανάσης του γηπέδου που λέγαμε και ο οποίος όταν ήταν να έρθουν τα «Βενιζέλεια» από ένα μήνα πριν εδούλευε για να προετοιμάσει το Στάδιο για να δεχτεί τους αθλητές. Υπήρχε μεγάλο ενδιαφέρον από τους ανθρώπους που προσπαθούσανε να φτιάξουν το στίβο [...] Οι συνθήκες ήταν καλές, ικανοποιητικές.. Τα πρώτα «Βενιζέλεια» που έζησα εγώ, ήταν πραγματικό πανηγύρι. Ήταν το Στάδιο γεμάτο, έρχονται οι αθλητές από την Αθήνα [...] αισθανόμαστε ενθουσιασμό που ήμασταν μαζί με μεγάλους αθλητές που ήταν τα ινδάλματά μας εκείνη την εποχή, και μπορούσαμε να αγωνιστούμε δίπλα σ’ αυτούς. [...] Το περιμέναμε [αθλητές] με αγωνία, η σεζόν για μας η αθλητική ξεκινούσε με τα «Βενιζέλεια» και τελείωνε με τα «Αρκάδια» [...]. Ο καθένας που περιμένει [...] τότε θα κάνει τον πρώτο του αγώνα για να δει σε τι κατάσταση βρίσκεται.

Το 1981 – 1984, έζησα την συζήτηση για να μουν οι χορηγοί και αν θα μουν [...] μέσα στον αθλητισμό και υπήρχε τότε μία τάση συγκρατημένη στη λογική ότι θα αλλοιωθεί η γνήσια εικόνα του αθλητισμού, αλλά όπως και να έχει το πράγμα δεν μπορεί να σταματήσει κανείς την πρόοδο [...] σε τέτοιο βαθμό που δε θα αλλοιώσει το πραγματικό νόημα και την ουσία του αθλητισμού. [...] Τα τεράστια προβλήματα [του αθλητισμού] είναι το ντόπιγκ, η εμπορευματοποίηση και η Βία [...] Και αν θέλουμε να προχωρήσει ο αθλητισμός χρειάζεται μία σωστή αντιμετώπιση αυτών των συγκεκριμένων προβλημάτων [...] Παράλληλα χρειάζεται μία σωστή και υγιής χρηματοδότηση [...] και από το κράτος και απ’ τον ιδιωτικό τομέα [...] να δράσουν συναγωνιστικά για να βοηθήσουν τον αθλητισμό.»

Ουρανία Ρηνακάκη

Η Ουρανία Ρηνακάκη γεννήθηκε και μεγάλωσε στην Πομπία Ηρακλείου, το 1977 ξεκίνησε να σπουδάζει στο σημερινό Τμήμα Επιστημών Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού ως το 1981, αρχικά διορίστηκε σε σχολείο και έπειτα στη διεύθυνση δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με αντικείμενο τη Φυσική Αγωγή και του σχολικού Αθλητισμού. Η πρώτη της συμμετοχή στα «Βενιζέλεια» ήταν μαθήτρια και η τελευταία το 1982 πλέον καθηγήτρια Φυσικής Αγωγής, αρχικά αγωνιζόταν με το Φ.Σ. Κόρακας το οποίο πήρε το όνομά του από τον οπλαρχηγό και αρχηγό των ανατολικών επαρχιών επί τουρκοκρατίας, ένας από τους μεγαλύτερους αγωνιστές της Κρήτης με καταγωγή από την Πομπία όπως επισημαίνει η ίδια και στη συνέχεια πήρε μεταγραφή στον ΕΓΟΗ. Στους αγώνες που συμμετείχε λάμβανε μέρος στο αγώνισμα της σφαιροβολίας και κάποιες φορές καις το ακόντιο ή στη δισκοβολία στα οποία και καταλάμβανε την πρώτη θέση εκτός αν έπαιρνε μέρος κάποια αθλήτρια εκτός Κρήτης μπορεί να καταλάμβανε τη δεύτερη θέση. Σε Πανελλήνιους σχολικούς αγώνες πάλι καταλάμβανε θέσεις στην πρώτη τριάδα και το 1983 σημείωσε Παγκρήτιο Ρεκόρ με 12,06μ. που ποτέ το Πανελλήνιο ρεκόρ ήταν 10,50μ. η Ρηνάκη θεωρούνταν για ένα μεγάλο διάστημα στις πρώτες δέκα θέσεις στην Ελλάδα την εποχή της. Η συνέντευξη πραγματοποιήθηκε στις 7-Μαΐου το 2022 μέσω διαδικτύου.

Στην πρώτη ενότητα της συνέντευξης, δίνονται σημαντικές πληροφορίες για τη Σωματική Αγωγή στα σχολεία της επαρχίας, για την κατάσταση των αθλητικών χώρων καθώς και την δραστηριότητα των καθηγητών Φυσικής Αγωγής. Ακόμα, γίνεται αναφορά στο ξεκίνημα της ενασχόλησης της Ρηνακάκη με το αγώνισμα της σφαιροβολίας. Καθώς και τις δυσκολίες που αντιμετώπισε από το οικογενειακό της περιβάλλον προκειμένου να συμμετέχει σε αγώνες. Σ' αυτό το σημείο θίγεται η έμφυλη διάσταση του λόγου περί γυμναστικής και του αθλητισμού. Για αρκετά χρόνια το ανδρικό γυμνασμένο σώμα προσδιοριζόταν ως στοιχείο δύναμης, θάρρους και σοφίας σε αντίθεση με το γυναικείο μη γυμνασμένο σώμα που προσδιοριζόταν ως στοιχείο δειλίας και φιλασθενείας (Φουρναράκη, 1998: 300). Γενικότερα, όσον αφορά τις γυναίκες, η σωματική αγωγή είτε ως πειθαρχημένη συλλογική εγκύμναση στο πλαίσιο του σχολικού προγράμματος είτε ως δραστηριότητα αναψυχής οργανωμένη ή μη είτε ως διαδικασία επαγγελματοποίησης για την ανάπτυξη του μαζικού αθλητικού θεάματος συνοδεύτηκε από διακρίσεις, απαγορεύσεις, περιορισμούς ή ελέγχους σε βάρος των γυναικών σε αντιδιαστολή με την προνομιακή σύνδεση των ανδρών μαζί της ως μέσω εκπαίδευσης, προετοιμασίας ως πολίτης και στρατιώτης και άλλα που συμπληρώνουν την ανδρική ταυτότητα (Φουρναράκη, 2015: 305).

Στη δεύτερη ενότητα, η Ρηνακάκη αναφέρεται στην πρώτη της εμπειρία στα «Βενιζέλεια» και το κλίμα που επικρατούσε. Επιπρόσθετα, προβάλλει αυτόν τον αθλητικό θεσμό ως μία ευκαιρία αναψυχής που έδινε τη δυνατότητα σε αθλητές που κατάγονταν από μικρά χωριά να ζήσουν την ταξιδιωτική εμπειρία, την αυτονομία αλλά και την επαφή τους με μεγάλους αθλητές. Στην τελευταία ενότητα, γίνεται αναφορά σε κάποιες ιστορίες από τις συμμετοχές της σε αγώνες όπως οι «Βενιζέλιοι» και άλλοι και μας μεταφέρει εικόνες της εποχής, πληροφορίες για την γυναικεία συμμετοχή στον αθλητισμό καθώς και πληροφορίες για την λειτουργία των σωματείων.

«Ξεκίνησα από το Δημοτικό σχεδόν με τις γυμναστικές επιδείξεις. Στο Γυμνάσιο είχα την ατυχία να είμαι σε περιφερειακό σχολείο αλλά απ’ την άλλη είχα την τύχη το χωριό μου η Πομπία να έχει Γυμνάσιο – Λύκειο εξάταξιο [...] και Σωματείο [...]. Είχα και ένα γυμναστή τον Δ. Σπυριδάκη, ο οποίος προωθούσε και καλλιεργούσε όσο του δίναν από το περιβάλλον αυτή τη δυνατότητα και ανάλογα με τις δυνατότητές του, το σχολικό αθλητισμό και το σωματειακό. Προσπαθούσε μέσα από αγώνες να διακρίνει τα παιδιά που είχαν ταλέντο και να τα προωθεί σε αγώνες. Σ’ αυτό το σενάριο έπαιζα και εγώ. Κατέβηκα σε αγώνες απ’ την Πρώτη Γυμνασίου [...]. Δεν ήταν εύκολα τα πράγματα. Για τα αγόρια ήτανε κατόρθωμα και περηφάνια να ασχολούνται με τον αθλητισμό. Για τα κορίτσια δεν ήτανε τόσο [...]. Υπήρχε προβληματισμός Κοινωνικός. Υπήρχε προβληματισμός στην οικογένεια. Θεωρούσαν ότι ο αθλητισμός θα μου έκοβε ενέργεια και ώρες από το διάβασμά μου [...]. Ο στόχος ήταν πως θα προοδεύσουμε στο σχολείο και να καταφέρουμε να μπούμε στο Πανεπιστήμιο να ξεφύγουμε από την δύσκολη ζωή του χωριού [...]. Υπήρχαν κάποια προβλήματα και εμπόδια από την οικογένεια παρ’ ότι σε όλα τα άλλα υποστήριζε. Κατέφερνε όμως ο γυμναστής μου και έπαιρνε την έγκριση τελικά να συμμεέχω σε κάποιους αγώνες, αλλά ό,τι έκανα το έκανα χωρίς να κάνω προπόνηση, μόνο ό,τι έκανα στο σχολείο, ό,τι προλάβαινε ο γυμναστής στις ώρες του σχολείου. [...]. Το σχολείο είναι ένα από τα ιστορικότερα σχολεία της Κρήτης, το Γυμνάσιο της Πομπίας [...]. Η αυλή του έχει στίβο γύρω στα 200μ. είχε το άλμα (εις μήκος), είχε την βαλβίδα σφαιροβολίας και είχε και κλειστή αίθουσα. Φρόντιζε ο γυμναστής γι’ αυτά μπορούσε να γίνει δηλαδή μέσα εκεί δουλειά κανονικά.

Πανηγύρι! Πανηγύρι, ήταν εντυπωσιακό γενικά το κλίμα των «Βενιζελείων» τα χρόνια εκείνα [...] τα σχολικά μου χρόνια. Πριν το ’76 και μετά, ήτανε μία από τις μεγαλύτερες διοργανώσεις, ήταν αυτή [η διοργάνωση] και τα Αρκάδια. Στα Αρκάδια δεν πήγαινα, δεν τα

προωθούσε ο γυμναστής μου[...]. Πιθανότατα να ήταν οικονομικό το ζήτημα γιατί τα «Βενιζέλεια» κάλυπταν το κόστος το οικονομικό της μετακίνησης, οπότε ήταν απλό ο γυμναστής δεν χρειαζόταν να ζητήσει και χρήματα απ’ τον πατέρα και τη μάνα μόνο την άδεια. [Στα «Βενιζέλεια»] ο κόσμος, η οργάνωση, πάντα είχε μία οργάνωση με σοβαρότητα και με κύρος και αθλητικό και κοινωνικό. Είχε αντίκτυπο στην Κοινωνία των Χανίων [...] φαινόταν στον κόσμο που ήταν στην κερκίδα. Οι κερκίδες ήταν πάντα γεμάτες εκείνα τα χρόνια εκείνα, με τους επίσημους τα βραβεία, όλη αυτή την τελετουργία τέλος πάντων του αγώνα που στα μάτια μας τότε ήταν εντυπωσιακή. [...]. Επίσης είχε κύρος στο Πανελλήνιο, παρ’ ότι επαρχιακή διοργάνωση, θυμάμαι ότι είχε συμμετοχές από πολύκαλούς αθλητές από Εθνική Ομάδα, έτσι στηρίζονταν. [...]. Αν θυμάμαι καλά πρέπει να ήμουν Τρίτη Γυμνασίου 1973 (τα πρώτα «Βενιζέλεια»), ήταν εντυπωσιακό το να φύγω εκτός νομού [...] γιατί ήμασταν μακριά κι είχε διαμονή. Να μείνω σε ένα μέρος μόνη μου ελεύθερη, να μπορώ να διαχειριστώ και τα χρήματα, το χαρτζιλίκι μου όπως το ήθελα και να έχω αυτή την εμπειρία των μεγάλων αγώνων βλέποντας συγχρόνως και μεγάλους αθλητές γιατί κατέβαιναν τότε πρωταθλητές Ελλάδος [...]. Ήμουν ένα παιδί από επαρχία, μόνο θαύμαζα. [...] Στη συνέχεια πήγα σε σωματιακούς αγώνες στο Ρέθυμνο [...] και τέλος πάντων επειδή βγήκα δεύτερη [...] προκρίθηκα να κάνω το υπερπόντιο ταξίδι να περάσω τη θάλασσα να πάω στην Καβάλα [...]. Κάτι που για μένα εκείνη την εποχή [...] ήταν δώρο Θεού. Δεν το πίστευα μέχρι να συμβεί αυτό [...] Θα έμπαινα σε πλοίο, πιθανόν σε αεροπλάνο και τα δύο μαζί, μου έπεφταν πολλά στα όνειρά μου [...] με συναθλητές, μία γενιά, πολύ καλή γενιά αθλητών.

Τότε (στα «Βενιζέλεια»), ο πρώτος έπαιρνε το βραβείο του αν ήταν και Κρητικός ο πρώτος, ο δεύτερος και τρίτος έπαιρνε και το Κρητικό Μαχαίρι, εκείνο με τη λευκή λαβή με το κόκκαλο, το ασιμομάχαιο. Πρέπει να έχω τρία ή τέσσερα. Το ένα μου το έχει πάρει η Σακοράφα, ανταλλάξαμε στο βάθρο [...] εκείνη ήταν πρώτη κάνοντας Πανελλήνιο ρεκόρ ή το ’82 ή το ’83. Εκεί της είχαν ένα βάζο ασημένιο για βραβείο και εμένα μου δώσανε το Κρητικό Μαχαίρι. Και μου λέει «δε μου δίνεις το Κρητικό Μαχαίρι να το έχω ενθύμιο;» Οπότε ανταλλάξαμε [...]. Στους αγώνες με τη Σακοράφα μπήκα βοηθητική στο ακόντιο, επειδή δεν υπήρχε άλλη να ρίξει και μου λένε «πήγαινε εσύ να ρίξεις ακόντιο για να μπορέσει η Σοφία να ξεκουράζεται στο ενδιάμεσο» [...]. Η τελευταία φορά που συμμετείχα το ’82 [...] ήμουν πια καθηγήτρια Φυσικής Αγωγής [...] και συνέχισα να ρίχνω για το Σωματείο πια. Είχα πάρει μεταγραφή στον ΕΓΟΗ Ηρακλείου με τον Ν. Χαλκιαδάκη και την Ν. Λαμπρινάκη, [...]. Κατέβαινα στους αγώνες για την βαθμολογία. Ήτανε Σάββατο τα

«Βενιζέλεια» και την Παρασκευή είχα ξενυχτήσει. Το πρωί πήγα σε ένα Γυμναστήριο που έκανα ενόργανη 4 ώρες μάθημα σηκώνοντας παιδιά, [...] μετά πήρα το λεωφορείο, ίσα που πρόλαβα και έκανα παγκρήτιο ρεκόρ για χρονιά, το 12,06μ. [...]. Εκτός από τους Πανελλήνιους που υπήρχε συναγωνισμός δεν ήταν τόσο μεγάλη η συμμετοχή των γυναικών [...] το κλίμα ήταν περίεργο. [...] Διακρινόμουν απ’ την αρχή παρ’ ότι δεν έκανα προπονήσεις, οι διακρίσεις ήρθαν αμέσως [...] και μου έδωσαν κίνητρο να συνεχίσω μαζί με το ταλέντο.»

Θανάσης Παπουτσής:

Ο Θανάσης Παπουτσής, γεννήθηκε το 1959 στη Θεσσαλονίκη. Ξεκίνησε τον αθλητισμό το 1975 τυχαία τελείως όπως τόνισε αρκετές φορές. Τρία χρόνια αργότερα ξεκίνησε να σπουδάζει στο σημερινό Τμήμα Επιστημών Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού. Όταν αποφοίτησε το 1983, και για τρία χρόνια εργάστηκε σε αμερικάνικη γεωργική σχολή. Έπειτα, το 1985 διορίστηκε σε χωριό του Αποκόρωνα Χανίων, στο Βάμο και παράλληλα ξεκίνησε η προπονητική του καριέρα στον ΑΟ ΚΥΔΩΝ όπου εργάζεται ως σήμερα και έχει καταφέρει να δημιουργήσει και αναδείξει αρκετούς αθλητές στις μεσαίες και μεγάλες αποστάσεις. Το 1977 συμμετείχε για πρώτη φορά στα «Βενιζέλεια» στα οποία βγήκε τρίτος στα 800μ.. Έπειτα ξαναπήρε μέρος το 1982 και το 1983 πάλι στα 800μ. το 1979 βγήκε πρώτος στο κύπελο Ελλάδος, το 1980 και το 1983 βγήκε τρίτος και πρώτος αντίστοιχα στην κατηγορία ανδρών σε πρωταθλήματα στην Κύπρο, και άλλες πολλές σε Εθνικό Επίπεδο.

Η συνέντευξη έλαβε χώρα τον Μάιο του 2020 μέσω διαδικτύου.

Ο πληροφορητής αρχικά αναφέρεται στις δυσκολίες της εποχής, την φτώχεια, την πείνα, την κακή συγκοινωνία καθώς και τον πενυχρό αθλητικό εξοπλισμό που παρείχαν οι αθλητικοί Σύλλογοι στους αθλητές. Έπειτα, στην επόμενη ενότητα ο Παπουτσής μιλάει για την πρώτη του συμμετοχή στα Βενιζέλεια, τονίζοντας τα κοινωνικά πολιτισμικά οφέλη τους και την αίγλη. Για τις παρελάσεις που πλαισίωναν τα Βενιζέλεια, τις ιεροτελεστίες, τα πανηγύρια, το θέαμα, την ψυχαγωγία και τις αθλητικές αναμετρήσεις. Όταν η απήχηση του κόσμου για ένα θεσμό σαν τα «Βενιζέλεια» είναι τόσο μεγάλη είναι επόμενο να αφήσει ισχυρό αποτύπωμα στη συλλογική συνείδηση των ανθρώπων (Κουλούρη, 2020: 485).

Στην τελευταία ενότητα ο Παπουτσής αναφέρεται ως αθλητής και μετέπειτα ως προπονητής στην αλλοίωση του χαρακτήρα των Βενιζελίων οι οποίοι αρχικά απέδιδαν φόρο τιμής στον Βενιζέλο και έπειτα διατήρησαν μόνο τον τίτλο και απέκτησαν αξία ως διεθνές μίτιγκ. Σ’ αυτό το σημείο γίνεται φανερό πως η υψηλή δημοτικότητα των Βενιζελίων, προσέλευσε το ενδιαφέρον επιχειρηματικών Ομίλων αλλά και πολιτικών προσώπων που είδαν σ’ αυτούς τους δημοφιλής Πανελλήνιους αγώνες μία ευκαιρία για την προώθηση προϊόντων, τη διαφήμιση, την αγοραπωλησία αθλητικών προϊόντων και υπηρεσιών, αλλά και την ανάπτυξη νέων μορφών επενδύσεων με αποτέλεσμα να ξεκινήσει η εμπορευματοποίησή τους (Ζαϊμάκης, 2013: 28).

Οι «Βενιζέλιοι» από αγώνες προσανατολισμένοι στην απόδοση φόρου τιμής στον Ε. Βενιζέλο οι οποίοι διεξάγονταν μέσα σε ένα εορταστικό κλίμα και όλη η πόλη συμμετείχε σ’ αυτό το πανηγύρι, σιγά σιγά άλλαξε το ύφος τους και άρχισε να αναπαράγεται μία κουλτούρα προσανατολισμένη στον ανταγωνισμό, την επιτυχία, την αποδοτικότητα των σωματών, την επίτευξη ρεκόρ και την οικονομική αμοιβή των αθλητών. Παράγοντες που συντέλεσαν στην αλλαγή του ύφους τους ήταν οι προδιαγραφές που απαιτούσε η ΙΑΑΦ προκειμένου να μπουν οι «Βενιζέλιοι» στη λίστα με τα διεθνή μίτιγκ, η συμμετοχή των χορηγών καθώς και οι μάνατζερ.

Επιπρόσθετα, θίγει την μειωμένη προσέλευση των θεατών από το 2000 και μετά αποδίδοντας την ευθύνη στην παγκοσμιοποίηση, στην καλωδιακή τηλεόραση μέσω των εξειδικευμένων αθλητικών καναλιών αλλά και στην ανάπτυξη του διαδικτύου για την αυξημένη διακίνηση πληροφοριών και της αθλητικής εικόνας. Ο αθλητισμός μετατράπηκε σε εμπόρευμα που διακινείται και καταναλώνεται από πάρα πολλά μέσα, όπως είναι η τηλεόραση συνδρομητική ή συμβατική, οι ιστοσελίδες του διαδικτύου, ο αθλητικός τύπος κ.α. (Ζαϊμάκης, 2013: 35).

«Τυχαία ασχολήθηκα με τον αθλητισμό όπως όλα τα παιδιά της εποχής μας [...] τυχαία πήγα με έναν φίλο μου να παίζουμε μπάλα υποτίθεται στον Ηρακλή και μας είδε ένας φύλακας που πηδούσαμε άλμα εις ύψος και μου λέει «είσαι καλός εσύ», έκανα 1,65μ. θυμάμαι χωρίς νακαι είναι φορές και τέτοια πράγματα, «να σε γράψω στο Σύλλογο εδώ στον Ηρακλή» [...]. Μετά από κάνα δυο βδομάδες που πήγαινα εκεί [...] για να κάνω προπόνηση με είδε ο προπονητής ότι ήμουν καλύτερος στους δρόμους και με έστειλε σ’ έναν προπονητή για δρόμους και έτσι ξεκίνησα να ασχολούμαι με τους δρόμους μεσαίων και μεγάλων αποστάσεων. Τυχαία δηλαδή όπως όλα τα παιδιά. [...] Οι δυσκολίες ήταν πολύ

μεγάλες, γιατί οι αποστάσεις ήταν μεγάλες για να πας να προπονθείς και βέβαια και οι συνθήκες δεν ήταν καλές, το φαγητό δεν ήταν ό,τι καλύτερο. Τα περισσότερα παιδιά υπέφεραν από κακή διατροφή. Στην Θεσσαλονίκη [...] έπρεπε να προπονούμαι στο Καντατζόγλειο [...] ήθελα 2 ώρες πάνε έλα στη μετακίνησή μου, χώρια η αναμονή στις στάσεις για να έρθει το λεωφορείο. Το ίδιο πρόβλημα είχαν όλα τα παιδιά [...] όσοι έμεναν λίγο μακριά [...] ήταν δύσκολες συνθήκες, πολύ δύσκολες. Άλλες εποχές εκείνες [...] ήμασταν λίγο πιο σκληραγωγημένα παιδιά εμείς και τα καταφέραμε σε σχέση με την εποχή μας. [...] Τα παπούτσια μας ήταν ό,τι παπουτσία είχε ο καθένας, πλαστικά βαριά, το καθένα ζύγιζε 1 κιλό [...] ο Σύλλογος σε όσους ήταν λίγο καλοί αθλητές έδινε ένα ζευγάρι σπαίκς [...] Ένα παπούτσι μπορεί να το χρησιμοποιούσανε δύο – τρεις αθλητές. [...] Εγώ επειδή ήμουν καλός αθλητής μου είχε δώσει ο Σύλλογος ένα σορτσάκι που το ‘χα πέντε, έξι χρόνια. Το φορούσα και ένα φανελάκι του Συλλόγου. Αυτό ήταν οι παροχές, τίποτε άλλο.

Το 1977 κατέβηκα στην Κρήτη, στη συνάντηση Θεσσαλονίκη, Κύπρος και Κρήτη και ταυτόχρονα γινόταν τα «Βενιζέλεια» [...]. Τότε ο στίβος ήταν Καρβουνόχωμα [...] μετά ξανάρθα το 1982 και το 1983, ήταν οι πρώτοι αγώνες «Βενιζέλεια» που ήταν διεθνείς. [...] Ήταν πολύ όμορφη εμπειρία γιατί το γήπεδο ήταν γεμάτο κόσμο, είχε μπει ήδη το ταρτάν στο γήπεδο και υπήρχε μία ατμόσφαιρα πολύ όμορφη, κερκίδες γεμάτες, αθλητές διεθνείς. [...] Μετά οι αγώνες γίνανε μίτιγκ, ερχόταν απ’ όλο τον κόσμο αθλητές. Απόκτησαν πολύ μεγάλη αίγλη. Στη δεκαετία του ’90 έρχονταν Ολυμπιονίκες, μεγάλοι παγκόσμιοι πρωταθλητές [...] ήταν χρονιές που δεν χωρούσαν οι φίλαθλοι να μπούνε μέσα, κρέμονταν στα κάγκελα, δηλαδή μπορεί να είχε 10.000 κόσμο όταν αγωνιζόταν η Σακοράφα με τη Βερούλη το 1985, το 1986 [...] Παρελάσεις, ιεροτελεστείες [...] ήταν ένα πολιτιστικό γεγονός για την πόλη, δεν ήταν μόνο αθλητικό γεγονός, χορούς, τραγούδια παραδοσιακά, συμμετείχε ενεργά όλη η Κοινωνία των Χανίων. Ήταν η αφορμή για να γιορτάσουν τον Βενιζέλο, [...] ήταν πιο πολύ πανηγύρι. Εγώ το πρόλαβα στα καλά του σαν αθλητής και μετά το 1985 σαν προπονητής [...]. Αυτό βέβαια συνέβαινε σ’ όλους τους αγώνες που γίνονταν στην Ελλάδα εκείνες τις εποχές μέχρι την δεκαετία του ’90. Μετά άρχισαν να φθίνουν αυτά.

Τη δεκαετία του ’80 και μετά στα τέλη της δεκαετίας του ’90, γινόταν το αδιαχώρητο, ιδιαίτερα όταν αγωνιζόταν η Βερούλη και η Σακοράφα [...] και από το 2000 και μετά τα «Βενιζέλεια» ήαν στα 100 Ευρωπαϊκά μίτιγκ, είχε φτάσει στην κορυφή κάποια στιγμή παρ’ όλα αυτά η προσέλευση του κόσμου ήταν δυσανάλογη [...]. Ο κόσμος άρχισε λίγο λίγο να αραιώνει [...] ίσως λόγω της τηλεόρασης που είχε πρόσβαση σε πολλά αθλητικά γεγονότα [...] έβλεπε αθλητικά γεγονότα απ’ όλο τον κόσμο οπότε δεν του έλειπαν τα «Βενιζέλεια».

Ερχόταν μόνο αυτοί που τα αγαπούσαν και που αγαπούσαν το στίβο. Από το 2004 και μετά η χρηματοδότηση ήταν μικρή οπότε και η προσέλευση των αθλητών ήταν η αντίστοιχη. Δεν μπορούσαν να φέρουν μεγάλα ονόματα [...] συνέχισαν με αθλητές δεύτερης και τρίτης διαλογής από πλευράς επιπέδου, με Έλληνες αθλητές και κάποιους Σύριους που μπορούσαν να τους φέρουν με κάποια λίγα χρήματα [...] Όταν έγιναν τα «Βενιζέλια» μίτιγκ και μπήκε στο Καλεντάρι της IAAF [...] άρχισαν πλέον να ασχολούνται οι μάνατζερ να φέρνουν αθλητές. Έχασε λίγο το χαρακτήρα που είχε σαν αγώνας στη μνήμη του Βενιζέλου [...] Μπήκαν στη μέση τα χρήματα [...] εκσυγχρονίστηκε, προσπάθησε να πάει με τους ρυθμούς της εποχής και με τα μυαλά της εποχής αλλά νομίζω ήταν λάθος αυτό. Δεν μπορεί να συναγωνιστεί μία πόλη που δεν έχει πόρους οικονομικούς τεράστια μίτιγκς στα οποία είναι πίσω πολυεθνικές. [...] Θα έπρεπε να κρατήσει τον παραδοσιακό χαρακτήρα τον τοπικό [...] δεν χρειάζεται να είναι στην κορυφή των Ευρωπαϊκών μίτιγκς, ας είχαμε 5000 κόσμο εμείς και ας αγωνίζονταν Έλληνες αθλητές μόνο.»

Γιαννικάκη Αργυρώ

Η Γιαννακάκη Αργυρώ γεννήθηκε και μεγάλωσε στα Μυλωνιανά του Βαρυπέτρου στα Χανιά το 1956 και προέρχεται από μία αγροτική οικογένεια. Θεωρείται ένα από τα μεγαλύτερα ταλέντα στην Ελλάδα στο δρόμο των 400 μ. τρέξιμο και μετράει πολλές νίκες σε εθνικά και σχολικά πρωταθλήματα καθώς και σε άλλους αγώνες όπως τα Αρκάδια. Το 1983 ως το 1988 ή 1989 αγωνιζόταν με τα Ελληνικά χρώματα και ήταν αθλήτρια στον Ε. Βενιζέλο και έπειτα στον Πανελλήνιο κατακτώντας τρεις σπουδαίες νίκες, μπήκε στο Τμήμα Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού το 1986. Αμέσως μόλις αποφοίτησε ξεκίνησε να εργάζεται στην ΠΑΕ ΠΑΝΑΘΗΝΑΪΚΟΣ ως και σήμερα. Έχει παντρευτεί τον πρώην Ολυμπιονίκη της άρσης βαρών τον Γ. Τζελίλη με τον οποίο απέκτησε μία κόρη.

Στη συνέντευξή της η Γιαννικάκη γίνεται εμφανές το ζεστό κλίμα που είχε αναπτυχθεί μεταξύ των αθλητών στα Σωματεία αλλά και με τους προπονητές στα Χανιά καθώς και η αγάπη των Χανιωτών φιλάθλων για τον κλασσικό αθλητισμό που με την παρουσία τους σε προπονήσεις και σε αγώνες στήριζαν και εμψύχωναν τους αθλητές. Επιπρόσθετα, εκφράζεται μία πολύ μεγάλη πικρία για το ταλέντο της που έμεινε ανεκμετάλλευτο. Η συνέντευξη χωρίζεται σε τρεις ενότητες.

Στην πρώτη ενότητα περιγράφεται το δύσκολό της ξεκίνημα στο άθλημα του κλασσικού αθλητισμού θίγοντας τις έμφυλες ταυτότητες με τα σχόλια των γονιών της και των

υπολοίπων μελών της Κοινωνίας. Ακόμα, αντλούνται πληροφορίες για τις δύσκολες συνθήκες ζωής μιας αγροτικής οικογένειας και πώς ακόμα κι αν δεν τον κατανοούσαν τελικά αποδέχτηκαν τον έρωτά της για το τρέξιμο.

Στην επόμενη ενότητα σχολιάζεται το προπονητικό επίπεδο της εποχής στο αγώνισμα των 400μ. τρέξιμο αλλά και για τον ταξικό ρατσισμό που αποτυπώνεται στις αθλητικές κοινότητες, και το κλίμα που επικρατούσε μεταξύ αθλητών και των προπονητών στα Χανιά και στην Εθνική ομάδα. Σ’ αυτό το σημείο γίνεται φανερή η επιδοσιομανία. Κατά την έκφραση του Χρυσάφη αναδεικνύεται σε κύριο μέλημα των προπονητών της Εθνικής Ομάδας, η αναζήτηση του ρεκόρ, της νίκης, η έμφαση στη μέτρηση της σωματικής επίδοσης. Σε σύντομο χρονικό διάστημα χρησίμευε στην ανάδειξη του κύρους των προπονητών της Εθνικής Ομάδας (Κουλούρη, 1998: 286).

Έτσι, μέσω της προπόνησης, της εκπαίδευσης και της μεταβίβασης της τεχνικής των αγωνισμάτων του στίβου, το σώμα των αθλητών γίνεται το πιο φυσικό εργαλείο των ανθρώπων. Ακριβέστερα, το πρώτο και φυσικότερο τεχνικό αντικείμενο και επιπρόσθετα τεχνικό μέσο του ανθρώπου είναι το σώμα του. Οι παραπάνω τεχνικές των κινήσεων των σωμάτων ταξινομούνται σε σχέση με την απόδοσή τους και σε σχέση με τα αποτελέσματα της εξάσκησης, δηλαδή με την έννοια της δεξιότητας η οποία υποδηλώνει τους ανθρώπους που έχουν την αίσθηση της προσαρμογής όλων των καλά συντονισμένων κινήσεών τους για την επίτευξη ενός σκοπού για τον οποίο εξασκούνται. Στην προκειμένη περίπτωση την πολύ καλή σωματική επίδοση (Mauss, 2004: 198: 201).

Στην Τρίτη ενότητα της συνέντευξης αποτυπώνονται η γεύση που της άφησε ο πρωταθλητισμός, οι σκέψεις που την οδήγησαν να σταματήσει την αθλητική της καριέρα και πώς αυτή έρχεται κόντρα στην ακαδημαϊκή καριέρα.

«Ξεκίνησα τον αθλητισμό όταν πήγα Πρώτη Γυμνασίου 11-12 ετών. [...] Βγήκα πρώτη σε κάτι αγώνες στο σχολείο στα 600μ και στα 1.000 μ. και από εκεί είδανε ότι έχω ταλέντο στο τρέξιμο. Το είπα βέβαια στους γονείς μου αλλά ξέρεις οι γονείς τότε κοιτάζανε πώς θα βγάλουν χρήματα για να ζήσουν τα παιδιά τους, δεν ήτανε σε θέση να καταλάβουν [...]. Οι γονείς μου δε με άφηναν να πηγαίνω στο γήπεδο [για προπόνηση] γιατί το θεωρούσαν υποτιμητικό για μία κοπέλα αλλά εγώ πήγαίνα κρυφά μετά το σχολείο, κάποιες φορές με τη γυμνάστρια. Μόνο τα Σαββατοκύριακα με αφήνανε [...] και πήγαίνα και έκανα προπόνηση. Δεν έκανα σε καθημερινή βάση [...] και εκεί στα 15016 ετών το πήραν απόφαση οι γονείς μου ότι είχα ας πούμε ταλέντο [...]. Στην Πρώτη Λυκείου με πήρε ο Α. Κυτράκης και με

πήγε στη Θεσσαλονίκη και βγήκα Τρίτη. Μετά άρχισε η εξέλιξή μου [...]. Έπειτα απ’ αυτό με άφηναν οι γονείς (να κάνω προπονήσεις), αλλά η προπόνησή μου δεν ήταν σταθερή καθημερινή γιατί τις περισσότερες φορές όλο και κάτι πάθαινα. Έβγαλα δεύτερη φορά μαγουλάδες και ιλαρά εκείνη την εποχή. [...]. Οι γονείς μου, αφού είδαν ότι είχα ταλέντο, στα 16 ή 17 ετών μου πήραν ένα παπάκι γιατί τα λεωφορεία από το χωριό (για τα Χανιά) ήταν μία το πρωί, μία το μεσημέρι και μία το βράδυ. Εγώ πήγαινα το απόγευμα και η προπόνησή μου είχε διάρκεια τρεισήμισι ώρες, αλλά το βράδυ δεν υπήρχε κάποιος να με πηγαίνει και να με φέρνει. [...] Είτε βροχή, είτε κρύο, ήμουνα πάνω στο παπάκι μου. Είχα πέσει και κάνα δυο φορές γιατί η τσάντα της προπόνησης ήταν πολύ βαριά. Η οικογένειά μου στήριζε την προσπάθειά μου με την προϋπόθεση να πηγαίνω και στα κτήματα το καλοκαίρι που βάζαμε καρπούζια, φασολάκια... δεν είχε δηλαδή ότι “κάνεις προπόνηση, όταν χρειάζομαστε χέρια θα βοηθάς κι εσύ”. Ήταν πολύ δύσκολες συνθήκες. Κάποιοι γονείς με βλέπαν και με κοροϊδούσαν επειδή έτρεχα, γιατί κορίτσι πράμα σου λέει να τρέχει, φαντάσου τι μυαλά θα έχουν οι γονείς. Πολλές φορές οι γονείς μου τα άκουγαν και μου έλεγαν «πού πας; Μα είναι δυνατόν να είσαι κορίτσι; Να μάθεις να κερδίζεις; Να μάθεις να κάνεις πράγματα που θα είναι για την γυναίκα σωστά». Και να σου πω και κάτι άλλο; Όταν είχα βγει μία φορά στα Χανιά πρώτη στην Κρήτη και βγήκε μία άλλη κοπέλα δεύτερη, δε θέλανε να με στείλουν [στους αγώνες που προκρίθηκα] γιατί οι γονείς μου ήταν αγρότες ενώ ο πατέρας της κοπέλας [...] ήταν εμπλεκόμενος στα συστήματα και θέλαν να πάει η δεύτερη κοπέλα [...]. Και κάναμε δικαστήριο και το κερδίσαμε και φυσικά πήγα, [...]. Ακόμα και η μαμά μου που δεν ήταν προοδευτικό μυαλό όταν την έπνιγε το άδικο έπαιρνε θέση. [...] Βέβαια, όταν έκανα την πρώτη μου νίκη σε Πανελλήνιο Επίπεδο, άρχισαν να με ξέρουν και οι πέτρες [...] και είχα βέβαια και πολύ κοινό. Δηλαδή κάθε μέρα στο γήπεδο είχα γονείς που με παρακολουθούσαν από 15 άτομα μέχρι 30-40 είχα πολλούς θαυμαστές. [...] . Ένας φανατικός θαυμαστής μου ήταν ο μπαμπάς της Μαχαίρα που είχε προοδεύσει κι αυτή στην Κολύμβηση και ήταν χαρούμενος που κι εγώ είχα προοδεύσει στο στίβο και πολύ συχνά ερχόταν και με έβλεπε.

[...] Η προπονητική δεν ήταν τότε σε μια Α’ κλάση στο δικό μου αγώνισμα των 400μ. πέρανε προγράμματα και μου το κάνανε από τη Βουλγαρία. Δεν ήταν διαβασμένοι όπως ήταν του εξωτερικού που για να γίνεις πρωταθλήτρια σου τα είχαν όλα. Τους γιατρούς, τις βιταμίνες που θα παίρνεις, το πόσο πρέπει να προσέχεις... δεν υπήρχε αυτό το στοιχείο. [...]. Ό,τι έκανες το έκανες με το ταλέντο σου κι αν έβγαζες το πρόγραμμα που ήταν πολύ δύσκολο. Είχα να αντιμετωπίσω Βουλγάρες, Ρουμάνες που ήταν στο πικ [...]. Μία φορά

είπα το πρόγραμμα που έκανα στην Γυμναστική Ακαδημία στο αμφιθέατρο και τρομάζανε. Μ' αυτό το πρόγραμμα πάθαινα περισστίτιδες, κράμπες, πρήξιμο στις γάμπες, δεν είχα πρόγραμμα που να μου αρμόζει. Βγήκα Τρίτη στην Ελλάδα χωρίς προπόνηση. Ήμουν ταλεντάρα και έμεινα ταλεντάρα δηλαδή, δεν προχώρησα. [...] Με ζήτησαν βέβαια μετά να πάω στη Βουλγαρία αλλά πώς θα πήγαινα; Ένα παιδάκι 17 ετών που δεν είχα φύγει ποτέ από το σπίτι μου να κάνω ένα τόσο μεγάλο βήμα; Οι Βούλγαροι μου είπαν ότι θα ήμουν μέσα στην εξάδα σε Ολυμπιακούς Αγώνες αλλά ήταν πολύ δύσκολο με γονείς αγρότες και χωρίς έναν σωστό άνθρωπο να με κατευθύνει.

[...] Οι συναθλητές μου ήταν πολύ καλά παιδιά. Δεν ήταν όπως στην Αθήνα που είχε φοβερό ανταγωνισμό. Και να σου πω, λίγες ίντριγκες, λίγο φθόνο, επειδή εγώ ήμουν απ' την επαρχία. [...] Στα «Βενιζέλεια» και στην Κρήτη ήμασταν όλοι μια αγκαλιά. Οι συναθλητές μου με αγαπούσαν πάρα πολύ και γι' αυτό μου άρεσε αυτό το άθλημα, γιατί είχα ξεκινήσει σωστά με μία αγκαλιά. Κάτι που δεν υπήρχε στην Αθήνα. [...] Εγώ ήμουν σε δεύτερη μοίρα ου ήρθα απ' την επαρχία, ήταν προκατειλημμένοι και με σαμποτάρανε [...]. Προωθούσαν τα δικά τους παιδιά [...]. Άλλαξα πολλούς προπονητές αλλά δεν βρήκα αυτό που είχα [με τους προπονητές μου] στην κρήτη με τον Κυτράκη και τον Γιατρουδάκη που με είχαν σαν δικό τους παιδί, δεν ήθελα δηλαδή μόνο να είναι προπονητής ήθελα να έχω μία αγκαλιά.

Στην Αθήνα συνέχισα να κάνω πρωταθλητισμό δύο χρόνια και το Πανεπιστήμιο το είχα πιο δίπλα και ασχολιόμουν μόνο με την προπόνηση. Μετά όμως έβλεπα ότι δεν έχω ένα σταθερό προπονητή. Τα προγράμματα που έκανα δεν ήταν στα μέτρα μου και ήταν δύσκολο να προοδεύσω. Έτσι, άρχισα να ασχολούμαι πιο πολύ με ένα ΤΕΦΑΑ. Όταν ασχολείσαι από πολύ μικρός με τον πρωταθλητισμό δεν μπορείς να διασκεδάσεις, δεν μπορείς να πας μία εκδρομή του σχολείου γιατί κάθε μέρα πρέπει να είσαι στο γήπεδο να κάνεις προπόνηση τρεισήμισι ώρες. Όταν μπήκα στο Πανεπιστήμιο, άρχισα να τα γεύομαι αυτά και την διασκέδαση και τις εκδρομές γιατί σαν παιδάκι εγώ δεν τα είχα απολαύσει. Όλα έλεγα στους φίλους μου «δεν μπορώ να έρθω, έχω προπόνηση» [ήταν] πολύ σκληρό, αλλά είχα κάποιους στόχους [...]. Τα έβαζα όλα στην άκρη και το κεφάλι κάτω και δούλευα για να κάνω επιδόσεις, ήθελα να προοδεύσω στον αθλητισμό. Μετά τελείωσα τα ΤΕΦΑΑ και έπιασα δουλειά στην ΠΑΕ ΠΑΝΑΘΗΝΑΪΚΟΣ. Μου άρεσε το κλίμα γιατί ήταν αθλητικού περιεχομένου και έμεινα 23 χρόνια. [...] Μέσω του Παναθηναϊκού, πήρα πάρα πολλές χάρες. Ο κ. Βαρδινογιάννης μου είπε αν θέλω να συνεχίσω τον πρωταθλητισμό και να με βοηθήσει για να έχω κάποια οικονομικά οφέλη, αλλά είπα καλύτερα να συνεχίσω στην ΠΑΕ Παναθηναϊκός. Ήταν πολύ δύσκολο να δουλεύω και να προπονούμαι σωστά. Δε γινόταν

αυτό. Όταν προπονείσαι, πρέπει να κάνεις πολλές φορές και το πρωί προπόνηση και το απόγευμα. Ήταν λίγο δύσκολο.»

Στέλλα Κλωνιζάκη

Η Στέλλα Κλωνιζάκη γεννήθηκε το 1978 στα Χανιά. Από το 1998 ξεκίνησε να ασχολείται με τον ακοντισμό στον Αθλητικό Όμιλο ΚΥΔΩΝ ως το 1999. Βέβαια, ερασιτεχνικά ασχολείται ακόμα. Το ατομικό της ρεκόρ είναι 50μ. και 92εκ.. Οι καλύτερές της επιτυχίες που έχει ως τώρα είναι η 7^η θέση στους πανευρωπαϊκούς και η 7^η θέση στις Ολυμπιακές ημέρες Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Ακόμα, έχει αρκεέςσυμμετοχές με την εθνική ομάδα από το '96 έως και το '99 – 2000. Σε αγώνες στο εξωτερικό και έχει κατακτήσει αρκετά πανελλήνια πρωταθλήματα. Θεωρείται ένα από τα μεγαλύτερα ονόματα του κλασικού αθλητισμού που έχει αναδείξει η Κρήτη. Η συμβολή της στον κλασσικό αθλητισμό συνεχίζεται ως σήμερα από το πόστο του Κριτή σε όλους τους αγώνες και ως αντιπρόεδρος στο Σύνδεσμο των Αθλητών Κλασσικού Αθλητισμού Ρεθύμνης. Η Στέλλα Κλωνιζάκη, ενώ είχε πάρει υποτροφία για την Αμερική στο Πανεπιστήμιο του Τέξας, δεν την αποδέχθηκε γιατί υπήρχαν σοβαρά προβλήματα υγείας της μητέρας της. Έτσι, με μόρια που απέκτησε από τον αθλητισμό, διορίστηκε ως σωφρονιστικός υπάλληλος. Η συνέντευξη πραγματοποιήθηκε 13 Μαΐου μέσω τηλεφώνου.

Η αφήγηση της Κλωνιζάκη, χωρίζεται σε τρεις ενότητες. Στην πρώτη ενότητα, αφηγείται τα πρώτα της βήματα στο χώρο του αθλητισμού, τις συνθήκες της προπόνησης στο γήπεδο των Χανίων και πιο συγκεκριμένα σε αγώνισμα των ρίψεων, ακόμα αντλούνται πληροφορίες για την συντήρηση του γηπέδου και τη διαθεσιμότητα των οργάνων του. Στην επόμενη ενότητα περιγράφεται η πρώτη της εμπειρία στα «Βενιζέλεια» και η θετική επίδραση του προπονητή της Ν. Παπαδουλάκη στις επιδόσεις της και στις επιτυχίες που σημείωσε σε Εθνικό και Διεθνές επίπεδο, αλλά και στη δημιουργία ενός «οικογενειακού» κλίματος μεταξύ των αθλητών. Και ολοκληρώνεται η αφήγησή της εκφράζοντας τη δυσαρέσκεια για την κρατική αδιαφορία για τον αθλητισμό, την αδράνεια των Τοπικών Φορέων αλλά για την σημερινή κακή κατάσταση του Σταδίου των Χανίων.

«Ασχολιόμουν με τον αθλητισμό από επτά ετών. Ξεκίνησα στην αρχή με κολυμβητήριο, πήγαινα ενόργανη, είχα πάει πόλο, μετά πήγα λ ίγιοβόλεϋ και μετά αρκετό καιρό χάντμπολ στην ηλικία του Δημοτικού.[...] τότε, [το 1993] στην ουσία ήταν ένας σύλλογος στα Χανιά

που ασχολιότανε με τον κλασικό αθλητισμό. [...] Στο Γυμνάσιο μου έκανε γυμναστική ο Γιατρουδάκης που ήταν τότε στον ΚΥΔΩΝ. Ε και προφανώς μιλούσαν μεταξύ τους με τον μοναδικό Ν. Παπαδουλάκη [...] ότι είμαι αθλήτρια [...]. Ήμουν Δευτέρα Γυμνασίου και έπαιζα χάντμπολ, είχε βολευτεί κιόλας. Ντρεπόμουν και μου λέει “έλα για μία μέρα δοκιμαστικά”. Τελικά με κατάφερε και λέω, εντάξει ας πάω. Τη θυμάμαι αυτή τη μέρα. Είχα πάει απ’ την κάτω μεριά που είναι η εκκίνηση των 100μ. και μου λέει, “πάρε ένα ακόντιο, πιάστο, πάρε φόρα και ρίξε”, χωρίς να μου δείξει τίποτα. Θυμάμαι ότι κάτι άλλα κορίτσια που έκαναν ακόντιο τα πέρασα, που ποτέ μου δεν είχα πιάσει ακόντιο. Αυτό ήταν [...]. Υπήρχε πολύ μεγάλη βοήθεια από την οικογένειά μου όπως επίσης και από το σύλλογο. Τότε κάλυπταν κάποια πράγματα, τουλάχιστον σε μένα, δηλαδή πηγαίναμε σε αγώνες και δεν χρειαζόταν να πληρώσουμε ούτε διαμονή, ούτε τη μετακίνηση, ούτε τη διατροφή μας γιατί απ’ ότι ξέρω τώρα τα χρεώνονται οι οικογένειες. Και εμφανίσεις μας δίνανε. Εμένα προσωπικά μου δίνανε και τα καρφιά του ακόντιου τα οποία ήταν ακριβά μάλλον. Ενδεχομένως θα μπορούσαν να το είχαν κυνηγήσει να μου έβρισκαν κάποιο χορηγό. Ξέρεις, για να μπορούσα να ετοιμαστώ λίγο καλύτερα, αλλά εντάξει όλα καλά. Εκείνη την περίοδο ήτανε ακόμα ενεργή η αίθουσα κάτω από τις κερκίδες και έκαναν προπόνηση και η άρση βαρών όπου υπήρχαν αρκετές μπάρες και αρκετά κιλά. Οι μόνες δυσκολίες που θυμάμαι είναι ότι είχε αλλάξει π.χ., το ακόντιο ήταν καινούργια ακόντια. Δηλαδή είχε αλλάξει το κέντρο βάρους και ετοιμαζόμουν να πάω σε Πανευρωπαϊκούς αγώνες και διεθνείς αγώνες. Εμείς δεν είχαμε εδώ πέρα τέτοια ακόντια, είχαμε ακόμα του παλιού τύπου. Και είχα βάλει μέσον ένα πολιτικό πρόσωπο, συγγενικό μου. Τέλος πάντων, μου έδωσε δύο ακόντια από το ΟΑΚΑ και έπιασα λίγο στα χέρια μου καινούργιο ακόντιο για να μην δώσω αγώνες και να μη ξέρω και πώς είναι το καινούργιο ακόντιο.

Αυτοί οι μεγάλοι αγώνες με τους μεγάλους αθλητές απ’ το εξωτερικό που έρχονταν, εγώ δεν τα έζησα έντονα [...] επί της ουσίας, είχε ξεκινήσει η παρακμή των «Βενιζελίων» το ‘94, ‘95, ‘96 δηλαδή. Είχαν ξεκινήσει και γινόντουσαν κάποια χρόνια και τα Βαρδινογιάννια. Φέρνανε καλύτερους αθλητές εκεί τα τελευταία χρόνια γιατί δίνουν περισσότερα χρήματα. Τα «Βενιζέλεια» δεν ήταν στο επίπεδο των αγώνων που γίνονταν παλαιότερα (όπως) έχω ακούσει απ’ τον προπονητή μου και από άλλους αθλητές τότε ή φίλαθλους του στίβου. Παρ’ όλα αυτά ήταν μεγάλος αγώνας. Ερχόταν πάρα πολύς κόσμος. Οι κερκίδες ήταν παντού γεμάτες και δεν υπήρχε εισιτήριο. Και από τη μία μεριά και από την άλλη είχε όρθιους. Ερχόταν οι καλύτεροι Έλληνες αθλητές και γενικώς ήταν ένα μεγάλο γεγονός για τα Χανιά, ήτανε μία μεγάλη οργάνωση η ημέρα των «Βενιζελίων». Θυμάμαι όλοι κουβέδιαζαν για τα

«Βενιζέλεια» και ανυπομονούσαν να ξαναγίνουν την επόμενη χρονιά, να έρθουν στο γήπεδο, να δουν τους αθλητές και να τους χειροκροτήσουν. Η πρώτη φορά που συμμετείχα ήταν το 1995 στα 47^η Βενιζέλεια και είχα κερδίσει. Από τότε και μετά δεν είχε κάθε χρόνο ακόντιο. Ξανά είχε ακόντιο πάλι το '98 όπου είχα βγει δεύτερη, είχα πάρει δύο φορές μέρος. Οι αγώνες για τα Χανιά ήταν ένα πολύ καλό γεγονός, απλά δεν ήταν τέτοιου μεγέθους όπως ήταν τα προηγούμενα χρόνια που έρχονταν παγκοσμίου επιπέδου αθλητές και πρωταθλητές. Ήταν λίγοι αυτοί που έρχονταν απ' το εξωτερικό και κάθε χρόνο ελαττωνόταν. Με την επόμενη συναθλήτρια γενικότερα στην Κρήτη είχα πολύ μεγάλη διαφορά. Δηλαδή επί της ουσίας μόνη αγωνιζόμουν. Μπορεί να είχαμε και 20μ. διαφορά σίγουρα. Τα παιδιά πάντως γενικά είχαμε πολύ καλή σχέση και αυτό οφείλεται και στον προπονητή Ν. Παπαδουλάκη. Γενικώς όλα τα παιδιά των άλλων αθλημάτων είχαμε μία πολύ καλή σχέση μεταξύ μας. Ήμασταν πολύ αγαπημένα, βλέπαμε ο ένας τον άλλον σαν αδέρφια, [...]. Είτε ερχόταν μία αθλήτρια που ερχόταν απλά έτσι για να περάσει η ώρα της, την έβλεπα το ίδιο με μία αθλήτρια που μπορεί να ήταν πρώτη στο αγώνισμά της. Ήμασταν όλοι μία οικογένεια αν μπορώ να πω αυτή την έκφραση. Ακόμα κρατάω μία επαφή με τους παλιούς συναθλητές. Η αλήθεια είναι ότι έχω φίλους σε όλη την Ελλάδα. Έχω κάνει αρκετά ταξίδια στο εξωτερικό που δεν θα μου δινόταν η ευκαιρία να το κάνω επί της ουσίας. Μόνο καλά έχω να σας πω. [...] Αυτό που κατά τη γνώμη μου έχει πολύ μεγάλη σημασία, είναι και ο προπονητής. Δεν ήταν τόση η ποσότητα της προπόνησης που κάναμε. Νομίζω ότι έχει πιο μεγάλη σημασία η ποιότητα. Ήταν δίπλα μας στα βάρη, στα άλματα και στις ρίψεις. Δεν μας άφηνε μόνους μας, ανεπιτήρητους [...] γιατί μπορεί να τραυματιζόμασταν. Ο Παπαδουλάκης ήταν πολύ σοβαρός. Ήξερε και έβγαζε προγράμματα μόνος του και ήξερε δηλαδή τουλάχιστον σε μένα, κατάφερε τον Ιούλιο που μας ενδιέφερε ένας αγώνας, οι επιδόσεις μου να είναι στο μάξιμουμ. Επίσης ήταν πολύ προσεκτικός και λίγο έναν τραυματισμό να είχαμε, μας έλεγε να σταματήσουμε και καλύτερα να ξεκουραστούμε λίγες μέρες παρά να ταλαιπωρηθούμε. Μας έβλεπε σαν αθλητές, όχι σαν χρήμα. Αυτό είχα αντιληφθεί όλα αυτά τα χρόνια μαζί του. [...] Βιώσα και συναθλητές μου, ξέρω 'γω μετά το χειρουργείο ή μετά από τραυματισμούς έκαναν μία ένεση για να τρέξουν στον αγώνα και έμεναν εκτός για ένα μήνα ή για δύο. Έχω μόνο καλά να θυμάμαι [...]. Πολύ ευχαρίστως το ξαναζούσα πάλι με τον ίδιο τρόπο. Η ζωή μου ήταν προπόνηση – σπίτι αλλά δε μετάνιωσα καθόλου. Και βέβαια με βοήθησε και με τη δουλειά διότι με τα μόρια που πήρα απ' τον αθλητισμό κατάφερα να μπω εκεί που είμαι. Τώρα...βλέπω ότι είναι πολύ χειρότερα τα πράγματα, τουλάχιστον στα Χανιά απ' όταν πήγαινα εγώ. Δηλαδή είναι απαράδεκτες οι συνθήκες που κάνουν προπονήσεις τα παιδιά.

Δεν υπάρχει μία αίθουσα για όταν βρέχει. Δεν έχουν βάρη, δεν έχουν τίποτα. Είναι πολύ λυπηρό, έχουν 30 γήπεδα ποδοσφαίρου και...είναι πολύ λυπηρό το γεγονός. Δε βλέπουν και πόσοι Ολυμπιονίκες βγαίνουν απ’ τα Χανιά; Το ’98 είχε έρθει η Βερούλη και με είχαν επιλέξει να πάω μαζί της. Πηγαίναμε στα σχολεία και μιλούσε στα παιδιά. Τώρα είναι τελείως διαφορετικά. Τα έχουν αφήσει τελείως. Η Πολιτεία, αλλιώς προσέγγιζε κάποια πράγματα σε σχέση με τον αθλητισμό. [...] Για παράδειγμα όλα τα σχολεία τα Δημοτικά που έχουνε μπασκέτες τα κλειδώνουν και το απόγευμα θέλουν κάποια παιδιά να πάνε να παίζουν και πρέπει να πηδάνε τα κάγκελα και να κρεμιούνται.»

10ο Κεφάλαιο. Συμπεράσματα

Αρχικά, βασική επιδίωξη των αθλητικών αγώνων αποτέλεσε η απότιση φόρου τιμής στον πολιτικό που σφράγισε την τύχη της χώρας στο πρώτο μισό του 20ου αιώνα. Ωστόσο, μέσα από τη διαδρομή τους η διοργάνωση μετασχηματίστηκε και απέκτησε διαφορετικές σημασίες και λειτουργίες τόσο σε εθνικό όσο και σε τοπικό επίπεδο. Παρακάτω, θα προσπαθήσουμε να οργανώσουμε τα συμπεράσματα της παρούσας εργασίας, απαντώντας σε τέσσερα διαφορετικά ερωτήματα: α) Ποιες ήταν οι διαφορετικές περίοδοι στην ιστορία των Βενιζέλειων αγώνων, β) πώς οι μεταβαλλόμενες πολιτικές συνθήκες επηρέασαν τον θεσμό στη διάρκεια του 20ου αιώνα, γ) ποιοι αθλητικοί μετασχηματισμοί σηματοδοτούν την ιστορία των αγώνων, και δ) τι σημασίες απέκτησε ο θεσμός των Βενιζέλειων αγώνων για την τοπική κοινωνία και για τις βιογραφικές διαδρομές των αθλητών στα αγωνίσματα του κλασσικού αθλητισμού στην Κρήτη. Κατά την περίοδο του μεσοπολέμου, ο θεσμός ακολούθησε παγιωμένα μοτίβα όσον αφορά την ανάπτυξη των σύγχρονων σπορ στην Ελλάδα, διατηρώντας ζωντανή τη σύνδεση με τις πρακτικές και τα πρότυπα του αρχαίου ελληνικού αθλητισμού. Οι ιδεολογικές αυτές λειτουργίες εντατικοποιούνται την περίοδο του καθεστώτος Μεταξά, περίοδο κατά την οποία αθλητισμός αποτελείπρόσφορο έδαφος για τη διάδοση της προπαγάνδας του καθεστώτος με σκοπό τον προσηλυτισμό της νεολαίας. Έτσι, οι Βενιζέλειοι αγώνες αποκτούν έντονο εθνικιστικό ύφος το οποίο αποτυπώνονταν στις τελετουργίες που τους συνοδεύουν. Στο πλαίσιο αυτό ο αθλητισμός εκλαμβάνονταν ως το μέσο, το οποίο θα «γιατρευε» τους νέους, θα τους προστάτευε από τους «πειρασμούς» και θα τους μετέτρεπε

σε «γενναίους πατριώτες». Παράλληλα, με τη διασφάλιση της πνευματικής και σωματικής υγείας θα σφυρηλατούνταν οι δεσμοί της εθνικής κοινότητας. Ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι ενώ η πρώτη διοργάνωση έχει προφανώς «βενιζελικό» πολιτικό περιεχόμενο, ήδη από την περίοδο του «αντιβενιζελικού» Μεταξά οι αγώνες αποκτούν ένα «πανεθνικό» περιεχόμενο αποτυπώνοντας με αυτό τον τρόπο τις ζυμώσεις που λάμβαναν χώρα στην ελληνική πολιτική σκηνή καθώς και ποικίλες μορφές συμβολικής ενσωμάτωσης της Βενιζελικής παρακαταθήκης στην εθνική ιδεολογία και στον λόγο του δικτατορικού καθεστώτος.

Κατά τη δεύτερη περίοδο διεξαγωγής των αγώνων, έπειτα από το πέρας της Κατοχής και αργότερα κατά τη διάρκεια του Εμφυλίου ο θεσμός μετασχηματίστηκε για να επιδράσει θετικά στην διαμόρφωση της νέας εθνικής ταυτότητας που αποσκοπούσε στον ετεροπροσδιορισμό από τους ξένους και τον συσχετισμό με τους αρχαίους προγόνους. Με αυτό τον τρόπο οι Βενιζέλιοι αγώνες αποτέλεσαν σαφώς τμήμα των θεσμών που ενισχύονται στον κλίμα της διαμόρφωσης της «εθνικόφρονος» παράταξης και αποτέλεσαν πεδίο εκδήλωσης των νέων μεταπολεμικών πολιτικών δαιρετικών τομών.

Μετά την επιβολή της δικτατορίας των συνταγματαρχών, ο αθλητισμός χρησιμοποιήθηκε ως μέσο κοινωνικού ελέγχου. Το γεγονός αυτό καθίσταται εμφανές στην περίπτωση των Βενιζέλειων μέσω από την προώθηση των τελετουργικών επιδείξεων με милитарιστικό ύφος και δημόσια θεάματα που προσπαθούσαν να χρησιμοποιήσουν υπέρ του καθεστώτος τη δημοφιλή του σύγχρονου αθλητισμού στην μεταπολεμική Ελλάδα.. Π.χ. την περίοδο της επταετίας κατά την έναρξη ή κατά την λήξη των αγώνων λάμβαναν χώρα σκηνοθετημένα δρώμενα, όπως επίδειξεις στρατιωτικών θεαμάτων κ.α. Οι παραπάνω τελετουργίες επιδρούσαν θετικά στη συγκρότηση της εθνικής μνήμης και της επιβεβαίωσης των εθνικών μύθων.

Οι ιδεολογικές και πολιτικές ζυμώσεις που οδήγησαν τελικά στην ελληνική μεταπολίτευση, επηρέασαν και τον θεσμό των Βενιζέλειων αγώνων. Οι αγώνες τα πρώτα χρόνια μετά την αποκατάσταση των κοινοβουλευτικών θεσμών απολάμβαναν μεγάλη πολιτική στήριξη με την παρουσία πολλών πολιτικών στις εκδηλώσεις τους. Ο δημόσιος λόγος που παράγονταν στο πλαίσιο των εκδηλώσεων από τους επίσημους θεσμικούς παράγοντες της πολιτείας αναφέρονταν λιγότερο στη σύνδεσή τους με το αρχαιοελληνικό παρελθόν και περισσότερο στον αθλητισμό ως «αρένα» διαπαιδαγώγησης των δημοκρατικών ηθών. Ταυτόχρονα, το περιεχόμενο τους αποτελεί αντικείμενο ανοικτής πολιτικής αντιπαράθεσης καθώς το μέλλον και ο χαρακτήρας των Βενιζέλειων αποτελεί

σε όλη τη διάρκεια της μεταπολίτευσης ανοικτό διακύβευμα και αντικείμενο σχολιασμού και κριτικής από τις διαφορετικές πολιτικές παρατάξεις που δραστηριοποιούνταν στην πόλη των Χανίων.

Στην τελευταία περίοδο της διεξαγωγής των Βενιζελίων, από το 1987 έως 1992, ο θεσμός αναβαθμίζεται σε διεθνές meeting και διακρίνεται από επαρκή χρηματοδότηση της Γ.Γ.Α. Η διοργάνωση των αγώνων χαρακτηρίζεται από ακρίβεια, αυστηρή περιοδικότητα και τυποποίηση, σύμφωνα με τα διεθνή αθλητικά πρότυπα. Την περίοδο αυτή ο αθλητικός ανταγωνισμός, η διεκδίκηση της νίκης αποτελεί πλέον και τον βασικό λόγο συμμετοχής στους αγώνες. Η ανάδειξη των πρωταθλητών αποδεικνύει τη δύναμη και την ακμή του έθνους. Αργότερα, τις επόμενες δεκαετίες, το κόστος της διεξαγωγής των αγώνων αυξήθηκε παρά πολύ και πλέον η στήριξη της πολιτείας δεν είναι δεδομένη και παγιωμένη καθώς ενίοτε επέλεγε να στηρίζει άλλες διοργανώσεις ανάλογα με το πολιτικό όφελος.

Στην προσπάθειά του ο ΚΥΔΩΝ να συνεχιστεί η διεξαγωγή των αγώνων προσέλκυσε το ενδιαφέρον μεγάλων επιχειρηματικών ομίλων, οι οποίοι είδαν μια ευκαιρία για εύρεση καινούργιων καταναλωτών των προϊόντων τους, για ενίσχυση των συμβολικών δεσμών με την πόλη αλλά και για να διαμορφώσουν εξωστρεφείς διαύλους επικοινωνίας επεκτείνοντας τη σφαίρα επιρροής τους σε υπερτοπικό περιβάλλον. Έτσι, από την παρούσα μελέτη αναδεικνύεται μια διαδικασία επαγγελματοποίησης και εμπορευματοποίησης του θεσμού των Βενιζελίων που σαφώς τοποθετείται από τα μέσα της δεκαετίας του '80 μέχρι και την έναρξη της διεθνούς οικονομικής κρίσης του 2008.

Την τελευταία δεκαετία οι Βενιζελιοί αγώνες επηρεάστηκαν εμφανώς από την καλπάζουσα οικονομική κρίση όπως και όλη η χώρα. Οι αγώνες υποβαθμίστηκαν λόγω της ελλιπούς στήριξης της πολιτείας και της πολύ μειωμένης χρηματοδότησης. Η λύση για την αναβάθμισή τους ήρθε το 2019 με την ένωση των 2 διεθνών meetings «τα Βενιζέλια» και «Τα Χανιά».

Η παρούσα εργασία παράλληλα με τη συνοπτική «πολιτική» ιστορία των Βενιζελίων αναπότυπωσε εξίσου και την αθλητική ιστορία του θεσμού. Η θέσπιση των πανελληνίων αγώνων από τον ΣΕΓΑΣ είχε σκοπό αφενός να αποτίσει φόρο τιμής στον Ελ. Βενιζέλο και αφετέρου να αφυπνίσει τη νεολαία της Κρήτης, της οποίας το αθλητικό επίπεδο ήταν πολύ χαμηλό με ανεπαρκείς αθλητικές εγκαταστάσεις και υποδομές. Επιπρόσθετα, μελλοντικά η ετήσια καθιέρωση του θεσμού αυτού θα ωφελούσε εξίσου τους ντόπιους αθλητές του κλασικού αθλητισμού που θα είχαν την ευκαιρία να αγωνιστούν για πρώτη φορά σε πρωτάθλημα στην πόλη τους αλλά και για τους

πρωταθλητές της χώρας να αγωνιστούν σε αγώνες εκτός Αθηνών και βάσει των επιδόσεων τους να προκριθούν στους Ολυμπιακούς Αγώνες του Βερολίνου. Για πολλά χρόνια η συμμετοχή των αθλητών από την Κρήτη ήταν πενιχρή ενώ δεν σημείωναν καμία βελτίωση στις επιδόσεις τους σε σύγκριση με τα προηγούμενα χρόνια και δεν μπορούσαν να θεωρηθούν «αξιοί αντιπρόσωποι του κρητικού ανδρισμού». Βέβαια, την πρώτη δεκαετία των Βενιζελίων αγώνων οι δάσκαλοι της σωματικής αγωγής διακρίνονταν από ελλειπείς γνώσεις και παρωχημένες αντιλήψεις για τη γυμναστική. Ωστόσο, τα Χανιά διέθεταν μόνο ένα αθλητικό σωματείο, τον Τάλω.

Η συμμετοχή των αθλητών από την Αθήνα όλο και αυξάνονταν παρακινώντας τους κρητικούς αθλητές να πιεστούν για να βελτιώσουν τις επιδόσεις τους αλλά ταυτόχρονα γινόταν φανερό το χάσμα του επιπέδου των επιδόσεων των πρωταθλητών και των ντόπιων αθλητών, λόγω της κακής οικονομικής κατάστασης των σωματείων. Ακόμα, η συμμετοχή των αθλητών στον Βενιζέλειο δρόμο αυξάνονταν χρόνο με τον χρόνο προκαλώντας τον ενθουσιασμό του κοινού. Οι αγώνες σημείωναν πλήρη οργανωτική επιτυχία από τεχνική και αγωνιστική άποψη, παρόλο που η συντήρηση του εθνικού σταδίου θεωρούνταν πολύ κακή. Μετά την αναβίωση των «Βενιζελίων» παρατηρείται αυξημένη η συμμετοχή των σπουδαστών της Ε.Α.Σ.Α, η οποία αναβάθμιζε περισσότερο το αγωνιστικό επίπεδο προσελκύοντας το ενδιαφέρον των αθλοθετών. Ακόμα, οι επιδόσεις των κρητικών αθλητών αρχίζουν να είναι ικανοποιητικές σε σχέση με τις μεγάλες δυσκολίες της εποχής.

Προς το τέλος της δεύτερης περιόδου των «Βενιζελίων» σημειώθηκε βελτίωση στην αθλητική κίνηση στην Κρήτη. Παράλληλα, υπήρξε ποιοτική βελτίωση στις επιδόσεις και την τεχνική των κρητικών αθλητών. Το 1958 έλαβαν μέρος πρώτη φορά και γυναίκες στα αγωνίσματα. Παρολα αυτά, ο γυναικείος αθλητισμός τα χρόνια αυτά αναπτύσσονταν με πολύ αργούς ρυθμούς.

Από το 1950 και έπειτα οι αγώνες διακρίνονται από μεγαλύτερη οργάνωση. Υπαρχει κεντρική οργανωτική επιτροπή, επιθεωρητής σωματικής αγωγής Χανίων, πρόεδρος εφορίας σταδίου και δύο αθλητικά σωματεία, ο ΤΑΛΩΣ και ο ΚΥΔΩΝ. Την επόμενη χρονιά την διοργάνωση ανέλαβε η Α.Ο ΚΥΔΩΝ δίνοντας την αναβαθμιση του αθλητισμού στα Χανιά σε συνδιασμό με την ισοπέδωση, μεταφορά και νέα χάραξη του στίβου προκειμένου να είναι σύμφωνα με τους προβλεπόμενους κανονισμούς το 1953. Ήταν σαφές λοιπόν ότι μέχρι και τις πρώτες μεταπολεμικές δεκαετίες τα Βενιζέλεια αποτέλεσαν διάυλο μεταβίβασης της γνώσης και της τεχνικής ειδίκευσης σε σχέση με τον σύγχρονο κλασσικό αθλητισμό στην τοπική κοινωνία και στην Κρήτη γενικότερα.

Πέρα από το «εθνικό» τους περιεχόμενα «Βενιζελια» είχαν εξαρχής και ένα μοναδικά «κρητικό» περιεχόμενο. Π.χ. τη δεκαετία του '60 οι αγώνες ήταν ενταγμένοι στο πλαίσιο του προγράμματος της διεξαγωγής της γιορτής της Μάχης της Κρήτης που προσπαθούσε να συμβάλει στην κατασκευή μιας «επινοημένης παράδοσης», κατά την φράση του Eric Hobsbawm¹, που θα συνέδεε την κουλτούρα των κρητικών με τον σύγχρονο αθλητισμό. Σε αυτό το πλαίσιο μπορούμε εξάλλου να κατανοήσουμε και την διοργάνωση των «κρητικών» σκοπευτικών αγωνισμάτων στο πλαίσιο των αγώνων τις πρώτες μεταπολεμικές δεκαετίες. (Ταυτόχρονα, τα Βενιζέλια αποτέλεσαν αφορμή για την ανάπτυξη ενός ιδιαίτερου «κρητικού» δημόσιου λόγου που έδινε έμφαση στα ιατρικά οφέλη του αθλητισμού ο οποίος θα μπορούσε δυνάμει να λειτουργήσει ως μορφή προληπτικής ιατρικής.) Νομίζω ότι αυτό πρέπει να φύγει

Ο ιδιαίτερος αυτός «κρητικός» χαρακτήρας των αγώνων αποτυπώνονταν εξάλλου και στις πολιτιστικές εκδηλώσεις που πλαισιώναν του αγώνες. Π.χ. συνήθως το πρόγραμμα των αγώνων περιελάμβανε εκτός από τις καθιερωμένες παρελάσεις των αθλητών, χορούς παραδοσιακούς από τις σπουδάστριες της Ε.Α.Σ.Α. και πρόγραμμα εκτέλεσης γυμναστικών ασκήσεων από τα στρατιωτικά σώματα.

Ωστόσο, η ιδιαίτερη «κρητική» πολιτισμική χροιά των αγώνων ατονεί όσο εντατικοποιούνται την περίοδο της μεταπολίτευσης οι διαδικασίες διεθνοποίησης, επαγγελματοποίησης και στη συνέχεια εμπορευματοποίησης των αγώνων. Αξιοσημείωτες στιγμές σ' αυτήν τη διαδρομή ήταν προφανώς τόσο η ενίσχυση του διεθνούς χαρακτήρα τους μετά το 1979 όσο και η αναβάθμιση του εθνικού σταδίου Χανίων.

Ωστόσο, τα χρόνια της μεταπολίτευσης η ένταση των διαδικασιών πολιτικοποίησης αρχικά επηρεάζει και το ίδιο το αθλητικό περιεχόμενο του θεσμού. Έτσι, το 1982 καθιερώθηκε ειρηνοδρομία διαμαρτυρίας στη μνήμη του Γρηγόρη Λαμπράκη, ο οποίος είχε δολοφονηθεί το 1963, με τη μεταφορά της φλόγας της ειρήνης από μνημεία πεσόντων ως το εθνικό στάδιο γεγονός που αποτέλεσε πεδίο πολιτικής αντιπαράθεσης, καθώς οι εκπρόσωποι του συντηρητικού κόμματος εντόπιζαν στην «ειρηνοδρομία» μια απόπειρα πολιτικής εκμετάλλευσης των Βενιζελίων.

Από το 1983 έως το 2000 οι αγώνες γνώρισαν μεγάλη επιτυχία, αυξημένη συμμετοχή ξένων αθλητών, με μεγάλες επιχορήγησεις από τη Γ.Γ.Α., τον ΣΕΓΑΣ, τον Δήμο Χανίων και τις τοπικές επιχειρήσεις. Έλληνες και ξένοι αθλητές κέρδιζαν προκρίσεις για πανευρωπαϊκούς, παγκόσμιους και ολυμπιακούς αγώνες μεγαλώνοντας συνεχώς τη διεθνή τους ακτινοβολία. Αποκορύφωμα αυτής της διαδρομής αποτελούσαν φυσικά και οι αναμετρήσεις αθλητριών όπως η Σοφία Σακοράφα και η Άννα Βερούλη στα μέσα της δεκαετίας του '80, γεγονός που καθιστούσε τα Βενιζέλεια «σκηνή» πάνω στην οποία διεζάγονταν ο εθνικός αθλητικός ανταγωνισμός συγκεντρώνοντας το ενδιαφέρον του φίλαθτου κοινού σε πανελλαδικό επίπεδο.

Η ευκαιρία διεξαγωγής των Ολυμπιακών αγώνων το 2004 οδήγησε και στην κλιμάκωση των προσπαθειών διεθνοποίησης του θεσμού των Βενιζέλειων με την πρόσκαιρη είσοδό τους στην Α' θέση της λίστας με τα διεθνή meeting κλασσικού αθλητισμού. Η προσπάθεια ωστόσο αυτή υπήρξε βραχύβια. Σύντομα η έλλειψη χρηματοδότησης μέχρι το 2012 είχε ως συνέπεια να έχει χάσει ο θεσμός τον διεθνή χαρακτήρα του..

Τέλος, μέσα από την παρούσα έρευνα αναδείξαμε σε έναν βαθμό και το κοινωνικό του αποτύπωμα στις κοινότητες των αθλούμενων στην πόλη των Χανίων αλλά και στην Κρήτη εν γένει. Τα Βενιζέλεια αποτέλεσαν το όχημα μέσα από το οποίο σφυρηλατήθηκεένα δίκτυο κοινωνικών σχέσεων μεταξύ των ανθρώπων του κλασσικού αθλητισμού στο νησί ενώνοντάς τους μέσα από τα κοινά τους ενδιαφέροντα.

Στην διαδρομή αυτή αποτυπώνεται και η σταδιακή ενσωμάτωση σε αυτές τις κοινότητες και των γυναικών αθλητριών. Υπό αυτή την έννοια, τα Βενιζέλεια αποτέλεσαν και ένα πεδίο εισόδου κάποιων γυναικών στον δημόσιο χώρο, σε μια κοινωνία που μέχρι τότε έθετε ισχυρούς έμφυλους αποκλεισμούς, και - μερικής έστω -αντιστορφής των έμφυλων στερεότυπων που έβλεπαν το γυμνασμένο σώμα συμβατό μόνο με το κυρίαρχο πρότυπο της αρρενωπότητας. μας

μαςΤέλος, οι Βενιζέλαιοι αγώνες και η μέσα από αυτούς διαμόρφωση ενός δημόσιου χώρου ανάπτυξης του κλασσικού αθλητισμού, αποτέλεσε και ένα πεδίο επαγγελματικής ανάδειξης για πολλούς νέους και νέες τα μεταπολεμικά χρόνια στην Κρήτη. Όπως προκύπτει εξάλλου από τις συνεντεύξεις μας, οι αγώνες αποτελούσαν πεδίο ανάδειξης αθλητών και αθλητριών από υποβαθμισμένα κοινωνικά περιβάλλοντα, οι οποίοι/εσκατάφεραν να οργανώσουν τις επαγγελματικές τους βιογραφίες γύρω από τις επιτυχίες στους τοπικούς αγώνες. Έτσι, αποτυπώνεται με διαύγεια ότι τμήμα των

κοινωνικών λειτουργιών των Βενιζέλειων αγώνων και πιθανά και άλλων αντίστοιχων τοπικών αθλητικών διοργανώσεων ήταν και ο χαρακτήρας τους ως δυνάμει μηχανισμός ανοδικής κοινωνικής κινητικότητας. Εξυπακούεται ότι η σταδιακή συρρίκνωση του θεσμού των Βενιζέλειωναλλά και η προηγούμενη επαγγελματοποίηση του έτειναν να συρρικνώνουν αυτή του την λειτουργία αποτυπώνοντας και την σταδιακή συρρίκνωση του αθλητισμού ως πεδίου που διαμορφώνει ευκαιρίες για νέους και νέες από οικονομικά και κοινωνικά περιβάλλοντα που μειονεκτούν.



Εικόνα 1 Το λογότυπο του ΕΑΠ, σε έγχρωμη έκδοση

Βιβλιογραφική αναφορά

Ανδρεάδου, Χ., Βερβενιώτη, Τ., Μπουσχότεν, Ρ., Ρεπούση, Μ., Τσιώλης, Γ., (2010). Προφορικές Ιστορίες. Χανιά: Γραφειοτεχνική Κρήτης Α.Ε.Ε.

Ανδρέου, Ε. (2010). «Το αστέρι του πρωταθλητή άναψε...». Αθήνα: Ευρωπαϊκό Κέντρο ΤέχνηςEuearce.

Αργυρακάκη, Π. (2016). «Η μνήμη ως αλήθεια στη σύνταξη του συμβάντος. Μνήμη χωρίς μνημείο.» (Αδημοσίευτη Μεταπτυχιακή εργασία). Αθήνα: Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο.

- Αυλαμή, Χ. (1990). Η χρήση της ιστορίας από τους θεωρητικούς της 4^{ης} Αυγούστου. Αθήνα: Ιάστωρ 2.
- Ζαϊμάκης, Γ. (2010^α). Εργοτέλης 1929- 2009 Ψηφίδες της αθλητικής και κοινωνικής ιστορίας ενός φιλοπρόοδου σωματείου. Αθήνα: Αλεξάνδρεια.
- Ζαϊμάκης, Γ. (2010β). «Κρατικός παρεμβατισμός, νεολαία και αθλητισμός στη μεταξική περίοδο: Η περίπτωση της Ε.Ο.Ν.». Στο Β.Καραμανωλάκης, Εύη Ολυμπίου, Ιώ. Παπαθανασίου (επιμ.), Η ελληνική νεολαία στον 20^ο αιώνα: Πολιτικές διαδρομές, κοινωνικές πρακτικές και πολιτισμικές εκφράσεις. Αθήνα: Θεμέλιο.
- Ζαϊμάκης, Γ. (2013). «Πολιτική οικονομία του ποδοσφαίρου στην ύστερη νεωτερικότητα: Εμπορευματοποίηση, παγκοσμιοποίηση και αποικιοποίηση». Στο Γ. Ζαϊμάκης και Να. Κοταρίδης (επιμ.), Ποδόσφαιρο και κοινότητες οπαδών. Αντιπαλότητες και πολιτικές της ταυτότητας. Αθήνα: Πλέθρον.
- Ζαϊμάκης, Γ., Βάββος, Α. (2021). «Αθλητισμός και Τόποι μνήμης: Οι Αρκάδιοι αγώνες στο Ρέθυμνο (1936- 2020)». Ρέθυμνο: Περιφέρεια Κρήτης Εργαστήριο Κοινωνικής Ανάλυσης και Εφαρμοσμένης Κοινωνικής Έρευνας Πανεπιστημίου Κρήτης.
- Ζιώγου, Σ. (1986). «“Φρονίμους δεσποινίδας και αρίστους μητέρας”: Στόχοι Παρθεναγωγείων και εκπαιδευτική πολιτική στον 19^ο αιώνα». Στο Πρακτικά του Διεθνούς συμποσίου Ιστορικότητα της παιδικής ηλικίας και της νεότητας, τον. Β', Αθήνα
- Ίσαρης, Φ., Πούρκος, Μ. (2015). «Ποιοτική μεθοδολογία έρευνας». Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών.
- Καπούτσης, Χ. (2021). Από την αποστασία του 1965 στο πραξικόπημα της Κύπρου το 1974. Militare. Ανακτήθηκε από
- Κόκκινος, Γ. (2004). «Ελληνική διανόηση και Ολυμπιακοί αγώνες (1896, 1906)». Στο Χ. Κουλούρη (επιμ.), Αθήνα, πόλη των Ολυμπιακών αγώνων (1896- 1906). Αθήνα: Διεθνής Ολυμπιακή Ακαδημία.
- Κουλούρη, Χ. (1997). «Αθλητισμός και όψεις της αστικής κοινωνικότητας, Γυμναστικά και αθλητικά σωματεία 1870-1922». Αθήνα: ΙΑΕΝ, Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς, Κέντρο Νεοελληνικών Ερευνών Ε.Ι.Ε.

- Κουλούρη, Χ. (1998). Η ώρα του σώματος. Αθλητισμός, άσκηση και ψυχαγωγία στο ελληνικό κράτος (1870- 1922). Πρακτικά του Διεθνούς Συμποσίου Στο «Οι χρόνοι της Ιστορίας. Για μια ιστορία της παιδικής ηλικίας και της νεότητας». Αθήνα: ΙΑΕΝ.
- Κουλούρη, Χ. (2015). «Η ιστορία του Ελληνικού Αθλητισμού: Σπορ, Φυσική αγωγή και Ολυμπιακοί αγώνες. Στο Γ. Ζαϊμάκης και Ε. Φουρναράκη (επ.). Κοινωνία και αθλητισμός στην Ελλάδα: Κοινωνιολογικές και ιστορικές προσεγγίσεις. Αθήνα: Αλεξάνδρεια.
- Κουλούρη, Χ. (2020). «Φουστανέλες και χλαμύδες: Ιστορική μνήμη και εθνική ταυτότητα 1821- 1930». Αθήνα: Αλεξάνδρεια.
- Μαράκη, Μ. (2020). Κρητικό βόλι. Διπλωματική εργασία. Αθήνα: Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού, ΕΚΠΑ.
- Μπροτζάκη, Ι. (2011). ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΩΝ ΣΤΙΒΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ. ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ: «ΒΑΡΔΙΝΟΓΙΑΝΝΕΙΑ» (Αδημοσίευτη Μεταπτυχιακή εργασία). Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Σπάρτη.
- Μπουτζουβή, Α., Θανοπούλου. Μ. (2002). «Η προφορική ιστορία στην Ελλάδα. Οι εμπειρίες μιας δύσκολης πορείας» Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών, τ. 107
- Τσούμας, Θ. (2016). Η γυμναστική στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση: Από τις σωμαστικές στη σωματική αγωγή (1834- 1936). Πάτρα: Opportuna.
- Τριανταφύλλου, Χ. (2020). Ο Ελευθέριος Βενιζέλος στη συλλογική μνήμη: η ανάδειξη ενός εθνικού συμβόλου (1936- 1967) : πολιτικές χρήσεις, ιστοριογραφικές αποτυπώσεις, δημόσιες μνημονεύσεις (Διδακτορική εργασία). Φιλοσοφική σχολή Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας, Αθήνα.
- Φουρναράκη, Χ. (1998). «Σωματική αγωγή των δύο φύλων στην Ελλάδα του 19^{ου} αιώνα». Πρακτικά του Διεθνούς Συμποσίου Στο «Οι χρόνοι της ιστορίας: για μια ιστορία της παιδικής ηλικίας και της νεότητας». Αθήνα: ΙΑΕΝ-ΓΓΝΓ
- Φουρναράκη, Χ. (2010). «Γυναικεία σωματική κουλτούρα και επινόηση εθνικών παραδόσεων: συμβολές της Ενώσεως των Ελληνίδων και του Λυκείου Ελληνίδων (1897- 1940)». Στο Έφη Αβδέλλα (επιμ.), Το Λύκειο Ελληνίδων. 100 χρόνια. Αθήνα: ΠΙΟΠ.
- Φουρναράκη, Ε. (2015). «Κατασκευάζοντας το ελληνοπρεπές σώμα: έμφυλες και ταξικές σηματοδοτήσεις της άθλησης και της εθνικής ταυτότητας στη συγκυρία των Ολυμπιακών

αγώνων του 1896». Στο Γλαύκη Γκότση, Ανδρονίκη Διακριτή, Ελένη Φουρναράκη (επιμ.), Το φύλο στην Ιστορία: αποτιμήσεις και παραδείγματα. Αθήνα: Ασίνη.

Φωτεινός, Δ. (2015). «Σμιλεύοντας πειθαρχημένα σώματα- η διαμόρφωση του πολιτικού εαυτού: το μάθημα της γυμναστικής ως μια πολιτικοϊδεολογική συνιστώσα του αναλυτικού προγράμματος». Στο Μ. Πούρκος (επιμ.), Η Απούσα Παρουσία του Σώματος και του Βιώματος στις Διαδικασίες Εκπαίδευσης, Μάθησης και Ανάπτυξης. Αθήνα: ΤΟΠΟΣ.

Aguilar- Fernandez, P. (2005). Μνήμη και λήθη του Ισπανικού Εμφυλίου: Δημοκρατία, Δικτατορία και Διαχείριση του Παρελθόντος. Πανεπιστημιακές εκδόσεις Κρήτης.

Giddens, A. (2002). Μέθοδοι κοινωνιολογικής έρευνας. Κοινωνιολογία, Μετάφραση& Επιμέλεια Δ. Τσαούση. Αθήνα: Gutenberg.

Morris, D. (1982). Η ΦΥΛΗ ΤΟΥ ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΟΥ. Αθήνα: ΚΑΚΤΟΣ.

Mauss, M. (2004). «Οι τεχνικές του σώματος». Στο Μ. Mauss. Κοινωνιολογία και ανθρωπολογία. Αθήνα: Εκδόσεις του Εικοστού Πρώτου.

Εφημερίδες – Δελτία

Αθλητής, 1995-1998

Αθλητική Ηχώ, 1945- 2007

Εθνική φωνή, 1937-1938, 1967-1974, 1976-

Εμπρός,

Έρευνα, 1936- 1938, 1948

Εσπερινός Ταχυδρομος, 1936-1938

Καθημερινή, 1936- 2019

ΚΥΡΗΞ, 1947-1967, 1975-2011

Κρητικά Νέα, 1936-1938

Κρητικός Τύπος, 1937-1938

Ο παρατηρητής, 1936-1978

Τα σπορ της Κρήτης, 1987-1994n

ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 1968- 2018

Παράρτημα Α: Φωτογραφικό υλικό



Αντώνης Κυτράκης



Εθνικό Στάδιο Έλενας Βενιζέλου 1936



Ανδρέας Φουράκης



Κυριάκος Βιρβιδάκης



Ουρανία Ρινακάκη (η πρώτη απο δεξιά)



Αργυρώ Γιαννικάκη



Θανάσης Παπουτσης



Στέλλα Κλωνιζάκη

Παράρτημα Β: «Τίτλος παραρτήματος»

Υπεύθυνη Δήλωση Συγγραφέα:

Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν.1599/1986, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής μου εργασίας, δεν προσβάλλει κάθε μορφής δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, προσωπικότητας και προσωπικών δεδομένων τρίτων, δεν περιέχει έργα/εισφορές τρίτων για τα οποία απαιτείται άδεια των δημιουργών/δικαιούχων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον και πληρούν τους κανόνες της επιστημονικής παράθεσης.